44759

GASILSKA KNJIŽNICA

I. ZVEZEK:

POSLOVNIK, KROJ, OPRAVA IN OZNAČBA DOSTOJANSTEV. PROSTE VAJE. REDOVNE VAJE.

II. ZVEZEK:

VAJE Z ORODJEM. NAUK O ZNAMENJIH.

V LJUBLJANI 1921.

90
LET
G. D.
ILIRSKA BISTRICA
1886 - 1976

90 LETNICA
GASILSKEGA DRUŠTVA IL. BISTRICA

svečana akademija v petek 10. IX. 1976
ob 20h v domu družbenih organizacij

svečana proslava
v nedeljo 12. IX. 1976

Gasilska knjižnica.

Prvi zvezek.

Poslovnik. Kroj, oprava in označba dostojanstev. Proste vaje. Redovne vaje.

Razložil:

Fran Barlè,
starosta „Jugoslovanske gasilske zveze Ljubljana“.

V Ljubljani 1920.

Izdala in založila „Jugoslovanska gasilska zveza Ljubljana“.
Tiskala „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

44759

0300018200

Predgovor.

Občni zbor »Jugoslovanske gasilske zveze Ljubljana« je na svojem zborovanju dne 1. junija 1919 sklenil, da se čimpreje napravi »Poslovnik« za gasilna društva, ki so združena v »Jugoslovanski gasilski zvezi Ljubljana«. Obenem je bila izrečena želja, da se izdajo tudi predpisi o enotnem kroju.

Ker je doslej veljavni »Vežbovnik« pošel, mi je predsedstvo »Jugoslovanske gasilske zveze Ljubljana« naročilo, da izdelam obenem s »Poslovnikom« in s predpisi o enotnem kroju tudi nove »Redovne vaje«. Poprijel sem se ne baš lahkega dela in ustregel sem sklepu občnega zbora in želji predsedstva.

Pri sestavi »Poslovnika« sta mi bila v pomoč češki »Služben̆i řád pro zbory dobrovolných hasičův« in pa hrvatski »Službovnik dobrovoljnih vatrogasnih društava«.

»Redovne vaje« sem sestavil na temelju mojih »Redovnih vaj za slovensko gasilstvo« iz leta 1906 in pa na podlagi moje »Vežbe naraščaja«, ki so bile objavljene v »Gasilcu« z dne 29. decembra 1917. Kakor sem že leta 1906 omenil so mi bili pri sestavi »Redovnih vaj« v pomoč nastopni spisi: A. L. Seidl, »Cvičeni pořadová«, 1898; I. Pechani, »Cvičeni pořadová«; »Sokol«, 1887; V. Murnik, »Redovne vaje«, 1897; Slovenski Sokol«, 1904. Besedilo sedanjim poveljem v »Redovnih vajah« sem v nekaterih točkah premenil v zmislu Murnikovih »Redovnih vaj«, 1900.

Ako sem idealni in dobri gasilski stvari koristil s svojim delom, je plačan moj trud.

V Ljubljani, dne 30. septembra 1920.

Fran Barle,
starosta »Jugoslovanske gasilske zveze Ljubljana«.

Poslovnik.

DRŽ. BIBLIOTEKA V LJUBLJANI

§ 1.

Namen.

Namen poslovnika je, uvesti v gasilno društvo neobhodno potrebni red, navajati društvo in posamezne člane na to, da so na svojem mestu, kadar kličejo glasovi na pomoč.

§ 2.

Sestava gasilnega društva.

a) Razvrstitev.

1. Gasilno društvo je četa, katero tvorijo samo redni člani društva (gasilci). Četo delimo na tri oddelke: oddelek plezalcev, oddelek brizgačev in oddelek čuvarjev ali rediteljev.

Vsakemu oddelku stoji na čelu po jeden vodja: četar, členar ali pa vrstar — (rednik).

Večje oddelke delimo na vrste ali roje in vsaka vrsta ima členarja ali vrstarja za svojega poveljnika. Vsaka vrsta mora imeti 6, ne pa več kot 12 gasilcev.

Iz rediteljev sestavljamo, kjer pokaže potreba, tudi reševalni oddelek. Na čelu reševalnemu oddelku je v tem slučaju društveni zdravnik.

Močna gasilna društva delimo na 2, 3 in več čet, ki imajo oddelek plezalcev, brizgačev in čuvarjev. Te oddelke zopet delimo na vrste.

Osrednji oddelek gasilnega društva tvorijo: društveni načelnik, društveni poveljnik (če ni načelnik obenem tudi poveljnik), poveljnikov namestnik, pobočnik (tajnik), društveni zdravnik, nadzornik oprave in prvi trobentač.

2. Celemu društvu poveljuje društveni načelnik, če pa ni zmožen voditi tehničnih poslov, društveni poveljnik ali njegov namestnik, kateremu je v pomoč prideljen pobočnik (tajnik) in prvi društveni trobentač.

Četam (pri razdeljenem društvu) poveljujejo četniki, vrstam četarji, redniki in vrstarji.

Dodatek k poslovniku nam pove, pri katerem številu članov volimo četnike in koliko četarjev, členarjev in vrstarjev.

b) Sprejemanje članov in uvrstitev.

Kdor želi vstopiti kot redni član v gasilno društvo, temu se je prijaviti društvenemu načelniku, da ga odpošlje v preiskavo k društvenemu zdravniku, da li je zdrav in sposoben za gasilsko službo. Po preiskavi ga predstavi društvenemu odboru, ki sprejema nove člane.

Vsak nanovo sprejeti član se praviloma uvrsti v oddelek brizgačev; izjemoma se more uvrstiti v oddelek plezalcev le tak prijavljenec, ki je že pri kakem drugem društvu služboval kot plezalec, all če dokaže posebno spretnost za plezalca.

V oddelek rediteljev ne sprejema se praviloma nikdo, izvzemši izredne slučaje. Ta oddelek se popolnuje z gasilci, ki so več let službovali v društvu kot plezalci in brizgači.

Prijavljenec mora biti neomadeževanega vedenja, krepkega zdravja in najmanj 18 let star. Prijavljenci nad 50 let se ne sprejemajo. Mladeniči od 14. do 18. leta se sprejemajo v društvo le kot gasilski naraščaj.

c) Obljuba.

Vsak sprejeti redni član obljubi načelniku ali njegovemu namestniku v navzočnosti vseh članov na roko tako-le:

»Javno in svečano obečam, da hočem vestno in natančno izpolnjevati društvena pravila in druga društvena določila. Ugled društva hočem varovati povsod in pri vsaki priliki; svojim predstojnikom hočem biti poslušen in s svojimi društvenimi tovariši kolegijalen, kakor se dostojnemu in poštenemu človeku spodobi. To potrjujem s svojo desnico.«

Pred obljubo mora biti redni član poučen o društvenih pravilih, o poslovniku in o drugih društvenih predpisih.

To obljubo ponovijo redni člani po vsaki volitvi odbora v navzočnosti celega društva na slovesen način.

§ 3.

Pravice in dolžnosti.

Posameznim oddelkom označuje službo že njegov naslov, v nujnih slučajih pa more poveljnik vsakemu gasilcu odkazati kakršnokoli drugo službo.

Splošno pa veljajo nastopna določila:

I. Za plezalce:

a) reševati ljudi, živino, dragocenosti in vrednosti;

b) postavljati lestve, uporabljati drčo, vrečo, lovnico;

c) potegovati in polagati cevi po lestvah in stopnjiščih do višjih nadstropij;

č) gasiti požar.

II. Za brizgače:

a) razpostaviti in oskrbovati brizgalnice;

b) oskrbovati hidrante (vodopuste) in dovajati vodo na gorišče;

c) polagati cevi od vode do gorišča.

III. Za reditelje:

a) vzdržavati red na požarišču na dostojen in dopusten način;

b) omejiti prostor, ki je potreben za razvoj gasilcev;

c) paziti na položene cevi;

č) čuvati gasilske priprave vobče ter le gasilcem izročati to, kar rabijo;

d) prevzemati in čuvati rešene predmete.

Rešene predmete se do končanega gašenja nikakor in nikomur ne sme izročati. Po odstranjeni nevarnosti je rešene predmete izročiti le takim osebam, ki se izkažejo za lastnike, toda tudi tem je izročiti predmete v navzočnosti poveljnika ali kake javne varstvene osebe.

IV. Za trobentače:

a) prvi trobentač vežba vse društvene trobentače. Pri ognju in vaji je njegovo mesto poleg poveljnika ter se ravna in daje znamenja po njegovih navodilih. Po sklicu gasilcev mu je s prvim oddelkom oditi na požarišče;

b) oddelni trobentači so na razpolago svojim četnikom ter se ravnajo po njihovih navodilih.

Trobentači morajo biti pri vajah prisotni, da jih more porabljati poveljništvo za sklicevanje članov in za podeljevanje različnih trobentaških znamenj.

V. Za reševalni oddelek:

Reševalni oddelek nudi na požarišču prvo pomoč in zategadelj mora imeti seboj vsaj ročno lekarno z najpotrebnejšimi obvezili in pa torbico s pripravo za prvo pomoč. Mesto reševalnega oddelka je v bližini poveljnika ter se ravna po navodilih zdravnika, in če tega ni, po navodilih poveljnika.

§ 4.

Služba.

Redni član je v službi:
a) pri požarih;
b) pri vajah;
c) pri stražah in pripravljenosti;
č pri službenih sestankih;
d) pri zborovanjih v zmislu pravil in pri vseh javnih nastopih društva;
e) pri nadzorovanju društva po župnih in zveznih funkcijonarjih.

Župni načelnik ali župni nadzornik sme, ne da bi preje naznanil svoj prihod, društvo pregledati, preiskusiti in se prepričati o spretnosti društva.

Nadzorujočemu župnemu načelniku ali nadzorniku je, če zahteva, predložiti zapisnike, blagajniške in druge službene spise.

Želje in pritožbe gasilnega društva je pri taki priliki neposredno naznaniti župnemu načelniku. Iste pravice, kakor župni načelnik, ima tudi starosta »Jugoslovanske gasilske zveze Ljubljana« kot najvišji dostojanstvenik v »Zvezi« združenih gasilnih društev.

§ 5.

Vedenje v službi.

1. Član gasilnega društva mora biti vnet, vesten, točen in vztrajen, v gasilski službi hraber, vedno pa previden in preudaren. Kdor bi se pregrešil proti treznosti, tega je najprvo temeljito posvariti, če pa to ne izda, izključiti iz društva.

2. Član mora biti svojim predstojnikom pokoren in poslušen, in tudi takrat, kadar ne dobiva ukaza neposredno od svojega predstojnika.

Ugovor proti ukazom je nedopusten; vsak član pa ima pravico pritožiti se pri društvenem poveljniku, pri društvenem odboru ali pri občnem zboru. Član društva sme sprejemati ukaze le od svojih predstojnikov; ukaze nepoklicanih oseb dostojno odklanja; važna sporočila in važne migljaje rešuje brez posredovanja predstojnika.

3. Napram občinstvu vede se moštvo vedno dostojno in dobrovoljno; v slučajih pa, kjer se pojavi neobhodna potreba, dostojno, toda odločno.

Članom gasilnega društva je vestno izvrševati odkazano gasilsko službo. Kdor iz tehtnih razlogov ne more vršiti svoje gasilske službe, mora to z utemeljitvijo pravočasno sporočiti svojemu predstojniku.

4. V službi opuščamo vse titule (nazive). Jesti in piti dovoljuje se v službi le izjemoma; pušiti je v službi nedopustno. Brez tehtnega razloga gasilec ne sme zapustiti svojega mesta, ki mu je bilo odkazano v službi.

5. Redno zbirališče članov je pred gasilskim hramom. Moštvo zbira se točno ob določenem času, v določenem kroju in z določeno opravo. Povelja dajemo ustno ali pa s piščalko, trobko ali rogom. Ustnim poveljem dajemo prednost. Vsa poročila, želje in pritožbe član pravilno podaja svojemu najbližjemu predstojniku.

6. Posamezni člani v kroju, kakor tudi oddelki in društva se pozdravljajo med seboj. Posameznik pozdravlja z dvigom roke do pokrivala in z obratom glave. Odkrivanje ni dopustno. Odzdravlja se na isti način, kakor pozdravlja. Gasilcem, uvrščenim v četo, oddelek ali vrsto, ni dopustno pozdravljati zase, le najvišji poveljnik pozdravlja ali odzdravlja.

Podrobnejša pojasnila o pozdravljanju nudijo »Redovne vaje«.

7. Izpremeno bivališča in stanu je vsakemu članu od slučaja do slučaja naznaniti načelstvu.

§ 6.

Službeni sestanki.

Kadar kaže potreba, skliče poveljnik celo četo ali posamezne oddelke, da članom priobči službene odredbe ali objave ter se prepriča o stanju oprave in priprave posameznih članov.

K prijavam priti je vsem rednim članom, če je v sklicu določeno, tudi v polni opravi in opremi.

§ 7.

Gasilski kroj, oprava in priprava.

1. Član gasilnega društva sme nositi društveni ali pa svoj lastni kroj le v službi. To določilo velja tudi za opravo. Kroj in oprava morata biti vedno snažna in v redu. V službi poškodovano opravo je vsakemu gasilcu takoj pokazati svojemu najbližjemu predstojniku. Izmenjavati ali izposojevati kroj in opravo nikomur ni dovoljeno, razen če to dovoli društveni poveljnik. Lahkomiselno povzročeno škodo na društvenem imetju je društvu povrniti.

2. Urejevanje in snaženje vse gasilske oprave je poveriti enemu izmed članov: nadzorniku društvene oprave, toda tudi člani posameznih čet in vrst so, ako to odredi predstojnik, obvezani opravo osnažiti in pripraviti za zopetno porabo.

§ 8.

Pripravljenost, straže in obhodi.

1. Poveljništvo društva sestavi iz raznih članov stražne oddelke, katerim je od tedna do tedna skrbeti za gasilsko pripravljenost.

2. Člani, katerim je odkazana pripravljenost, ne smejo zapustiti društvenega območja, dokler traja njihova priprav-

ljenost. Ob velikih viharjih, ob silnih vetrovih, ob grozečih povodnjih in ob drugih nevarnih nezgodah zbero se člani pripravljenosti v polni opravi v gasilskem hramu.

3. Ako pokaže potreba, društvo, pripravljenost ali pa le manjši njeni del postavi stražo. Poveljnik straži je četnik ali pa četar, članar, vrstar. Člani straže, zlasti pa njeni poveljnik mora biti o dolžnostih temeljito poučen.

4. V potrebi skrbi straža za obhode. Obhodne straže, broječe dvoje ali več mož, si pomagajo, če zapazijo nevarnost, same, če pa same niso vsemu kos, pokličejo stražo, pripravljenost ali pa skličejo celo društvo.

Poveljnik društva stražne službe ne dela, temveč se prepričuje z obhodi o točnosti straž, kakor pri predstavah v gledališču, pri koncertih, plesih, shodih itd. Ta svoj posel sme poveriti tudi četnikom. Straže in samostojne obhode določa društveni poveljnik, obhode v posameznih stražah pa poveljnik straže.

Kjer so potrebne stalne ali večkrat straže, je napraviti zanje poseben službeni red.

§ 9.

Gledališka straža.

Gledališko stražo določa društveni poveljnik.

Gasilsko stražo oskrbuje četvero gasilcev in četar, članar ali vrstar kot poveljnik straže. Pri manjših gledališčih je dovoljeno število gasilcev tudi zmanjšati, pri večjih pomnožiti.

Glavno nadzorstvo nad gledališko stražo ima poveljnik sam ali pa višji društveni dostojanstvenik, katerega določi društveni poveljnik.

Pregledni dostojanstveniki vrše nadzorovalno službo od tedna do tedna ter imajo dostop do straže, da se prepričajo, je li vse v redu. Zlasti jim je paziti na to, da so med predstavo vsi izhodi odprti in zadostno razsvetljeni. Nedostatke je sporazumno z redarstvenimi organi odpraviti.

Sumljive pojave je straži naznaniti stražnemu poveljniku ali pa neposredno pregledovalnemu dostojanstveniku, ki o tem poroča društvenemu poveljništvu.

§ 10.

Nastopi.

Nastopi društva so obvezni ali prostovoljni. Obveznih nastopov se je udeleževati vsem rednim članom društva. K obveznim nastopom prištevamo: vaje, požare, povodni, straže, pogrebe rednih članov in v vojnem času prevažanje ranjencev. Pri vsakem obveznem nastopu je pred razhodom vse prisotne člane vpisati v službeno knjigo.

Prostovoljnih nastopov se člani udeležujejo po možnosti.

§ 11.

Vaje.

1. Najvažnejša dolžnost društvenega poveljnika je, da z večkratnim vežbanjem izobraža in poučuje gasilce o gasilskih poslih in o porabi gasilskega orodja.

2. Vaje sklicuje in vodi društveni poveljnik sam, ali pa v to svrho določa dostojanstvenike (četnike, četarje, členarje, vrstarje).

3. Vaje delimo na praktične in teoretične. Praktične vaje delamo v spomladanski in poletni dobi, teoretične pa tudi v zimski dobi. Praktične vaje delimo na vaje posameznika, na vaje v vrsti, na vaje v oddelku, na vaje v četi in na vaje celega društva. Vrste vaj so: redovne vaje, plezalne vaje, vaje z brizgalno, vaje reševalnega oddelka, trobentaške vaje, proste vaje itd.

4. Posebno pažnjo je obračati na izvežbanje društvenih dostojanstvenikov.

5. Teoretičnih in praktičnih vaj se mora udeleževati vsak redni član društva in vsako vajo je zabeležiti pri vsakem članu v službeno knjigo.

6. Kdor se iz tehtnih razlogov ne more udeležiti vaje, mora to pravočasno naznaniti sklicatelju vaje.

Novince izvežba član, katerega določi odbor.

7. Vaje se nikakor ne sme motiti s posmehom ali z opazkami od nepoklicane strani, s šalami ali z drugim neumestnim vedenjem.

8. Vaje se vrše, kakor je zaukazano. Delati drugačne vaje, kakor je bilo zaukazano, ni dopustno. Komur je zaukazano, da se odstrani od vaje, se mora brezpogojno in brez oporekanja pokoriti ukazu.

9. Po vaji je vsakemu članu najprvo odložiti kroj in opravo in šele potem sme oditi za svojim poslom. Gasilska oprava in gasilno orodje se sme rabiti le v gasilske namene. Kdor bi tega določila ne vpošteval, temu je odvzeti gasilsko opravo in nastalo škodo mora društvu povrniti.

§ 12.

Služba pri požaru.

1. Društvo določi, kateri kraji (vasi) pripadajo v delokrog društva.

Pri velikih požarih ali na izrecno željo prizadetih sme gasilska pripravljenost ali primeren oddelek na odredbo poveljnika iti na pomoč tudi čez meje lastnega delokroga.

2. Sklic. Gasilno društvo sklicujejo trobentači ali pa se sklicujejo tako, kakor je v kraju navada (plat-zvona, strel, brzojav, telefon, električni zvonci itd.). V to svrho naj imajo trobentači na svojih stanovanjih rdeče tablice z napisom:

Tukaj se priglašajo požari!

da jih more občinstvo brez popraševanja in poizvedovanja obvestiti o ognju. Kadar naznani požar neznana oseba, je vzeti naznanitev previdno na znanje in dognati, kdo je naznanjevalec in kje se je pojavil ogenj.

Hrup in vrišč je pri izbruhu požara, zlasti ponoči, ko vse počiva, opustiti.

Če se pojavi ogenj, ko je ljudstvo zbrano v cerkvi, v gledališču itd., je ravnati z največjo previdnostjo in mirnostjo, da ne nastane zmešnjava (panika).

3. Odhod k ognju. Na sklic hiti vsak član gasilnega društva v gasilski hram, le oni gasilci, ki bivajo v bližini gorišča, se podajo naravnost k ognju, da skrbe za prvo pomoč. Prenaporni tek, zlasti pri dajlšem potu, je opuščati.

Čim je zbranih v orodišču toliko članov, kolikor jih treba za eno orodje ali voz, takoj odrinejo k požaru pod vodstvom

društvenega poveljnika, njegovega namestnika, četnika, četarja, članarja ali vrstarja. Drugi in tretji oddelek sestavi najvišji prisotni dostojanstvenik. Voziti je v živahnem diru, vendar se ne sme opustiti potrebne previdnosti. Med vozmi mora biti med vožnjo vsaj 30 korakov razdalje. Ponoči je prižgati svetiljke, ki so na gasilnem orodju. Na živahnih cestah, na razpotjih in na vhodih v ulice je voziti počasi in dati znamenje z rogom ali trobko. Nepotrebno trobenje je opuščati, zlasti pa ga je opuščati mimo cerkva, bolnišnic, šol in gledališč. Nadzornik oprave ne sme zapustiti gasilskega hrama, dokler ni vse odpravljeno.

4. Na požarišču. Člani, ki dospo prvi k ognju, se najprvo prepričajo, jeli morebiti v nevarnosti človeško življenje. V slučaju, da je temu res tako, z vsemi sredstvi delajo na to, da rešijo ljudi. Domačo živino izženejo iz hlevov ter jo v varstvo izroče prisotnim rediteljem. Ko so rešeni ljudje in živina, znosijo druge ogrožene predmete iz gorečega poslopja ter jih v varstvo izročajo rediteljem. Pri tem pa je treba paziti, da se ne dela nepotrebna škoda. Iz krajev, ki niso ogroženi, naj se ničesar ne prenaša, ker s tem delamo nepotrebno škodo. Zlasti je paziti na to, da z vozovi prihajajočim gasilcem ne zastavljamo pota.

Ko dospe gasilstvo z orodjem k požaru, sporoči vodja oddelka svoj prihod poveljniku, da mu odkaže svoje mesto. Kadar poveljnik še ni prisoten, razpostavi po svoji previdnosti orodje, pri tem pa je paziti na to, da ni v nevarnosti moštvo ali orodje. Smer vetra in podiranje gorečih poslopij je pri tem uvaževati. Ko dospe društveni poveljnik k požaru, prevzame vodstvo gašenja in se prepriča o dotlejnih ukrepih in dogodkih. Člani, ki pozneje pridejo k ognju, se javijo pri poveljniku, da jim odkaže primerno delo.

5. Društvo iz soseščine, ki dospe k ognju, javi se pri poveljniku (kjer ni gasilnega društva, pri občinskem zastopniku) in po njegovih navodilih razpostavi moštvo in orodje. Kjer ni domačega gasilnega društva, prevzame vodstvo gašenja poveljnik gasilnega društva, ki je prvo dospelo k ognju. V krajih, kjer je dvoje ali več gasilnih društev, prevzame vodstvo gašenja poveljnik gasilnega društva, katero je občinski odbor za to določil, in če tega določila ni, gasilno društvo, ki

je po letih najstarejše. Vodja gašenja sme vodstvo gašenja prepustiti splošno uglednim osebam, če pridejo k požaru. Kadar pride k požaru okrajni glavar ali župni načelnik, se njemu ponudi vodstvo gašenja.

Brizgalnice, ki niso last gasilnih društev in so prispele na požarišče, so podrejene vodji gašenja.

Pri velikih nevarnostih poveljnik skliče občinske zastopnike in poveljnike oddelkov, in če le mogoče tudi ugledne prisotne tehnične osebe na kratko posvetovanje ter se ravna po nasvetih večine.

6. Stojišče poveljnika mora biti na dostopnem, če le mogoče zvišanem prostoru, od koder more pregledati celo požarišče. Stojišče poveljnika je podnevi označiti z rdečo zastavo, ponoči pa z rdečo svetiljko. Na poveljnikovem mestu morajo biti poleg poveljnika prisotni: poveljnikov namestnik, občinski zastopnik, zastopnik politične oblasti, če je prisoten, poveljnikov pobočnik, prvi trobentač, orožništvo in občinska straža. Če se poveljnik odstrani z mesta, pove, kam gre, ter se čimpreje vrne na svoje mesto. Poveljniki posameznih oddelkov dobivajo ukaze in navodila na poveljnikovem stojišču, tam tudi poročajo o poteku reševanja in tam dobivajo dovoljenje za premestitev moštva in orodja, če smatrajo po svoji preudarnosti za potrebno.

7. Člani gasilnega društva morajo brezpogojno ostati pri delu, katero jim odkaže predstojnik. Kadar bi vsled malenkostne zamude mogla nastati nevarnost ali nesreča, je dovoljeno ukrepati po svojem preudarku, toda vedno premišljeno in previdno. Proti nevarnim ali nemogočim odredbam se sme moštvo pritožiti pri poveljniku.

8. Moštvu je pri vajah, zlasti pa pri požaru, opuščati vrišč, krik, prerekanje, klicanje in beganje.

9. Z ogroženim in rešenim blagom je najprevidneje in najprizanesljiveje ravnati. Posebne previdnosti je treba pri dragocenih predmetih. Če treba, pokličimo veščaka.

10. Zavzetega mesta moštvo svojevoljno ne sme zapustiti. Le tedaj sme posameznik ali cela četa, vrsta zapustiti svoje mesto brez vednosti svojih predstojnikov, če ni mogoče dalje vzdržati in če braniteljem preti nevarnost.

11. Prodirajočemu moštvu je v prvi vrsti in v vsakem slučaju gledati na to, da ima za umik odprto in varno pot. V to svrho, zlasti v nevarne kraje pošiljamo v prvi vrsti člane, ki se prostovoljno prijavijo za to; nikdar pa v nevarne kraje ne pošiljamo le enega gasilca. Kadar gasilci zapazijo, da tovarišem preti nevarnost, ne da bi vedeli za to, je dolžnost članov, da varujejo ogrožene tovariše, da o nevarnosti obveste predstojnika in da nemudoma gredo na pomoč ogroženim tovarišem. Gasilec naj se nikdar ne spušča po nepotrebnem ali pa drzno v nevarnost.

Gasilec, ki je izvršil odkazano delo, se prijavi pri svojem oddelnem poveljniku, da mu odkaže drugo delo. Moštvo, ki nima odkazanega dela, se ne sme raziti, temveč se postavi v bližino svojega poveljnika poleg svojega orodja, da je pri rokah v slučaju potrebe.

12. Rediteljem je paziti na to, da se zabrani nepoklicanim dostop na požarišče. Kadar se rabi občinstvo za dobavo in črpanje vode, je poveljnik pozove na pomoč. Moštvo naj nikoli ne daje povoda odporu in pritožbam z grobim in ošabnim vedenjem. Z dostojnim vedenjem zmerom laže dosežemo svoj namen.

13. P o p o ž a r u. Ko je ogenj pogašen, zaukaže poveljnik ali njegov namestnik, da posamezni oddelki ali celo društvo naloži opravo in se pripravi na odhod. Pred odhodom nastopi moštvo pred svojega oddelnega poveljnika in mu poroča o orodju in nastalih nezgodah. Oddelni poveljniki poročajo potem društvenemu poveljniku.

14. Društveni poveljnik določi, če pokaže potreba, primerno stražo, ki ostane na pogorišču, in da primerna navodila. Za stražo določi v prvi vrsti člane, ki se prostovoljno prijavijo na stražo, in če teh ni, člane, ki so pri požaru najmanj sodelovali. Ako je straža potrebna za daljšo dobo, je potrebno odrediti za njeno izmeno.

Moštvo od požara, zlasti kadar je razgreto od trudapolnega dela, koraka za brizgalnico, in če treba, ogrne vrhnjo obleko. Pri veliki utrujenosti, premočenosti ali pri drugih važnih dogodkih smejo se posamezni gasilci z dovolitvijo svojega poveljnika začasno ali pa popolnoma odstraniti z gorišča.

15. Ko se vrne društvo v gasilski hram, odda opravo nadzorniku oprave, ki jo nemudoma osnaži in pospravi. Če treba, mu načelnik dodeli primerno število članov. Po oddaji oprave in orodja vpišemo člane, ki so se udeležili požara, in načelnik, odnosno poveljnik spusti moštvo domov.

16. Kako in na kakšen način je treba ravnati pri gašenju, ni mogoče dajati natančnejših predpisov, ker tu odločajo le slučajne okolnosti, in je to stvar proučevanja in izkušnje; zategadelj se nujno priporoča, zlasti predstojnikom, da marljivo čitajo strokovne spise in da se društvo vadi za vse slučaje.

17. V orodišču, na potu k ognju in na gorišču je poveljnik vedno najvišji prisotni dostojanstvenik.

§ 13.

Služba pri povodni.

Poleg gasilne dolžnosti prevzame gasilno društvo tudi dolžnosti reševanja, zlasti pri povodni. Kadar preti naselbini povoden, sklicujemo gasilno društvo, kakor pri požaru. Reševalni čolni in druga reševalna priprava naj bo pripravljena na primernem kraju. Poveljnik se poda z moštvom na lice mesta ter se postavi s primernim številom moštva na mesto, od koder ima zadosten pregled, in od koder je mogoč pristop na najnevarnejši kraj, da more pričeti moštvo hitro in o pravem času z reševanjem. Ostalo moštvo razdelimo v močne straže na ogrožena mesta. Posebno važnost je polagati na to, da imajo straže potrebno pripravo seboj. Naraščanju vode je posvetiti posebno pozornost in o tem poročati poveljniku. Če kje preti nevarnost, da straža znamenje nevarnosti; poveljnik da ob vodi stoječemu prebivalstvu znamenje o preteči nevarnosti in odpošlje na ogrožena mesta moštvo na pomoč, katero je pridržal pri sebi. Moštvo v prvi vrsti varuje ljudi s tem, da jih o pravem času odvede z ogroženih krajev, rešuje domačo žival ter podpira prebivalstvo pri odnašanju predmetov, katerim preti povoden. Poveljniku je zlasti paziti na to, da da pomoč ljudem, ki so zajeti in si sami ne morejo pomagati. Posebno važnost je polagati tudi na to, da so ogroženi kraji ponoči zadostno razsvetljeni. Tam, kjer povodni

večkrat nastopajo, napravi poveljništvo sporazumno z občinsko upravo in vpoštevajoč vse okolnosti za društvo poseben službenik za slučaj povodni.

§ 14.

Prevažanje ranjencev v vojnem času.

V vojnem času skrbi gasilno društvo za prevažanje in prenašanje ranjencev in bolnikov z domačega kolodvora v domače bolnišnice ali v privatne oskrbovalnice. Treba je torej, da moštvo razume naložiti ranjenca na nosilnico in ga varno prenesti na odkazano mesto. Razumeti mora tudi, kako je ranjence odkladati raz voz in nakladati na voz. Nadalje je treba gasilcu razumeti, kako ustavimo nepričakovano krvavenje in kako je okrepčati ranjenca.

§ 15.

Dopust.

Dopuste v važnih zadevah do 30 dni dovoljuje društveni poveljnik, daljše dopuste dovoljuje društveni odbor. Županim in zveznim dostojanstvenikom (starostom, načelnikom, tajnikom) je za dobo svoje funkcije z dnevom izvolitve dovoljen dopust pri svojih društvih, če reflektujejo nanj. Po preteku dopusta se je gasilcu zopet prijaviti za gasilsko službo. Kdor prosi za dopust, mora zadostno utemeljiti svojo prošnjo.

§ 16.

Izstop iz društva.

Kdor hoče izstopiti iz društva, to ustno ali pismeno naznani društvenemu odboru. Najprvo pa mora izvršiti svoje dolžnosti. Gasilski kroj in opravo je v določenem času v dobrem stanu in osnaženo izročiti nadzorniku oprave. Nadzornik oprave poroča društvenemu poveljniku o oddaji kroja in oprave ter predlaga trajno izpustitev iz društva. Škodo, katero napravi izstopajoči član po svoji malomarnosti na kroju in opravi, mora društvu povrniti.

§ 17.

Ukori in izključitve.

Prestopki zoper društvena pravila in zoper poslovni red se kaznujejo z ukorom ali pa z izključitvijo.

a) Ukor sme dati najbližji predstojnik, če član krši določila pravil, določila poslovnika ali drugih odredb, ali pa, če ne izvrši ukazov tako, kakor mu je bilo naročeno.

b) Strožje ukore daje društveni poveljnik ali njegov namestnik pri ponovnih manjših prestopkih.

c) Javne ukore dajemo članom, ki se hudo pregreše proti društvenim odredbam in so doslejni ukori brezuspešni. Javne ukore po odborovem naročilu daje društveni poveljnik ali njegov namestnik.

č) Dostojanstvo izvoljenim ali imenovanim članom odvzame društveni odbor na predlog poveljnikov, če dostojanstvenik zanemarja svoj posel, če ni na svojem mestu ali pa če se je hudo pregrešil zoper društvena določila.

d) Nevredne člane izključuje odbor v zmislu pravil:

1. pri hudih prestopkih zoper pravila in poslovnik;
2. pri nedostojnem vedenju v društvu ali izven društva.

e) Vsak predstojnik ima pravico, zlasti pri večjih prestopkih, člana odsloviti iz službe, če s svojim vedenjem povzroča splošno zgražanje.

f) Kdor neopravičeno izostane od vaje trikrat, od ognja dvakrat, od straže v gledališču ali kje drugje enkrat, tega je naznaniti odboru, da mu da ukor, ali ga izključi iz društva, če so že trije pismeni opomini ostali brezuspešni.

§ 18.

Uprava društva.

Društvo upravlja občni zbor, društveni odbor, poveljništvo, poveljnik ali njegov namestnik.

Poslovanje občnega zbora in društvenega odbora določajo društvena pravila.

Poveljništvo.

Poveljništvo tvori poveljnik, poveljnikov namestnik, četniki in pobočnik (tajnik).

Seje poveljništva sklicuje društveni poveljnik. Poveljništvo razpravlja o tehničnih zadevah društva; v nujnih slučajih odloča samostojno. Za sklepe, ukrepe in odredbe je poveljništvo odgovorno društvenemu odboru. Poveljništvo sklepa z večino glasov.

Delokrog poveljništva je:

a) predlaga odboru sprejemanje novih članov in izključevanje;

b) uvrščuje redne člane v čete;

c) predlaga odboru nakup društvene oprave in naprave;

č) sklicuje vaje in skrbi za pripravljenost;

d) vpisuje dogodke v dnevno knjigo;

e) sprejema prošnje in pritožbe članov;

f) pripravlja tvarino za društvena zborovanja.

Delokrog posameznih dostojanstvenikov.

Vedenje dostojanstvenikov napram moštvu mora biti dostojno in prijateljsko; pri prestopkih je postopati odločno, toda vedno pravično. Dostojanstvenik mora biti napram svojim podložnim vzor dostojnega občana, vzor vnetega gasilca in vzor vztrajnosti. Dostojanstvenik je odgovoren za snažnost in rabljivost njemu poverjenega orodja.

a) Načelnik.

Načelnik je reprezentant društva, on vodi vse upravne posle društva, sklicuje odborove seje in v imenu odbora občne zbore, zastopa društvo na zunaj, podpisuje s tajnikom vse društvene spise in izterjuje denarne globe, ki jih je naložil odbor.

V slučaju, da je načelnik obenem tudi poveljnik, ima tudi vse dolžnosti poveljnika.

b) Poveljnik in njegov namestnik.

Poveljniku je poverjeno tehnično vodstvo celega društva. Pri požarih in v drugih reševalnih službah je poveljnik pri svojih ukrepih neodvisen ter je odgovoren le društvenemu odboru in društvenemu občnemu zboru. V sila dvomljivih slučajih, kjer bi ga zadela velika odgovornost, skliče na po-

svetovanje društveno poveljništvo. Ako poveljnik ni prisoten, prevzame vse posle poveljnika njegov namestnik. Sicer pa namestnik podpira v službi poveljnika.

Poleg tega društveni poveljnik:

a) razvršča društvo pri požarih, pri povodnih in drugih nezgodah; razpošilja in postavlja straže, vodi vaje; preizkuša izvoljene dostojanstvenike in moštvo ter predlaga odboru odstavitev funkcijonarjev, če se prepriča o njih nesposobnosti;

b) nadzira orodje in opravo;

c) daje ukore v zmislu pravil in poslovnika, kara in opozarja na napake, katere je treba odpraviti.

Poveljnik ima pravico zahtevati od vseh članov društva brezpogojno poslušnost.

Napram moštvu mora biti poveljnik skrben, samozavesten vodja in dober svetovalec; povelja daje praviloma četnikom, kjer teh ni, četarjem, členarjem in vrstarjem ter se prepričuje o redni zvršitvi danih povelj in odredb.

Poveljnik se mora zavedati svoje velike odgovornosti, držati se mora prave mere in paziti na to, da njegove odredbe niso na kvar zdravju in življenju moštva.

c) Četnik.

Četnik je vodja svoje čete ter izvršuje odredbe društvenega poveljnika in ukrepe poveljništva in društvenega odbora.

Četnikov delokrog je:

a) vodi v gasilski službi in pri vajah četo, ki mu je poverjena;

b) vodi službeno knjigo (imenik) svojega moštva in vzdržuje v redu orodje, ki mu je odkazano;

c) je odgovoren za snažnost in rabljivost njemu izročenega orodja;

č) sprejema različna poročila, pritožbe in prošnje svojih članov in o tem poroča društvenemu poveljniku.

V odsotnosti četnika nadomešča v službi najstarejši četar. Četnik mora biti tudi teoretično in praktično poučen v vseh poslih drugih čet in vrst.

č) Četar.

Četar je vodja svoje vrste ter izvršuje naročila društvenega poveljnika in četnika, kateremu je odgovoren za točno izvedbo in za red v svoji vrsti.

Četar:

a) vadi svojo vrsto in jo vodi pri požarih in pri vseh drugih društvenih nastopih po odredbah svojega poveljnika;

b) skrbi za to, da je kroj, oprava in orodje njegove vrste snažen in rabljiv;

c) daje poročila svojemu poveljniku.

Vsak četar mora imeti sposobnost, da nadomešča četnika in tudi poveljnikovega namestnika.

d) Članar.

Članar vadi in vodi svojo vrsto, kakor četar, in če treba, nadomešča odsotne višje dostojanstvenike.

e) Vrstar.

Vrstar ima iste dolžnosti kakor članar.

f) Zdravnik.

Dolžnosti društvenega zdravnika so:

a) zdravniško preiskati osebe, ki so prijavile svoj pristop k društvu;

b) podajati pismene izjave, jeli prijavljenec sposoben za gasilsko službo;

c) skrbeti za prvo pomoč na požarišču in pri drugih nezgodah;

č) napravljati obolelim gasilcem zdravniška izpričevala;

d) izvežbati člane reševalnega oddelka o sanitetnem poslu in o prvi pomoči.

V slučaju, da zdravnik pri nezgodah rabi večje število gasilcev, prosi za pridelitev potrebnega števila društvenega poveljnika.

g) Pobočnik (tajnik).

Pobočnik ali tajnik oskrbuje vse pismene posle društva in z načelnikom društva podpisuje vse društvene spise. Pri vajah in v gasilski službi je tajnik kot pobočnik v pomoč

društvenemu poveljniku. Če pobočnik ni prisoten, si poveljnik izmed prisotnih članov izbere za vsak slučaj drugega pobočnika.

h) Nadzornik oprave.

Nadzornik oprave oskrbuje gasilsko orodišče (hram) in opravo; za red in rabljivost orodja in oprave je odgovoren društvenemu načelniku in odboru.

Nadzornik oprave vodi inventar o društveni opravi ter ga na zahtevo predlaga načelniku ali odboru. Novim članom nadzornik oprave po poveljnikovih navodilih razdeljuje in odkazuje kroj in opravo. Nadzornik oprave pri vajah in požarih izdaja in zopet sprejema gasilsko opravo ter skrbi za vprego. Pri izbruhu ognja, dokler ni vse pripravljeno ali naloženo, nadzornik ne sme zapustiti orodišča.

Po vajah in po požarih je rabljeno orodje takoj in temeljito osnažiti, pregledati, preizkusiti in urediti, da je zopet pripravljeno za vse slučaje. Nadzorniku orodja je poškodbe v 24 urah po vaji ali po požaru naznaniti poveljniku, da se odpravijo. Nadzornik oprave je dolžan, kadar društveni odbor pregleduje orodišče in opravo, in to se zgodi vsako leto vsaj enkrat, pokazati vse predmete, na vprašanja dati točen odgovor; biti mora na razpolago in odpraviti mora takoj vse nedostatke. Če treba, napravi poveljništvo za nadzornika poseben poslovni red.

i) Prvi trobentač.

Prvi trobentač vežba trobentače posameznih čet in skrbi za to, da trobentači pri vajah in požarih redno vrše svojo dolžnost. Mesto prvega trobentača je ob strani poveljnika.

Pripomnja.

Poseben društveni vaditelj ali vežbalec pri prostovoljnem gasilnem društvu ni priporočljiv, ker je zdravi organizaciji društva škodljiv. Vsak dostojanstvenik mora biti voditelj svojemu moštvu.

Dodatek.

Število dostojanstvenikov.

Po številu članov in po številu orodja delimo gasilna društva v mala, srednja in močna gasilna društva. Mala društva nikakor ne rabijo in tudi ne morejo imeti toliko dostojanstvenikov, kot jih rabijo in morajo imeti močna društva. Zategadelj velja glede števila dostojanstvenikov nastopno navodilo, ki nam pove, koliko dostojanstvenikov volimo, odnosno imenujemo v društvu.

Pri številu rednih članov	Načelnik, ki je obenem tudi poveljnik	Poveljnikov namestnik	Četnik	Tajnik	Blagajnik	Nadzornik oprave	Četar	Član	Vrstar	Prvi trobentač	Trobentač	Gasilcev	Skupaj	Opomba
Pod 20	1	1	—	1	1	1	—	—	—	—	1	—	—	
20—26	1	1	—	1	1	1	1	1	—	—	1	12	20	Mala društva.
27—33	1	1	—	1	1	1	1	1	1	—	1	18	27	
34—40	1	1	—	1	1	1	2	1	1	—	1	24	34	
41—51	1	1	—	1	1	1	2	2	1	—	1	30	41	
52—58	1	1	2	1	1	1	2	2	2	1	2	36	52	Srednja društva.
59—65	1	1	2	1	1	1	3	2	2	1	2	42	59	
66—74	1	1	2	1	1	1	3	3	2	1	2	48	66	
75—81	1	1	3	1	1	1	3	3	3	1	3	54	75	
82—88	1	1	3	1	1	1	4	3	3	1	3	60	82	Močna društva.
89—97	1	1	3	1	1	1	4	4	3	1	3	66	89	
98-104	1	1	4	1	1	1	4	4	4	1	4	72	98	

Kroj, oprava in označevanje dostojanstev.

Po § 11. društvenih pravil je rednim članom gasilnega društva dovoljeno nositi predpisani lastni ali pa društveni kroj in predpisano opravo, **toda le v gasilski službi.** Izven službe kroja in tudi posameznih delov ni dovoljeno nositi.

I. Kroj.

Gasilski kroj delimo na službeni ali delavni in pa na slavnostni kroj.

A. Blago.

Službeni kroj, če ni iz volnenega temnomodrega sukna, je iz močnega platna ali cvilha v naravni barvi.

Slavnostni kroj je iz temnomodrega volnenega sukna.

B. Oblika.

1. **Bluza** je 1 cm daljša od rokavov; bela je brez podloge, suknena ima temno podlogo v zgornji polovici; z ležečim spred 6, zad 5 cm širokim dvigljivim ovratnikom; zapeta je s 7 koščenimi gumbi v podlogo, pod vratom z zapenko.

Na vsaki strani bluze sta po dva vtopljena žepa z zaklopko. Notranjih žepov ni. Na koncu bluznih rokavov temnih bluz naj bodeta ob spodnjem šivu prišita dva črna gumba.

Na obeh koncih ovratnika ima bluza 4½ cm širok in 8 cm dolg našiv iz svitlordečega sukna, pri temnih bluzah z gasilskim znakom, pri bluzah iz platna ali cvilha brez znakov. Na ramah ima bluza 4 cm širok, pri temnih bluzah z rdečim suknom paspoaliran dragoner.

Bluzo nosimo v službi vedno zapeto.

2. **Hlače** morajo biti iz takega blaga kakor bluza ter ne smejo biti ne preširoke, ne preozke in ne predolge, toda segati morajo do pete. Hlače iz temnomodrega blaga imajo 3 mm širok všiv iz svitlordečega sukna v zunanjem šivu. V gasilski službi priporoča se zavihati hlače, kdor nosi škornje

pod hlačami, toda nikdar se ne priporoča nositi hlače v škornjih, da ne teče voda v čevlje. Žepi morajo biti vtopljeni od zgoraj dol.

3. **Plašč.** Plašč je iz močnega volnenega sukna temnomodre barve, ter mora biti odrezan 30 cm od tal; z ležečim, spred 8 cm, zad 7 cm širokim ovratnikom iz istega blaga; rokavi so gladki in brez zaviha. Nadkrižni dragoner je 7 cm širok in 30 cm dolg ter ga nosita dva velika rumena gasilska gumba, našita na 25 cm dolg podstavek. Plašč je zapet s šestimi rumenimi gasilskimi gumbi po desni sprednji strani; tem nasproti na levi strani je 6 sporednih gumbov. Leva stran potemtakem krije desno stran. Razdalja med vrstama gumbov znaša zgoraj 20 cm, spodaj 14 cm. Pod vratom je plašč zapet s črno olivo. Ovratnik nosi na koncih 3 cm širok in 8 cm dolg našiv iz svitlordečega sukna, ki se, v zgornjem koncu nekoliko razširjen, konča z ojstrim kotom.

Plašč ima na vsaki strani nad boki vtopljen žep z zaklopko, znotraj v podlogi žep na levi prsni strani. Razcep je 50 cm visok. Na sprednjih spodnjih oglih ima plašč prišito zapenko, da ga pri delu ali pohodu moremo podvihati in zapeti v odzadje.

4. **Čepica.** Čepica je iz temnomodrega sukna in ima 9 cm visok, trd obod. Obod ima 5 mm in pa 55 mm nad spodnjim robom kroginkrog živ, 3 mm debel rob. Polje med obema robovoma je ovito s črnim (baržunastim) trakom. Teme je vodoravno in napeto na obod. Ščitnik iz črno lakiranega usnja je zaokroženo povešen. Nad ščitnikom ima čepica 1 cm širok podbradnik iz črnolakiranega usnja, ki je pripet na rumena gasilska gumbiča ob koncih ščitnika. Nad očesoma ima podbradnik rumeni zaponki. Vrh čepice nad sredo ščitnika je prišit gasilski znak.

5. **Rokavice.** Dostojanstveniki vseh vrst v kroju nosijo pri slavnostih rokavice iz bele kože, katere v poletni dobi smejo zamenjati s pletenimi.

Pripomnja. Za slučaj hladnega vremena, zlasti pa v zimski dobi, se priporoča za službo, posebno pri požarih v soseščini, če društvo nima plaščev, površnik iz temnomodrega blaga čez platneno obleko. Površnik, opremljen

kakor plašč, je 5 cm daljši od rokavov. Priporoča se tudi topla volnena obleka pod platneno obleko, in zategadelj naj bo platnena obleka vedno dovolj ohlapna. Za vsak slučaj jemljimo seboj k požarom večji robec, da ž njim zavarujemo lahko tudi vrat pred prehlajenjem. V zimski dobi imejmo za gasilce, ki pri požaru šarijo z vodo, na razpolago nepremočljive rokavice.

C. Gasilski znak.

Na čepici vrh oboda nad sredino ščitnika nosimo gasilski znak. Znak tvori dvoje prekrižanih z ojstrino doli obrnjenih sekiric, z navpično in gorečo baklo med njima. Sekirice in bakla so zvezane na križišču z umetno pentljo. Znak je izdelan iz medenine ali pa je spleten iz pozlačene žice. Znak iz medenine nosijo člani od četarja doli, pleteni znak pa višji dostojanstveniki.

Č. Napis.

Pri slavnostih, kjer se zbira več gasilcev iz različnih krajev, nosimo na levi prsni strani napis z imenom društva. Napis je tiskana, spodaj z bucko opremljena plošča iz bele kovine. Izbočen napis na emajlirani plošči je rdeče, rob pa modre barve.

6 cm

2 cm

II. Oprava.

A. Vseh članov.

1. **Čelada.** Čelada, razen načelnikove in namestnikove, je iz črnega, svitlolakiranega usnja. Namen čelade je, da ščiti glavo in njene posamezne dele proti udarcem in zategadelj mora biti iz močnega in trpežnega blaga. Čelada mora

biti znotraj mehka in zato ima usnjeno podlogo, ki zadrgnjena počiva na lobanji in pri udarcu zmanjšuje pretresanje glave.

Čelada ima 40 mm visok in po vrhu 30 mm širok greben iz srebrnosvitle ploščevine, ki se od zadnjega ščitnika polagoma dviga do omenjene višine, nad čelom se v zaokroženi podrezi izgubi proti sprednjemu ščitniku. Sprednji ščitnik meri 50 mm, zadnji 55 mm ter drug v drugega preideta tako, da ni zavarovan samo nos in tilnik, temveč kolikortoliko tudi ušesa. Podbradnik je iz črnolakiranega usnja ter je pritrjen v notranjosti čelade. Ščitnika sta obrobljena s 5 mm širokim svitlim robom, da se barva (lak) na robovih ne okruši.

Na čeladi nad čelom nosimo velik gasilski, 6 cm visoki in 9 cm široki znak. Znak tvori dvoje prekrižanih, z ojstrino doli obrnjenih sekiric, nad križiščem sekiričnih toporišč je na levo stran obrnjena čelada. Od ojstrine do ojstrine sekiric je obešen, vihrajoč, 15 cm širok trak z napisom društvenega kraja (Žalec, Novo mesto, Bled).

2. **Piščalka.** Piščalko iz trdega lesa (pušpana) ali medenine nosi vsak gasilec na rdeči enostročni, s pentljo v pentljo pleteni, 35 cm dolgi vrvici, ki je pripeta na zgornjem (prvem) gumbu bluze ter je od spodaj navzgor ovita okoli tretjega ali četrtega gumba.

B. Oprava plezalcev.

1. **Pas.** Pas je iz prvovrstne kože, 90 mm širok, pokrit z 90 mm širokim konopnim rdečim podpasom. Zapenja se z dvema močnima zaponkama. Nosljivost pri sunkih 160 kg pri mirni obtežitvi 300 kg.

2. **Karabinar.** Iz jekla kovan karabinar ima hrušasto obliko ter debelost 16 mm, notranja širina na najširjem kraju meri 80 mm, dolžina na najdaljšem kraju meri 160 mm; pero je zakrito in zapenjalni jeziček ima skladno zarezo. Nosljivost karabinarja je tolika, kakor nosljivost pasu.

Karabinar je obešen na jeklen, na pas pritrjeni roč, tako da se more zapeti od zgoraj doli ali pa od strani. Na roč karabinar ni prikovan in ga kadarkoli moremo iztekniti iz roča. Roč je 18 cm od srede zaponke močno prišit na pas in

poleg tega primetan na podložno ploščo na notranji strani pasu, tako da je nevarnost docela preprečena. Da karabinar ne opleta, ga pripenjamo v krožec, ki je prišit 95 mm od roča tako, da ima pripet na krožec vodoravno lego. Roč karabinarja nosimo nad sredino trebuha.

3. **Sekirica.** Sekirica je iz jekla ter ima na eni strani 75 mm dolgo ojstrino, na drugi strani četverooglato, do toporišča merjeno, 125 mm dolgo konico. Toporišče je iz trdega lesa, je 40 cm dolgo in okovano na doljnem koncu, na gornjem koncu pa je z jeklenim peresom pričvrščeno v uho na sekirico. Toporišče mora imeti primerno debelost, da se more krepko držati, in da ne smukne iz roke. Sekirica je obdana z usnjeno nožnico in konci nožnice so podloženi s ploščevino na ojstrini in na konici. Sekirico nosimo na jermenu, ki je z zaponko pripet v krožec na pasu ob levem boku.

V nožnici nosimo tudi 12 cm dolg, četverooglat žebelj, ki ima proti konici zaseke in na prvi četrtini od glave navpičen koničast, 5 cm dolg vijak ali kljuko. Žebelj v slučaju potrebe zabijemo v zid ali pa ga privijemo z vijakom v les.

4. **Konopec.** Konopec mora biti iz najboljšega konopnega prediva, 1 cm debel, pleten v 16 cepov, dolg do 30 m; na enem koncu ima vpleten karabinar, na drugem železen krožec. Konopec v štirih plamenih, s pentljo v pentljo pieten, nosimo čez levo ramo proti desnemu boku.

5. **Svetiljka.** Ročno svetiljko pripenjamo na pas, tako da se sama ne more odpeti.

6. **Držak za cevi.** Držak za cevi je dvojni, 15 cm dolg jermen z zaponko, katerega nosimo v krožcu, prišitem na pasu na zadnji strani desnega boka. Držak nam služi za potegovanje ročnika in cevi za seboj po lestvi. Pri društvih, ki imajo spojke z obešalnim ročem ali s krožcem, je obešak 4 mm močna in 6—7 mm dolga kljuka, na katero obešamo cev, odnosno spojko in ročnik.

Kljuka je za uporabo prikladnejša od jermena. Po nekod so v rabi ročniki s kljuko in v tem slučaju je kljuka ali jermen na pasu brez pomena.

7. **Goba.** Goba mora biti tolikšna, da pokrije usta in nosnice ter je našita na 2 cm širok raztezljiv trak, s katerim jo privezujemo čez usta in nos. Gobo nosimo v naprsnem žepu

in mora biti pripeta na žep, da se ne izgubi; nosimo pa jo tudi v torbici poleg karabinarja.

8. **Tilni ščitnik.** Plezalcem se priporoča tilni ščitnik iz mehkejše kože, katerega privezujemo pod zadnji čeladni ščitnik, da nam ščiti tilnik in ušesa proti vodi, ognju in vsakteri poškodbi.

C. Oprava brizgačev.

1. **Pas** je iz konopnega podpasa, 90 mm širok, z dvema zaponkama na dveh usnjenih jermenih.

2. **Sekirica.** Sekirica je iz jekla, ki ima na eni strani 75 mm dolgo ojstrino, na drugi strani pa 40 mm dolgo kladivo ali pa konico. Sekirico, zavito v usnjeno nožnico, nosimo ob levem boku na jermenu, ki je z zaponko pripet v krožec na pasu. Dolžina in oprava toporišča, kakor pri plezalski sekirici.

Priporočljivo je, da nekateri brizgači nosijo plezalsko, drugi pa brizgaško sekirico. Sicer pa sekirica ni neobhodno potrebna.

Č. Oprava rediteljev (čuvarjev).

1. **Pas,** kakor brizgači, toda brez krožca za sekirico.

2. **Konopec.** Vsaj nekateri reditelji nosijo čez levo ramo proti desnemu boku konopec, katerega uporabljajo za ograjanje gorišča ali drugih predmetov.

D. Oprava reševalnega oddelka.

1. **Pas,** kakor reditelji.

2. **Konopec,** kakor reditelji. S konopcem morajo biti opremljeni vsaj nekateri čianl reševalnega oddelka.

3. **Trak.** Kot znak reševalnega posla nosi moštvo reševalnega oddelka na levi roki 13 cm širok trak iz bele volne in na njem križ iz rdečega sukna.

4. **Ročna lekarna.** Kjer ni gasilske lekarne že na brizgalnici, mora imeti reševalni oddelek ročno lekarno (torbo) z najpotrebnejšimi obvezili. Torbo nosimo ob levem boku na pasu, ali pa na jermenu čez desno ramo proti levemu boku.

III. Vrste dostojanstev.

Dostojanstvenike, kadar nastopajo v gasilskem kroju, delimo na: a) društvene, b) župne in c) zvezne dostojanstvenike.

Dostojanstvenike z rdečimi naramki imenujemo nižje, dostojanstvenike s srebrnimi in zlatimi naramki imenujemo višje dostojanstvenike.

A. Društveni dostojanstveniki.

a) Pri manjših društvih z eno četo.

1. Načelnik in poveljnik društva.
2. Načelnikov (poveljnikov) namestnik in zdravnik.
3. Četar, tajnik (pobočnik).
4. Članar.
5. Vrstar.

b) Pri večjih v čete razdeljenih društvih

1. Načelnik in poveljnik društva.
2. Načelnikov (poveljnikov) namestnik.
3. Četnik, zdravnik.
4. Tajnik (pobočnik), blagajnik.
5. Četar.
6. Članar.
7. Vrstar.

B) Župni dostojanstveniki.

1. Župni načelnik.
2. Namestnik župnega načelnika.
3. Župni tajnik in član župnega načelstva.

C) Zvezni dostojanstveniki.

1. Starosta „Zveze“.
2. Namestniki zveznega staroste.
3. Zvezni tajnik in člani zveznega predsedstva.

IV. Označevanje društvenih dostojanstvenikov.

Društvena dostojanstva označujemo z naramki in z medenimi (mesigastimi) prečnimi ploščicami na rdečem ali pa na srebrnem polju naramka. Naramek je 14 cm dolga in 4 cm široka z rdečim suknom krog in krog preoblečena ploščevina, ki ima spodaj na zgornjem koncu plošnato kljuko

in na spodnjem suknen jezik, s katerima jo pripenjamo na ramo. Za višje dostojanstvenike je rdeče polje naramka preoblečeno s srebrnim, 14 cm dolgim in 4 cm širokim trakom, tako da imamo naramek z rdečim in naramek s srebrnim poljem.

V zgornjem koncu se naramek končuje s topim kotom in v kotu ima zlat rumen mali gasilski gumb, da se vidi, kakor da bi bil naramek pripet ž njim na ramo. Na spodnjem koncu nosi naramek 25 mm visok in 25 mm širok pozlačen lipov list, in na sredi prečno čez naramek eno, dve ali tri 40 mm dolge in 15 mm široke ploščice iz medenine, ki so za 3 mm oddaljene med seboj. Naramke nosimo na obeh ramah.

a) Pri manjših društvih z eno četo.

1. Načelnik in poveljnik (oba).

Srebrna naramka z eno ploščico.

Čelada iz svitle kovine z zlatim obrobkom, s pozlačenim luskinastim podbradnikom nad sprednjim ščitnikom, s pozlačenim grebenom in grebenjim podložkom.

Sekirica iz jekla, s črnim s srebrom okrašenim toporiščem, obešena na dveh jermencih iz rdečega usnja, ki sta pripeta z dvema karabinarčkoma na sekirico, zgoraj pa na pas iz rumenega usnja. Pas nosimo pod bluzo ali suknjo. Nožnici čez ostrino in konico sta zvezani z raztegljivim trakom. Poveljnik poleg tega nosi še dvoglasno trobko na rdečem volnenem traku čez levo ramo proti desnemu boku, ob trobki dve rdeči kroglici orehove velikosti.

2. Načelnikov (poveljnikov) namestnik in zdravnik.

Srebrna naramka brez ploščic.

Čelada, kakor načelnik, toda greben brez podložka. **Sekirica**, kakor načelnikova. Poveljnikov namestnik nosi trobko, kakor poveljnik.

Zdravnik nosi rdeč križ na levi roki, sicer kakor namestnik, toda brez trobke.

3. Četar, tajnik (pobočnik).

Rdeča **naramka** s tremi ploščicami.

Čelada iz črne kože, s ponikljanim grebenom in podložkom, podbradnik nad sprednjim ščitnikom usnjen in lakiran.

Oprava, kakor oddelek, h kateremu pripada.

4. Členar.

Rdeča **naramka** z dvema ploščicama.

Čelada iz črne kože s črnim podbradkom, s ponikljanim grebenom in podložkom.

Oprava, kakor oddelek, h kateremu pripada.

5. Vrstar.

Rdeča **naramka** z eno ploščico.

Čelada in **oprava,** kakor oddelek, h kateremu pripada.

6. Trobentač.

Rdeča **naramka** z eno ploščico.

Čelada iz črne kože in usnjenim podbradnikom, greben poniklјan, brez podložka.

Sekirica in **pas,** kakor brizgači.

Rog (uglašen v F) na rdeči volneni vrvici z dvema rdečima kroglicama čez levo ramo proti desnemu boku.

b) Pri večjih v čete razdeljenih društvih.

1. Načelnik in poveljnik (oba).

Srebrna **naramka** s tremi ploščicami.

Čelada, sekirica, trobka, kakor načelnik manjših društev.

2. Načelnikov (poveljnikov) namestnik.

Srebrna **naramka** z dvema ploščicama.

Čelada, sekirica, trobka, kakor namestnik pri manjših društvih.

3. Četnik, zdravnik.

Srebrna **naramka** z eno ploščico.

Čelada iz črne kože s ponikljanim grebenom in podložkom, s ponikljanim luskinastim podbradnikom nad sprednjim ščitnikom.

Sekirica okrašena z zarezami za ojstrino, obešena na črn jermen, ki je pripet na pas.

Trobka na rdečem volnenem traku z dvema kroglicama čez levo ramo proti desnemu boku.

4. Tajnik (pobočnik), blagajnik.

Srebrna **naramka** brez ploščic.
Čelada in sekirica, kakor četnik.

5. Četar, člemar, vrstar.

Naramka, čelada in **oprava,** kakor pri manjših društvih.

6. Prvi trobentač.

Naramka in čelada, kakor četar.
Sekirica in **pas,** kakor brizgači.
Rog (uglašen v A) na rdeči volneni vrvici z dvema **rdečima** kroglicama čez levo ramo proti desnemu boku.

7. Oddelni trobentač.

Kakor oddelni trobentač pri manjših društvih.

V. Označevanje župnih dostojanstev.

Župne dostojanstvenike označujemo s sličnimi naramki kakor pri društvih, le namesto ploščic porabljamo od spodnjega do zgornjega konca, na rdeče polje enkrat, dvakrat ali trikrat pleteno **srebrno,** 6 mm debelo, na 15 mm z rdečo nitjo mešano vrvico. Na zgornjem koncu naramka nosimo velik rumen gasilski gumb, na spodnjem koncu pa pozlačen lipov list. Naramek nosimo na obeh ramah.

1. Župni načelnik.

Srebrna trikrat pletena **naramka. Čelada, sekirica,** kakor načelnik društva.

Trobka, kakor poveljnik društva.

2. Namestnik župnega načelnika.

Srebrna dvakrat pletena **naramka. Oprava,** kakor načelnik župe.

3. Župni tajnik in član načelstva.

Srebrna enkrat pletena **naramka. Čelada, sekirica,** kakor načelnik župe.

VI. Označevanje zveznih dostojanstvenikov.

Zvezne dostojanstvenike označujemo, kakor župne dostojanstvenike, z enkrat, dvakrat ali trikrat pletenimi naramki. Razlika je le ta, da pletena vrvica naramka ni srebrna, temveč **zlata.** Naramek nosimo na obeh ramah.

1. Zvezni starosta.

Zlata trikrat pletena **naramka. Čelada,** kakor načelnik društva, z nekoliko višjim in po obeh straneh z zmaji okrašenim grebenom. **Sekirica,** kakor društveni načelnik in **trobka,** kakor društveni poveljnik.

2. Namestnik zveznega staroste.

Zlata dvakrat pletena naramka. **Čelada, oprava,** kakor društveni poveljnik.

3. Zvezni tajnik in člani zveznega predsedstva.

Zlata enkrat pletena **naramka. Čelada, sekirica,** kakor društveni poveljnik.

Pripomnja.

1. Dostojanstvenike označujemo zategadelj, da jih pri vsakem skupnem nastopu lahko spoznamo. Zlasti pri požarih je važno, da tehnične voditelje poznamo že na daljo. Iz tega razloga je tudi razlika v čeladah. Naramek nekako popolnuje označevanje s čelado, in jo nadomešča, kadar nastopamo s čepicami. Kadar posamezni član izvršuje obenem več poslov v društvu, n. pr. poveljnikov namestnik je obenem tudi tajnik, nosi oznake višjega dostojanstva in tedaj prevzame v gasilski službi vedno višji in odgovornejši posel, drugi posel pa prepusti svojemu namestniku. Član, ki izvršuje več poslov v raznih skupinah, n. pr. v župi in dru-

štvu, nosi le ene oznake: v tehnični službi, oznake svojega društva, če pa nastopa kot dostojanstvenik župe — župne oznake. V slučaju, da se župni ali zvezni dostojanstvenik pridruži svojemu ali drugemu društvu, je njegovo mesto na desnem krilu v podaljšanem prvem členu. Župni načelnik nosi vedno oznake župnega načelnika in zvezni starosta oznake zveznega staroste.

2. Društvo, ki bi hotelo izpremeniti opisani kroj, mora si izposlovati za to oblastveno dovoljenje.

Dodatek.

Pri plaščih in površnikih zamenjujemo naramke, ki so opisani spredaj, z dvostroko vrvico, ki je v spodnjem koncu prišita, v zgornjem koncu pa pripeta na veliki gasilski gumb in pod gumbom zvezana z obročkom. Nižji dostojanstveniki nosijo rdečo, višji srebrno in župni zlato vrvico **le na levi rami.** Zvezni dostojanstveniki nosijo **zlato vrvico na obeh ramah.**

Ploščice, splete in lipov list naramkov pri vrvici zamenjamo z malimi zlatimi gasilskimi gumbi, tako da nosi, n. pr. vrstar **rdečo** vrvico na levi rami z enim malim gasilskim gumbom sredi vrvice, članar dva gumba sredi vrvice v razdalji 3 mm, četar — tri; četnik nosi **srebrno** vrvico z enim gumbom, podnačelnik z dvema gumboma in načelnik s tremi gumbi — (pri večjih društvih s tremi, pri manjših z enim gumbom); župni tajnik nosi **zlato** vrvico **na levi** rami z enim gumbom, župni podnačelnik z dvema, župni načelnik s tremi gumbi; zvezni tajnik nosi **zlati** vrvici na obeh ramah z enim gumbom, zvezni podstarosta z dvema in zvezni starosta s tremi gumbi.

Proste vaje.

Uvod.

Vaje, ki jih more gasilec sam, brez pomoči ali odpora drugega ter brez orodja vaditi na samih tleh imenujemo proste vaje. Več gasilcev jih izvaja enakomerno in istočasno, na povelje ali po taktu. Gasilci morajo biti pri prostih vajah v primerni razdalji drug od drugega uravnani in kriti, ker le na ta način dosežemo lep, enoten vtisk celote, gasilci pa se vadijo obenem nemalo tudi v gasilski disciplini.

Proste vaje, ki pridejo v poštev pri gasilskih vajah, imajo troje glavnih vrst, in sicer gibe rok, gibe nog in gibe trupa.

Nastop k prostim vajam.

Pri prostih vajah mora biti med gasilci toliko razdalje, da morejo neovirano izvajati proste vaje. Običajna razdalja je razdalja za odročenje. To razdaljo zavzamemo s prostim razstopom, če ni posebej določeno drugače, n. pr. razstop za en, dva ali več korakov. Pri razstopu gasilci stoječ v redu, dvoredu ali več vrstah odroče in se razmaknejo za odročenje, tako da s prsti svojih rok dosezajo prste svojih sosedov.

Razstop izvajamo od desnega ali od levega krila ali pa tudi od srede. Povelje za razstop od kril se glasi:

»Prosti razstop od desne (l.) proti levi (d.) — **zdaj!**«

Povelje za razstop od srede pa:

»Prosti razstop od srede — **zdaj!**«

V tem slučaju določimo sredo. Ko so gasilci dosegli zahtevano razdaljo drug od drugega velimo:

»Priročiti — **zdaj!**«

Sestop izvajamo na povelje:

»Tesni sestop v desno (l.) — **zdaj!**«

ali:

»Tesni sestop k sredi — **zdaj!**«

Razstope in sestope izvajamo običajno na mestu, med pohodom pa jih moremo izvajati s prečnim pohodom.

Stoja.

Temeljna postava gasilcev pri prostih vajah je petostična stoja ali spetna stoja. Iz spetne stoje delamo predkoračno, zakoračno, odkoračno, izstopno in razkoračno stojo.

Predkoračna stoja. Iz spetne stoje preidemo v predkoračno stojo z levo ali desno nogo, če stopimo z označeno nogo za korak naprej in prenesemo telesno težo na obe nogi. Povelje:

»Predkoračna stoja z desno (l.) — **zdaj!**«

Zakoračna stoja. Kadar stopimo z desno ali levo nogo za korak nazaj in prenesemo telesno težo na obe nogi, smo napravili zakoračno stojo.

Gib izvajamo na povelje:

»Zakoračna stoja z desno (l.) — **zdaj!**«

Odkoračna stoja. Če stopimo z desno ali levo nogo vstran in prenesemo telesno težo na obe nogi, smo napravili odkoračno stojo na desno ali levo.

To stojo zavzamemo na povelje:

»Odkoračna stoja z desno (l.) — **zdaj!**«

Izstopna stoja. Če stopimo z desno ali levo nogo za korak naprej in prenesemo telesno težo na izstopno nogo, s prsti druge noge pa se dotikamo tal, smo napravili izstopno stojo.

Gib izvršimo na povelje:

»Izstopna stoja z desno (l) — **zdaj!**«

Razkoračna stoja. Iz spetne stoje napravimo razkoračno stojo, če z obema nogama hkratu skočimo z desno nogo v desno in z levo nogo za toliko v levo stran. Povelje:

»Razkoračna stoja — **zdaj!**«

Vsi navedeni nazivi in vsa povelja veljajo ne samo za gibe in spetne stoje, temveč tudi za prehode v navedene položaje iz katerihkoli drugih položajev. Iz vseh pa prehajamo v spetno stojo na povelje:

»Prinožiti z desno (l.) — **zdaj!**«

Slično kakor predkoračno, zakoračno in odkoračno stojo izvajamo tudi prednožno, zanožno in odnožno stojo. Razlika je le ta, da pri prednožni, zanožni in odnožni stoji ne pre-

nesemo telesne teže na obe nogi, temveč se z označeno nogo s prsti nalahko dotikamo tal. Povelja:

»Prednožna stoja z desno (l.) — **zdaj!«**

»Zanožna stoja z desno (l.) — **zdaj!«**

»Odnožna stoja z desno (l.) — **zdaj!«**

Ta povelja veljajo tudi za prehode v navedene položaje iz katerihkoli drugih položajev, ne le iz spetne stoje. Iz vseh pa prehajamo v spetno stojo na povelje:

»Prinožiti z desno (l.) — **zdaj!«**

Izpadi, umiki in pregibi.

a) Izpad.

Kadar smo napravili z desno ali levo nogo korak naprej in pri tem skrčili označeno nogo v kolenu, smo napravili izpad naprej. Izpad naprej delamo na povelje:

»Izpad z desno (l.) — **naprej!«**

Izpade vstran delamo na povelje:

»Izpad z desno (l.) — **vstran!«**

b) Umik.

Ako iz spetne stoje desno ali levo nogo iztegnjeno umaknemo nazaj, tako da je napeta, nasprotna noga pa skrčena v počep, smo napravili umik z desno ali levo nogo. Povelje:

»Umik z desno (l.) — **zdaj!«**

c) Pregibi.

Če preidemo iz izpada nazaj, naprej ali v stran s tem, da napnemo izpadno nogo v iztegnjen položaj, stojno pa skrčimo, ne imenujemo te vaje izpad, temveč predgib, zagib ali odgib.

Gibe izvajamo na povelje:

»Predgib, zagib, odgib v desno (l.) —**zdaj!«**

Čepenje.

Če peti v spetni stoji dvignemo, telesno težo prenesemo na prste nog, smo napravili vzpon, in če iz vzpona polagoma vstran skrčujemo nogi, smo napravili čepenje. Roki not vpognjeni vzročimo ali pa ju na posebno povelje že preje položimo v bok. Gib izvajamo na povelje:

»Počep — **zdaj!«**

Ako v čepenju roki spustimo do tal, smo napravili čepno oporo.

V spetno stojo se postavimo na povelje:

»Zravnava — **zdaj!**«

Poklek.

Poklek običajno delamo na desno koleno. Z desno nogo napravimo zakoračno stojo in z desnim kolenom pokleknemo na tla, z levim vpognjenim kolenom pa napravimo pravokot. Povelje se glasi:

»Poklek — **zdaj!**«

Trupa ni nagibati naprej, biti mora v isti smeri s stegnom desne noge in isto sporedno z golenom leve noge. Na prstih sloneče stopalo desne noge z naprej vpognjenimi prsti ni nagibati vstran, imeti mora neprisiljeno lego, roki držimo v priročenju. Iz tega položaja moremo izvajati različne gibe rok in trupa. Če roki spustimo do tal, smo napravili klečno oporo.

V spetno stojo se postavimo na povelje:

»Zravnava — **zdaj!**«

Skoki.

Skoke izvajamo v višino, v nižino in v daljavo z zaletom ali brez zaleta. Omeniti je treba le to, da pri skokih ne skačemo na celi stopali ali na peti, temveč na prste obeh nog, tako da pri tem napravimo predročno čepenje. — Skoke čez ovire (ograje itd.) izvajamo s prijemom z eno ali pa s prijemom z obema rokama.

Gibi iztegnjenih rok.

Pri gibih rok imamo pesti praviloma stisnjeni, palce nad kazalcem in sredincem; v predročenju in v vzročenju sta palca znotraj, v odročenju — spred itd.

a) Enakostranski gibi.

Priročenje. Kadar imamo roki pri telesu — ob pokončnem držanju trupa, da sta navpični na tla — pravimo, da ju imamo v položaju »priročenja«, v »priročenju«. »Priročenje« ali »priročiti« pa imenujemo gib, s katerim prideta

roki iz kateregakoli drugega iztegnjenega položaja v ta položaj.

Gib izvajamo na povelje:

»Priročiti — **zdaj!**«

Predročenje. Če dvignemo iz priročenja roki pred telesom do vodoravnega položaja, smo dosegli položaj »predročenja«, gib imenujemo »predročenje, »predročiti«.

Povelje za ta gib se glasi:

Predročiti — **zdaj!**«

Poleg ravnega predročenja imamo prečno predročenje, t. j. roki vzporedno prečno na desno ali na levo.

Povelje:

»Predročiti na desno (levo) — **zdaj!**«

Zaročenje. Zaročimo iz priročenja, če dvignemo roki za telesom, kolikor dopušča telesna rast. Gib imenujemo »zaročenje«, »zaročiti«.

Povelje se glasi:

»Zaročiti — **zdaj!**«

Odročenje. Če roki iz priročenja dvignemo od sebe v stran do vodoravnega položaja, smo dosegli položaj »odročenja«, gib imenujemo »odročenje«, »odročiti«.

Gib izvajamo na povelje:

»Odročiti — **zdaj!**«

Poševno odročenje, za 45^0 nagnjeno od ravnega odročenja ali za toliko dvignjeno od ravnega odročenja napravimo iz priročenja na povelje:

»Odročiti dol (gor) — **zdaj!**«

Vzročenje. Kadar vzdignemo roki tako, da sta navpično navzgor, smo ju premaknili v »vzročenje«, smo »vzročili«, in sicer na povelje:

»Vzročiti — **zdaj!**«

Vsi navedeni nazivi in vsa povelja veljajo ne samo za gibe iz priročenja, temveč tudi za prehode v navedene položaje iz katerihkoli drugih iztegnjenih položajev.

b) Raznostranski gibi.

Kadar ena roka izvede enega izmed gibov navedenih pri enakostranskih gibih, druga pa ne s tem vzporednega giba, temveč kakega drugega izmed navedenih gibov, govo-

rimo o raznostranskih gibih rok. Desna roka n. pr. predroči, leva obenem zaroči. Poveje se glasi:

»Predročiti z desno, zaročiti z levo — **zdaj!**«

Gibi rok s skrčevanjem in suvanjem.

a) Enakostranski gibi.

Roki skrčimo, če spodnjo lekt kolikor mogoče primaknemo k zgornji. V zvezi z enakostranskimi gibi rok dobivamo priročno, predročno in zaročno skrčenje:

Povelje:

»Priročno (predročno, zaročno) skrčiti — **zdaj!**«

Iz priročnega skrčenja izvajamo sunke in mahe: naprej, nazaj, vstran, gor, dol — na povelje:

»Suniti — **naprej (nazaj, v stran, gor, dol)!**«

Označbe za zamahe dobimo, če v povelju besedo »suniti« zamenjamo z »zamahniti«. Tako dobimo zamahe, vzmahe in razmahe. Če se roka iz skrčenega položaja pomakne v iztegnjeni položaj in se pri tem giblje v laktnem in ramenskem členku, smo jo »sunili« v iztegnjeni položaj, če pa ostane zgornja leht nepremična in se premika samo spodnja leht, imenujemo ta gib »mahniti«.

Roki skrčimo do bočnega položaja, če ju naslonimo v bok, s prsti spred, s palcem zad.

Povelje se glasi:

»Roki — v **bok!**«

V ta položaj in iz tega položaja prehajamo iz katerihkoli drugih položajev ali v katerikoli drugi položaj rok.

b) Loki in krogi.

Loke delamo iz priročenja — naprej in nazaj. Povelje:

»V loku naprej zaročiti z desno (l.) — **zdaj!**«

Na to povelje dvignemo označeno roko v predročenje in preidemo skozi vzročenje v zaročenje.

Na povelje:

»V loku nazaj predročiti z desno (l.) — **zdaj!**«

dvignemo označeno roko v zaročenje in preidemo skozi vzročenje v predročenje.

Kadar v povelju ni označena roka, delamo loke z obema rokama. Kakor loke tako tudi **kroge** delamo iz priročenja naprej in nazaj.

Povelje:

»V krogu naprej priročiti z desno (l.) — **zdaj!**«

»V krogu nazaj priročiti z desno (l.) — **zdaj!**«

Kadar v povelju ni označena roka, delamo loke z obema rokama.

Gibi nog.

Kakor pri gibih rok tako tudi pri gibih nog razločujemo: gibe iztegnjenih nog in gibe nog s skrčevanjem.

Gibe nog moremo izvajati izmenoma samo z eno nogo. Z obema nogama hkratu jih izvajamo le, če jih združimo s poskokom all skokom.

Gibi iztegnjenih nog.

Prinoženje. Nogi sta v položaju prinoženja v petostični stoji. »Prinoženje«, »prinožiti« pa zovemo tudi gib, s katerim pride noga iz kateregakoli drugega iztegnjenega položaja v ta položaj k drugi nogi.

Gib napravimo na povelje:

»Prinožiti — **zdaj!**«

Prednoženje. Ako dvignemo iz petostične stoje nogo pred telesom do poševnega ali vodoravnega položaja ali pa iz kakega drugega položaja iztegnjene noge, smo prednožili.

Povelje:

»Prednožiti z desno (levo) — **zdaj!**«

Prečno prednoženje označimo s pristavkom »ven« ali »not«. Povelje:

»Prednožiti z desno (l.) ven (not) — **zdaj!**«

Zanoženje. Pri zanoženju je noga dvignjena vsaj za 45° za telesom.

Povelje se glasi:

»Zanožiti z desno (levo) — **zdaj!**«

Prečno zanoženje izvajamo na povelje:

»Zanožiti z desno (levo) ven (not) — **zdaj!**«

Odnoženje. Odnožimo, če preidemo z nogo do vsaj za 45° dvignjenega položaja od sebe vstran. Povelje:

»Odnožiti z desno (levo) — **zdaj!**«

Prečnega odnoženja nimamo.

Gibi nog s skrčevanjem in suvanjem.

Ako golen (meča) primaknemo k stegnu, pravimo, da smo nogo skrčili. Če smo nogo skrčili tako, da je stegno v položaju kakor ga zavzema ob iztegnjeni nogi pri prednoženju, zanoženju, odnoženju itd. zovemo gib prednožno, zanožno ali odnožno skrčenje.

Povelja za te gibe se glase:

»Prednožno z desno (l.) skrčiti — **zdaj!**« itd.

S sunkom stegnemo skrčeno nogo na povelje:

»Suniti — **naprej** (**nazaj, vstran, dol**)!«

Za prečne sunke veljajo povelja:

»Suniti naprej — **ven** (**not**)!«

ali:

»Suniti nazaj — **ven** (**not**)!«

Loke delamo iz prinoženja naprej in nazaj. Na povelje:

»V loku naprej zanožiti z desno (l.) — **zdaj!**«

dvignemo nogo v prednoženje in preidemo skozi odnoženje v zanoženje.

Kakor loke, tako tudi kroge delamo iz prinoženja naprej in nazaj.

Povelje:

»V krogu naprej prinožiti z desno (l.) — **zdaj!**«

ali:

»V krogu nazaj prinožiti z desno (l.) — **zdaj!**«

Gibi trupa.

Trup gibamo tako, da ga klanjamo, ali pa tako, da ga gibamo okoli podolžne osi. Potemtakem razločujemo — **klone** in suke.

Kloni.

Pri klonih nagibamo trup iz pokončnega, vzklonjenega položaja naravnost naprej, nazaj ali pa vstran — to so ravni kloni; ali pa naprej in na desno (levo), ali pa nazaj in na desno (levo) — to so prečni kloni. Potemtakem imamo:

a) **Ravne klone:** predklon, zaklon, odklon na desno, odklon na levo.

b) **Prečne klone:** predklon na desno, predklon na levo, zaklon na desno, zaklon na levo.

Povelje:

»Predklon (zaklon itd.) — **zdaj!**«

Iz klonov se vrnemo zopet v pokončni položaj z vzklonom na povelje:

»Vzklon — **zdaj!**«

Predklon. Trup nagnemo naprej do vodoravnega položaja. Križ bodi uleknjen, rami je držati ravno in ju ni spuščati navzdol, obraz in pogled bodita obrnjena naprej. Povelje:

»Predklon — **zdaj**!»

pri prečnem predklonu:

»Predklon na desno (levo) — **zdaj!**«

Zaklon. Trup nagnemo nazaj, kolikor dopušča telesna rast. Gib napravimo na povelje:

»Zaklon — **zdaj!**«

pri prečnem zaklonu:

»Zaklon na desno (levo) — **zdaj!**«

Odklon. Odklon imamo samo raven, na desno ali na levo; odklonimo kolikor največ mogoče. Povelje se glasi:

»Odklon na desno (levo) — **zdaj!**«

Suki in kroženje.

Sukati moremo trup na desno ali levo. Trup je zavrteti kolikor mogoče v dotično stran. Nogi ostaneta na svojem mestu. Trup je pokonci držati, glava se suče s trupom vred. Povelje:

»Zasuk na desno (levo) — **zdaj!**«

Kroženje izvajamo na povelje:

»Krožiti v desno (levo) — **zdaj!**«

Najprvo napravimo predklon, iz predklona preidemo v odklon, zaklon, odklon in zopet v predklon itd.

V spetno stojo prehajamo na povelje:

»Vzklon — **zdaj!**«

Redovne vaje.

Uvod.

Namen redovnim vajam je, izvežbati gasilce tako, da nastopajo posamezniki in redovne tvorbe (skupine) pri nastopih enako in v gotovem redu.

Redovne vaje imenujemo na povelje izvajane premene redovnih tvorb, to je skupin, urejenih po gotovih načelih.

Redovne tvorbe so: člen in četa, pri večjih nastopih, n. pr. v Župi aii Zvezi pa: zbor in prapor.

Člen je ena vrsta gasilcev, ki so se v ravni črti v določeni razdalji postavili drug poleg drugega ali drug za drugim. **Četa** sestoji iz dveh členov, **zbor** pravilno iz štirih čet, izjemoma tudi iz dveh, ali treh, **prapor** iz štirih zborov, izjemoma tudi iz dveh ali treh. Redovne vaje izvajamo **na mestu, z mesta in med pohodom** (korakanjem).

Premene redovnih tvorb se tičejo oblike, smeri in hitrosti.

Premeno oblike imenujemo, če se premeni način razvrstitve v določeno tvorbo. Smer se premeni, če so gasilci po izvedbi vaje obrnjeni drugam, kakor so bili pred izvedbo vaje. Hitrost premenimo s hitrejšim ali počasnejšim korakanjem.

Premene so istočasne ali pa raznočasne. Istočasne so premene, če jih izvajajo hkratu vsi gasilci (čete, zbori), če pa prehajajo drug za drugim v zahtevano tvorbo, imenujemo to premeno raznočasno. Premene se izvajajo čelno, bočno ali pa prečno.

Čelno se izvajajo premene, če imajo po izvedbi vaje gasilci isto smer, kakor prej; bočno, če se zasučejo za 90° okoli podolžne svoje osi; prečno, če se zasučejo za 45°

Redovne vaje se vrše na povelje. Vaditelju se je vedno postaviti tako, da vse gasilce dobro vidi in da ga gasilci dobro slišijo. Vaditelju je vsako vajo najprvo razložiti, če treba, pokazati, potem šele poveljuje.

Povelje imenujemo besede, ki izražajo kratko in razločno namen vaditelja.

Povelje sestoji praviloma iz napovedi in povelja v ožjem smislu. V napovedi povemo, kaj hočemo in kako hočemo, da se izvede; povelje v ožjem smislu pa da znamenje, kdaj je izvesti premeno.

Na pr.: »Zastop v desno — v **bok!**« »Zastop v desno« je napoved. S tem vaditelj naznani, da hoče zastop in da ga hoče na desno. Na povelje »**v bok!**« se izvede premena.

Napoved se izgovori glasno in razločno, povelje (v ožjem zmislu) naglašeno, s povzdignjenim glasom. Med napovedjo in poveljem naj bo trenutek prestanka, da gasilci pomislijo na premeno, katero zahteva napoved.

Vadba posameznika.

Stoja.

Pri redovnih vajah deluje posameznik kot ud večje celote. Da more celota vaje lepo izvajati je treba najpopreje izuriti posameznika. K prvim vajam prištevamo pravilno stojo: petostično ali spetno stojo. To stojo zavzame gasilec na povelje:

»Pozor!«

Tu velja določilo:

Glavo držati pokoncu, brade ne moliti naprej, usta zaprta, dihati skozi nos, prsa napeti, trebuh ne napenjati ne preveč vleči k sebi, roki nalahko stegnjeni, prsti sklenjeni in iztegnjeni, palec ob hlačnem šivu, koleni ne krčevito napeti, peti staknjeni, prsti nog oddaljeni za dolžino stopala, telesna teža na prstih obeh nog.

V tej postavi je vztrajati gasilcu, dokler vaditelj ne veli:

»Odmor!«

Pri odmoru ostane leva noga na mestu, z ostalimi udi pa se gasilec more prosto gibati. Z mesta se gasilec ne sme odstraniti, razen če mu vaditelj to dovoli.

A. Vaje na mestu.

Obrati.

Obrnemo se, če zasučemo telo okoli podolžne telesne osi. Zasuk za 45° imenujemo četrtni obrat (četrt obrata), za 90° polovni obrat (poluobrat), za 180° celi obrat.

Obrate delamo takole: Z obratom istoimensko nogo, t. j. nogo, ki je na strani, kamor je izvršiti obrat — zavrtimo na peti (za 45°, 90° ali 180°), dvignivši prste noge; drugo nogo na prstih, dvignivši peto. Z istoimensko nogo stopimo na celo stopalo in z drugo zdrsnemo k istoimenski nogi.

Vaditi je najpopreje poluobrat, potem četrtni obrat in celi obrat. V začetku delimo obrate na dve dobi. Na povelje:

»Poluobrat (četrtni, celi) v desno (levo) — **ena!**«

se obrne gasilec do označene mere na istoimenski peti in raznoimenskih prstih in vztraja v tem položaju, dokler vaditelj ne veli:

»**Dve!**«

na kar pritegne zadnjo nogo k sprednji. Celi obrat delamo samo na levo.

Ko je gasilec to razumel, pričnemo s hkratno izvedbo.

Povelje:

»Poluobrat (četrtni, celi) v desno (levo) — **ena! — dve! — tri! — štiri!**« itd.

Na vsako številko je izvesti sedaj celo izvedbo hkratu.

Obrate glave izvajamo na povelje:

»Desno (levo) — **glej!**«

Na to povelje zasučemo glavo toliko na zaukazano stran, da pride oko nad istoimensko ramo.

Na povelje:

»Premo — **glej!**«

obrnemo glavo v premo smer.

B. Vaje z mesta.

Pohod (korakanje).

Pohod naprej. Pri redovnih vajah razločujemo: dolgi korak, kratki korak, hitri korak in tek.

Povelje za dolgi korak se glasi:

»Hodoma — po**hod!**«

Na » hodoma« prenese gasilec telesno težo na desno nogo in na zadnji zlog povelja »po**hod!**« stopi z levo nogo za 75 cm pred desno nogo, nato z desno pred levo itd. Roki je gibati naravno, neprisiljeno. Na minuto je napraviti do 118 korakov. Pohod mora biti eleganten in neprisiljen.

Kratki korak je za polovico krajši od dolgega, hitrost kakor pri dolgem koraku.

Povelje:

»S skraćenim korakom — po**hod!**«

Hitri korak. Dolgost kakor pri navadnem (dolgem) koraku, hitrost do 160 korakov na minuto.

Povelje:

»S hitrim korakom — po**hod!**«

Tek napravimo na povelje:

»Tekoma — **tek!**«

Na »tekoma« upogne gasilec v pest stisnjeni roki na prsi, prenese težo telesa na prste desne noge, na »tek!« skoči za 90 cm na prste leve noge, potem na prste desne noge itd.

Hitrost: do 180 korakov na minuto.

Pohod nazaj se izvaja le na kratke razdalje. Korak meri toliko, kakor kratki korak naprej.

Na povelje:

»Vzad — po**hod!**«

zdrsne na prstih leva, potem desna noga nazaj in tako menjaje dalje.

Ustavitev pohoda. Pohode naprej in nazaj in pa tek ustavimo na povelje:

»Postati — **stoj!**«

Na »stoj!« je napraviti še en korak naprej (nazaj k pohodu nazaj) in potem nogo, na katero se je glasilo povelje, pritegniti k drugi in obstati.

C. Vaje med pohodom.

I. Pohodna premena.

Iz pohoda z dolgimi koraki prehajamo v pohod s kratkim korakom na povelje:

»Skrati — ko**rak!**«

Iz kratkega koraka preidemo v dolgi korak na povelje:

»Dolgi — ko**rak!**«

Pohod z dolgim korakom premenimo v pohod s hitrim korakom na povelje:

»Hitri — ko**rak!**«

Iz hitrega koraka preidemo v navadni korak na povelje:
»Zmerni — korak!«
V tek, kakor pri pohodu z mesta, prehajamo na povelje:
»Tekoma — tek!«
Iz teka se vrnemo v pohod z dolgimi koraki na povelje:
»Hodoma — pohod!«
Korak menjamo na povelje:
»Menjaj — korak!«
Nogo, na katero je dano povelje, s podvojeno hitrostjo pritegnemo do pete druge noge, s katero sedaj s podvojeno hitrostjo zopet prestopimo in nadaljujemo pohod.

II. Obrati med pohodom.

Obrati med pohodom se izvajajo na ta način, da se razkoračeni nogi zavrtita obe na prstih, na kar istoimenska noga z obratom prestopi v obratno smer.

Č. Pozdrav.

Posamezni gasilec pozdravlja z dvigom desne roke do pokrivala. Pozdrav izvajamo v tričetrtinskem taktu na povelje:
»Dajte — čast!«
Po tričetrtinskem taktu (ena - dve - tri) zdrsne roka zopet v priročenje.

Dodatek.

Omeniti je še povelje:
»Znova!«
Na to povelje se vrne gasilec v prejšnjo stojo, kakršno je imel pred danim poveljem. To povelje dajemo pri slabi ali napačni izvedbi povelja.

Vaje v členu.

Člen je redovna tvorba najnižje vrste, napravimo ga, če postavimo 6 do 12 gasilcev v eno vrsto.
Člen ima dve obliki: red in zastop. Gasilci drug poleg drugega tvorijo red, gasilci drug za drugim tvorijo zastop. Red je potemtakem člen v čelni postavi, zastop člen v bočni postavi.

Nastop in uravnava.

Členska temeljna postava je red. Na povelje:

»Nastop v **red!**«

se postavijo gasilci s srednjikom 3 korake pred vaditelja, drug poleg drugega in po velikosti od desnega proti levemu krilu. Razdalja: 4 prste pri komolcih. Tako dobimo sredo, desno in levo krilo reda. Na desnem krilu stoji desni, na levem krilu levi krajnik. Nastop se mora hitro (v teku) in tiho izvršiti. Red mora biti zravnan. Na povelje:

»Razhod!«

se gasilci hitro razidejo.

Če se vaditelju v redu stoječi gasilci ne zde dobro uravnani, veli:

»V desno (levo) se — rav**naj!**«

Vsi gasilci obrnejo glave v označeno stran in se zravnajo po krajniku. Glave ali trupa ni naklanjati naprej. Vaditelj se postavi za nekaj korakov od krajnika in daje z roko in besedo znamenje za uravnavo.

Ko je red uravnan, stopi vaditelj predenj in veli:

»Premo — **glej!**«

na kar gasilci glave zasučejo zopet naravnost.

A. Vaje na mestu.

Obrati posameznikov na mestu.

Te obrate izvajajo vsi gasilci hkratu in tako, kakor so popisani pri vadbi posameznika.

1. **S poluobratom** prehajamo:

a) iz čelne postave (iz reda) v bočno postavo (v zastop) na povelje:

»Zastop! v desno (levo) — v **bok!**«

b) iz bočne postave v čelno (iz zastopa v red) na povelje:

»Red! v levo (desno) -- s čelom!«

2. **S četrtim obratom** prehajamo:

a) iz čelne in bočne postave (iz reda in zastopa) v prečno postavo na povelje:

»Prečno! na desno (levo) — **vprek!**«

b) iz prečne v prvotno čelno postavo (v red) na povelje:

»Premo — s čel**om!**«

c) iz prečne v prvotno bočno postavo (v zastop) na povelje:

»Premo — v **bok!**«

3. **S celim obratom** (vedno na levo) prehajamo:

a) iz prvotne čelne in bočne v obrnjeno čelno in bočno postavo; iz obrnjene bočne zopet v prvotno bočno postavo na povelje:

»S čelom — **vzad!**«

b) iz obrnjene čelne v prvotno čelno postavo na povelje:

»S čelom — **spred!**«

B. **Vaje z mesta.**

Pohod.

Pohode člena delimo v bočni, čelni in prečni pohod.

Bočni pohod, t. j. pohod v zastopu je najlažji in zato ga vadimo najpopreje.

Na povelje:

»Hodoma -- po**hod!**«

stopi prednjik (vodnik) z dolgim korakom, drugi s skrajšanimi koraki in šele potem z dolgimi koraki, ko nastane prostor za to. Zastop mora biti vedno zravnan na vodnika, če ni, poveljujemo:

»**Krij!**«

na kar se gasilci zravnajo.

Čelni pohod je korakanje v redu. Člen mora biti vedno zravnan po desnem krajniku, če ni za to določen levi krajnik ali srednjik. Za čelni pohod velja pravilo: pritisku z vodnikove strani se umakni, pritisku z nasprotne strani kljubuj.

Prečni pohod je korakanje v prečni postavi. Gasilcem je tudi med pohodom ostati v prečni smeri.

Ustavitev pohoda. Člen ustavimo na povelje:

»Postati — **stoj!**«

Gasilcem se je vsem hkratu ustaviti in člen mora biti uravnan, odnosno krit.

C. **Vaje med pohodom.**

I. Pohodne premene.

Pohodne premene in povelja so popisane pri vadbi posameznika. Kadar ni mogoče držati koraka, n. pr. na stopnicah, po slabih cestah in na mostovih poveljujemo:

»Zmeti — ko**rak!**«

na kar gasilci stopajo poljubno. Korak se zopet izenači na povelje:

»Enak — ko**rak!**«

II. Obrati posameznikov med pohodom.

Kako se izvajajo obrati, smo popisali pri vadbi posameznika. Povelja so ista, kakor za obrate na mestu. Izvedejo jih vsi gasilci hkratu. Le prehod iz zastopa v red se izvede drugače in na drugo povelje. Treba je, da se gasilci približajo v pravilni razstop. To se zgodi na povelje:

»Red! v levo (desno) s čelom — **stik!**«

Gasilec na čelu zastopa se ustavi in napravi poluobrat, vsi ostali pa drug za drugim prihajajo v red, katerega označuje prednjik s svojimi prsmi.

Za nadaljevanje pohoda je treba povelja (»Hodoma — po**hod!**«)

Če smo zastop ustavili med pohodom in hočemo napraviti red, poveljujemo, kakor med pohodom (»Red! v levo (desno) s čelom — **stik!**«). Gasilec na čelu zastopa takoj napravi poluobrat, ostali pa postopno, ko so prikorakali v predpisano razdaljo.

III. Obrati člena kot celota med pohodom.

Obrate delimo na zavoje in izprečitve.

a) Zavoji.

Zavoji so ali istočasni ali postopni. Zavoj je istočasen, kadar vsi gasilci hkratu preidejo v novo smer, postopen

(raznočasen), kadar prehajajo drug za drugim v novo smer. Istočasno zavija red, postopno zastop.

1. **Zavoj reda.** Na povelje:

»V desno (levo) zavoj — pohod!«

prestopijo vsi gasilci in korakajo v lokih. Osni krajnik koraka z docela skračenimi koraki v majhnem loku, prvi sosed v nekoliko večjem, drugi še večjem itd., le zavojni krajnik koraka z dolgimi koraki. Red mora biti tudi med pohodom zravnan. Red zavija, dokler ni povelja:

»Postati — stoj!«

na kar se red ustavi, — ali pa povelja:

»V premo — mer!«

na katero stopijo vsi gasilci z dolgimi koraki v novo smer.

Med pohodom zavija red na povelje:

»V desno (levo) — zavij!«

Na »zavij!« skrati osni krajnik docela korak, drugi gasilci tem manj, čim bližji so zavojnemu krilu.

2. **Zavoj zastopa.** Z mesta zavija zastop na povelje:

»V desno (levo) zavoj — pohod!«

Vsi gasilci stopijo hkratu, takoj po prvem koraku pa zavije z malimi koraki le gasilec na čelu zastopa, vsi drugi pa postopno, prišedši na mesto, kjer je zavil prvi gasilec in na povelje:

»V premo — mer!«

začel z dolgimi koraki korakati v novo smer. Zavoj ni da bi moral imeti vedno 90°, ima lahko manj ali pa tudi več.

Največji zavoj (180°) je protihod, ki se izvede z mesta na povelje:

»V desno (levo) protihod — pohod!«

Vsi gasilci prestopijo hkratu, prednik takoj zavije za celi obrat, da je obrnjen proti gasilcem, ki mu slede, in koraka v premi smeri ob bokih gasilcev.

Med pohodom zastop zavija kakor z mesta. Povelje:

»Zavoj, v desno (levo) — zavij!«

in:

»V premo — mer!«

Povelje za protihod med pohodom.

»V desno (levo) — protihod!«

b) Izprečitve.

Izprečitve člena se morejo izvesti bočno ali čelno.

Z **bočno** izprečitvijo prehajamo iz reda zopet v red z novo smerjo, za 90° odklonjeno od prvotne.

Povelje za bočno izprečitev na mestu:

»Bočno vred, na desno (levo) — **vprek!** — — Pohod!«

Na **»vprek!«** izvedejo vsi gasilci razen desnega (levega) krajnika četrt obrata na desno (levo), krajnik na strani označeni v povelju, pa naredi poluobrat v to stran, toraj »v desno (levo) v bok«. Ta krajnik označuje sedaj s prsmi čelno črto prihodnjega reda. Na povelje: »Pohod!« prestopijo vsi gasilci — izvzemši desnega (levega) krajnika — in korakajo v prečni smeri do potrebne višine in potem v novi smeri v red, kjer se ustavijo in zravnajo po krajniku, ki je ostal na svojem mestu.

Čelna izprečitev je čelna premena zastopa v red; po izvedeni premeni ima red isto smer kakor prej zastop.

Povelje za čelno izprečitev zastopa v red na mestu:

«Čelno v red, na levo (desno) — **vprek!** — — Pohod!«

Na **»vprek!«** se obrnejo vsi v zastopu stoječi gasilci, izvzemši prvega, s četrtnim obratom v stran, označeno v povelju. Prvi gasilec označuje s prsmi red, v katerega ima preiti zastop. Na »pohod!« prestopijo hkratu vsi gasilci, izvzemši prvega, ki ostane na svojem mestu, in korakajo v prečni smeri v red, katerega označuje sprednjik s svojimi prsmi. Red mora biti zravnan.

Med pohodom napravimo čelno izprečitev na povelje:

»Čelno v red, na levo (desno) — **vprek!**«

Na **»vprek!«** prične prvi gasilec korakati s skračenimi koraki v doslejni smeri, vsi drugi pa narede četrt obrata na levo (desno) in korakajo, kakor pri izprečitvi na mestu, v red, ki koraka s skračenimi koraki, dokler ni povelja: »Dolgi — **korak!**« »Postati — **stoj!**« ali kaj drugega.

c) Zmena reda.

Red obrnemo v nasprotno smer in obenem zamenjamo krili na povelje:

»Zmeni red, v desno — v **bok!** — — Pohod!«

Vsi gasilci razen levega krajnika napravijo na »v **bok!**« poluobrat na desno ter na »**Pohod!**« stopijo in korakajo v protihodu na levo; levi krajnik ostane na svojem mestu. Ko dospe prednjik do stoječega levega krajnika, se ustavi in napravi poluobrat proti njemu, ostali gasilci drug za drugim prehajajo v red, katerega označuje prednjik s svojimi prsmi. Levi krajnik, ko se je postavil desni krajnik predenj, krene za členom.

Č. Pozdrav.

Člen pozdravlja z obratom glave na povelje:
»V desno (levo) — **glej!**«
Vsi gasilci obrnejo glave v označeno stran in na povelje:
»Premo — **glej!**«
jih obrnejo zopet naravnost.

Z dvigom roke pozdravlja le vaditelj ali poveljnik člena.

Vaje v četi.

Četa je sestavljena iz dveh členov. Vsak člen mora imeti 6 do 12 gasilcev.

Četa ima troje oblik: **dvored, dvostop** in **četverostop.**

Dvored napravimo, če postavimo dva člena drug za drugega, za 1 meter oddaljena med seboj. Sprednji člen je prvi, zadnji člen je drugi.

Obliko dvostopa ali četverostopa ima četa v bočni postavi. Pri dvostopu sta člena v zastopih, torej po dva gasilca druga za drugima, pri četverostopu so po štirje gasilci v eni vrsti drugi za drugimi.

Nastop in uravnava.

Četo napravijo gasilci, če se staknejo iz reda v dvored ali pa nastopijo neposredno v dvored.

I. Premena reda v dvored in narobe.

Na povelje:
»Nastop — v **red!**«
se postavijo gasilci, kakor smo opisali pri vaji v členu, 3 korake pred vaditelja. V redu stoječe gasilce odšteje vaditelj od desnega proti levemu krilu na »prve« in »druge«. Gasilci

se lahko odštejejo tudi sami. Na povelje: »Odštejte!« glasno drug za drugim menjaje kličejo: »prvi«, »drugi«, »prvi«, »drugi« itd.

Na povelje:

»Dvored na desno (levo!) drugi — **vzad!**«

skočijo »drugi« z desno nogo za »prve«, za 1 meter razdalje, ter se vsi, izvzemši na istoimenskem krilu stoječa krajnika pomikajo na desno (levo), dokler niso s svojimi desnimi (levimi) že stoječimi tovariši v pravilnem razstopu. Člena morata biti zravnana in prvi krit z drugim.

Dvored k sredi napravimo na povelje:

»Dvored k sredi! drugi — **vzad!**«

Preden poveljujemo, določimo sredo, n. pr. tovariš N. sreda!

Tudi tu skočijo »drugi« za »prve« ter se pomikajo od obeh kril proti sredi.

Dvored delamo običajno na desno in za to rabimo skrajšano povelje:

»Dvored! — **vzad!**«

Iz dvoreda napravimo zopet red na povelje:

»Red! drugi — **naprej!**«

Gasilci se razmaknejo v tisto stran, od koder so se staknili v dvored, in ko »drugi« dobe prostora v prvem členu, stopijo za korak naprej in poiščejo razdaljo v členu

II. Neposredni nastop v dvored.

Na povelje:

»Nastop v dvored!«

postavijo se gasilci, kakor pri členu 3 korake pred vaditelja v dve uravnani in za 1 meter med seboj oddaljeni vrsti.

Razide se četa na povelje:

»Razhod!«

Če gasilci v dvoredu niso dobro uravnani, veli vaditelj:

»V desno (levo) se — ravnaj!«

Prvi člen se vede, kakor pri uravnavi reda, drugi pa se ravna po prvem. Paziti je na razdaljo 1 m.

Na povelje:

»Premo — **glej!**«

obrnejo gasilci glave naravnost.

A. Vaje na mestu.

I. Obrati posameznikov.

Za obrate velja vse, kar je navedeno pri obratih člena. Za četrtne in cele obrate so tudi povelja ista:

1. Za četrtni obrat: »Prečno! na desno (levo) — **vprek!**« . . . »Premo — s čel**om! (v bok!)**«

2. Za celi obrat: »S čelom — **vzad!**« — — — »S **čelom — spred!**«

3. Za poluobrate pa so povelja drugačna:

a) Za prehod iz dvoreda v dvostop velja povelje:

»Dvostop! v desno (levo) — **v bok!**«

b) Za povratek iz dvostopa v dvored povelje:

»Dvored v levo (desno) — s **čelom!**«

Razen teh dveh premen pa je s poluobratom mogoče še izvesti:

c) prehod iz dvoreda v četverostop in

č) prehod iz četverostopa v dvored.

Iz dvoreda, kakor rečeno, napravljamo s poluobratom tudi četverostop.

V dvoredu stoječe gasilce odšteje vaditelj od desnega proti levemu krilu po dva gasilca prvega člena in dva za njima stoječa gasilca drugega člena v četverostope. To napravi tako, da po vrsti položi svojo levo roko na desno ramo, desno roko pa na levo ramo dveh v prvem členu stoječih gasilcev, ki tvorita odslej **dvojico** in pri tem glasno kliče: »prvi, drugi itd. četverostop.«

Odštevanje v prvem členu velja tudi za drugi člen, tako dobimo spredno in zadnjo dvojico. Ti dve za seboj stoječi dvojici naredita četverostop. Krajniki niso neobhodno potrebni in jih običajno vštevamo v četverostope.

Iz dvoreda preidemo v četverostop na povelje:

»Četverostop! v desno (levo) — v **bok!**«

in iz četverostopa v dvored na povelje:

»Dvored v levo (desno) — s **čelom!**«

Pri obratih na desno se obrnejo desni dvojičniki na mestu, levi pa poleg tega skočijo na levo stran svojih dvojičnikov, pri obratih na levo pa se obrnejo levi dvojič-

niki na mestu in desni skočijo na desno stran svojih dvojičnikov.

Pravilo se torej glasi: istoimenci se samo obrnejo, drugoimenci se obrnejo in priskočijo z drugoimensko nogo k drugoimenskemu boku svojih dvojičnikov. Krajnika na krilu kamor je napraviti obrat, če nista všteta v četverostop, se vedeta, kakor da bi imela poleg sebe desna dvojičnika, krajnika na nasprotni strani (zadaj) pa stopita po obratu z odkorakom na raznoimensko stran, ki je označena v povelju.

K L D L D L D L D K

k l d l d l d l d k

Prvotni dvored.*

K L L L L K

D D D D

k l l l l k

d d d d

Četverostop na desno iz prvotnega dvoreda.

D D D D

K L L L L K

d d d d

k l l l l k

Četverostop na desno iz obrnjenega dvoreda.

---

* D — desni, L — levi, K — krajnika v prvem členu; d — desni, l — levi, k — krajnika v drugem členu.

Dva čezštevilna gasilca v četi postavimo na levo krilo, ki se vedeta kakor krajnika; enega čezštevilnega gasilca v četi postavljamo v sredo čete, ki pri celem obratu stopi v sprednji člen, sicer pa se vede, kakor da bi bil v polnem četverostopu.

II. Premena zastopa v dvostop, dvostopa v četverostop in narobe, na mestu.

a) Premena zastopa v dvostop se izvede na povelje:

»Dvostop! — **naprej!**«

Če je bil zastop izveden iz prvotnega reda v desno, priskočijo »drugi« z desno nogo k desnemu boku »prvih«, če pa je bil narejen iz prvotnega reda v levo, priskočijo »prvi« z desno nogo k desnemu boku »drugih«.

b) Premena dvostopa v zastop se izvede na povelje:

»Zastop! — **vzad!**«

na nasprotni način: gasilci, ki so priskočili, skočijo z levo nogo zopet nazaj na svoje mesto.

2. a) Premena dvostopa v četverostop se izvrši na povelje:

»Četverostop! — **naprej!**«

Dvojičniki, ki bi bili priskočili, če bi se bil četverostop izvedel takoj iz dvoreda, priskočijo tudi tu.

b) Premena četverostopa v dvostop se izvede na povelje:

»Dvostop! — **vzad!**«

Gasilci, ki so priskočili, skočijo nazaj.

Prehod iz zastopa v dvostop in prehod iz dvostopa v četverostop je mogoč le, če sta napravljena na mestu, ne pa iz ustavljnega zastopa ali dvostopa, ker razdalja tega ne dopušča.

B. **Vaje z mesta.**

Pohod.

Za pohod v četi velja vse to, kakor za pohod v členu; tudi povelja so ista. Pri pohodu je paziti na kritje in razdaljo.

V začetku pohoda v dvostopu, narejenem iz dvoreda s poluobratom, se mora drugi člen primakniti k prvemu za širino dlani, in sicer pri obratu na desno s prvim, pri obratu na levo z drugim korakom.

C. Vaje med pohodom.

I. Prehodne premene.

Povelja in izvedba, kakor pri členu.

II. Obrati posameznikov med pohodom.

Povelja, kakor pri obratih na mestu, izvedba, kakor pri členu.

Iz stopajočega dvostopa ni preiti v dvored na povelje: »Dvored! v levo (desno) — s čel**om!**«, ker razdalja tega ne dopušča. Treba je dati povelje:

»Dvored! v levo (desno) s čelom — **stik!**

Oba člena ga izvedeta tako, kakor pri členu zastop na povelje: Red! v levo (desno) s čelom — **stik!** Gasilci zadnjega čiena pa še drug za drugim skočijo po izvedenem poluobratu za korak nazaj, da dobe razstop.

Iz dvostopa, ki se je v pohodu ustavil, je prehod v dvored izvesti na isto povelje, kakor iz pohoda. Krajnika na čelu napravita takoj obrat, vsi drugi gasilci pa postopno, ko dospo v predpisano razdaljo.

III. Premena zastopa v dvostop, dvostopa v četverostop in narobe, med pohodom.

Izvedba je taka, kakor na mestu, samo ne istočasna, ampak postopna.

1. a) Premena zastopa v dvostop.

Na povelje:

»Dvostop! — na**prej!**«

skrati na čelu stopajoči gasilec korak, njegov »drugi« («prvi«) pristopi na njegovo desno stran in skrati korak. Ostali gasilci pa postopno skratijo korak, ko dosežejo pravilni razstop v dvostopu.

Na povelje:

»Dolgi — kora**k!**«

prestopijo vsi gasilci z dolgimi koraki.

b) Premena dvostopa v zastop. Na povelje:

»Zastop! — **vzad!**«

stopa »prvi« (»drugi«) na čelu dvostopa z dolgimi koraki naprej, njegov »drugi« (»prvi«) skrajša korak in stopi zanj, vsi ostali skrajšajo korak, »drugi« (»prvi«) pa stopajo postopno za »prve« (»druge«).

Vsak gasilec prestopi z dolgimi koraki, ko dobi prostor v zastopu.

2. a) Premena dvostopa v četverostop se izvede na povelje:

»Četverostop! — **naprej!**«

enako, kakor premena zastopa v dvostop, samo da tu skratita korak oba gasilca na čelu dvostopa. Drugi člen se odmakne od prvega, da napravi prostor gasilcem, ki pristopijo v četverostop. Razdaljo med četverostopi in kritje je takoj vpoštevati.

Na povelje:

»Dolgi — **korak!**«

prestopijo vsi četverostopi z dolgimi koraki.

b) Premena četverostopa v dvostop se izvrši na povelje:

»Dvostop! — **vzad!**«

podobno, kakor premena dvostopa v zastop. Dvojica, ki ni pristopila, koraka naprej, dvojica, ki je pristopila skrati korak in stopi zanjo, na kar tudi ta prestopi z dolgimi koraki. Isto napravijo vsi ostali četverostopi. Drugi člen se zbliža prvemu na širino dlani.

IV. Obrati čete kot celote med pohodom.

Obrate delimo na zavoje in izpręčitve.

a) Zavoji.

Povelja za zavoje so ista, kakor pri členu in tudi izvedba je vobče ista. Opozoriti pa je na naslednje:

1. Pri zavojih dvoreda na mestu, z mesta in med pohodom krije zadnji člen prvega in vzdržuje pravilni razstop ž njim; gasilci poleg osnega krajnika v zadnjem členu stopajo nekoliko v stran.

2. Pri zavojili dvostopa in četverostopa z mesta in med pohodom zavijata po dva in dva (štirje in štirje) gasilci tako, kakor bi tvorila (tvorili) red, in sicer začneta prva dva (prvi štirje) zavijati takoj po izrečenem povelju, ostali pa, ko pridejo na mesto, kjer sta začela zavijati prva.

b) Izprečitve.

Izprečitve čete se morejo izvesti bočno in čelno. Bočna izprečitev na mestu, iz dvoreda v dvored z novo smerjo, se izvede na povelje:

»Bočno v dvored, na desno (levo) — **vprek!** — **Pohod!**«

Čelna izprečitev na mestu, iz dvostopa ali iz četverostopa v dvored, se izvrši na povelje:

»Čelno v dvored, na levo (desno) — **vprek!** — — — — **Pohod!**«

O izprečitvi dvostopa v dvored na mestu velja vse, kar smo povedali pri izprečitvi člena, tu za oba člena. Na mestu pa ostane tukaj samo krajnik na čelu zastopa na strani, na katero je izvesti izprečitev. Gasilcem zadnjega člena je paziti na kritje in razstop; na krilu, na katero je izvesti izpre-čitev, stopajo gasilci zadnjega člena izpočetka v lokih navzad.

Pri izprečitvi iz četverostopa v dvored ostane na mestu cela ona dvojica na čelu stoječega četverostopa, ki je na strani, kamor je izvesti izprečitev. Vse dvojice, ki stoje za to dvojico, preidejo poleg nje v sprednji člen, ostale dvojice, toraj na nasprotni strani, pa v drugi člen novega dvoreda. Dvojičniki dvojic, stopajočih v novo postavo, napravijo četrt obrata istočasno in istočasno se jim je tudi ustaviti v višini stoječe dvojice.

Če se krajniki pri odštevanju četverostopov niso vpoštevali, ostane na mestu samo krajnik na strani izprečitve.

Čelna izprečitev med pohodom iz dvostopa ali četverostopa se izvaja na povelje:

»Čelno v dvored, na levo (desno) — **vprek!**«

Povelje **»vprek!«** je dati na istoimensko nogo.

Krajnik, odnosno dvojica na strani izprečitve začne korakati s skračenimi koraki v prvotni smeri, ostali gasilci

prično stopati v prečno smer (z dolgimi koraki) in izvedejo dalje vse tako, kakor pri izprečitvi na mestu. Prišedši na svoje mesto v dvoredu, preidejo v kratki korak. Na povelje:

»Dolgi — ko**rak!**«

prestopi vsa četa z dolgimi koraki.

c) Zmena dvoreda.

Dvored obrnemo v nasprotno smer in obenem zmenjamo krili na povelje:

»Zmeni dvored, v desno — v **bok!** . . . Po**hod!**«

Spremena se izvede, kakor v členu, razlika je le ta, da zavijata po dva in dva gasilca in da drugi člen po ustavitvi postopno preide v razstop med prvim in drugim členom.

Č. Pozdrav.

Gasilcem uvrščenim v četo ni dovoljeno pozdravljati zase.

Če se četi bliža dostojanstvenik, katerega je četi pozdraviti, postavimo četo v dvored. Poveljnik postavi se 3 korake pred krajnika na krilu proti prihajajočemu dostojanstveniku, napravi obrat proti dvoredu in veli:

»V desno (levo) — **glej!**«

Nato napravi poveljnik obrat naprej in pozdravi z dvigom roke do pokrivala.

Nadzorujočim in službeno prihajajočim organom sporoči poveljnik po pozdravu število gasilcev, n. pr. tovariš načelnik! predstavljam 30 mož; ali: tovariš starosta! predstavljam 25 mož iz Cerkljan.

Obenem s poročilom je dostojanstveniku izročeno tudi poveljstvo čete in na njem je, da veli:

»Premo — **glej!**« ali »Od**mor!**«

Kadar je četa v bočni postavi (v dvostopu ali četverostopu) in na pohodu, ostane poveljnik na svojem mestu, t. j. 3 korake pred četo in veli:

»V desno (levo) — **glej!**«

in pozdravi sam z dvigom roke do pokrivala. Po vsakem pozdravu z obratom glave poveljujemo:

»Premo — **glej!**«

Vaje v zboru.

Zbor ima praviloma štiri čete.

Oblike zboru so:

1. **Dvored:** čete v dvoredu druga poleg druge. Po poluobratu v desno ali levo se premeni dvored v dvostop, oziroma četverostop.

2. **Predelek:** čete druga za drugo v dvoredu, oddaljene med seboj za 6× (= 6 korakov), računjeno od prvega člena sprednje čete do prvega člena naslednje čete, ali pa po izvedbi poluobrata čete druga poleg druge v dvostopu ali v četverostopu, v razdalji 6× med prvimi členi. Čete označujemo s številkami 1—4, postopno od desnega krila k levemu ali od spredaj nazad.

Vsaka četa ima svojega vodnika: četnika. Zboru poveljuje zbornik.

Oddeljevanje zbora.

Zbornik izbere izmed prisotnih dostojanstvenikov najprvo toliko četnikov, kolikor čet hoče imeti, in uvrsti s poveljem: »Nastop v dvored!« gasilce v dvored. Ko je dvored uravnan, ga razdeli od desnega proti levemu krilu na čete. Na krilo čet postavi zanesljive, vešče gasilce. Na to izbranim četnikom odkaže posamezne čete. Vsak četnik se prepriča, odkod in do kam sega njegova četa, na kar od desnega proti levemu krilu odšteje četverostope in določi sredo svoje čete (tovariš N. sreda). Odštevši svoje čete v četverostope odidejo četniki na svoje mesto, to je 1× za sredo svoje čete. Svojega mesta, za sredo čete, četniki ne zapuste tudi če se izvede celi obrat zbora; tedaj stoje in korakajo pred sredo svojih čet. Kadar se zbor obrne v dvostop ali četverostop na eno ali drugo stran, pohite četniki k prvemu dvostopu ali četverostopu svoje čete.

Nastop zbora in uravnava.

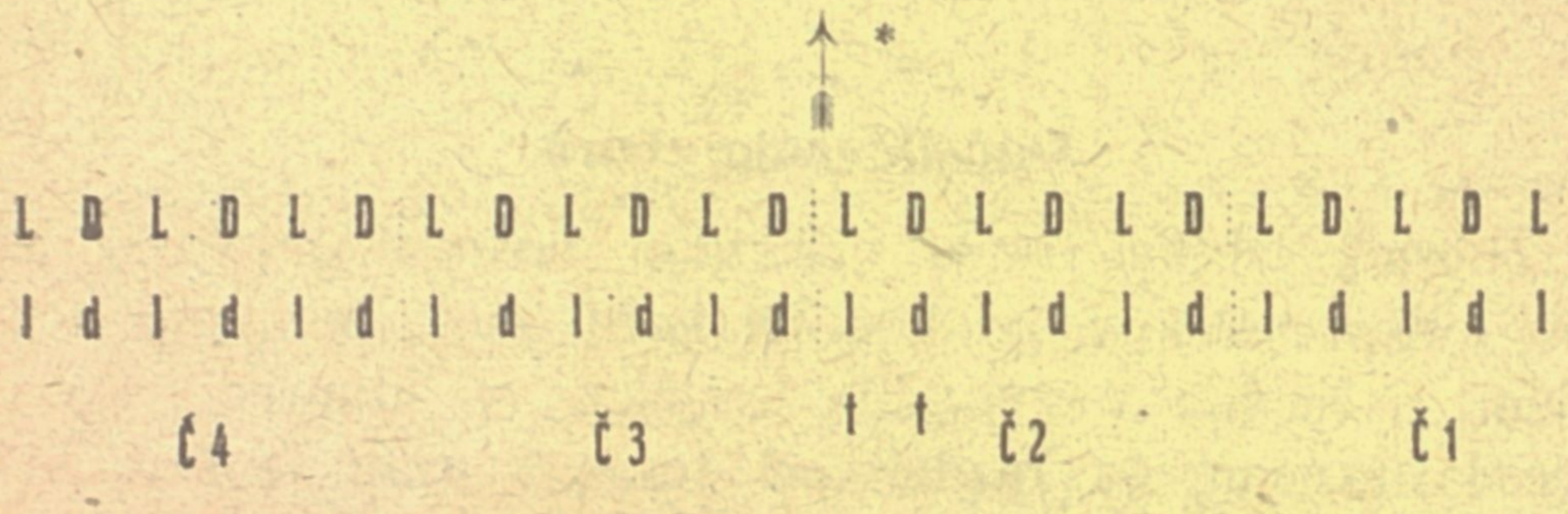
1. Na zbornikovo povelje:

»Nastop — v dvored!«

postavi se zbor 6× nasproti zborniku v dvored ter se zravna po sredi zbora, t. j. levi krajnik druge in desni krajnik

tretje čete, ki se postavita nasproti zborniku. Četniki se postavijo 3 × pred prihodnjo sredo svoje čete, s čelom naprej, vzroče z desnico in zakličejo: »prva (druga ...) četa!«, da jo opozore na njeno mesto. Po dovršenem nastopu odidejo četniki na svoja mesta, in sicer četnik prve in četrte čete okoli desnega, oziroma levega krila zbora, četnika druge in tretje čete skozi sredo svojih čet. Trobentači, če nimajo odkazanega posebnega prostora, se postavijo 1 korak za sredo zbora (levo krilo druge čete). Neuvrščeni gasilci in dostojanstveniki (namestniki, tajniki, blagajniki, pobočniki, zdravniki itd. postavijo se na desno krilo zbora v dvored.

Kadar zbor nastopi z godbo, postavi se 6 × od desnega zborovega krila.

Zbor v dvoredu.

2. Na zbornikovo povelje:

»Nastop — **v predelek!**«

se postavi četnik prve čete 3 × pred zbornika s čelom proti njemu, vzroči desnico ter pokliče svojo četo, ki se 3 × za njim postavi v dvored. Dva koraka za prvo četo se postavi četnik 2. čete, za drugo četnik 3. čete in za to četnik 4. čete, ki, kakor prvi, pokličejo svoje čete. Po dovršenem nastopu gredo četniki na svoja mesta za četo.

3. Zbor uravnavamo na zbornikovo povelje:

»V desno (levo) se — **ravnaj!**«

in:

»Premo — **glej!**«

---

* D — desni, L — levi v prvem členu; d — desni, l — levi v drugem členu, č — četnik 1., 2., 3., 4. čete.

Čete morajo biti krite na prvo četo, in če tega ni, veli zbornik:

»**Krij!**«

Pri uravnavi predelka stečejo vsi četniki k dotičnemu krilu svoje čete ter uravnajo svoje čete. Na povelje: »Premo — glej!« gredo zopet na svoje mesto.

Sestop predelka.

Sestop **na mestu** se izvrši na zbornikovo povelje:

»Sestop na x korakov! -- Po**hod!**«

Četniki stečejo že pri napovedi na desno krilo svojih čet in (izvzemši četnika prve čete) postopno **poveljujejo**: »Postati — **stoj!**«

Sestop **med pohodom izvršujemo** s skračenjem koraka, ali pa z ustavitvijo.

a) Zbornik: »Sestop na x korakov; prva četa skrati — ko**rak!**«

Četniki (izvzemši četnik prve čete), ki so stekli na krilo svoje čete, vele postopno: »Skrati — **korak!**«

b) Zbornik: »Sestop na x korakov; prva četa postati — **stoj!**«

Četniki (kakor zgoraj) postopno: »Postati — **stoj!**«

Razstop predelka.

Razstop izvajamo naprej in nazaj.

1. **Na mestu.** Zbornik: »Razstop na x korakov, vzad — po**hod!**«

Vse čete, izvzemši prvo, začno korakati nazaj ter se ustavijo na povelje svojih četnikov: »Postati — **stoj!**«

2. **Z mesta.** Zbornik: »Razstop na x korakov, naprej — po**hod!**«

Četa na čelu takoj prestopi, ostale čete postopno na povelje svojih četnikov: »Hodoma — po**hod!**«

Povelje »po**hod!**« se mora glasiti na desno nogo sprednje čete.

3. **V pohodu.** Zbornik: »Razstop na x korakov, skrati — ko**rak!**«

Sprednja četa koraka dalje, ostale čete skratijo korak in na postopno povelje svojih četnikov: »Dolgi korak!« preidejo v pohod z dolgimi koraki.

Zavoj.

Pri zavoju čelnega predelka čete postopno zavijejo, na mestu, kjer je zavila četa, stopajoča na čelu predelka. Treba je torej, da ostale čete korakajo tako dolgo naravnost naprej, da je njih osni krajnik s prsmi ob ramah onega krajnika pred njim zavijajoče čete.

Premene zborovih oblik.

I. Premena dvoreda v predelek.

A. Čelno.

1. **Na mestu.** Zbornik: »Čelno v predelek!« Prva četa ostane na mestu, četniki 2., 3., 4. čete vele: »Četverostop! v desno — **v bok!**«

Na povelje zbornikovo: »Pohod!« se čete v pravih kotih zavijajo in korakajo na svoje mesto za 1. četo, ki je ostala na mestu. Ko so za 1. četo (2. četa 6×, 3. četa 12× in 4. četa 18×) vele četniki: »Postati — **stoj!**«
in potem: »Dvored! v levo — s čelom!«

Čete morajo biti krite.

Če hočemo predelek napraviti na kako drugo četo, moramo to v povelju omeniti, n. pr. »Čelno v predelek za četrto četo!«

2. **Z mesta.** Zbornik: »Čelno naprej v predelek!«

Četniki 2., 3., 4. čete: »Četverostop! v desno — v bok!«

Zbornik: »Hodoma — pohod!«

Na to povelje prestopijo vse čete: prva v prvotni smeri, 2., 3., 4. četa v smeri četverostopa. Prišedši zapored na mesto, kjer je stala prva četa, se te tri čete postopno obrnejo v dvored na povelje svojih četnikov: »Dvored! v levo — s čelom!« ter stopajo dalje za prvo četo.

Na četrto četo bi se prehod v predelek izvršil na zbornikovo povelje: »Čelno naprej v predelek za četrto četo!«

3. **Med pohodom.** Zbornik: »Čelno v predelek!« Prva četa koraka dalje. Četniki 2., 3. in 4. čete istočasno: »Četverostop v desno — **v bok!**«

Te tri čete izvedejo četverostop in korakajo naprej v novi smeri, dokler ne dojdejo na mesto, kjer je bila prva četa, ko je zbornik napovedal čelno premeno v predelek. Tu se na postopno povelje svojih četnikov: »Dvored! v levo — s čelom«! obrnejo v dvored in korakajo za prvo četo.

B. Bočno.

1. **Na mestu.** Zbornik: »Bočno v predelek; v **četah** v desno (levo) zavoj — po**hod!**« Vse čete začno vsaka zase zavijati v stran, ki je označena v povelju. Četniki uravnavajo vsak svojo četo ob osnem krilu. Na povelje zbornikovo: »Postati — **stoj!**«
se ustavijo vse čete hkratu.

2. **Z mesta.** Zborniki: »Bočno v predelek; v četah v desno (levo) zavoj — po**hod!**« Izvedba ista, kakor zgoraj, le namesto »Postati — stoj!« veli zbornik:

»V premo — **mer!**«

3. **Med pohodom.** Zbornik: »Bočno v predelek; v četah zavoj v desno (levo) — zavij!« — — — »V premo — **mer!**«

II. Premena dvostopa ali četverostopa v predelek.

A. Čelno.

1. Iz dvostopa ali četverostopa **na mestu.**

Zbornik: »Čelno v predelek: na levo (desno) — **vprek!**«

Vse čete napravijo četrt obrata na levo (desno) in na zbornikovo povelje:

»Po**hod!**«
vsaka četa zase napravi dvored.

2. Iz dvostopa ali četverostopa **med pohodom.**

Zbornik: »Čelno v predelek; na levo (desno) — **vprek!**«

Vsaka četa zase preide v dvored.

Na povelje zbornika:

»Dolgi — **korak!**«
preidejo čete iz skračenega v dolgi korak.

B. **Bočno.**

1. Iz dvostopa **na mestu.** Zbornik:

»Bočno v levo (desno) v predelek!«

Četnik prve čete: »Dvored! v levo (desno) s čelom — **stik!« kar se izvede.**

Na zbornikovo povelje:

»Hodoma — po**hod!**«

prestopijo vse čete: prva v novi, 2., 3. in 4. v stari smeri.

Četniki 2., 3., 4. čete postopno:

»Dvored! v levo (desno) s čelom — **stik!**«

in potem:

»Hodoma — po**hod!**«

Na povelje zbornika:

»Prva četa postati — **stoj!**«

se ustavi prva četa, za njo pa vse druge čete, ko dojdejo v pravilni razstop, na povelje svojih četnikov:

»Postati — **stoj!**«

2. Iz dvostopa **med pohodom.** Zbornik:

»Bočno v levo (desno) v predelek!«

Četniki vseh čet postopno:

»Dvored! v levo (desno) s čelom — **stik!**«

in potem:

»Hodoma — po**hod!**«

3. Iz četverostopa **na mestu.** Zbornik:

»Bočno v levo (desno) v predelek!«

Četnik prve čete:

»Dvored! v levo (desno) — s če**lom!**«

Zbornik: »Hodoma — po**hod!**«

Četniki 2., 3. in 4. čete postopno:

»Dvored! v levo (desno) — s če**lom!**«

Zbornik:

»Prva četa postati — **stoj!**«

Četniki 2., 3. in 4. čete:

»Postati — **stoj!**«

4. Iz četverostopa **med pohodom.** Zbornik:

»Bočno v levo (desno) v predelek!«

Vsi četniki postopno:

»Dvored! v levo (desno) — s če**lom!**«

III. Premena predelka v dvored.

A. Čelno.

I. **Na mestu.** Zbornik:

»Čelno na levo (desno) v dvo**red!**«

Na to napoved zbornikovo vele četniki *2.*, 3., 4. čete sočasno:

»Četverostop! v levo (desno) — **v bok!**«

Na povelje zbornikovo:

»Po**hod!**«

izstopijo *2.*, 3., 4. četa — prva ostane na mestu — v smeri četverostopov, ki so jih ravnokar izvedle. Ko pridejo do višine mesta, ki ga jim je zavzeti v dvoredu, se obrnejo v dvored v smeri prve, stoječe čete, postopno vsaka na povelje svojega četnika:

»Dvored! v desno (levo) — **s čelom!**«

Ko so v vrsti s stoječo četo, vele četniki postopno:

»Postati — **stoj!**«

Četnikom je steči na bodoče krilo svoje čete ter pazijo, da poveljujejo v pravem času.

2. **Med pohodom** se izvede ta premena s prečnim pohodom in povratkom v prvotno smer. Na napoved zbornika:

»Čelno na levo (desno) v dvored!«

vele četniki 2., 3., 4. čete sočasno:

»Prečno! na levo (desno) — **vprek!**«

Prva četa skrati korak in koraka v stari smeri dalje. Vse druge čete stopajo v prečnem pohodu in na povelje četnikov:

»Premo — s **čelom!**«

se obrnejo v smer prve čete in postopno preidejo v kratki korak.

B. Bočno.

a) *Z* **zavojem.** Čete morajo imeti razstop za svojo širino, če ga ni, ga moramo napraviti.

1. Prehod v dvored **na mestu,** ozir. z mesta se izvede na povelje zbornika:

»Bočno v dvored; v četah v levo (desno) zavoj — po**hod!**«

Vsaka četa zavija zase v dvored in ko so v dvoredu, veli zbornik:

»V premo — **mer!**«

ali pa:

»Postati — **stoj!**«

2. **Med pohodom.** Premena se izvede na podoben način, na zbornikovo povelje:

»Bočno v dvored: v četah zavoj v levo (desno) — **zavij!**«

b) **Z izpre**čitvijo. Tudi tu morajo imeti čete razstop za svojo širino. Premeno je mogoče izvesti le na mestu.

Zbornik:

»Bočno v dvored na levo (desno) — **vprek!**... Po**hod!**«

Vsaka četa zase v prečnem pohodu koraka v dvored.

IV. Iz predelka v dvostop in četverostop.

A. Čelno.

1. **Z mesta.** Zbornik:

»Čelno v dvostop (četverostop) spojiti, v desno (levo) — v **bok!**«

Vse čete sočasno napravijo dvostop (četverostop) in na zbornikovo povelje:

»Hodoma — po**hod!**«

prestopijo vse čete, vsaka pa zavije v kotu 90° v levo (desno), 2., 3. in 4. četa se pridruži s svojim prvim dvostopom (četverostopom) k zadnjemu sprednje čete. Tako napravijo vse čete en sam dvostopni ali četverostopni oddelek.

Kadar krajniki niso oddeljeni v četverostope, tvorijo zadnji krajniki ene čete s sprednjimi krajniki naslednje čete četverostop.

Če med četami ni dovolj prostora, korakamo s skračenim korakom, dokler ne dobimo prostora za dolgi korak.

2. **Med pohodom.** Zbornik:

»Čelno v dvostop (četverostop) spojiti, v desno (levo) — v **bok!**«

Čete se spoje na zgornji način.

B. Bočno.

1. **Z mesta.** Zbornik:

»Bočno v desno (levo) v dvostop (četverostop) spojiti!«

Na to napoved zbornikovo veli četnik 1. čete:

»Dvostop (četverostop)! v desno (levo) — v **bok!**«

Po izvedenem dvostopu (četverostopu) te čete veli zbornik:

»Hodoma — pohod!«

Vse čete stopijo: 1. v novi, 2., 3., 4. v stari smeri, in ko 2., 3., 4. četa pridejo na mesto, kjer se je obrnila 1. četa, postopno vsaka na povelje svojega četnika:

»Dvostop (četverostop)! v desno (levo) — v **bok!**«

izvedejo dvostop (četverostop) ter se spoje s prvim svojim dvostopom (četverostopom) z zadnjim sprednje čete.

2. **Med pohodom.** Zbornik:

»Bočno v desno (levo) v dvostop (četverostop spojiti!«

Na to napoved zbornikovo veli četnik 1. čete:

»Dvostop (četverostop)! v desno (levo) — v **bok!**«

ostali pa postopno.

Premeno je izvesti, kakor z mesta.

Pozdrav.

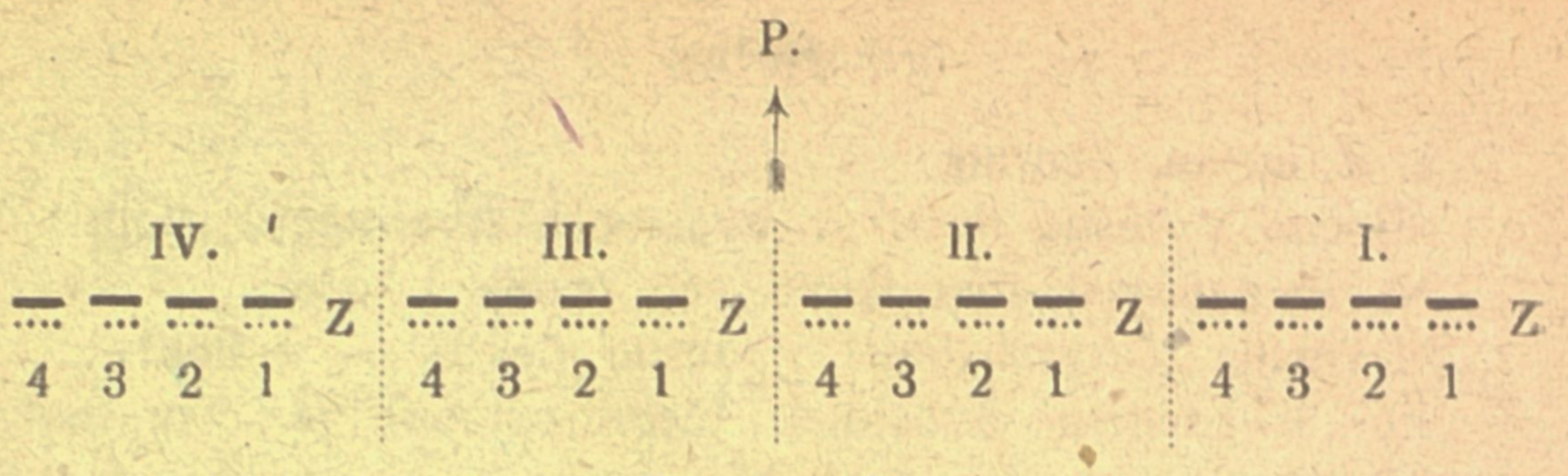
Gasilcem uvrščenim v zbor ni dovoljeno pozdravljati zase ali po četah. Zbor, kakor četa, pozdravlja z obratom glave, zbornik pa z dvigom roke do pokrivala. Tudi glede poročanja in prepustitve poveljstva veljajo določila, kakor za četo.

Vaje v praporu (župi).

Oblike.

Prapor ima pravilno štiri zbore, izjemoma tudi tri ali samo dva.

Praporu poveljuje najvišji prisotni dostojanstvenik, župni načelnik (župni nadzornik), zborom pa zborniki, katere določi prapornik. Temeljna postava prapora je dvored.

Dvored.

Zbori so od desnega proti levemu krilu označeni s številkami I—IV. Razstop med zbori je 3 ×.

Praporníkovo mesto je v primerni razdalji pred praporom, mesto zbornikov na desnem krilu svojega zbora, mesto četnikov 1 × za sredino svoje čete.

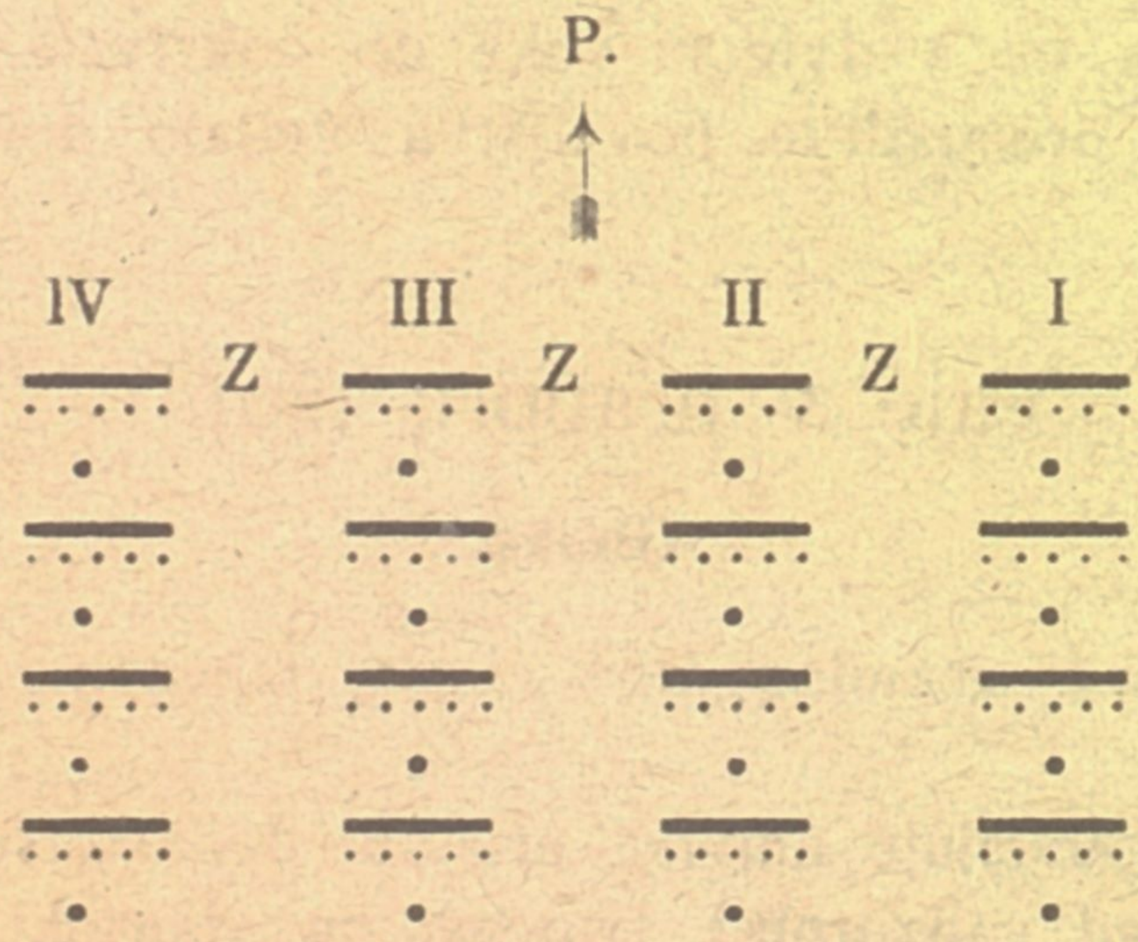
Prapor si moramo misliti za velik zbor, čigar poveljnik (prapornik) daje povelja in napovedi zbornikom, ki jih izvajajo v svojih zborih.

Prapor ima petero oblik: dvored, stik, razstop, predelek in dvoredni predelek.

1. **Dvored.** Zbori drug poleg drugega, kakor zgoraj opisano.

2. **Stik.** Zbori v čelnih predelkih (čete v dvoredih za seboj) stoje drug poleg drugega v razstopu 3 korakov.

Zborniki stoje na desnem krilu prve čete svojega zbora, od desnega krajnika oddaljeni samo za širino dlani med komolci. Zbori morajo biti vsak zase in med seboj točno uravnani in kriti.

Stik.

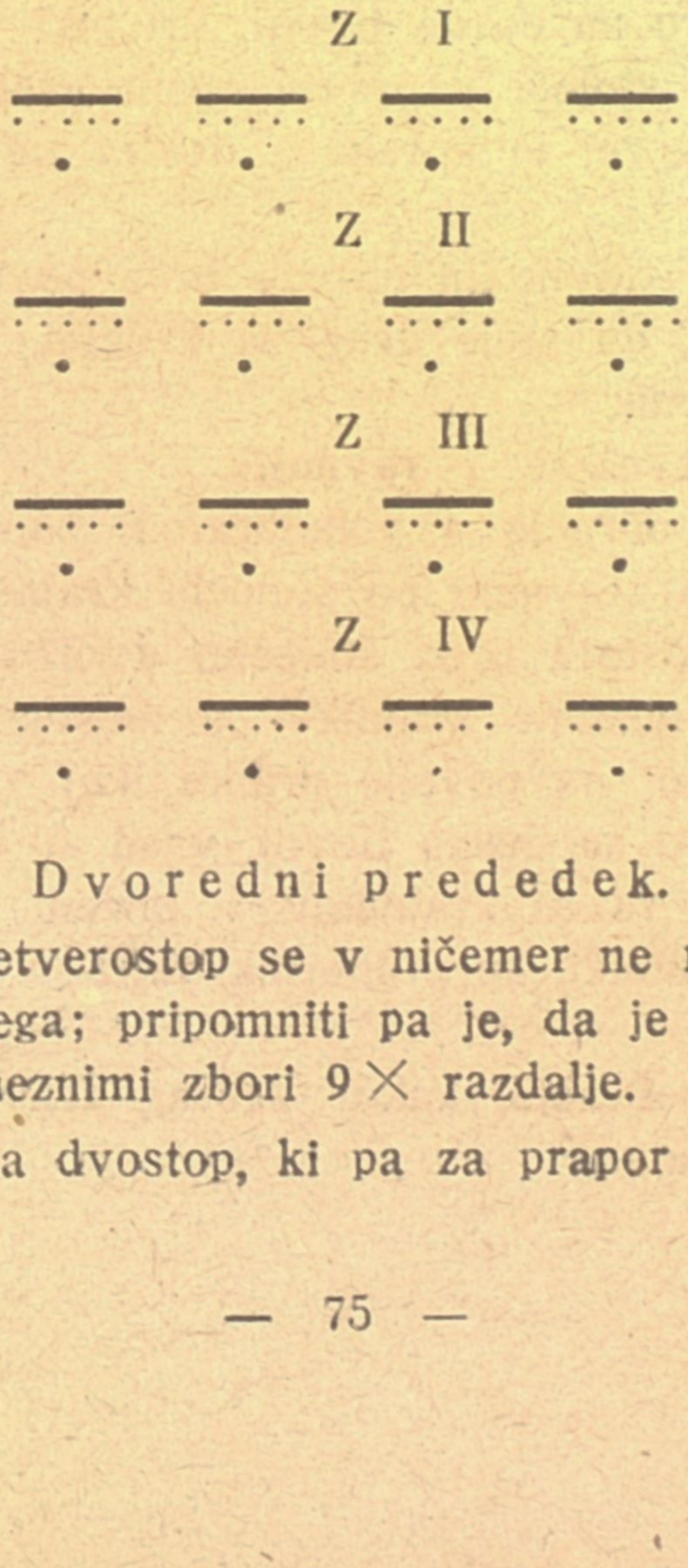
3. **Razstop.** Zbori so razvrščeni v čelne predelke in stoje drug poleg drugega v razstopu, ki je potreben, da se morajo posamezni zbori prevesti v dvored, razdalja je potemtakem enaka trojni širini ene čete. K tej razdalji pa je prišteti še tri korake.

4. **Predelek.** Zbori so v čelnih predelkih drug za drugim natančno kriti. Med posameznimi zbori je 9× razdalje. Zborniki so na čelu svojih zborov.

Predelek.

5. **Dvoredni predelek.** Zbori so v dvoredih in stoje drug za drugim, nekako tako, kakor čete v zborovem predelku. Razdalja med posameznimi zbori pa je 9×. Zborniki so pred sredo svojih zborov.

Dvoredni prededek.

Praporov četverostop se v ničemer ne razlikuje od četnega in zborovega; pripomniti pa je, da je v pohodu vzdržati med posameznimi zbori 9× razdalje.

Isto velja za dvostop, ki pa za prapor ni prikladen.

Nastop in uravnava.

Praporniik:

»Nastop — v **stik!**«

Zborniki se postavijo v eno črto in v primerni razdalji 6 × s čelom naprej (proti praporniku) tako, da po nastopu svojih zborov stoje pred sredino svojega zbora. Stoječ tako, dvignejo desnico in vele:

»Prvi (drugi itd.) zbor, nastop — **v predelek!**« na kar zbori nastopijo za svoje zbornike.

Prapornik:

»Uravnava na desno (levo), (po 2., 3. zboru)!«

Zborniki:

»V desno (levo) **se v ravnaj!**«

na kar se zbori uravnajo. Na razdalje je posebno paziti, ev. odšteti korake.

Pri širokem čelu praporove oblike si pri uravnavi pomagamo s krajniki. Najširše je čelo dvoreda. Tu si pomagamo tako, da uravnamo najpreje krajnike vseh čet in velimo na to dvoredu vstopiti v tako narejeni okvir. Ta uravnava se izvrši na povelje prapornika:

»Za uravnavo na desno (levo), krajniki — po**hod!**«

Vsi krajniki, stoječi v prvem členu vseh čet, prestopijo na to povelje naprej in korakajo, dokler ne veli prapornik:

»**Stoj!**«

Krajniki se ustavijo in narede brez povelja poluobrat v zaukazano stran, da stoje drug za drugim. Ko so natančno kriti, veli prapornik:

»V desno (levo) se — **ravnaj!**«

Krajniki se obrnejo s poluobratom zopet v čelno postavo in čete se zravnajo po stoječih krajnikih.

Kadar ni prostora pred stoječim dvoredom, ga uravnavamo tako, da pustimo krajnike na mestu, ves dvored pa pomaknemo nazaj, na povelje prapornika:

»Za uravnavo na desno (levo), vzad — po**hod!**«

Ves dvored, razen krajnikov v prvem členu vseh čet, koraka navzad, dotlej, ko prapornik veli:

»**Stoj!**«

Krajniki se obrnejo, kakor zgoraj, zravnajo, krijejo, in prapornik poveljuje:

»V desno (levo) se — ravnaj!«

Dvored se zravna, kakor ravnokar razloženo, po krajnikih, ki so napravili poluobrat v čelno postavo.

V obeh slučajih po uravnavi veli prapornik:

»Premo — glej!«

Tako uravnavamo tudi stik in razstop. Tu pa prestopijo seveda samo krajniki v prvem členu prve čete vsakega zbora.

Pri predelku je treba paziti tudi na kritje. Na napake pri tem opozarja prapornik s poveljem:

K r i j!

Obrati.

Obrati se izvajajo na ista povelja kakor v zboru, in sicer tako, da napovedi prapornika sledi povelje posameznih zbornikov.

Tako n. pr. **za četrt obrata:**

a) prapornik: »Prečno na desno (levo!)«
   zborniki: »Prečno! na desno (l.) — vprek!«
b) prapornik: »Premo s čelom (v bok)!«
   zborniki: »Premo — s čelom! (v bok!)«

Za poluobrat:

a) prapornik: »Četverostop v desno (l.)!«
   zborniki: »Četverostop! v desno (l.) — vbok!«
b) prapornik: »Dvored v levo (d.)!«
   zborniki: »Dvored! v levo (d.) — s čelom!«

Za celi obrat:

a) prapornik: »Obrat!«
   zborniki: »S čelom — vzad!«
b) prapornik: »Povrat!«
   zborniki: »S čelom — spred!«

Povelja zbornikov morajo biti sočasna.

Pohod.

Pohod se začne na napoved prapornika in na povelje zbornikov.

1. Prapornik: »Hodoma« ter obenem vzroči z desnico.

Takoj na to zborniki: »Hodoma« — ter osredotočijo pozornost na prapornika. Hitro priročenje prapornikovo je znamenje, da zborniki istočasno vele: »po**hod!**«
na kar zbori prestopijo.

2. Pohod se ustavi na sličen način. Na napoved prapornikovo: »Postati«, pri čemer prapornik zopet dvigne roko, ponove zborniki napoved: »Postati«. Ko prapornik priroči, vele zborniki: »**stoj!**«

Slično se poveljuje pohod s skračenim korakom, s hitrim korakom ter v teku (z mesta):

3. Prapornik: »S skračenim korakom pohod!«
Zborniki: »S skračenim korakom — po**hod!**«
4. Prapornik: »S hitrim korakom pohod!«
Zborniki: »S hitrim korakom — po**hod!**«
5. Prapornik: »Tekoma!«
Zborniki: »Tekoma — **tek!**«
Podobno je s pohodnimi premenami.
6. Prapornik: »Skrati korak!«
Zborniki: »Skrati — ko**rak!**«
7. Prapornik: »Dolgi korak!«
Zborniki: »Dolgi — ko**rak!**«
8. Prapornik: »Hitri korak!«
Zborniki: »Hitri — ko**rak!**«
9. Prapornik: »Zmerni korak!«
Zborniki: »Zmerni — ko**rak!**«

Zavoji.

Zavoji v praporu so radi širine oblik težko izvedljivi, zategadelj izvajamo zavoje kvečjemu v predelku, Med pohodom se to izvede na napoved prapornikovo:

»Zavoj v desno (levo)!«

Na to veli zbornik zbora na čelu:

»Zavoj! v desno (l.) — za**vij!**«

(na mestu: »V desno (l.) zavoj — po**hod!**«)

Zbor zavije, kakor pri zboru navedeno. Vsak naslednji zbor postopno zavija, ko dojde na mesto, kjer je zavil prvi zbor na povelje svojega zbornika.

Ko je z zavojem dobljena nameravana **smer, nastopi** prapor na napoved prapornikovo:

»V premo mer!«

ter na povelje zbornikovo:

»V premo — **mer!**«

pohod v novi smeri.

Premene praporovih oblik.

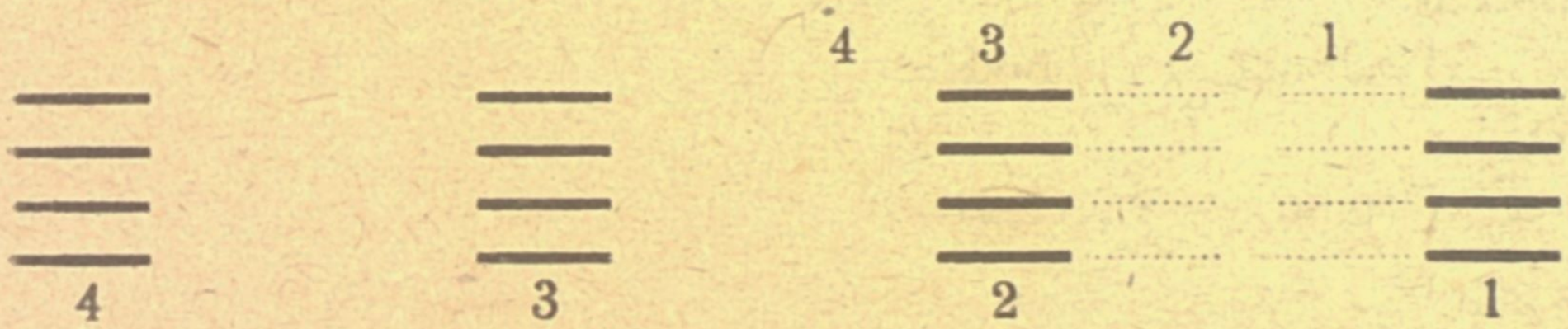
I. Premena stika.

1. V razstop.

1. Prapornik napove:

»Razstop od 1. (2., 3., 4.) zbora!«

V tej napovedi označeni zbor ostane na svojem mestu. Ostali zbori se na povelje svojih zbornikov obrnejo od označenega zbora v četverostop, prestopijo na povelje svojih zbornikov ter stopajo v novi smeri dotlej, dokler ne dobe predpisane razdalje, nakar se na povelje svojih zbornikov ustavijo in obrnejo v postavo, kakršno so zavzemali prvotno.

Slika 1.

Povelja zbornikov se glase:

»Četverostop! v levo (d.) — v **bok!**«

»Hodoma — po**hod!**«

»Postati — **stoj!**« in

»Dvored! v desno (l.) — s **čelom!**«

Ako je izvesti to premeno na 2. ali 3. zbor, se izvede slično na obe strani.

2. **Med pohodom.**

Prapornik:

»Razstop od 1. (2., 3., 4.) zbora!«

Zborniki:

»Prečno! na levo (desno) — **vprek!**«

in:

»Premo — s **čelom!**«

Prapornik:

»Prvi zbor stoj!«

Zbornik 1. zbora:

»Postati — **stoj!**«

2. V predelek.

a) Čelno.

Z mesta napravimo iz stika predelek na napoved poveljnikovo:

»Čelno naprej v predelek! (za 2., 3., 4. zbor).«

Ako v napovedi ni bil imenovan noben zbor, prestopi 1. zbor v prvotni smeri na povelje svojega zbornika:

»Hodoma — po**hod!**«

Povelja ostalih zbornikov:

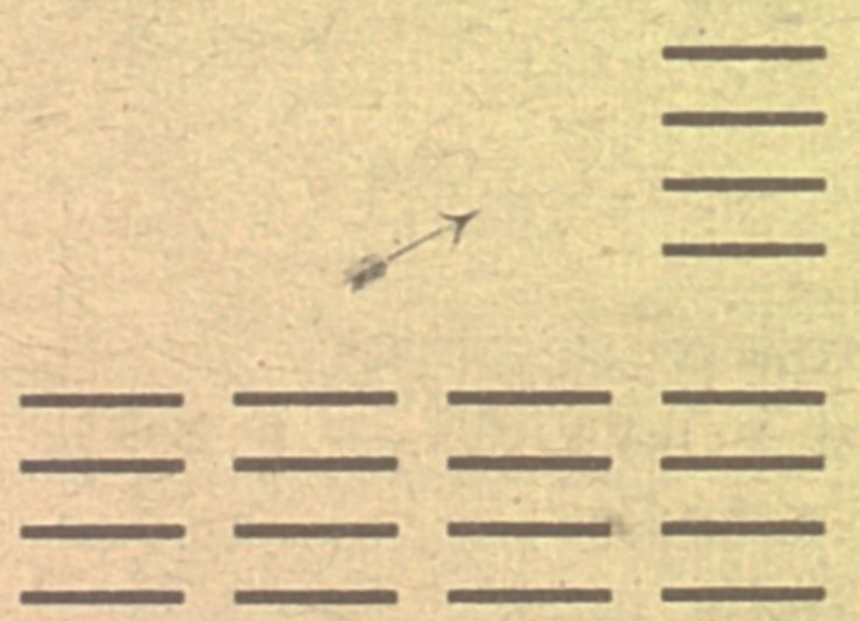
»Prečno na desno (levo) — **vprek!**«

potem:

»Hodoma — po**hod!**«

in:

»Premo — s **čelom!**«

Slika 2.

Ako je izvesti to premeno na 2., 3. ali 4. četo, se izvede slično na obe strani, najprvo z desne, potem pa z leve strani.

Razstop je zravnati z znanimi povelji.

b) Bočno.

1. **Z mesta.** Na napoved prapornikovo:

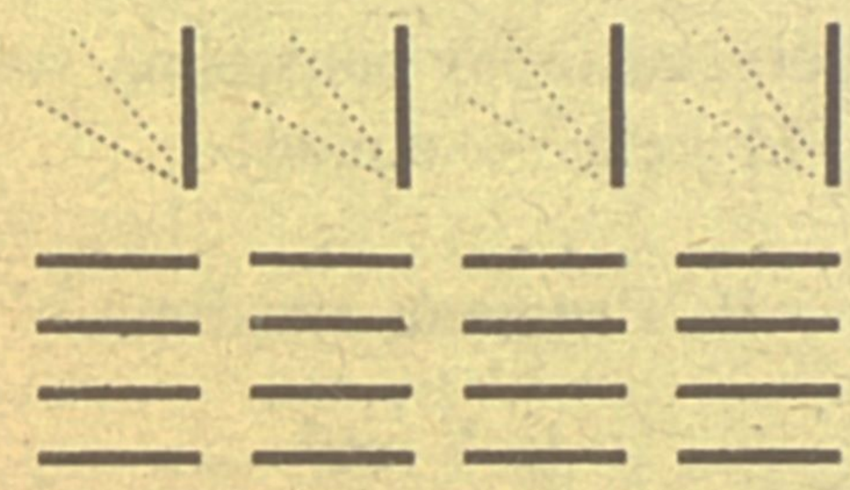
»V predelek v desno (levo)!«

zavije zbor, ki je na krilu, kamor se ima izvesti predelek, po četah, v označeno stran, na povelje svojega zbornika:

»V desno (levo) zavoj — po**hod!**«

in nato: »V premo — **mer!**«

Ostali zbori postopno, ko dobe prostra, preidejo v predelek.

Slika 3.

2. **Med pohodom** zbor, ki koraka na zavojnem krilu, zavije takoj na povelje svojega zbornika:

»Zavoj v desno (levo) — za**vij!**«

ostali zbori pa se na povelje svojih zbornikov:

»Postati — **stoj!**«

ustavijo, in ko je dovelj prostora, na povelje zbornika:

»V desno (levo) zavoj — po**hod!**«

in:

»V premo — **mer!**«

postopno uvrste v predelek.

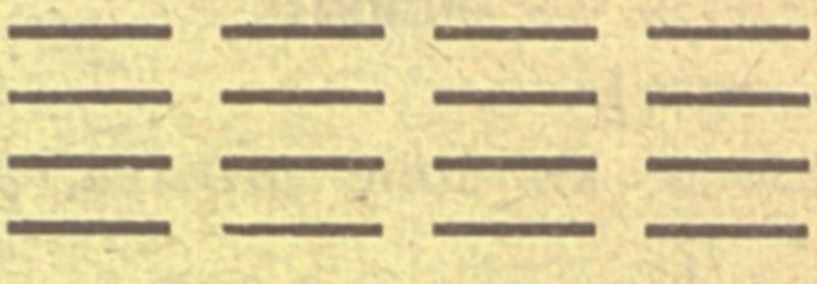
3. V četverostop.

Iz stika napravimo četverostop na napoved poročnikovo:

»Čelno v četverostop v desno (levo) spojiti!«

in na istočasno povelje zbornikov:

»Čelno v četverostop spojiti, v desno (levo) — v **bok!**«

Slika 4.

Po izvedbi četverostopov postopno vele zborniki:
»Prva (2., 3., 4.) četa — po**hod!**«

II. Premene razstopa.

1. V stik.

1. **Na mestu.** Napoved prapornikova:
»Stik na desno (levo, na 2., 3. zbor)!«
Zbor, na katerega se ima izvesti stik, ostane na mestu, ostali zbori se obrnejo na povelje svojih zbornikov:

»Četverostop! v desno (levo) — v **bok!**«

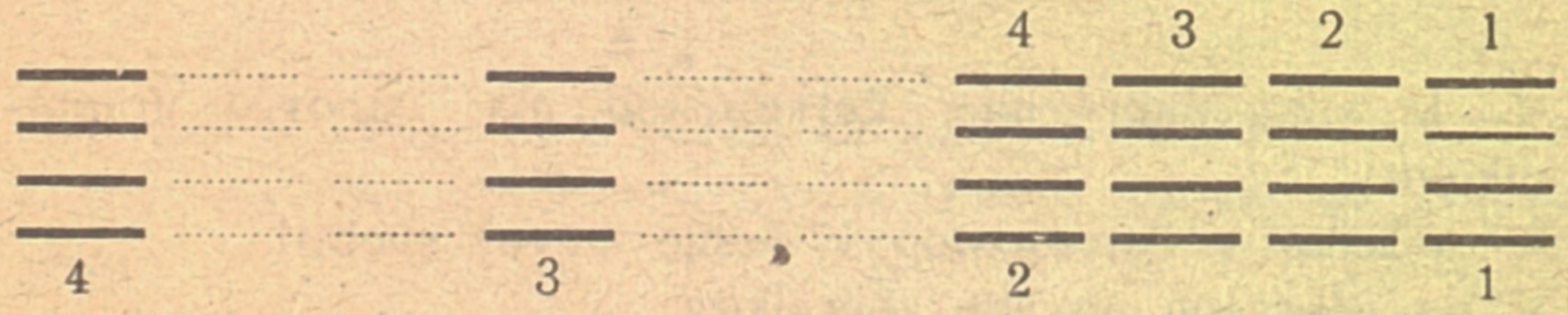
v četverostop k stoječemu zboru, prestopijo na napoved prapornikovo (Hodoma!) in na povelje svojih zbornikov (Hodoma — po**hod!**) v smeri k temu zboru in se, ko so se približali sosednjemu zboru na 3 korake, postopno ustavijo in preidejo na povelje svojih zbornikov:

»Postati — **stoj!**«

in:

»Dvored! v levo (desno) — s če**lom!**«

v stik.

Slika 5.

2. **V pohodu** se premena izvede s prečnim pohodom. Prapornik: »Stik na desno!«

Povelja zbornikov 2., 3., 4. zbora:

»Prečno! na levo (desno) — **vprek!**« . . . »Premo - s čelom!«

Napoved prapornika:

»Prvi zbor stoj!«

Zborniki postopno:

»Postati — **stoj!**«

2. V dvored.

1. Iz razstopa **na mestu** preidemo v dvored na napoved prapornikovo:

»Čelno v dvored!«

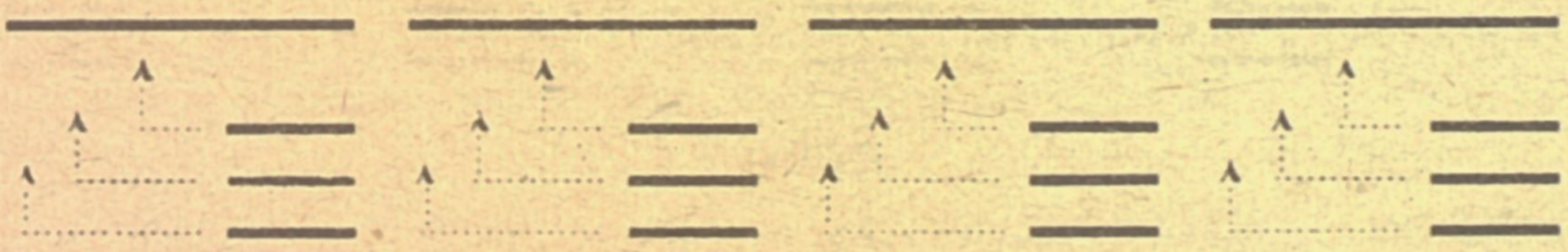
in na napoved zbornikov:

»Čelno na levo v dvored!«

Četniki zadnjih čet (2., 3. in 4.) vseh zborov obrnejo svoje čete v četverostop na levo. Na povelje zbornikov:

»Po**hod!**«

preidejo vsi zbori v dvored, kakor pri zboru.

Slika 6.

2. **V pohodu** se izvede premena s prečnim pohodom.

Ustavimo se na napoved prapornikovo:

»Prve čete postati!«

ter na povelje zbornikov:

»Prva četa, postati — **stoj!**«

3. V predelek.

a) Čelno.

Ta premena se izvede z mesta in med pohodom, kakor premena stika v predelek. (Glej sliko 2.)

b) Bočno.

Tudi premena razstopa bočno v predelek se na napoved prapornikovo:

»V predelek v desno (levo)!«

izvede na isti način in na ista povelja, kakor iz stika. (Glej sliko 3.)

III. Premena dvoreda.

1. V razstop.

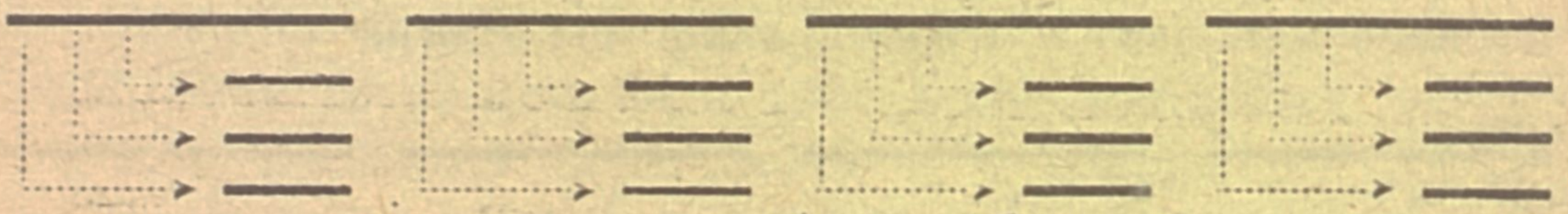
Napoved prapornikova: Čelno v razstop!«

Napoved zbornikov: »Čelno v predelek!«

Četniki zadnjih treh čet vsakega zbora obrnejo svoje čete v četverostop v desno, nakar na povelje zbornikov:

»Pohod!«

preide vsak zbor zase čelno v predelek za prvo svojo četo, na način opisan pri zboru.

Slika 7.

2. V dvoredni predelek.

a) Čelno.

1. **Na mestu.** Prapornik:

»Čelno v dvoredni predelek!«

vele zborniki, izvzemši zbor na desnem krilu:

»Četverostop! v desno — vbok!«

Na povelje prapornikovo:

»Pohod!«

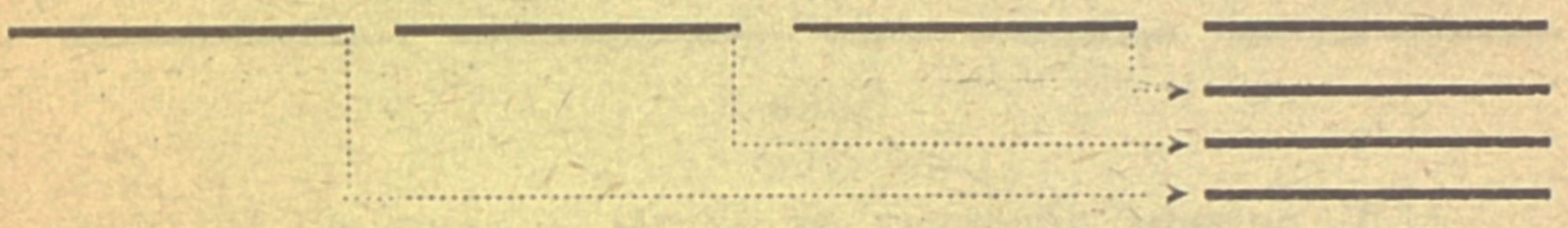
prestopijo zbori, ki so se obrnili v četverostopu k zboru, tvorečemu oporo premene, zavijejo takoj v kotu 90° v desno, gredo v tej smeri 9 × za zbor pred njimi, zavijejo znova v kotu 90° v levo in se na povelje svojih zbornikov:

»Postati — **stoj!**«

in:

»Dvored! v levo — s **čelom!**«

ustavijo na enaki višini z desnim krilom zbora, ki je ostal na mestu.

Slika 8.

2. **Z mesta.** Napoved prapornikova:

»Čelno naprej v dvoredni predelek!«

Zborniki 2., 3., 4. zbora:

»Četverostop! v desno — v **bok!**«

Prapornik:

»Hodoma — po**hod!**«

Na to povelje stopijo vsi zbori, in sicer zbor, za katerim se uvršča predelek, v prejšnji smeri, ostali zbori pa v novi smeri, zavzeti s četverostopom. Ko so postopno na mestu, kjer je stal prvi zbor, se obrnejo postopno za prvim zborom, na povelje svojih zbornikov:

»Dvored! v levo — s **čelom!**«

Razstop 9 × zravnamo s skračenim korakom prednjih zborov.

b) **Bočno.**

1. **Na mestu.** Ta premena dvoreda v dvoredni predelek se izvede z izprečitvijo celih zborov na napoved prapornikovo:

»Bočno v desno (levo) v dvoredni predelek!«

Zborniki sočasno:

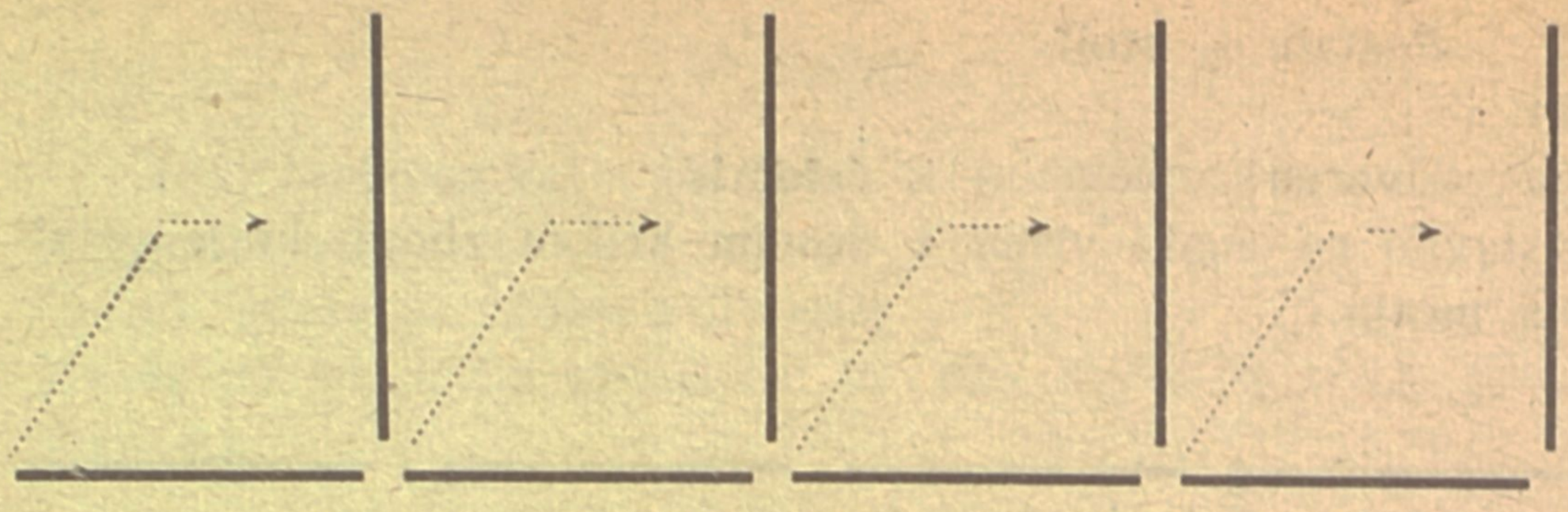
»Bočno v dvored, na desno (levo) — **vprek!**«

Prapornik:

»Po**hod!**«

in potem, ker ni predpisane razdalje:

»Sestop na 9 korakov — po**hod!**«

Slika 9.

2. **V pohodu.** Premena se izvrši z zavojem. Po napovedi prapornikovi:

»Bočno v desno (levo) v dvoredni predelek!«

sledi istočasno povelje vseh zbornikov:

»Zavoj! v desno (levo) — **zavij!**«

Tudi tu je treba uravnati razstop na 9× z ustavitvijo prvega zbora, ali pa s skračenim korakom.

3. V predelek.

a) Čelno.

Iz dvoreda preidemo v predelek na napoved prapornikovo:

»Čelno naprej v predelek!«

Zbornik 1. zbora:

»Čelno naprej v predelek!«

Četniki 1. zbora razen četnika 1. čete:

»Četverostop! desno — v **bok!**«

Zborniki 2., 3., 4. zbora:

»Četverostop! v desno — v **bok!**«

Na napoved prapornikovo:

»Hodoma!«

postopno vele zborniki:

»Hodoma — **pohod!**«

Prvi zbor preide takoj v predelek, drugi, tretji in četrti pa postopno, na napoved svojih zbornikov:

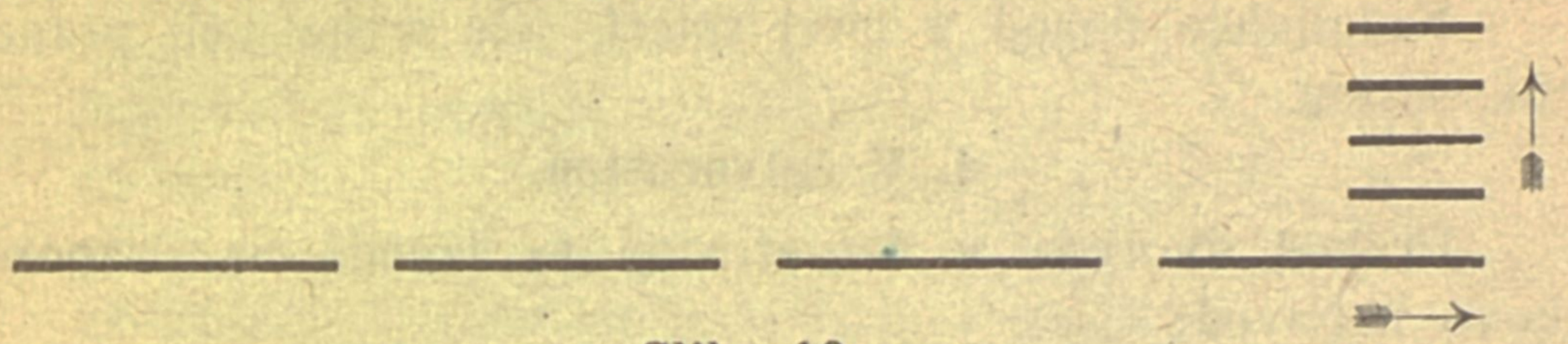
»Bočno v levo v predelek!«

in povelje svojih četnikov:

»Dvored! v levo — s **čelom!**«

to pa, ko so na mestu, kjer je stala prva četa 1. zbora.

Razdaljo 6× med četami in 9× med zbori je zravnati s skračenim korakom sprednjih zborov.

Slika 10.

b) Bočno.

1. **Na mestu.** Prehod iz dvoreda bočno v predelek se izvede na napoved prapornikovo:

»Predelek v desno!«

Zborniki vele na to istočasno:

»Bočno v predelek, na desno — **vprek!** — — — Pohod!«

Vsi zbori vsak zase, preidejo v predelek z izpre čitvijo.

Razdaljo med četami in zbori popravimo na prapornikovo napoved:

»Sestop — naprej!«

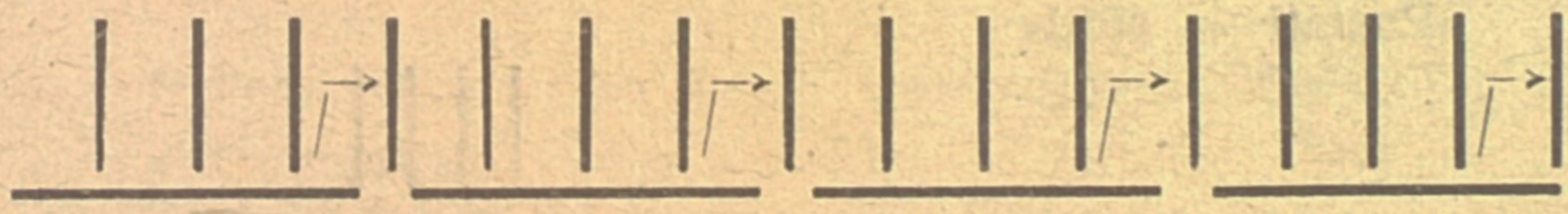
Zbornik 1. zbora veli na to:

»Sestop na 6 korakov! Pohod!«

Ostali zbori na običajno povelje in na običajni način korakajo proti prvemu zboru, in ko so 9× za svojim sprednjim zborom, se na povelje svojih zbornikov:

»Sestop na 6 korakov; prva četa postati — stoj!«

zravnajo po sprednjem zboru.

Slika 11.

2. **Med pohodom.** Zbornik:

»Predelek v desno!«

Zborniki istočasno:

»Bočno v predelek; v četah zavoj v desno — **zavij!**«

Vsi zbori preidejo v predelek in po napovedi prapornikovi:

»V premo — mer!«

ter na povelje svojih zbornikov:

»V premo — **mer!**«

Nadaljujejo pohod v novi smeri. Če treba veli praporник **sestop.**

4. V četverostop.

Prehod dvoreda v četverostop se izvede na praporni-kovo napoved:

»Četverostop v desno (l.)!«

in na istočasno povelje vseh zbornikov:

»Četverostop v desno (l.) — **v bok!**«

IV. Premena predelka.

1. V stik.

1. **Na mestu.** Napoved prapornikova:

»Stik na levo (d.)!«

Zbor na čelu ostane na svojem mestu, zbori za njim pa se obrnejo v četverostop v označeno stran, na povelje svojih zbornikov:

»Četverostop! v levo (d.) — **v bok!**«

prestopijo pa na nadaljnje povelje svojih zbornikov:

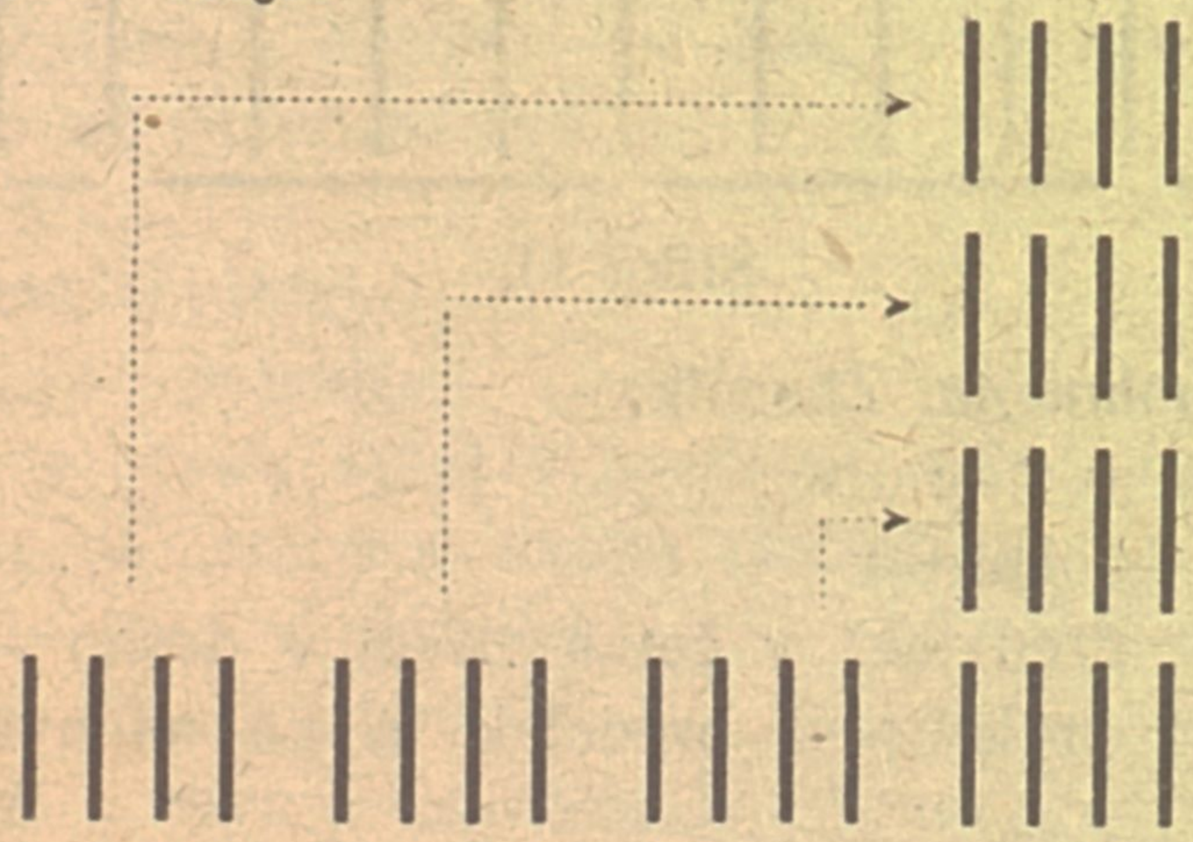
»Hodoma — **pohod!**«

Ko so se pomaknili za svojo širino (+ 3 korake) v levo (d.) stran od sprednjega zbora, preidejo na povelje svojih zbornikov:

»Dvored! v desno (levo) — **s čelom!**«

postopno v predelek, kjer se ustavijo na povelje svojih zbornikov:

»Postati — **stoj!**«

Slika 12.

2. **V pohodu** se izvede ta premena tako, da 1. zbor nadaljuje pohod v prejšnji smeri, ostali zbori pa s prečnim pohodom preidejo v stik.

Napoved in povelja se glase:

Prapornik:

»Stik na levo (d.)!«

Zborniki: »Prečno na levo (d.) — **vprek!**«

Prapornik:

»Prvi zbor, skrati korak (postati)!«

Zbornik 1. zbora takoj, ostali postopno:

»Skrati — **korak!** (Postati — **stoj!**)«

2. V razstop.

Premena predelka v razstop je docela sličen premeni v stik, samo da se zbori pomaknejo za širino celega zbora (4 kratno širino čete) in 3 korake v stran od sprednje čete, in to na mestu s četverostopom, v pohodu pa s prečnim obratom.

Napoved prapornikova se glasi:

»Razstop na levo (desno)!«

Ostala povelja so ista, kakor v premeni v stik. (Glej sliko 12.)

3. V dvoredni predelek.

1. **Na mestu.** Napovedi prapornikovi:

»Čelno v dvoredni predelek!«

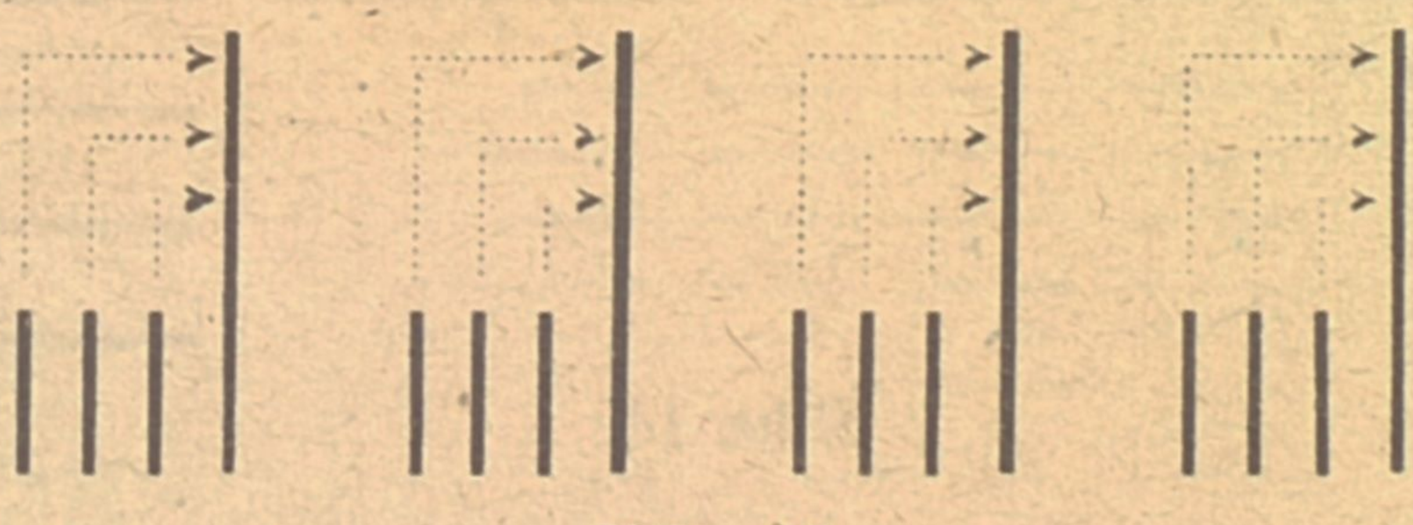
slede napovedi vseh zbornikov:

»Čelno na levo v dvored!«

Poveljniki vseh čet: razen prve vsakega zbora:

»Četverostop! v levo v **bok!**«

Zborniki na to istočasno vele svojim zborom:

Slika 13.

»Pohod!«

Na to prestopijo vse tri čete zbora in korakajo do potrebne višine v dvoredu in se obrnejo na postopno povelje svojih četnikov: »Dvored! v desno — s čelom!« v dvored.

2. **V pohodu.** Zbori preidejo zase čelno v dvored, kakor je popisano za posamezni zbor, s prečnim pohodom.

4. V četverostop.

Premena predelka v četverostop se izvrši na napoved prapornikovo:

»Čelno v četverostop v desno (l.) spojiti!«

na način, popisan pri stiku.

V. Premena dvorednega predelka.

1. V dvored.

1. **Na mestu.** Na napoved prapornikovo:

»Čelno na levo (d.) v dvored!«

obrnejo zborniki zadnjih zborov (2., 3., 4.) s poveljem:

»Četverostop! v levo (desno) — v **bok!**«

svoje zbore v četverostop.

Na povelje prapornikovo:

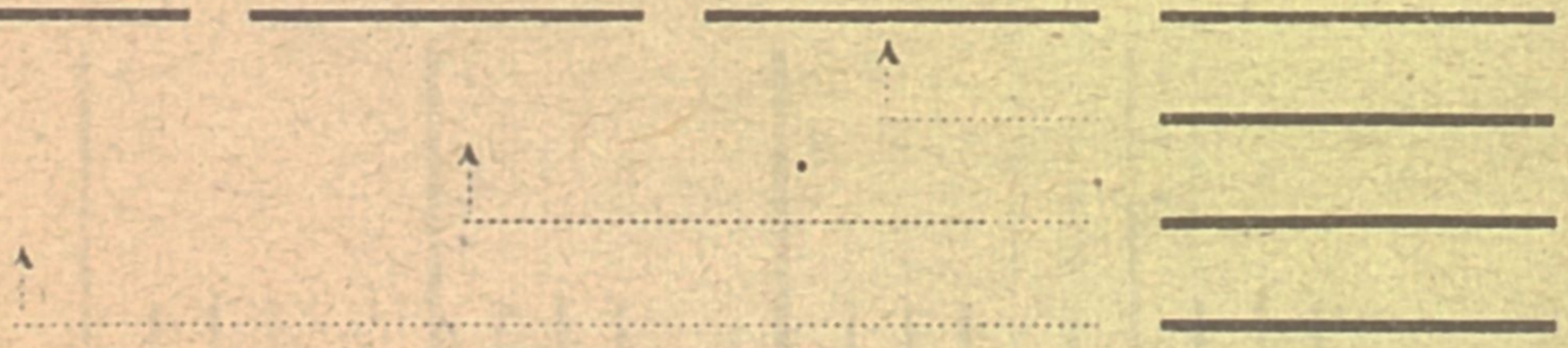
»Pohod!«

korakajo zbori, ki so naredili četverostop, v novi svoji smeri tako daleč, dokler se niso premaknili za svojo širino in še 3 korake od prvega zbora. Tu na povelje svojih zbornikov:

»Dvored! v desno (l.) — s čelom!«

postopno preidejo v dvored in se ustavijo na povelje svojih zbornikov.

»Postati — **stoj!**«

Slika 14.

2. **V pohodu** se izvrši ta premena s prečnim pohodom.

2. V četverostop.

Dvoredni predelek premenimo v četverostop na napoved prapornikovo:

Čelno četverostop v desno (levo) spojiti!«

Zborniki obrnejo svoje zbore s poveljem:

»Četverostop! v desno (l.) — v **bok!**«

v označeno stran.

Na nadaljnje povelje prapornikovo:

»Hodoma — po**hod!**«

prestopi prvi zbor, naslednji pa postopno na povelje svojih zbornikov.

VI. Premena četverostopa.

1. V stik.

Neposredno v stik moremo preiti le bočno.

Napoved prapornikova:

»Bočno v levo (d.) **v stik!**«

Zbornik 1. zbora izvede z napovedjo:

»Bočno v levo (d.) v predelek!«

priprave za premeno četverostopa bočno v predelek. (Prva četa »dvored v levo — s čelom«).

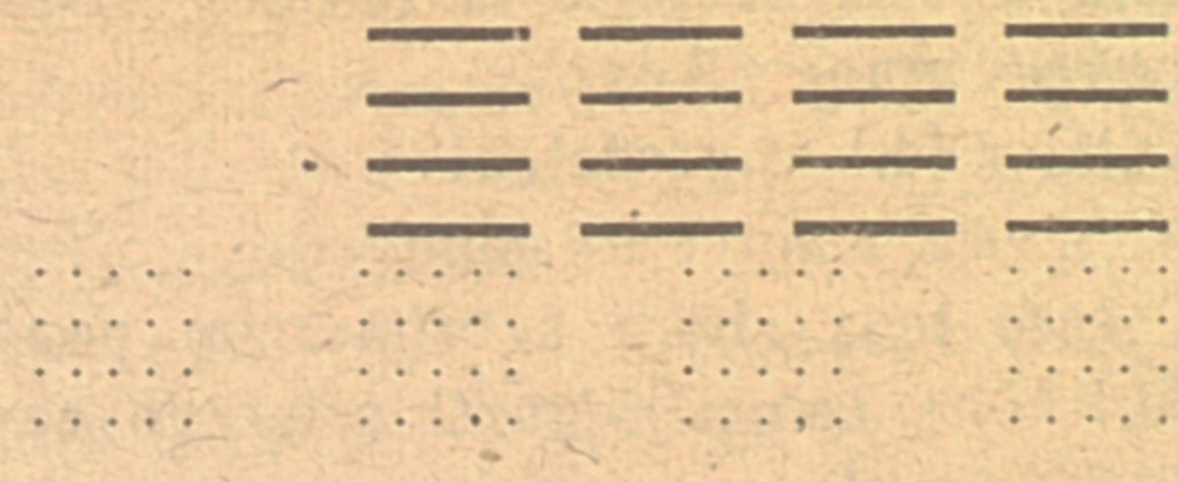
Na povelje:

»Hodoma — po**hod!**«

ki ga na znani način dâ prapornik z zborniki, preide prvi zbor takoj v predelek na levo (d.), ostali zbori pa postopno, ko dojdejo na 3 korake od mesta, kjer je prejšnji zbor prešel v predelek, in sicer na napoved svojih zbornikov:

»Bočno v levo (d.) v predelek!«

Pri izvedbi v pohodu se premeni samo to, da ni povelja »Hodoma — po**hod**«, ker je ves prapor že v pohodu.

Slika 15.

2. V razstop.

Tudi to premeno izvajamo le bočno na ista povelja in na isti način, kakor pri premeni v stik. Vpoštevati je le razdaljo med zbori (dolžina vseh čet + 3 ×).

3. V dvored.

Ta premena je mogoča v čelni in bočni smeri.

1. V čelni smeri se izvede prehod v dvored na povelje prapornikovo:

»Čelno v dvored, na levo (d.) — **vprek!** — — — **Pohod!«**

docela na isti način, kakor je razloženo pri četi. Presledek teh korakov med zbori je treba ohraniti tudi tu.

2. V bočni smeri preidemo v dvored s preprostim poluobratom v levo (d.), izvedenim v dvored.

4. V predelek.

a) Čelno.

Premena četverostopa v predelek v čelni smeri se izvede na mestu na napoved prapornikovo:

»Čelno na levo (d.) v predelek!«

Zborniki prevedejo s poveljem:

»Čelno v predelek na levo (d.) — **vprek!** — — — — **Pohod!;**

svoje zbore z izprečitvijo v predelek. Razstope popravimo s primernimi povelji.

V pohodu ni treba povelja »Pohod!«, ostalo ostane neizpremenjeno, samo za prestop z dolgimi koraki skrbi prapornik.

b) Bočno.

1. **Na mestu** iz četverostopa napravimo predelek v bočni smeri na napoved prapornikovo:

»Bočno v levo (d.) v predelek!«

Zbornik 1. zbora ponovi to napoved.

Četnik 1. čete tega zbora s primernim poveljem (Dvored v levo (d.) — s **čelom!**) izvrši priprave za prehod, na kar prapornik dâ povelje:

»Hodoma — pohod!«

Vsi zbori prestopijo: prva četa 1. zbora v novi smeri, ostale v stari smeri. Ko dojdejo postopno na mesto, kjer je napravila obrat prva četa, četa za četo na povelje svojih četnikov (Dvored v levo (d.) — s čelom!) napravijo obrat za prvo četo. Isto napravijo čete naslednjih zborov, na povelje svojih zbornikov:

»Bočno v levo (d.) v predelek!«

Razstop zmanjšamo s primernimi povelji.

5. V dvoredni predelek.

a) Čelno.

1. **Na mestu.** Ta premena je slična premeni zbora v predelek, razloček je le ta, da so tu enote celi zbori in ne čete.

Napoved prapornikova:

»Čelno na levo (d.) v dvoredni predelek!«

Zborniki:

»Čelno v dvored, na levo (d.) — vprek!«

Na povelje prapornikovo:

»Pohod!«

preidejo zbori z izprečitvijo vsak zase v dvored ter narede tako dvoredni predelek.

2. **V pohodu** se izvede ta premena na isto napoved in na ista povelja, samo povelja »Pohod!« ni treba.

Prapor stopa po premeni s skračenim korakom in treba je dati povelje za dolgi korak.

b) Bočno.

1. **Z mesta.** Tudi ta premena je slična premeni četverostopa v zborov predelek. Seveda so tudi tu enote, ki izvedejo premeno, celi zbori.

Na napoved prapornikovo:

»Bočno v levo (d.) v dvoredni predelek!«

veli zbornik 1. zbora takoj:

»Dvored! v levo (d.) — s čelom!«

Na nadaljnje povelje prapornikovo:

»Hodoma — pohod!«

prestopi 1. zbor v novi smeri, ostali v stari smeri do mesta, kjer je stal 1. zbor, ter se tu postopno obrnejo za njim, na povelje svojih zbornikov:

»Dvored! v levo (d.) — **s celom!**«

2. **V pohodu** ni treba povelja za pohod, ker že koraka ves prapor. Razstope je treba zravnati s primernimi povelji.

Pozdrav.

V prapor uvrščeni gasilci, čete in zbori ne pozdravljajo zase, pozdravlja le prapornik sam, ali pa napove obrat glave z napovedjo:

»V desno (levo) — **glej!**«

Zborniki na to napoved postopno vele:

»V desno (levo) — **glej!**«

ter postopno pozdravijo zase z dvigom roke do pokrivala.

Ko so zbori 6 korakov oddaljeni, vele zborniki postopno:

»Premo **glej!**«

Javni nastopi in splošna določila.

Kroj.

Članom gasilnih društev je dovoljeno nositi društveni kroj le v službi.

Kroj in oprava bodita vedno v redu in snažna.

Nastopi.

Kjerkoli gasilec nastopi v društvenem kroju, bodi njegov nastop vedno resen, samozavesten in dostojen.

Dostojastvenikom je posebno paziti na to, da je vsaka odredba premišljena, da se odreja vse z mirnostjo, gotovostjo in resnobo.

V resnem slučaju, posebno v kritičnih trenutkih, sledi podložni nehote vplivu, katerega vzbudi v njem odločno in neomahljivo vedenje poveljnikovo, zategadelj je vedenje poveljnikovo vsekako velike važnosti.

Oddelki[1] nastopajo v javnosti vedno kot urejena celota pod poveljništvom najvišjega prisotnega dostojanstvenika.

Uvrščenim gasilcem ni nikdar dovoljeno izstopiti iz vrste, če nimajo za to posebnega dovoljenja poveljnikovega.

Če je oddelek na daljšem pohodu, sme poveljnik dovoliti med pohodom »odmor«, skozi sela pa je vedno korakati pozorno.

Pušenje in govorjenje.

Članom, ki so uvrščeni v oddelek in če je zaukazan »pozor«, ni dovoljeno pušiti ali govoriti, med »odmorom« poveljniki to smejo dovoljevati.

V službi ali pri vajah pa je oboje najstrože prepovedano.

Predstavljanje.

Če se gasilec snide z neznanim gasilcem, se drug drugemu predstavita na ta način, da drug drugemu povesta svoje ime, priimek in kraj bivališča (N. N. iz . . . .).

Nižji se predstavljajo višjim naprej, pri enakih dostojanstvih po letih mlajši starejšim.

Pozdrav.

Članom je dano na prosto voljo, kako se pozdravljajo med seboj, želeti pa je, da je med njimi bratska sloga.

Po dostojanstvu višje[2] in naj so od tega ali onega društva nižji v znak kolegijalnosti pozdravljajo z dvigom roke do pokrivala.

Na šetališčih, kjer se večkrat srečujemo, pozdravljamo le enkrat.

Gasilski pozdrav je: »Zdravo!« in gasilsko geslo: »Na pomoč!«

---

[1] Oddelke imenujemo čete, zbore ali prapore; člen in vrsto imenujemo pododdelek.

[2] Višjega imenujemo vsakterega, ki ima višje, nižjega pa, ki ima nižje dostojanstvo od nas. Dostojanstvenike do četarja imenujemo nižje, dostojanstvenike od četnika dalje pa višje dostojanstvenike.

Pozdrav posameznika.

Posamezni gasilec pozdravlja na potu tovariša ali višjega neprisiljeno; tovariška sloga naj odseva iz pozdrava.

Če gasilec ne more pozdraviti z desno roko, pozdravi z levo in če tudi z levo ne more, pozdravi z obratom glave.

Kadar je sedečemu gasilcu pozdraviti, najprvo vstane in potem pozdravi.

Dolžnost pozdravljenca je, da na pozdrav odzdravi.

Če je gasilec pozvan ali če poroča, se postavi 3 korake pred višjega, pozdravi in poroča; preden odide zopet pozdravi.

Pri vstopu v sobo vzame gasilec pokrivalo v levo roko k stegnu ter pozdravi s poklonom. Pokrivalo je na lahko pritisniti k stegnu.

Gasilci uvrščeni v oddelek zase ne pozdravljajo.

Pozdravi oddelkov.

Oddelki se med seboj pozdravljajo z obratom glave.

Povelje:

»V desno (levo) — **glej!**«

Vsi uvrščeni gasilci obrnejo glave v označeno stran in poveljnik z navadnim pozdravom pozdravi zase.

Posameznike oddelki z obratom glave pozdravljajo le, če imajo višje dostojanstvo kot poveljnik oddelka.

Oddelki pri vajah, v službi, sedeč na vozovih, ne pozdravljajo, pač pa pozdravlja poveljnik dotičnega oddelka zase.

Počaščenje Najsvetejšega.

Posameznik Najsvetejše pozdravlja tako, kakor mu veleva njegovo veroizpovedanje.

Oddelki Najsvetejše pozdravljajo s čelnim obratom, s poklekom in odkritjem glave. V pohodu v četverostopu poveljujemo:

»Postati — **stoj!**«

potem:

»Dvored v leto (v desno) — s čelom!«

dalje:

»Poklek — **zdaj!**«

in:

»Čelado (čepico) — **dol!**«

Če oddelek koraka v dvostopu, velimo:

»Dvored! v levo (desno) — s čelom — **stik!**«

ker razdalje to zahtevajo.

Na povelje: »Poklek — **zdaj!**« napravimo zakoračno stojo z desno nogo in z desnim kolenom pokleknemo, z levim vpognjenim kolenom pa napravimo pravokot.

Trupla ni nagibati naprej, biti mora v smeri desnega stegna. Na prstih sloneče stopalo desne noge ni nagibati v stran, imeti mora neprisiljeno lego, prste vpognjene naprej. Roki pustimo v priročenju.

Na povelje: »Čelado (čepico) — **dol!**« primemo pokrivalo s prsti leve roke ter je poveznemo na levo stegno.

Ko je Najsvetejše za šest korakov od zadnjega oddelkovega konca, velimo:

»Čelado (čepico) — **gor!**«

in:

»Zravnava — **zdaj!**«

Na povelje: »Čelado (čepico) — **gor!**« pokrijemo pokrivalo na glavo in na »Zravnava — **zdaj!**« se vzklonimo v petostično stojo.

Pogrebi.

Pogrebe (krste) pozdravlja posameznik z navadnim pozdravom, oddelki pa jih pozdravljajo z obratom glave.

Gasilna društva se udeležujejo pogrebov umrlih udov, izjemoma pa tudi pogrebov rajnikov, ki imajo za gasilstvo posebnih zaslug.

Posamezne čete se pogrebov udeležujejo v četverostopu. dve ali več čet pa v predelku, če prostor dopušča.

Pri pogrebih z godbo je godba prva za križem in za godbo gasilno društvo. Pri pogrebih brez godbe je gasilno društvo prvo za križem.

Pri blagoslovljenju krste pred hišo poveljujemo:

»V desno (levo) — **glej!**«

in po blagoslovljenju: »Premo — **glej!**«

Pred pokopališčem ali na prostoru, kjer se razide pogreb, oddelek postavimo v dvored in ko se krsta približa, oddelku velimo k obratu glave. Poveljnik pozdravi zase z dvigom roke do pokrivala.

Mimohod.

Pri večjih slavnostih, katerih se udeležujejo višji dostojanstveniki, napravljamo v povzdigo slavnosti mimohod (defilé).

Mimohod napravljamo v četverostopih ali pa v predelku.

a) V četi.

1. **V četverostopu.** Četnik stopajoč 3 korake pred svojo četo veli, ko se približa na 6 korakov dostojanstveniku, katerega je pozdraviti:

»V desno (levo) — **glej!**«

Na povelje **»glej!«** vsi v četi uvrščeni gasilci obrnejo glave v označeno stran; četnik obrne glavo, ko se je približal dostojanstveniku na 3 korake, pozdravi z dvigom roke do pokrivala, 3 korake za dostojanstvenikom obrne glavo naravnost in priroči. Ko je zadnji gasilec v četi 6 korakov od dostojanstvenika, veli:

»Premo — **glej!**«

na kar vsi gasilci obrnejo glave naravnost. Pripomniti pa je treba, da je dostojanstveniku gledati v oči, dokler nismo mimo njega.

2. **V dvoredu.** Četnik in četa se vede kakor pri četverostopu. Četnik koraka 3 korake pred sredo čete.

b) V zboru.

1. **V četverostopu.** Zbornik koraka 3 korake pred svojim zborom, četniki ob prvem četverostopu svoje čete. Ko se zbornik približa dostojanstveniku na 6 korakov, veli:

»V désno (levo) — **glej!**«

Na povelje **»glej!«** vsi v zbor uvrščeni gasilci obrnejo glave v označeno sran; zbornik obrne glavo, ko se je približal dostojanstveniku na 3 korake, pozdravi z dvigom roke, 3 korake za dostojanstvenikom obrne glavo naravnost in priroči. Ko je zbor 6 korakov za dostojanstvenikom, veli:

»Premo — **glej!**«

2. **V predelku.** Zbornik koraka 3 korake pred sredo prve čete, četniki 1 korak za sredo svoje čete. Povelja in vedenje, kakor pri četverostopu. Pripomniti pa je treba, da z dvigom roke pozdravlja le zbornik, ne pa tudi četniki.

c) V praporu (župi).

1. **V četverostopu.** Prapornik koraka 6 korakov pred prvim zborom, zborniki 3 korake pred svojim zborom, četniki ob prvem četverostopu svoje čete.

Ko se prapornik približa dostojanstveniku na 6 korakov, napove:

»V desno (levo) — **glej!**«

Na to napoved takoj veli zbornik 1. zbora:

»V desno (levo) — **glej!**«

zborniki 2., 3. in 4. zbora pa postopno, ko se svojim zborom približajo na 6 korakov dostojanstveniku. Z dvigom roke do pokrivala pozdravlja le prapornik in postopno zborniki.

2. **V predelku.** V primerni razdalji pred dostojanstvenikom postavimo prapor v predelek: prapornik 6 korakov pred sredo 1. čete 1. zbora, zborniki 3 korake pred sredo svoje 1. čete, četniki 1 korak za sredo svoje čete.

Ko je prapor zravnan in pripravljen, prapornik napove:

»Mimohod na desno (levo)!«

Na to napoved zborniki sočasno vele svojim zborom:

»V desno (levo) — **glej!**«

Prapornik dvignivši desno roko napove:

»Hodoma!«

zborniki ponove napoved:

»Hodoma!«

in na prapornikovo priročenje vele:

»**Pohod!**«

Krajniki na mimohodni strani ne napravijo obrata glave, temveč pazijo na kritje in razdaljo, šele 3 korake pred počaščencem obrnejo glavo v označeno stran in 3 korake za počaščecem v premo mer.

Z dvigom rok pozdravljajo le prapornik in zborniki.

Prapornik poda se, ko je 6 korakov za počaščencem, k njemu ter se postavi dva koraka vstran in nekolio vzad. Ko je mimohod njegovega prapora končan, se vrne na svoje mesto pred prapor.

Pripomnja.

Mimohode prirejamo le najvišjim prisotnim gasilskim dostojanstvenikom in k večjemu **obenem** tudi visokim civilnim ali vojaškim dostojanstvenikom, ki so kot gostje povabljeni k prireditvi.

Slavnosti.

1. Cerkvene slavnosti.

Namen gasilnih društev sicer ni, sodelovati pri cerkvenih slavnostih, in če že udeležitev zahtevajo okolnosti, se je vesti po nastopnih navodilih:

Straže pred oltarji, katafalki, ob baldahinih itd. morajo biti v celi opravi s pokrito glavo.

Oddelki v cerkvi nastopajo z odkrito glavo. Mašam na prostem prisostvujejo oddelki, če so v polni gasilski opravi in s čelado, s pokrito glavo v pozorni, petostični stoji. Pri povzdigovanju poveljujemo k pokleku in odkritju glave. Povelja so razložena pri počaščenju Najsvetejšega.

Po zauživanju poveljujemo k pokritju glave in v zravnavi.

Pri blagoslovljenju z Najsvetejšim, kakor pri povzdigovanju, poveljujemo k pokleku in odkritju glave.

Častne straže napravijo pri povzdigovanju in blagoslovljenju brez povelja to, kar napravijo oddelki na povelje.

2. Narodne in druge slavnosti.

Slavnosti, katere prirejajo »Zveza« ali »Župa«, naj se gasilna društva v čim večjem številu udeležujejo, priporoca pa se tudi, da se udeležujejo po možnosti slavnosti, katere prirejajo sosedna gasilna društva.

Večjih narodnih in drugih slavnosti naj se gasilna društva udeležujejo le tedaj, če je prireditev primerna vzvišenemu namenu gasilnih društev in narodnemu čutu.

Tu se poudarja, da je vsakega posameznika, kakor tudi oddelkov dolžnost, da pri slavnostih nastopajo dostojno in vzgledno.

Nastope oddelkov izvajamo vedno s poveljevanjem, ki je za vse slučaje razloženo v »redovnih vajah«.

KAZALO.

Stran

Predgovor 3

Poslovnik.

Namen 5
Sestava gasilnega društva . . . . . .
a) Razvrstitev 5
b) Sprejemanje članov in uvrstitev 6
c) Obljuba 6
Pravice in dolžnosti 7
Služba 8
Vedenje v službi 9
Službeni sestanki 10
Gasilski kroj, oprava in priprava 10
Pripravljenost, straže in obhodi 10
Gledališka straža 11
Nastopi 12
Vaje 12
Služba pri požaru 13
Služba pri povodni 17
Prevažanje ranjencev v vojnem času 18
Dopust 18
Izstop iz društva 18
Ukori in izključitve 19
Uprava društva 19
Poveljništvo 19
Delokrog dostojanstvenikov 20
a) Načelnik 20
b) Poveljnik in njegov namestnik 20
c) Četnik 21
č) Četar 22

d) Članar 22
e) Vrstar 22
f) Zdravnik 22
g) Pobočnik (tajnik) 22
h) Nadzornik oprave 23
i) Prvi trobentač 23
Pripomnja 23
Število dostojanstvenikov 24

Kroj, oprava in označevanje dostojanstvenikov.

I. Kroj 25
A. Blago 25
B. Oblika 25
1. Bluza 25
2. Hlače 25
3. Plašč 26
4. Čepica 26
5. Rokavice 26
C. Gasilski znak 27
Č. Napis 27

II. Oprava 27
A. Vseh članov 27
1. Čelada 27
2. Piščalka 28
B. Oprava plezalcev 28
1. Pas 28
2. Karabinar 28
3. Sekirica 29
4. Konopec 29
5. Svetiljka 29
6. Držak za cevi 29
7. Goba 29
8. Ţilni ščitnik 30
C. Oprava brizgačev 30
1. Pas 30
2. Sekirica 30

Č. Oprava rediteljev (čuvarjev) . . . 30
1. Pas 30
2. Konopec 30
D. Oprava reševalnega oddelka . . . 30
1. Pas 30
2. Konopec 30
3. Trak 30
4. Ročna lekarna 30

III. Vrste dostojanstvenikov 31

A. Društveni dostojanstveniki . . . 31
a) Pri manjših društvih z eno četo 31
b) Pri večjih v čete razdeljenih društvih . . . 31
B. Župni dostojanstveniki 31
C. Zvezni dostojanstveniki 31

IV. Označevanje društvenih dostojanstvenikov . . . 31

a) Pri manjših društvih z eno četo . . 32
1. Načelnik in poveljnik (oba) 32
2. Načelnikov (poveljnikov) namestnik in zdravnik 32
3. Četar, tajnik (pobočnik) 33
4. Članar 33
5. Vrstar 33
6. Trobentač 33
b) Pri večjih v čete razdeljenih društvih 33
1. Načelnik in poveljnik (oba) 33
2. Načelnikov (poveljnikov) namestnik . . . 33
3. Četnik, zdravnik 33
4. Tajnik (pobočnik), blagajnik 34
5. Četar, članar, vrstar 34
6. Prvi trobentač 34
7. Oddelni trobentač 34

V. Označevanje župnih dostojanstvenikov.

1. Župni načelnik 34
2. Namestnik župnega načelnika 34
3. Župni tajnik in član načelstva 34

VI. Označevanje zveznih dostojanstvenikov.

1. Zvezni starosta 35
2. Namestnik zveznega staroste 35
3. Zvezni tajnik in člani zveznega predsedstva . . 35

Pripomnja 35
Dodatek 36

Proste vaje.

Uvod 37
Nastop k prostim vajam 37
Stoja 38
Izpadi, umiki in pregibi 39
Čepenje 39
Poklek 40
Skoki 40
Gibi iztegnjenih rok 40
a) Enostranski gibi 40
b) Raznostranski gibi 41
Gibi rok s skrčevanjem in suvanjem 42
a) Enostranski gibi 42
b) Loki in krogi 42
Gibi nog 43
Gibi iztegnjenih nog 43
Gibi nog s skrčevanjem in suvanjem 44
Gibi trupa 44
Kloni 44
Sunki in kroženje 45

Redovne vaje.

Uvod 46

Vadba posameznika.

Stoja 47
A. Vaje na mestu 47
Obrati 47
B. Vaje z mesta 48
Pohod 48

C. Vaje med pohodom 49
I. Pohodne premene 49
II. Obrati med pohodom 50
Č. Pozdrav 50
Dodatek 50

Vaje v členu.

Nastop in uravnava 51
A. Vaje na mestu 51
Obrati posameznikov na mestu 51
B. Vaje z mesta 52
Pohod 52
C. Vaje med pohodom 53
I. Pohodne premene 53
II. Obrati posameznikov med pohodom . . 53
III. Obrati člena kot celote med pohodom . . 53
a) Zavoji 53
b) Izprečitve 55
c) Zmena reda 55
Č. Pozdrav 56

Vaje v četi.

Nastop in uravnava 56
I. Premena reda v dvored in narobe . . . 56
II. Neposredni nastop v dvored 57
A. Vaje na mestu 58
I. Obrati posameznikov 58
II. Premena zastopa v dvostop, dvostopa v četverostop in narobe, na mestu . . . .
B. Vaje z mesta 60
Pohod 60
C. Vaje med pohodom 61
I. Prehodne premene . . . . . .
II. Obrati posameznikov med pohodom . . . 61
III. Premena zastopa v dvostop, dvostopa v četverostop in narobe med pohodom . . . 61

IV. Obrati čete kot celote med pohodom . . 62
a) Zavoji 62
b) Izprečitve 63
c) Zmena dvoreda 64
Č. Pozdrav 64

Vaje v zboru.

Oddeljevanje zbora 65
Nastop zbora in uravnava 65
Sestop predelka 67
Razstop predelka 67
Zavoj 68

Premene zborovih oblik:

I. **Premena dvoreda v predelek** 68
A. Čelno 68
B. Bočno 69

II. **Premena dvostopa ali četverostopa v predelek** . . 69
A. Čelno 69
B. Bočno 70

III. **Premena predelka v dvored** 71
A. Čelno 71
B. Bočno 71

IV. **Iz predelka v dvostop in četverostop** 72
A. Čelno 72
B. Bočno 73
Pozdrav 73

Vaje v praporu (župi).

Oblike 73
Nastop in uravnava 76
Obrati 77
Pohod 77
Zavoji 78

Premena praporovih oblik:

I. **Premena stika** . . . . . .

1. V razstop 79
2. V predelek 80
   a) Čelno 80
   b) Bočno 8
3. V četverostop 81

II. **Premena razstopa** 82

1. V stik 82
2. V dvored 83
3. V predelek 83
   a) Čelno 83
   b) Bočno 84

III. **Premena dvoreda** 84

1. V razstop 84
3. V predelek 84
   a) Čelno 84
   b) Bočno 85
3. V predelek 86
   a) Čelno 86
   b) Bočno 87
4. V četverostop 88

IV. **Premena predelka** 88

1. V stik 88
2. V razstop 89
3. V dvoredni predelek 89
4. V četverostop . . . . . .

V. **Premena dvorednega predelka** 90

1. V dvored 90
2. V četverostop 9

VI. **Premena četverostopa** 91

1. V stik 91
2. V zastop 92
3. V dvored 92

4. V predelek 92
a) Čelno 92
b) Bočno 92
5. V dvoredni predelek 93
a) Čelno 93
b) Bočno 93
Pozdrav 94

Javni nastopi in splošna določila.

Kroj 94
Nastopi 94
Pušenje in govorjenje 95
Predstavljanje 95
Pozdrav 95
Pozdrav posameznika 96
Pozdravi oddelkov 96
Počaščenje Najsvetejšega 96
Pogrebi 97
Mimohod 98
a) V četi 98
b) V zboru 98
c) V praporu (župi) 99
Pripomnja 100

Slavnosti.

1. Cerkvene slavnosti 100
2. Narodne in druge slavnosti 100

DRŽ. BIBLIOTEKA V LJUBLJANI

Gasilska knjižnica.

Drugi zvezek.

Vaje z orodjem. Nauk o znamenjih.

Razložil

Fran Barlè,

starosta „Jugoslovanske gasilske zveze Ljubljana“.

V Ljubljani, 1920.

Izdala in založila „Jugoslovanska gasilska zveza Ljubljana“.

Tiskala „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

44759

DRŽ. BIBLIOTEKA V LJUBLJANI

030001821

Predgovor.

Doslej veljavni „Vežbovnik za vaje z orodjem“ je pošel, sicer je pa tudi zastarel in kliče po obnovi. Občni zbor „Jugoslovanske gasilske zveze Ljubljana“ mi je zategadelj na svojem zborovanju dne 1. junija 1919 naročil, da napravim in izdam nove „Vaje z orodjem“, ki morajo biti napravljene na temelju mojih „Redovnih vaj“ iz leta 1906. in pa na podlagi moje „Vežbe naraščaja“, ki so bile objavljene v „Gasilcu« z dne 29. dec. 1917, z dne 30 jun. 1918, z dne 20. nov. 1918 in z dne 22. apr. 1919. Pri sestavi „Vaj z orodjem“ bila mi je v pomoč češka „Hasičská knihovna“, 6. zvezek, iz leta 1896. Radi sličnosti našega poveljevanja poveljevanju češkega gasilstva sem se odločil pri glagolskem povelju za namenilnik. Češko povelje n. pr. se glasi: „Střikačku — **složit!**“ ali „Střikačku — na**ložit!**“ Zakaj bi ne rekli tudi mi: „Brizgalnico — od**ložit!**“ ali „Brizgalnico — na**ložit!**“

Velike važnosti pa je tudi to, da pri namenilniku z lahkoto poudarjamo zadnji zlog povelja, kar je pri poveljevanju, ako hočemo, da se vaja lepo izvrši, neobhodno potrebno. Gasilska znamenja (signale) je po veljavnih glasbenih principih uredil g. dr. Josip Čerin, kapelnik godbe Dravske divizije v Ljubljani, ki je mojemu uvodu pridal svoje pripomnje.

Pripominjam, da so mi ravno znamenja delala največjo preglavico in da me je iz zagate rešil g. dr. Čerin s svojo ljubeznivostjo.

V Ljubljani, dne 30. septembra 1920.

Fran Barlè.

Vaje z orodjem.

Uvod.

Gasilna društvo imajo različno orodje, različnih izvirov in različnih konstrukcij. Zategadelj je nemogoče izdati navodilo, ki bi bilo dobesedno porabno za vsako orodje. Pričujoče „Vaje z orodjem“ naj služijo gasilnim društvom, kjer niso porabne dobesedno, le za nekak okvir in navodilo. Vsak pa bo našel nekaj, kar more porabiti zase. Najprimernejši čas za vežbanje z orodjem so spomladanski in poletni meseci, doba od aprila do septembra. Tvarino si kakor pri redovnih vajah, tako tudi tukaj razdelimo programatično na teoretični pouk, na vaje z navijakom, na vaje z brizgalnico, na plezalne vaje itd.

Vsako orodje in pripravo je gasilcem, preden začnemo z vajo, natančno razložiti, da se privadijo izrazom in da pojmijo pomen orodja in priprave.

A. Vaje z navijakom.

Opis.

Navijak imenujemo dvokolnico, na katero navijamo cevi. Glavni deli navijaka so: dvoje koles, os, vreteno, skrinjica za orodje, viličasto oje s prečnikom. Vrhu skrinjice je po navadi pritrjen nastavec, s katerim odpiramo vodovodne hidrante. Na vretenu so navite cevi, ki so druga z drugo spojene z bakrenimi spojkami. V skrinjico shranjujemo zagozde, s katerimi zagozdimo nastavec pri hidrantu; kljuko, s katero odkrivamo hidrantne pokrove; ročnik, s katerim gasimo; drugo manjšo pripravo.

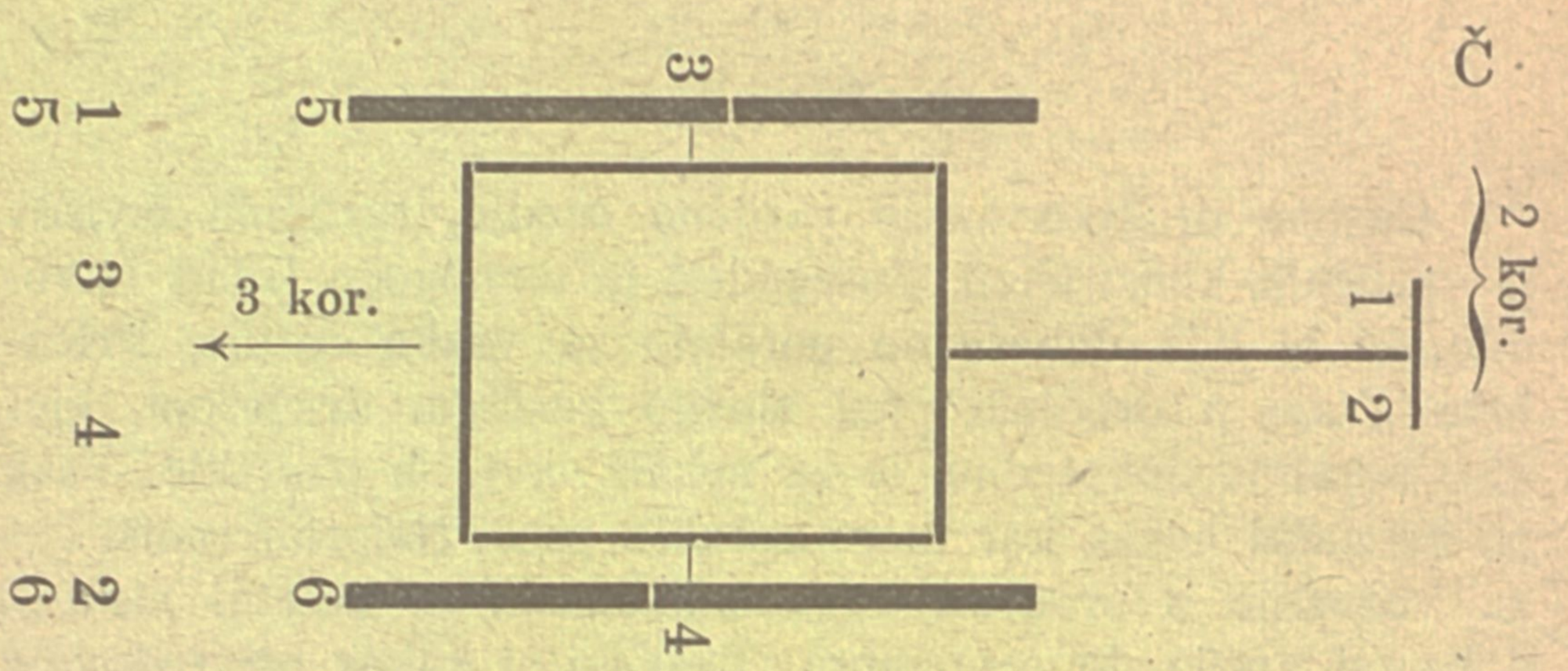
1. Nastop in uravnava.

Vaje z navijakom delamo posamez ali z več navijaki hkratu.

Vaje s posameznim navijakom dela četar (členar, vrstar) in vrsta šestih gasilcev.

Četar postavi se dva koraka na levo od konca ojesa, s čelom proti navijaku in poveljuje:

„K navijaku nastop — **v red**!“

Na to povelje se postavi vrsta s sredino tri korake za navijak, s čelom proti navijaku.

Nastop se mora hitro (v teku) in tiho izvršiti. Gasilcem se je takoj brez povelja uravnati po sredini vrste.

Na povelje:

„Desni in levi krajnik — **vzad**!“

stopi desni krajnik za svojega soseda na levi strani in levi krajnik za svojega soseda na desni strani.

V tej tvorbi stoječe gasilce četar odšteje, in sicer tako, da gasilca stoječega na levem krilu prvega člena označi s številko 1, gasilca stoječega na desnem krilu prvega člena s številko 2, gasilca na desni poleg številke 1 s številko 3, gasilca na levi poleg številke 2 s številko 4, gasilca za številko 1 s številko 5 in gasilca za številko 2 s številko 6.

Na to se vrne na svoje mesto k ojesu in poveljuje:

„K navijaku hodoma — po**hod**!“

Vsi gasilci stopijo z levo nogo in korakajo: številka 1 k ojesu na levo stran, številka 2 k ojesu na desno stran, številka 3 k sredi levega kolesa, številka 4 k sredi desnega kolesa, številka 5 za levo kolo in številka 6 za desno kolo. Na povelje:

„Oje **vročit**!“

številka 1 in 2 vzameta oje v roko ter se pripravita za pohod

2. Pohod.

Na povelje:

„Hodoma-pohod!“

vsi gasilci stopijo z levo nogo v premo smer in korakajo — vozeč navijak — s polnim korakom, dokler se ne povelju je:

»Zastop! v levo (desno) — v bok!«

potem:

„Red! v levo (desno) — s čelom!“

ali:

„Postati — stoj!“

Obrate, izprečitve in vse druge gibe izvršujemo na ista povelja, kakor pri členu v redovnih vajah.

Oje odložita številka 1 in številka 2 na povelje:

„Oje — odložit!“

3. Odložitev in polaganje cevi.

Cevi polagamo vedno od vode ali od hidranta proti ognju. Prišedši k hidrantu ali k brizgalnici ob vodi poveljujemo:

„Zgotovit!“

Številka 1 in 2 odložita oje, napravita obrat proti navijaku ter odvežeta jermena na vretenu: številka 1 na levi in ševilka 2 na desni strani. Številka 3 odveže na svoji strani jermen, s katerim je privezan nastavec na skrinjico, številka 4 pa nastavcev jermen na njegovi strani. Številka 5 in 6 odvežeta jermena na vretenu, vsak na svoji strani. Odvezane jermene je pritrditi na primeren prostor, da se med prevažanjem ne izgube.

Na povelje:

„Odložit!“

številka 1 in 2 primeta prečnik v roko in dvigneta oje do vodoravne lege, številka 3 in 4 dvigneta nastavec iz ležišča ter ga izročita številki 5 in 6, da ga neseta do hidranta in postavita na hidrant in zagozdita, številka 3 znosi zagozde iz skrinjice k hidrantu, številka 4 pa kljuko za odkrivanje hidrantnih pokrovov. Odloživši zagozde in kljuko se vrneta številka 3 in 4 k navijaku na svoje mesto.

Na nadaljnje povelje:

„Cev do 1. (2., 3.) spojke — položit!“

številka 5 potegne cev do nastavca ali brizgalnice, številka 3 stopi na svoji strani za vreteno in odvija cev, številka 4 pa jo polaga med tem ko številka 1 in 2 peljeta navijak do označene spojke. Prišedši do označene spojke vzame številka 3 ročnik iz skrinjice, ga izroči številki 4, ki ga pritrdi na spojko in se pripravi za gašenje ali pa ga izroči plezalcu na lestvi. Ročnik je prijeti z desno roko pri spojki z levo roko pa na primernem kraju sred ročnika. Ko je nastavec pritrjen na hidrant, cev položena in pritrjena na nastavec ter številka 4 pripravlja za gašenje, poveljuje četar:

„Odpreti — **tok!**“

Tok zapiramo na povelje:

„Zapreti — **tok!**“

Pri vajah z več nastavci hkratu, ali če smo položili več cevi, položene cevi označimo s številko 1, 2, 3 itd. ter poveljujemo:

„Prva cev! odpreti — **tok!**“

ali:

„Druga cev! odpreti — **tok!**“

ali:

„Tretja cev! odpreti — **tok!**“

in tako dalje.

Tok pa zapiramo na povelje:

„Prva cev! zapreti — **tok!**“

ali:

„Druga cev! zapreti — **tok!**“

ali:

„Tretja cev! zapreti — **tok!**“

Za odpiranje in zapiranje toka dajemo običajno znamenje s piščalko, s trobentico ali z rogom. Brizgač in hidrantar s piščalko ponavljata dano znamenje. Brizgač je štv. 4, hidrantar štv. 6.

4. Podaljševanje in skrajševanje cevi.

Položeno cev ali položene cevi podaljšujemo na povelje:

„Cev do 2. (3., 4.) spojke — zdolžit!“

Na to povelje številka 1 in 2 pripeljeta navijak k številki 4, ki med tem odvije ročnik od položene cevi, spoji cev in na to vsi štirje polože cev do označene spojke, kakor so po-

ložili prvo cev. Ko je cev položena, številka 4 navije zopet ročnik na spojko in se pripravi na gašenje.

Kadar imamo položenih več cevi sporedno ali od več hidrantov, poveljujemo:

„Prvo cev do 2. (3., 4.) spojke — zdolžit!“

ali:

„Drugo cev do 2. (3., 4.) spojke — zdolžit!“

in tako dalje.

Položeno cev ali položene cevi skrajšujemo na povelje:

„Prvo cev do 1. (2., 3.) spojke — skratit!“

ali:

„Drugo cev do 1. (2., 3.) spojke — skratit!“

in:

„Tretjo cev do 1. (2., 3.) spojke — skratit!“

Odstranjujemo cevi na povelje:

„Prvo (drugo, tretjo) cev — odstranit!“

Skrajšanje in odstranitev se izvrši, kakor pri naložitvi: številka 1 in 2 potiskata navijak za cevjo, številka 3 vrti vreteno in številka 4 navija cev. Pri skrajševanju pripravi se številka 4 za gašenje, prišedši do označene spojke.

5. Naložitev.

Na povelje:

„Naložit!“

Številka 1 in 2 pripeljeta navijak k številki 4, številka 3 vzame številki 4 ročnik ter ga položi v skrinjico, številka 4 spoji položeno cev s cevjo na vretenu. Ko sta cevi spojeni, navijemo položeno cev na vreteno. Pri tem številka 1 in 2 potiskata navijak pred seboj za cevjo, številka 3 stopi na svoji strani k ojesu, pred kolo, in vrti vreteno, številka 4 pa po vsem vretenu enakomerno navija cev, držeč jo z levo roko tik nad vretenom, z desno roko pa v primerni razdalji. Številka 5 med tem odvije spojko od nastavca ali brizgalnice in odgozdi nastavec, številka 6 pa sname nastavec in pokrije hidrant.

Ko dojde navijak do hidranta, številka 3 in 4 prevzameta nastavec ter ga položita v ležišče na skrinjici, številka 5 nese zagozdi, številka 6 pa kljuko za odpiranje hidrantov v skrinjico.

Na povelje:

„Za odhod — zgotovit!“

vsaka številka zopet zaveže oni jermen, katerega je odvezala pri odložitvi ter se postavi na svoje mesto k navijaku. Odhod od nastavca izvrši se na povelje:

„S čelom — **vzad!**“

in:

„Hodoma— po**hod!**“

Na povelje „pohod“ stopijo vsi gasilci z levo nogo ter korakajo: številka 5 in 6 tri korake v premi smeri in v razdalji za dva moža, številka 3 in 4 v prostor med številko 5 in 6, številka 1 za številko 5 in številka 2 za številko 6.

Na povelje:

„S čelom — s**pred!**“

napravijo vsi gasilci obrat in številka 3 in 4 hkratu stopita v prvi člen.

Pred razhodom poveljujemo:

„Desni in levi krajnik— v **red!**“

in potem:

„Raz**hod!**“

na kar gasilci zapuste svoje mesto.

6. Zbrana glavna povelja.

„K navijaku nastop — v **red!**“
„Desni in levi krajnik — **vzad!**“
„K navijaku hodoma — po**hod!**“
„Oje — vro**čit!**“
„Hodoma — po**hod!**“
„Zastop! v desno (levo) — v **bok!**“
„Red! v desno (levo) — s če**lom!**“
„Postati — **stoj!**“
„Oje — odlo**žit!**“
„Zgoto**vit!**“
„Odlo**žit!**“
„Cev do 1. (2., 3.) spojke — polo**žit!**“
„Odpreti — **tok!**“
„Zapreti — **tok!**“
„Nalo**žit!**“
„Za odhod — zgoto**vit!**“

„S čelom — **vzad!**“
„Hodoma — po**hod!**“
„S čelom — **spred!**“
„Desni in levi krajnik — **v red!**“
„Raz**hod!**“

B. Vaje z brizgalnico.

Vrste brizgalnic.

Brizgalnica je ono častitljivo orodje gasilnih društev, s katerim dovajamo za gašenje potrebno vodo na požarišče. Prvotne brizgalnice so bile čudovito enostavne, s časom so se izpopolnjevale in danes so na vrhuncu popolnosti.

Najobičajnejše brizgalnice, katere rabi dandanes gasilstvo, so:

a) berglovka,
b) nosilna brizgalnica,
c) snemalna brizgalnica,
č) vozna brizgalnica,
d) parna brizgalnica in
e) motorna brizgalnica kot najmodernejša iznajdba.

Berglovka.

Gasilstvo uporablja dve vrsti berglovke: berglovko brez vetrnika in berglovko z vetrnikom. Berglovka z vetrnikom daje enakomeren curek in ima prednost pred berglovko brez vertnika, ki sunkoma meče vodo.

Nosilna brizgalnica.

Nosilne brizgalnice rabimo v goratih krajih, kjer je prevažanje otežkočeno ali pa nemogoče.

Snemalna brizgalnica.

Snemalna brizgalnica je dvokolna brizgalnica; pri ognju jo odkladamo in po porabi zopet nakladamo na dvokolnico. Dvokolnico običajno priklopljamo na drugo dvokolnico ali na sprednji voz, tako da dvokolnica z brizgalnico tvori drugi del četverokolnega voza. Na dvokolnico z brizgalnico priklopljamo običajno še dvokolni navijak, ki tvori tretji del voza.

Vozna brizgalnica.

Vozna brizgalnica je četverokolna brizgalnica, ki tudi pri delu ostane na vozu. Vozna brizgalnica je za gasilna društva po deželi najprikladnejša in zato tudi najbolj razširjena.

Motorna brizgalnica.

Parne brizgalnice so v rabi le v večjih mestih in tudi tam so jih jele izpodrivati motorne brizgalnice in vodovodi.

Parna brizgalnica.

Motorne brizgalnice — na bencin ali na elektriko — so najmodernejša iznajdba na polju gasilstva. Cene motornim brizgalnicam so visoke in le imovitejšim gasilnim društvom jih je mogoče nabaviti.

I. Vaje s četverokolno brizgalnico.

Opis brizgalnice.

Četverokolna vozna brizgalnica je sestavljena iz dveh tlačilnih črpalk in iz Heronove buče, vetrnik imenovane. Sesalni grli obeh črpalk peljeta v sesalno cev, ki smo jo položili od voza do vode. Bata v obeh črpalkah ali škornjicah se gibljeta premenjema gor in dol s pomočjo dvoročnega vzvoda. Konca vzvoda sta viličasta. V vilice vtikamo lesena prečnika, s katerima pritiskamo in dvigamo vzvod in bata, ki sta nanj pritrjena. Ko gre bat v čerpalki na levi strani dol, zapre zaklopnico v sesalno cev in odpre zaklopnico v vetrnik; izprva z zrakom, pozneje z vodo. Bat v desni čerpalki gre takrat gor, zrak pod njim se rezredčuje in zunanji zrak pritiska vodo skozi cev v škornjico pod bat. Ko gre desni bat dol, tlači vodo v vetrnik, škornjica na levi pa se polni z vodo. Ko dvigamo bata premenjema gor in dol, privajamo v vetrnik vedno več vode, ki stiska ondotni zrak in tako povečujemo njegovo napetost.

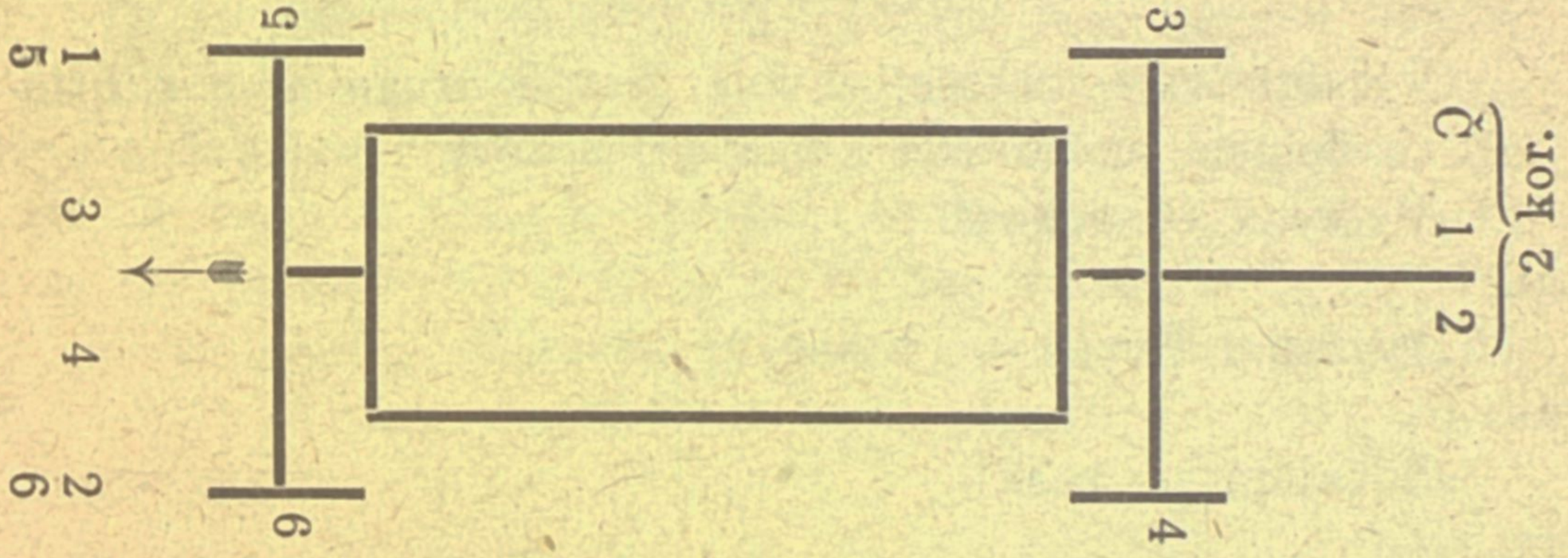
V vetrniku zgoščeni zrak tira potem vodo skozi cev, ki smo jo položili, in skozi ročnik v rokah brizgača, do ognja, in sicer s tem večjo silo, toraj tudi tem više, čimbolj je zgoščen, čimvečja je njegova napetost.

Vetrnik ima potemtakem ta pomen, da v njem zgoščeni zrak tira vodo enakomerno skozi cev in ročnik.

1. Nastop in uravnava.

Vaje s četverokolno brizgalnico dela četar (članar, vrstar) in vrsta šestih gasilcev. Četar postavi se dva koraka na levo od konca ojesa s čelom proti brizgalnici in poveljuje:

»K brizgalnici nastop — **vred!**«

Na to povelje postavi se vrsta s sredino tri korake za brizgalnico, s čelom proti brizgalnici.

Nastop se mora hitro in tiho izvršiti. Vrsta se takoj in brez povelja uravna po sredini vrste.

Na to poveljujemo:

„Desni in levi krajnik — **vzad!**“

Desni krajnik stopi za svojega soseda na levi strani in levi krajnik za soseda na desni strani.

V tej tvorbi stoječe gasilce odšteje četar od 1 do 6, kakor pri vseh drugih vajah z orodjem, in kakor kaže slika. Odštevši gasilce se vrne četar na svoje mesto k ojesu in poveljuje:

„K brizgalnici hodoma — po**hod!**“

Vsi gasilci na to povelje korakajo, in sicer številka 1 k sprednjemu koncu ojesa na levo stran, številka 2 k ojesu na desno stran, številka 3 k levemu sprednjemu kolesu, številka 4 k desnemu sprednjemu kolesu, številka 5 k levemu zadnjemu in številka 6 k desnemu zadnjemu kolesu.

Na voz sedamo na povelje:

„Na — **voz!**“

Četar, voznik in trobentač zasedejo sedež na sprednjem koncu voza, številka 1 in 2 stopita vsak na svoji strani na ploščo pod sesalnim, odnosno pod odvodnim grlom, številka

3, 4, 5 in 6 pa stopijo na ploščo ali sedejo na sedež nad zadnjo osjo.

Na povelje:

„Raz — **voz!**“

vsi gasilci skočijo raz voz ter se postavijo na svoje mesto k brizgalnici, s čelom naprej.

2. Pohod.

Pohodne vaje, obrate, zavoje in vse druge gibe z brizgalnico delamo na povelja kakor pri redovnih vajah:

„Hodoma — po**hod!**“

ali:

„V desno (levo) — v **bok!**“

ali:

„S čelom — **vzad!**“

in:

„Postati — **stoj!**“

in tako dalje.

3. Zgotovitev in odložitev.

Preden odložimo brizgalnično pripravo in opravo raz voz, poveljujemo:

„Za odložitev — zgoto**vit!**“

Na to povelje napravijo vsi gasilci obrat proti brizgalnici ter vse pripravijo za odložitev. Številka 1 in 2 odpneta vagi, in ju položita na voz, iztakneta oje ter je položita pod brizgalnico, številka 3 in 5 odpneta, oziroma odvežeta ročnike in vzvodne prečnike, številka 4 in 6 sesalne cevi. Številka 3 in 6 poleg tega pritrdita peresne opore na sprednji in zadnji osi, ako je brizgalnica na peresih, številka 4 pa zavre zavoro. Brizgalnico pripravimo za delo na povelje:

„Odlo**žit!**“

Odlaganje v začetku vadimo razdeljeno.

Na povelje:

„Odložit! — **Ena!**“

številka 1 in 2 podložita kolesa, številka 3 zatakne sprednji, številka 5 pa zadnji vzvodni prečnik v vzvodne vilice, številka 6 položi prvo sesalno cev dva metra na desno od brizgalnice na tla, s spojko proti brizgalnici, številka 4 pa

drugo sesalno cev med prvo cev in brizgalnico, številka 5 odpre predal nad zadnjo osjo in privije cedilo na cev. Kadar polagamo več sesalnih cevi, odmaknemo prvo sesalno cev toliko od brizgalnice, da med njo in brizgalnico moremo položiti ostale sesalne cevi. Kadar pa rabimo le dve sesalni cevi, ostale sesalne cevi položimo pod sesalno grlo na tla, sporedno z vozom.

Tu je treba upoštevati, da več kot šest metrov sesalne cevi običajno ne polagamo, ker najboljša brizgalnica kvečjemu na 8 metrov visočine potegne vodo. (Po naravnem zakonu se vzdigne voda v prostoru brez zraka pri normalnem zračnem pritisku okroglo 10 m 33 mm visoko.)

Ko se vrnejo vsi gasilci na svoje mesto k brizgalnici, četar veli:

„Dve!“

Na to povelje številka 3 odpre pokrov iztočnega grla, številka 4 pokrov sesalnega grla, številki 1 in 2 pritrdita sprednji, številka 5 pa zadnji prečnik na vzvodne vilice, številki 4 in 6 privijeta sesalne cevi na sesalno grlo brizgalnice.

Na povelje:

»Tri!«

stopita številki 1 in 2 k sprednjemu, številki 5 in 6 pa k zadnjemu vzvodnemu prečniku, številka 3 se postavi k zapiralniku na iztočni, številka 4 pa k zapiralniku na sesalni strani brizgalnice ter skrbita za odpiranje in zapiranje zapiralnikov. Ko je vse pripravljeno za črpanje, poveljujemo:

»Cev do 1. (2., 3.) spojke — **polož**it!«

Gasilci, če ni na razpolago drugih gasilcev, ki bi med tem položili cev, stopijo k navijaku, položijo cev do označene spojke, kakor je določeno pri vajah z navijakom, ter se vrnejo na svoje mesto k brizgalnici.

Na četarjevo povelje:

»Odpreti — **tok!**«

jamejo številke 1, 2, 5 in 6 polagoma črpati, številka 3 in 4 pa pri tem skrbita za odpiranje in zapiranje zapiralnikov. Pri črpanju je najpreje pritisniti sprednji vzvod in šele po tem, ko je zrak v vetrniku zadostno napet, črpamo hitreje.

Tok zapiramo na povelje:

»Zapreti — **tok!**«

Na to povelje prekinemo črpanje. Številka 3 in 4 skrbita, da se odpro, odnosno zapro zapiralniki in izpustita zrak ali vodo iz vetrnika.

Podaljševanje in skrajševanje cevi je razloženo pri vaji z navijakom.

4. Naložitev.

Preden pričnemo z nalaganjem brizgalnične oprave, navijemo najpreje položene cevi. Na povelje:

»Cev — **naložit!**«

štirje gasilci, če ni na razpolago drugih gasilcev, ki bi med tem naložili cev, korakajo na to povelje, in sicer številka 1 in 2 k ojesu navijaka, številka 3 in 4 k vretenu ter navijejo cev, kakor je določeno pri vaji z navijakom. Številka 5 odvije cev od brizgalnice. Ko je navita cev in navijak zgotovljen za odhod, se vrnejo vsi gasilci na svoje mesto k brizgalnici.

Na to četar poveljuje:

»**Naložit!**«

V začetku poveljujemo razdeljeno:

»Naložit!... **Ena!**«

Na to povelje odstopita številki 1 in 2 za korak od prečnika, številka 3 in 4 stopita k sprednjima kolesoma, vsi z obratom proti brizgalnici.

Na povelje:

»**Dve!**«

številka 4 in 6 odvijeta in položita na tla sesalne cevi, številka 3 privije pokrov na iztočno, številka 4 pokrov na sesalno grlo, številka 1 in 2 odvijeta sprednji, številka 5 pa zadnji vzvodni prečnik.

Na povelje:

»**Tri!**«

številka 5 znosi cedilo in drugo pripravo v predal pod sedežem, številka 2 odvije zavoro, številka 3 iztakne sprednji

številka 5 pa zadnji vzvodni prečnik ter ga položi v ležišče na vozu, številka 4 in 6 naložila sesalne cevi ter se na to vsi vrnejo na svoje mesto k brizgalnici, s čelom proti brizgalnici.

S tem je naložena vsa brizgalnična priprava.

Pripraviti se je na odhod, in to se zgodi na četarjevo povelje:

Za odhod — zgotovit!«

Na to povelje številka 1 in 2 zatakneta oje in obesita vagi, številka 3 in 5 zapneta, oziroma privežeta ročnike in vzvodne prečnike, številka 4 in 6 sesalne cevi. Številka 3 in 5 poleg tega odmakneta peresne opore nad sprednjo in zadnjo osjo. Zgotovivši vse to se vsi gasilci postavijo na svoje prvotno mesto k brizganici, s čelom naprej.

Odhod od brizgalnice izvrši se na povelje:

»S čelom — **vzad!**«

na kar vsi gasilci napravijo obrat, in na povelje:

»Hodoma — pohod!«

vsi gasilci stopijo z levo nogo ter v polnem koraku korakajo: številka 5 in 6 v premi smeri na prostor tri korake za brizgalnico in v razdalji za dva moža, številka 3 in 4 v prostor med številki 5 in 6, številka 1 za številko 5 in številka 2 za številko 6.

Na povelje:

»S čelom — **spred!**«

napravijo vsi gasilci obrat in številka 3 in 4 hkratu stopita v prvi člen.

Pred razhodom poveljujemo:

»Desni in levi krajnik — v red!«

in potem:

»Razhod!«

na kar zapuste gasilci svoje mesto.

5. Vaje brez štetve.

Ko smo vrste zadostno izvežbali po štetvi, preidemo k vaji brez štetve, toda tudi tu se mora čutiti takt posameznih gibov.

Zbrana povelja se glase:
»K brizgalnici nastop — v **red!**«
»Desni in levi krajnik — **vzad!**«
»K brizgalnici hodoma — po**hod!**«
»Na **voz!**«
»Raz **voz!**«
»Hodoma — po**hod!**«
»V desno (levo) — v **bok!**«
»S čelom — **vzad!**«
»Postati — **stoj!**«
»Za odložitev — zgoto**vit!**«
»Odlo**žit!**« (1, 2, 3).
»Cev do 1., (2., 3.) spojke — **položit!**«
»Odpreti — **tok!**«
»Zapreti — **tok!**«
»Cev — na**ložit!**«
»Na**ložit!**« (1, 2, 3).
»Za odhod — zgoto**vit!**«
»S čelom — **vzad!**«
»Hodoma — po**hod!**«
»S čelom — **spred!**«
»Desni in levi krajnik — v **red!**«
»Raz**hod!**«

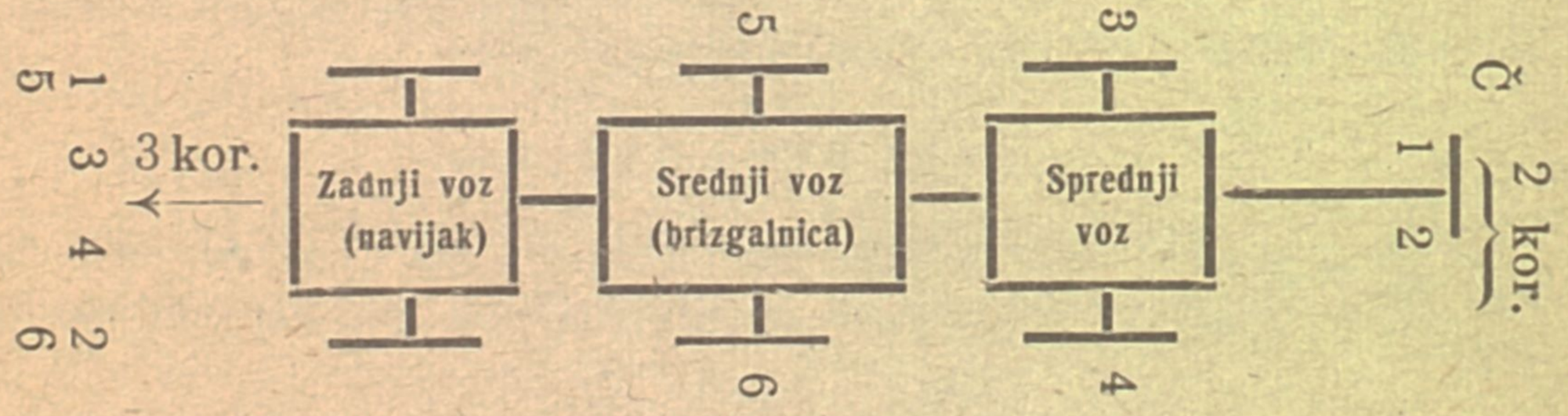
II. Vaje s snemalno brizgalnico.

1. Nastop in uravnava.

Vaje s snemalno brizgalnico (s prednjim, srednjim in zadnjim vozom) dela četar (članar, vrstar) in vrsta šestih gasilcev.

Četar postavi se dva koraka na levo od konca ojesa s čelom proti brizgalnici in poveljuje:

»K orodju nastop — v **red!**«

Na to povelje postavi se vrsta s sredino tri korake za spojene vozove, s čelom proti vozovom.

Nastop se mora hitro in tiho izvršiti. Vrsta se takoj in brez povelja uravna po sredini vrste.

Na to, kakor pri vajah z navijakom, poveljujemo:

»Desni in levi krajnik — **vzad!**«

Desni krajnik stopi za svojega soseda na levi strani in levi krajnik za soseda na desni strani.

V tej tvorbi svoječe gasilce odšteje četar od 1 do 6, kakor pri vaji z navijakom in kakor kaže slika. Odštevši gasilce se vrne na svoje mesto k ojesu in poveljuje:

»K orodju hodoma — po**hod!**«

Vsi gasilci korakajo na to povelje, in sicer številka 1 k ojesu na levo stran, številka 2 k ojesu na desno stran, številka 3 k levemu kolesu sprednjega voza, številka 4 k desnemu kolesu sprednjega voza, številka 5 k levemu kolesu srednjega voza in številka 6 k desnemu kolesu srednjega voza.

Na povelje:

»Vozove — raztak**nit!**«

številka 1 prime oje prvega voza v roko, številka 2 stopi za sprednji voz in iztakne iglico, s katero je pritrjeno oje drugega voza na sprednji voz, številka 3 in 4 primeta oje srednjega voza ter odrineta prvi voz za številko 1, ki ga s številko 2 odpelje 6 korakov v premi smeri ter se pripravita za pohod. Številka 3 in 4 takoj, ko je odrinjen prvi voz, zatakneta prečnik v oje ter se pripravita za pohod. Številka 5 in 6 na to povelje stopita k ojesu zadnjega voza, iztakneta iglico, s katero je pritrjeno oje zadnjega voza na srednji voz, zatakneta prečnik v oje, ga potisneta 6 korakov za srednji voz ter se pripravita za pohod.

Ko smo sprednji, srednji in zadnji voz postavili na odkazano mesto, poveljujemo:

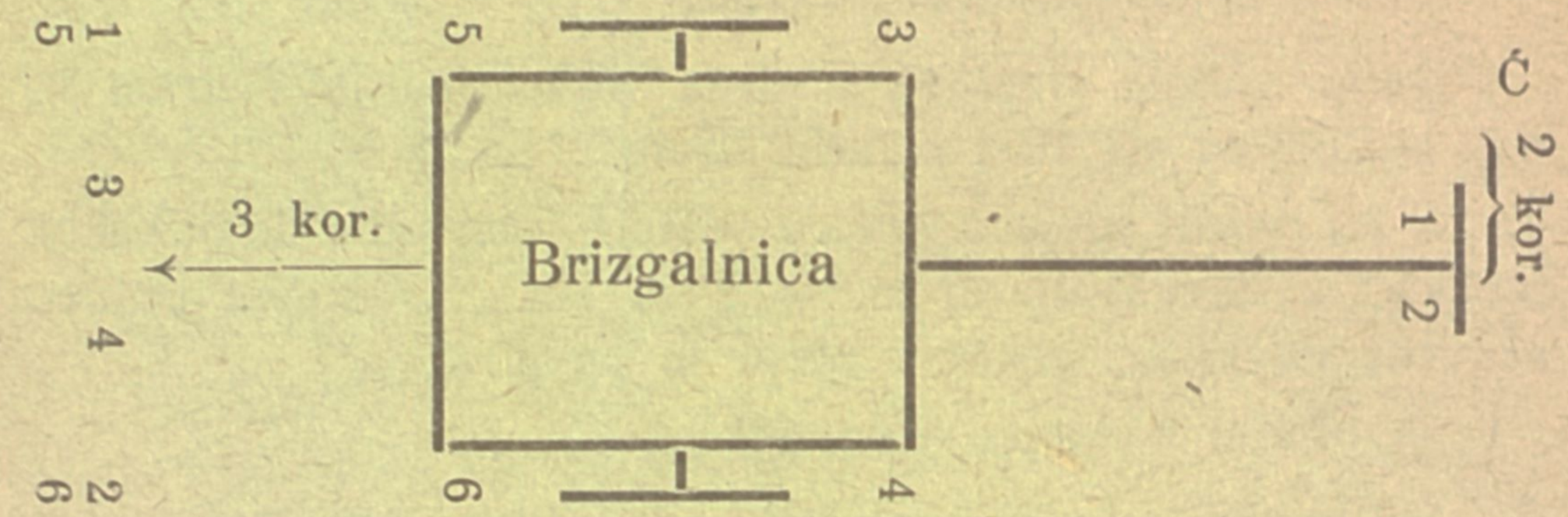
»Red, v desno (levo) — s če**lom!**«

Vsi vozovi se zasučejo v odkazano stran, tako da stoje drug poleg drugega v razdalji 6 korakov.

Na povelje:

»K brizgalnici nastop — v **red!**«

vsi gasilci odložé ojesa ter se postavijo za brizgalnico (srednjo dvokolnico), zravnani po sredini, ki mora biti tri korake za brizgalnico.

Na to četar stopi dva koraka na levo od konca ojesa in poveljuje:

»Desni in levi krajnik — **vzad!**«

Ko se je to izvršilo, poveljujemo:

»K brizgalnici hodoma — po**hod!**«

Vsi gasilci korakajo na to povelje, in sicer številka 1 k ojesu na levo stran, številka 2 k ojesu na desno stran, številka 3 k brizgalnici pred levo kolo, številka 4 k brizgalnici pred desno kolo, številka 5 k brizgalnici za levo kolo in številka 6 k brizgalnici za desno kolo, s čelom naprej.

Na povelje:

»Oje — vro**čit!**«

številka 1 in 2 vzameta oje v roke in se pripravita za pohod.

2. Pohod.

Pohodne vaje, izpre**č**itve, obrate in vse druge gibe izvršujemo na ista povelja, kakor pri redovnih vajah,

kakor:

»Hodoma — po**hod!**«

ali:

»Zastop! v desno (levo) — v **bok!**«

ali:

»Red! v levo (desno) — s če**lom!**«

in:

»Postati — **stoj!**«

in tako dalje.

3. Odložitev in polaganje cevi.

Preden položimo brizgalnico na tla ter jo pripravimo za črpanje poveljujemo:

»Za odložitev — zgoto**vit!**«

Na to povelje številki 1 in 2 stopita pred ojesni prečnik, vsak na svoji strani, s čelom proti brizgalnici, številka 3, 4, 5 in 6 pa napravijo obrat k brizgalnici ter odvežejo vsak na svojem koncu in na svoji strani brizgalnice jermen, s katerim so privezane sesalne cevi na brizgalnico. Številka 3 in 4 odvežeta poleg tega nastavec, ki je privezan na sprednjem delu brizgalnice, številka 5 in 6 iztakneta iglico, s katero je pripeta brizgalnica na dvokolnico.

Brizgalnico odlagamo na povelje:

»Odlo**žit!**«

Odlaganje in nalaganje brizgalnice je v začetku vaditi razdeljeno.

Na povelje:

»Odložit! . . . **Ena!**«

številka 3 in 5 dvigneta sesalne cevi z ležišča ter jih neseta na desno stran za brizgalnico, številka 4 in 6 dvigneta sesalne cevi na svoji strani ter jih položita na desno stran za brizgalnico. Odloživši cevi se vrnejo na svoje mesto k brizgalnici in četar veli:

»**Dve!**«

Na to povelje številka 3 odveže verigo od ojesa ter jo položi na sprednji del brizgalnice, številka 4 dvigne nastavec iz ležišča ter ga nese k sesalnim cevem za brizgalnico, številka 5 in 6 potegneta vzvodna prečnika z dvokolnice ter ju položita na levo stran za brizgalnico.

Na povelje:

»**Tri!**«

številka 1 in 2 polagoma dvigujeta oje, številka 3 in 4 stopita h kolesu na svoji strani ter s podprijemom primeta z obema rokama na desni in levi kolesno napero, da imata kolesi popolnoma v svoji oblasti, številka 5 in 6 pa primeta vsak na

svoji strani zadnji ročí brizgalnice, številka 5 z desno številka 6 pa z levo roko ter polagoma spuščata brizgalnico na tla. Tu je treba paziti, da brizgalnica ne stopi gasilcema na nogo. Ko stopi brizgalnica z zadnjim koncem na tla, številka 1 in 2, 3 in 4 polagoma potegujejo dvokolnico izpod brizgalnice, številka 5 in 6 pa stopita k sprednjima ročema brizgalnice ter jo na lahko in počasi postavita na tla. Tudi tu je paziti na nogo. Na to številka 1 in 2 odpeljeta dvokolnico 6 korakov pred brizgalnico, stopita za dvokolnico s čelom proti brizgalnici, številka 3, 4, 5 in 6 pa se postavijo k brizgalnici s čelom proti njej.

Na povelje:

»Štiri!«

številka 1 znosi iz omarice na dvokolnici orodje in pripravo k sesalnim cevem za brizgalnico; številka 2 odveže cedilo na dvokolnici ter je pritrdi na sesalno cev, ki se položi in pritrdi na brizgalnico; številka 3 položi ročnike, ki so nad vetrnikom v bedenj brizgalnice; številka 4 odvije pokrov sesalnega grla ter ga položi v bedenj; številka 5 odvije pokrova metalnega grla ter ju položi v bedenj; številka 6 položi sesalno cev ter jo pritrdi na brizgalnico.

Na povelje:

»Pet!«

številki 5 in 6 zatakneta vzvodna prečnika v vzvod, in sicer številka 5 spred, številka 6 pa vzad.

Na povelje:

»Šest!«

številka 1 stopi k vzvodnemu prečniku spred, številka 2 pa k vzvodnemu prečniku vzad — oba s čelom proti brizgalnici, številka 3, 4, 5 in 6 pa napravijo obrat proti vzvodnemu prečniku ter se pripravijo za črpanje. Ko je vse pripravljeno za črpanje, lahko poveljujemo:

»Cev do 1. (2.. 3.) spojke — položit!«

Gasilci stopijo k navijaku, položijo cev do označene spojke, kakor je določeno pri vajah z navijakm, ter se vrnejo k vzvodnima prečnikoma na svoje mesto.

Na povelje četarjevo:

»Odpreti — **tok!**«

jamejo vsi gasilci črpati ter črpajo dokler ne zazveni povelje:

»Zapreti -- **tok!**«

Poveljniku je pri tem skrbeti za odpiranje in zapiranje zapiralnikov.

4. Naložitev.

Preden pričnemo z nalaganjem brizgalnice, navijemo najprej položene cevi, na povelje:

»Cev — **naložit!**«

Štirje gasilci korakajo na to povelje, in sicer številka 1 in 2 k ojesu navijaka, številka 3 in 4 k vretenu ter navijejo položeno cev, kakor je določeno pri vaji z navijakom. Številka 5 in 6 odvijeta cev od brizgalnice.

Ko je naložena cev in navijak zgotovljen za odhod, se vrnejo vsi gasilci k vzvodnima prečnikoma na svoje mesto. Na to četar poveljuje:

»Naložit!«

V začetku poveljujemo razdeljeno:

»Naložit! — **Ena!**«

Na to povelje številka 1 in 2 napravita obrat in korakata na svoje mesto za dvokolnico, s čelom proti brizgalnici, številke 3, 4, 5 in 6 napravijo obrat proti brizgalnici.

Na povelje:

»**Dve!**«

številka 5 in 6 iztakneta vzvodna prečnika, številka 5 sprednjega, številka 6 pa zadnjega ter ju položita na levo stran za brizgalnico, kjer sta ležala preje.

Na povelje:

»**Tri!**«

številka 1 znosi v omarico na dvokolnici orio orodje, katero je pri odlaganju znosil za brizgalnico, številka 2 priveže cedilo na oje dvokolnice, številka 3 zloži ročnike v ležišče nad vetrnikom, številka 4 navije pokrov na sesalno grlo brizgalnice, številka 5 pa pokrov na iztočno grlo brizgalnice, številka 6 odvije sesalno cev od brizgalnice ter jo položi na desno stran za brizgalnico.

Na povelje:

»Štiri!«

naložimo brizgalnico na dvokolnico. Številka 1 in 2 stopita k ojesu dvokolnice ter jo potisneta do brizgalnice, številka 3 in 4 stopita, kakor pri odložitvi, h kolesoma ter primeta kolesno napero, da imata kolesi popolnoma v svoji oblasti; četar potegne verigo, pritrjeno na sprednjem delu brizgalnice, čez dvokolnico ter jo pritrdi na kavelj sredi ojesa. Ko je pritrjena veriga na kavelj, številka 1 in 2 pritisneta oje k tlom, da tako dvigneta sprednji konec brizgalnice, številka 3 in 4 krepko držita kolesi na mestu, številka 5 in 6 primeta dvignjeno brizgalnico za sprednja roča, številka 5 z desno, številka 6 pa z levo roko. Ko sta številka 5 in 6 prijela brizgalnico za sprednja roča, številke 1, 2, 3 in 4 potisnejo dvokolnico hitro pod brizgalnico, četar pa pritegne verigo na ojesnem kavlju, da brizgalnica ne zdrsne nazaj, temveč leze polagoma na dvokolnico.

V trenutku, ko je brizgalnica čez polovico na dvokolnici, številka 5 in 6 primeta za zadnja roča brizgalnice, številka 1 in 2 pritisneta oje k tlom in vsi dvignejo brizgalnico, ki dvignjena čez ravnotežje zdrsne sama na svoje ležišče.

Na povelje:

»Pet!«

številka 3 priveže verigo na oje, številka 4 prinese nastavec na brizgalnico, številka 5 in 6 naložita vzvodna prečnika.

Na povelje:

»Šest!«

številke 3 in 5, 4 in 6 nalože sesalne cevi, ki so jih odložili pri odložitvi. S tem je naložena brizgalnica in orodje. Pripraviti se je na odhod in to se zgodi na povelje:

»Za odhod -- zgotovit!«

Na to povelje številka 1 in 2 stopita k ojesu za prečnik, s čelom v premo smer, številka 3 in 4 privežeta nastavec in sesalne cevi, vsak na svoji strani, številki 5 in 6 sesalne cevi vzad, vsak na svoji strani, ter se postavijo na svoje mesto v premi smeri. Odhod od brizgalnice izvrši se na povelje:

»S čelom — **vzad!**«

in:

»Hodoma — po**hod!**«

Na povelje »pohod!« vsi gasilci stopijo z levo nogo ter korakajo: številki 5 in 6 tri korake v premi smeri in v razdalji za dva moža, številki 3 in 4 v prostor med številki 5 in 6, številka 1 za številko 5 in številka 2 za številko 6.

Na povelje:

»S čelom — **spred!**«

napravijo vsi gasilci obrat in številki 3 in 4 hkratu stopita v prvi člen.

Pred razhodom poveljujemo:

»Desni in levi krajnik — v **red!**«

in potem:

»Raz**hod!**«

na kar gasilci zapuste svoje mesto.

Sprednji, srednji in zadnji voz staknemo na povelje:

»K ojesom — na**stop!**«

Na to povelje stopita številki 1 in 2 k ojesu sprednjega voza, številki 3 in 4 k ojesu srednjega in številki 5 in 6 k ojesu zadnjega voza.

Da iz čelne postave preidemo v zastop, poveljujemo:

»Zastop, v levo (desno) — v **bok!**«

Vsi vozovi se zasučejo v odkazano stran, tako da stoje drug za drugim v razdalji 6 korakov.

Na povelje:

»Vozove — stak**nit!**«

številki 1 in 2 potisneta sprednji voz do ojesa srednjega voza, številki 3 in 4 iztakneta prečnik iz ojesa srednjega voza in zatakneta oje v sprednji voz, številka 2 zatakne iglico; številki 5 in 6 potegneta zadnji voz do srednjega voza, iztakneta prečnik ter pripneta oje na srednji voz.

Na to se vsi gasilci postavijo na svoje mesto: številki 1 in 2 k ojesu sprednjega voza, številki 3 in 4 h kolesu prvega voza, številki 5 in 6 h kolesu srednjega voza.

Na to poveljujemo:

»S čelom — **vzad!**«
potem:
»Hodoma — **pohod!**«
dalje:
»S čelom — **spred!**«
in:
»Raz**hod!**«
na kar gasilci zapuste svoje mesto.

5. Vaje brez štetve.

»K orodju nastop — v **red!**«
»Desni in levi krajnik — **vzad!**«
»K orodju hodoma — po**hod!**«
»Vozove — raztak**nit!**«
»Red, v desno (levo) — **s čelom!**«
»K brizgalnici nastop — **v red!**«
»Desni in levi krajnik — **vzad!**«
»K brizgalnici hodoma — po**hod!**«
»Za odložitev — zgoto**vit!**«
»Odlo**žit!**«
»Nalo**žit!**«
»Za odhod — zgoto**vit!**«
»S čelom — **vzad!**«
»Hodoma — po**hod!**«
»S čelom — **spred!**«
»K ojesom — nas**top!**«
»Zastop, v levo (desno) — **v bok!**«
»Vozove — stak**nit!**«
»S čelom — **vzad!**«
»Hodoma — po**hod!**«
»S čelom — **spred!**«
»Raz**hod!**«

C. Vaje z lestvami.

Vrste lestev.

Gasilstvo rabi poleg navadne lestve: kljukasto lestvo, stikalno lestvo, raztezalno lestvo, strešno lestvo in mehanično lestvo.

Navadna lestva.

Navadna lestva ima dvoje lestvenikov in nedoločeno število klinov. Kdaj rabimo navadno lestvo, nam pokažejo resni slučaji.

Kljukasta lestva.

Gasilska kljukasta lestva ima 2 lestvenika, 12 klinov in 2 železni kljuki, ki sta zakrivljeni v polkrogu, na višku polkroga pa sta zvezani z železnim klinom. Poleg polkrožne kljuke imamo tudi vodoravne kljuke z železnim zobovjem. Kljukaste lestve rabimo pri plezanju iz enega nadstropja v drugo, zlasti tam, kjer ne moremo rabiti navadne lestve.

Stikalna lestva.

Stikalna lestva ima dve, tri ali več lestev napravljenih tako, da jih stikamo in s tem zdolžujemo lestvo. Stikalno lestvo rabimo na omejenih krajih, kjer se ne moremo gibati z navadno lestvo. Navadne dolge lestve so za prevažanje preokretne in zategadelj jih nadomeščamo s stikalnimi lestvami.

Raztezalna lestva.

Raztezalne lestve starejšega sistema so dvokolne lestve, katere raztezamo s pomočjo vrvi in škripca.

Strešna lestva.

Strešna lestva je stikalna lestva, ki jo polagamo po strehah. Vrhnja lestva je kljukasta lestva s kolescem na nasprotni strani kljuke; na kolescu jo potiskamo do vrh strehe in s prevrnitvijo zatikamo.

Mehanična lestva.

Mehanične lestve so montirane na četverokolnice in v najnovejši dobi na avtomobile. Lestve dvigamo z ročicami, z motorno ali električno silo.

1. Plezalne vaje s kljukasto lestvo.

K l j u k a s t a l e s t v a. Kljukasta lestva ima 2 lestvenika, 12 klinov, brez veznega klina med kljukama, in 2

železni kljuki vrh lestve, ki sta zakrivljeni v podobi polkroga, poluelipse ali pa sta ravni z dvema, tremi ali več zobmi. Na višku sta kljuki zvezani z železnim veznim klinom.

Kline štejemo od kljuke proti spodnjemu koncu, tako da je prvi klin pod železnim veznim klinom prvi, spodnji ali zadnji pa dvanajsti.

I. Plezalne vaje z eno lestvo.

a) Šolske vaje po štetvi.

Lestvo položimo na tla pod okno, v katero hočemo lestvo zatakniti, tako da je spodnji konec lestve (torej ne konec s kljuko) za korak oddaljen od stene; kljuka mora biti obrnjena kvišku.

Na povelje:

»K lestvi — na**stop!**«

postavi se plezalec en korak pred kljuko položene lestve, s čelom proti lestvi in steni.

Na to poveljujemo:

»K lestvi — po**hod!**«

plezalec koraka ob levi strani lestve do tretjega klina, tu se postavi v petostično stojo in napravi obrat proti lestvi.

Lestvo na steno prislonimo na povelje:

»Lestvo — prislo**nit!**«

V začetku je prislonitev vaditi razdeljeno.

Na povelje:

»**Ena!**«

plezalec napravi z levo nogo odkoračno stojo, se pripogne, prime lestvo z desno roko za tretji, z levo roko pa peti klin in jo dvigne do ledjine višine;

na:

»**Dve!**«

jo dvigne v loku skozi predročenje v vodoravno lego nad glavo,

na:

»**Tri!**«

pritegne plezalec desno nogo k levi nogi in z levo nogo napravi zopet odkoračno stojo v levo, tako, da se lestva s spodnjim koncem dotika stene;

na:

»Štiri!«

postavi spodnji konec lestve k steni na tla, napravi poluobrat na levo in se postavi v petostično stojo pod lestvo, z rokama pa prime lestvenika z raztegnjenima rokama pri četrtem klinu.

Na povelje:

»Pet!«

pritisne plezalec lestvo na steno in na:

»Šest!«

odmakne spodnji konec lestve za korak od stene in jo izpusti z rokama.

Lestvo zatikamo na povelje:

»Lestvo — **zataknit!«**

Tudi zatikanje v začetku vadimo razdeljeno, in sicer na dva takta.

Na povelje:

»Ena!«

plezalec prime z levo roko desni lestvenik med devetim in desetim klinom, z desno roko — vzad — enajsti klin s podprijemom in jo dvigne do okna;
na:

»Dve!«

obrne lestvo na levo, zatakne na okno ob desni strani in izpusti.

Na lestvo plezamo na povelje:

»Plezoma — **gor!«**

Na napoved »plezoma«, odpne plezalec karabinar od jermena in na povelje »gor!« jame plezati po lestvi. Tudi to vadimo v začetku razdeljeno, in sicer na deset taktov.

Na povelje:

»Ena!«

plezalec prime z desno roko za deveti klin z nadprijemom, z levo nogo pa stopi na 12 klin.

Na:

»Dve!«

prime plezalec z levo roko za klin nad desno roko, t. j. za osmi klin in z desno nogo stopi na enajsti klin.
Na:

»Tri!«

preprimemo z desno in prestopimo z levo nogo, in tako nadaljujemo do »deset«.

Na povelje:

»Deset!«

stopimo z obema nogama na četrti klin in z rokama primemo za vezni klin med kljukama. Na to se plezalec s karabinarjem,, z desno roko in brez povelja, pripne na lestvo.

V okno splezamo na povelje:

»Vstopit!«

Tudi vstop v začetku vadimo razdeljeno, in sicer na tri takte.

Na povelje:

»Ena!«

plezalec z desno roko odpne karabinar, spleza do drugega klina in položi levo nogo v okno, dočim teža telesa ostane na desni nogi;
na:

»Dve!«

prenese težo telesa na okno, da je okobali;
na:

»Tri!«

stopi z levo nogo znotraj na tla, desno nogo potegne za seboj in se postavi k oknu, s čelom skozi okno.

Izstopamo na povelje:

»Izstopit!«

Kakor vstopamo, tako tudi izstopamo v začetku na tri takte.

Na povelje:

»Ena!«

vrže plezalec desno nogo na okno ter je okobali, kakor pri vstopu;
na:

»Dve!«

sc prime z obema rokama za vezni klin, z desno nogo stopi na drugi klin in težo telesa prenese na desno nogo;
na:

»Tri!«

potegne levo nogo iz okna in stopi z obema nogama na četrti lestveni klin. Ko se je plezalec postavil na četrti klin, se pripne s karabinarjem na lestvo in prime z obema rokama za prvi klin.

Raz lestvo plezamo na povelje:

»Plezoma — **dol!«**

Na napoved »plezoma« odpne plezalec karabinar in na povelje »doi!« jame plezati raz lestvo.

Kakor plezanje gor, tako tudi plezanje dol vadimo v začetku razdeljeno, in sicer na deset taktov.

Na povelje:

»Ena!«

plezalec stopi z levo nogo na peti lestveni klin, z desno roko se drži za prvi klin, z levo pa ga izpusti;
na:

»Dve!«

stopi z desno nogo na šesti klin, z levo roko prime za drugi lestveni klin;
na:

»Tri!«

prestopi z levo nogo in preprime z desno roko. Tako menjaje nadaljujemo do »devet«.
Na:

»Devet!«

stopi plezalec z levo nogo k desni nogi na dvanajsti, t. j. zadnji klin, z desno roko prime osmi klin, z levo levi lestvenik med osmim in devetim klinom;
na:

»Deset!«

odskoči plezalec raz lestvo, se postavi v petostično stojo pod lestvo, s čelom proti lestvi, in brez povelja pripne karabinar na jermen

Lestvo iztaknemo na povelje:

»Lestvo — izstak**nit!«**

Kakor zatikamo, tako tudi iztikamo lestvo v začetku razdeljeno, in sicer na dva takta.

Na povelje:

»Ena!«

plezalec prime z levo roko desni lestvenik med devetim in desetim klinom, z desno roko — vzad — pa enajsti klin s podprijemom ter dvigne lestvo raz okno;

na:

»Dve!«

jo obrne na desno, postavi na lahko na tla ter odmakne spodnji konec lestve za korak od stene, sam pa se postavi v petostično stojo pred lestvo, s čelom proti njej.

Lestvo polagamo na povelje:

»Lestvo — **položit!«**

Tudi polaganje vadimo v začetku razdeljeno, in sicer na šest taktov.

Na povelje:

»Ena!«

prime plezalec z obema rokama lestvenika ter pritisne z raztegnjenima rokama lestvo na steno;

na:

»Dve!«

spušča zgornji konec lestve polagoma nase in prišedši do četrtega klina napravi polnobrat na desno ter prime lestvo z desno roko za tretji, z levo roko pa za peti klin;

na:

»Tri!«

dvigne lestvo v vodoravno lego nad glavo, tako da se spodnji konec lestve dotika stene, sam pa se postavi v odkoračno stojo pod lestvo,

na:

»Štiri!«

pritegne levo nogo k desni nogi in z desno nogo napravi odkoračno stojo, držeč lestvo v vodoravni legi nad glavo;

na:

»Pet!«

spusti plezalec lestvo s stegnjenima rokama v loku skozi predročenje do ledjine višine in

na:

»**Šest!**«

jo položi na tla, za korak od stene, s kljuko kvišku, ter se postavi v spetno stojo.

Od lestve korakamo na povelje:

»Od lestve, desno — v **bok!**«

Na to povelje napravi plezalec pol obrata na desno in čaka na povelje:

»Hodoma — po**hod!**«

Na to povelje koraka na svoje mesto pred kljuko in na povelje:

»S čelom — sp**red!**«

napravi obrat proti lestvi.

Svoje mesto zapusti plezalec na povelje:

»Raz**hod!**«

b) Šolske vaje brez štetve.

Ko se je plezalec zadostno izuril v plezanju po štetvi, preidemo k vaji brez štetve, toda tudi tu se mora čutiti takt posameznih gibov.

Povelja so:

»K lestvi — na**stop!**«
»K lestvi — po**hod!**«
»Lestvo — prislo**nit!**«
»Lestvo — zatak**nit!**«
»Plezoma — **gor!**«
»Vsto**pit!**«
»Izsto**pit!**«
»Piezoma — **dol!**«
»Lestvo — iztak**nit!**«
»Lestvo — polož**it!**«
»Od lestve desno — **v bok!**«
»Hodoma — po**hod!**«
»S čelom — **spred!**«
»Raz**hod!**«

II. Plezalne vaje z dvema lestvama v II. nadstropje.

Pravilo.

Za plezalne vaje z dvema ali več lestvami velja pravilo:

V nadstropje, v katero hočemo splezati, zatikamo lestvo na desno stran okna, lestve pod njo pa eno na levo eno na desno. Pri plezanju v I. nadstropje potemtakem zatikamo lestvo na desno stran okna; v II. nadstropje prvo lestvo na levo, drugo na desno; v III. nadstropje prvo lestvo na desno, drugo na levo, tretjo na desno; v IV. nadstropje prvo na levo, drugo na desno, tretjo na levo, četrto na desno stran okna i. t. d.

Lestve na lestvi stoječim plezalcem podajamo na oni strani, na kateri morajo biti zataknjene.

a) Zataknitev in iztaknitev.

Lestvi položimo pod okno na tla — kakor pri vaji z eno lestvo — drugo poleg druge v razdalji enega metra. Lestvi odštejemo na »prvo« in »drugo«, plezalca pa na številko 1 in 2. »Prva« lestva je odkazana plezalcu štev. 1 »druga« pa plezalcu štev. 2.

Na četarjevo (členarjevo, vrstarjevo) povelje:

»K lestvama — **nastop!**«

stopi plezalec štev. 1 pred kljuko »prve«, številka 2 pred kljuko »druge« lestve.

Lestvi v začetku zatikamo razdeljeno.

Na povelje:

»Lestvo v II. nadstropje zataknit! **Ena!**«

plezalec številka 1 zatakne »prvo« lestvo v prvo nadstropje **na levo** stran okna, zategadelj namreč, da pride »druga« lestva na desno stran okna v drugem nadstropju, in spleza do četrtega klina — kakor je opisano pri vaji z eno lestvo — ter se pripne s karabinarjem na lestvo.

Na povelje:

»Dve!«

plezalec številka 1 napravi na lestvi poluobrat na **desno,** številka 2 pa najprvo prisloni »drugo« lestvo na steno — kakor je opisano pri vaji z eno lestvo — jo dvigne do ple-

zalca številka 1, kljuka obrnjena na desno, torej od plezalca na lestvi, ki jo prime z levo roko za levi, z desno roko neko liko nižje za desni lestvenik, jo dvigne do drugega nadstropja in zatakne, obrnivši jo na levo, na **desno** stran okna, s spodnjim koncem tik kljuke »prve« lestve.

Zataknjeni lestvi zopet iztaknemo in položimo na tla na četarjevo (članarjevo, vrstarjevo) povelje:

»Lestvi iztaknit!... **Ena!**«

plezalec številka 1 stoječ na četrtem klinu »prve« lestve iztakne lestvo nad seboj, obrnivši jo na desno stran jo poda plezalcu številka 2, ki jo prime in prisloni na steno.

Na povelje:

»**Dve!**«

plezalec številka 2 položi »drugo« lestvo po predpisih na tla ter stopi na svoje mesto pred kljuko lestve, številka 1 spleza raz svojo lestvo, jo iztakne, položi na tla in se poda na svoje mesto pred kljuko.

Ko smo vajo dobro napravili po štetvi, veli četar brez štetve:

»K lestvama — nas**top!**«

»Lestvo v II. nadstropje — **zataknit!**«

»Lestvi — izta**knit!**«

»Raz**hod!**«

b) Plezalne vaje v II. nadstropje.

Lestvi sta položeni na tla, kakor je za zataknitev določeno.

Četar (članar, vrstar) veli:

»K lestvi — nas**top!**«

potem:

»Lestvo v II. nadstropje — zata**knit!**«

ko je plezalec številka 1, stoječ na četrtem klinu »prve« lestve, zataknil »drugo« lestvo v II. nadstropje, veli četar (članar, vrstar):

»Plezoma — **gor!**«

V začetku poveljujemo razdeljeno:

»Plezoma gor! ... **Ena!**«

Na to povelje spleza plezalec številka 1, odnosno prestopi z obema nogama na spodnji klin »druge« v drugo nad

stropje zataknjene lestve, z rokama pa se prime za prvi klin nad glavo; številka 2 stopi z levo nogo na 12. klin »prve« v I. nadstropje zataknjene lestve, z desno roko pa se prime za 9. klin.

Na povelje:

»Dve!«

oba plezalca prestopita z desno nogo za klin više in preprimeta za klin više z levo roko.

Nadalje so povelja in izvajanja za oba plezalca, kakor pri plezanju z eno lestvo. Na četrtem klinu se plezalca ustavita in pripneta s karabinarjem brez povelja.

Na povelje:

»Vsto**pit!**«

plezalec številka 1 vstopi — kakor je opisano pri plezanju z eno lestvo — plezalec številka 2 pa ostane na svojem mestu.

Na povelje:

»Izsto**pit!**«

plezalec števila 1 spleza na četrti klin »druge«, v II. nadstropje zataknjene lestve, kjer se pripne s karabinarjem.

Ko sta oba plezalca na lestvah: številka 1 na »drugi«, številka 2 na »prvi« lestvi, četar veli:

Plezoma dol!... **Ena!... Dve!**« itd.

Oba plezalca se odpneta in plezata po predpisih dol in na »Deset!« številka 2 odskoči raz »prvo« lestvo, številka 1 pa spleza na četrti klin »prve« lestve, kjer se pripne.

Ko sta se plezalca privadila plezanja po štetvi, velimo brez štetve:

»Plezoma — **gor!**«
»Vsto**pit!**«
»Izsto**pit!**«
»Plezoma — **dol!**«
»Lestvi — izta**knit!**«
»Raz**hod!**«

Paziti je osobito na to, da oba plezalca nikdar nista na eni lestvi.

III. Plezalne vaje s tremi lestvami v III. nadstropje.

a) Zataknitev in iztaknitev.

Lestve položimo pod okno na tla — kakor pri vaji z eno ali dvema lestvama — drugo poleg druge v razdalji enega metra.

Lestve odštejemo na »prvo«, »drugo« in »tretjo«, plezalce pa na številko 1, 2 in 3. »Prva« lestva je odkazana številki 1, »druga« številki 2, »tretja« številki 3.

Na četarjevo (členarjevo, vrstarjevo) povelje:

»K lestvam — **nastop!**«

stopijo plezalci pred kljuke svojih lestev.

Lestve v začetku zatikamo razdeljeno.

Na povelje:

»Lestvo v III. nadstropje zataknit! ... **Ena!**«

plezalec številka 1 zatakne »prvo« lestvo v I. nadstropje na **desno** stran okna in spleza do četrtega klina ter se pripne s karabinarjem.

Na povelje:

»Dve!«

plezalec na lestvi napravi poluobrat na levo, številka 2 pa mu na **levi** strani poda »drugo« lestvo, da jo zatakne v II. nadstropje.

Na povelje:

»Tri!«

plezalec številka 1 spleza na četrti klin »druge« lestve, plezalec številka 2 pa na četrti klin »prve« lestve, kjer se pripneta s karabinarjem.

Na povelje:

»Štiri!«

številka 1 in 2 napravita na lestvah poluobrat na **desno**, številka 3 pa poda številki 2 »tretjo« lestvo na **desni** strani. Številka 2 dvigne lestvo do številke 1, ki jo prime, dvigne in zatakne v III. nadstropje.

Zataknjene lestve zopet iztikamo na povelje:

»Lestvo iztaknit! ... **Ena!**«

št. 1 iztakne v tretje nadstropje zataknjeno lestvo, jo polagoma spušča štev. 2, ki jo prime in nadalje spušča na tleh stoječi številki 3, da jo položi na svoje mesto na tleh.

Na povelje:

»Dve!«

plezalec številka 2 spleza raz lestvo, številka 1 pa na četrti klin »prve« lestve, kjer se pripne.

Na povelje:

»Tri!«

plezalec številka 1 iztakne »drugo« lestvo in jo polagoma spušča številki 2, ki jo prime in položi na svoje mesto na tla.

Na povelje:

»Štiri!«

številka 1 spleza raz lestvo, jo iztakne in položi na tla.

Ko so plezalci dovolj izurjeni na štetev, poveljujemo brez štetve:

»Lestvo v III. nadstropje -- zataknit!«

»Lestvo — iztaknit!«

»Razhod!«

b) Plezalne vaje v III. nadstropje.

Lestve so položene na tleh, kakor je za zataknitev določeno.

Četar (članar, vrstar) veli:

»K lestvam — nastop!«

potem:

»Lestvo v III. nadstropje — zataknit!«

Ko plezalec številka 1 stoji na četrtem klinu »druge« lestve, številka 2 na četrtem klinu »prve« lestve in številka 3 na tleh pod lestvami, veli četar v začetku razdeljeno:

»Plezoma gor! ... **Ena!**«

Na to povelje plezalec številka 1 spleza na spodnji klin »tretje« lestve, številka 2, ko je izpraznjena lestva, na spodnji klin »druge« lestve, številka 3 pa stopi z levo nogo na 12. klin »prve« lestve, z desno roko pa se prime za 9. klin.

Na povelje:

»Dve!«

prestopijo vsi gasilci z desno nogo za klin više in preprimejo za klin više z levo roko. Na »Deset!« so vsi plezalci z obema nogama na četrtih klinovih, kjer se brez povelja pripno s karabinarji.

Vstop in izstop izvajamo na ista povelja in na isti način, kakor pri vaji z eno ali dvema lestvama. Ko so vsi trije plezalci na lestvah: številka 1 na »tretji«, številka 2 na »drugi« in številka 3 na »tretji« lestvi, četar (članar, vrstar) veli:

»Plezoma dol! ... **Ena! ... Dve!**« i. t. d.

Vsi plezalci se odpno in plezajo po predpisih dol in na »Deset!« številka 3 odskoči raz »prvo« lestvo, številka 2 spleza na četrti klin »prve« lestve, številka 1 na četrti klin »druge« lestve, ko sta izpraznjeni ter se pripneta s karabinarji. In tako dalje. Ko so se plezalci privadili plezanja po štetvi, velimo brez štetve:

»Plezoma — **gor!**«
»Vstopit!«
»Izstopit!«
»Plezoma — **dol!**«
»Lestvo — iztaknit!«
»Razhod!«

Kadar hočemo, da gor ali dol pleza le en plezalec ali le dva plezalca, označimo dotičnega plezalca, n. pr. številka 1 ali številka 1 in 2: Plezoma — **gor! (dol!).** Pripomniti pa je treba, da je na to povelje splezati le do četrtega klina naslednje lestve in počakati na nadaljnje povelje: Plezoma — **gor! (dol!).**

Ravno tako označimo plezalce pri »izstopu«, kadar smo dva ali več plezalcev poslali v isto nadstropje. N. p. številka 3 ali številka 2: »Izstopit!«, »Plezoma — **dol!**« i. t. d.

IV. Plezalne vaje s štirimi ali več lestvami v IV. ali višje nadstropje.

Te vaje delamo slično vajam s tremi lestvami, paziti pa je na to, da z zatikanjem »prve« lestve začnemo tako, da obesimo zadnjo lestvo na desno stran okna.

Pripomnja.

Plezalne vaje delamo, ko so plezalci v plezanju že zadostno izvežbani, tudi na znamenja s piščalko.

Glej nauk o znamenjih!

V. Plezalne vaje z eno lestvo v II. in višja nadstropja.

Te vaje smemo dovoljevati, ker so nevarne, le na prostovoljno prijavo najspretnejšim plezalcem.

Plezalec zatakne lestvo v I. nadstropje, spleza na okno, je okobali ter dvigne in zatakne lestvo, po kateri je splezal v I. nadstropje, v okno II. nadstropja, potem v III. in višja nadstropja. Slično plezanju gor je tudi plezanje dol.

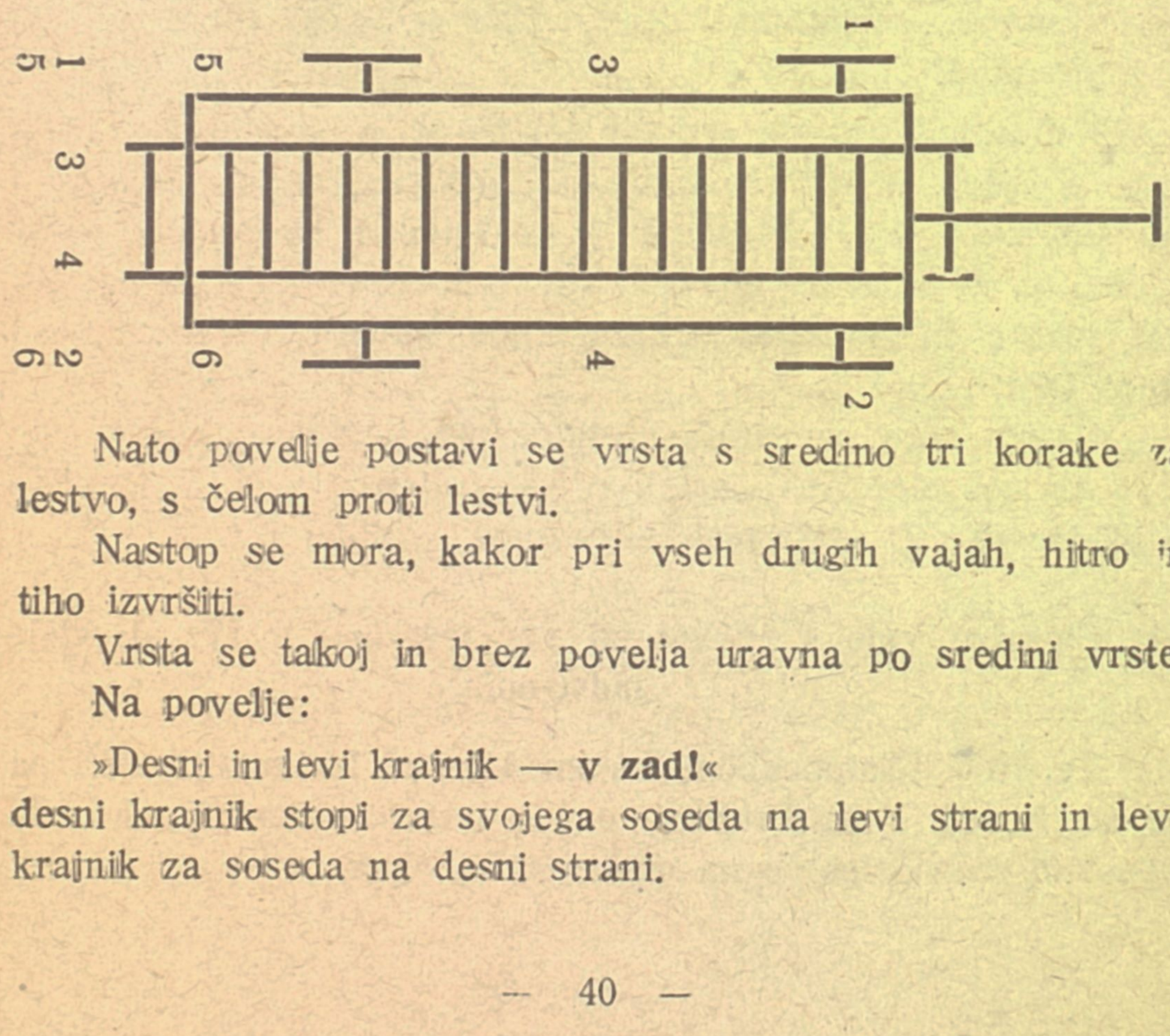
2. Vaje z mehanično (Magirusovo) lestvo.

1. Nastop in uravnava.

Vaje z mehanično lestvo dela četar (členar, vrstar) in vrsta šestih gasilcev.

Četar postavi se 2 koraka na levo od konca ojesa s čelom proti lestvi in poveljuje:

»K lestvi nastop — v **red!**«

Nato povelje postavi se vrsta s sredino tri korake za lestvo, s čelom proti lestvi.

Nastop se mora, kakor pri vseh drugih vajah, hitro in tiho izvršiti.

Vrsta se takoj in brez povelja uravna po sredini vrste.

Na povelje:

»Desni in levi krajnik — **v zad!**«

desni krajnik stopi za svojega soseda na levi strani in levi krajnik za soseda na desni strani.

V tej tvorbi stoječe gasilce odšteje četar od 1 do 6, kakor pri vaji z navijakom, in kakor kaže slika.

Odštevši gasilce se vrne četar na svoje mesto k sprednjemu koncu ojesa in veli:

»K lestvi hodoma — po**hod!**«

Vsi gasilci korakajo na to povelje, in sicer številka 1 k sprednjemu levemu kolesu, številka 2 k sprednjemu desnemu kolesu, številka 3 k sredini lestve na levi strani, številka 4 k sredini lestve na desni strani, številka 5 za levo zadnje kolo in številka 6 za desno zadnje kolo.

Na povelje:

»Zgoto**vit!**«

napravijo vsi gasilci obrat proti lestvi. Na to številka 1 iztakne iglico velikega ojesa, številka 2 pa iztakne oje ter je položi pod voz. Ko je položeno oje pod voz, iztakne številka 1 iglico malega ojesa, številka 2 iztakne malo oje ter je zatakne v ležišče velikega ojesa, številka 1 pa je zagozdi z iglico. Številka 2 zavre potem še kolesno zavoro na sprednjem koncu voza. Ko je pritrjena zavora, številka 1 in 2 pri trdita oporne vzvode nad sprednjo osjo, vsak na svoji strani. Številka 3 in 4 odvežeta kolesci opornih vijakov nad sprednjo osjo, vsak na svoji strani, in podložita s podlogama **zadnji** kolesi, številka 3 spred, številka 4 pa vzad.

Številka 5 odveže jermen na lestvi vrh sedeža ter ga priveže na najbližji lestveni klin, številka 6 dvigne in prisloni sprednji sedež na trikot. Na to številka 5 in 6 pritrdita še oporne vzvode nad zadnjo osjo, vsak na svoji strani, ter se prepričata o pravilni stoji lestve. Nihalo nad zadnjo osjo nam pokaže pravilno stojo. Z vijalastim ravnalom dvigamo lestvo na eni ali drugi strani v pravilno lego.

Na povelje:

»Lestvo — dvig**nit!**«

številka 1, 2, 3 in 4 napravijo obrat k sprednjima ročicama ter vrteč ročici dvigajo lestvo do zadnjega zoba na velikem trikotu, potem pa jo spustijo na valjar, ki se zaskakuje v zobovje lestve.

Lestvo raztezamo na povelje:

»Lestvo — razteg**nit!**«

Na to povelje številka 1 in 2 pritrdita oporna vijaka nad sprednjo osjo ter stopita k drugi ročici, številka 3 in 4 stopita za drugo ročico ter vsi štirje vrteč ročico dvigajo lestvo. Številka 5 in 6 odpreta zaskok vretena s cevmi in odvijata v primerni napetosti cev. Zvonec na lestvi nam pove, kdaj smo dvignili lestvo do dopustne višine. Z rahlim popustom ročic postavimo nogi ali zaskoka lestve na lestveni klin.

Številki 4 je pri dviganju lestve zlasti še paziti na to, da se žica pravilno navija na svoje vreteno.

Številka 5 in 6 se znova prepričata na nihalu o pravilni stoji lestve.

2. Plezalne vaje.

Preden pričnemo s plezalnimi vajami, postavimo gasilce pred lestvo, s čelom proti lestvi, in na to poveljujemo posameznim številkam:

»Plezoma — **gor!**«

Označena številka postavi se k lestvi, odpne karabinar od pasu ter pleza na lestvo, dokler ne zazveni četarjevo povelje:

»Postati — **stoj!**«

na kar gasilec obstoji in se s karabinarjem pripne na lestvo.

Raz lestvo plezamo na povelje:

»Plezoma — **dol!**«

Plezalec se odpne in spleza raz lestvo.

Plezalne vaje delamo tudi na znamenja s piščalko. Glej nauk o znamenjih!

Ko plezalec odskoči raz lestvo, si zopet pripne karabinar k pasu in se vrne na svoje mesto v red. Na lestvo moremo postaviti hkratu največ tri plezalce: prvega vrh lestve, drugega pod sredino lestve (vrh trikota) in tretjega na prve kline lestve. Razvrstitev na lestvo postavljenih gasilcev zmenjamo na povelje:

»Plezoma — **gor!**«

Na to povelje se odpno vsi plezalci in vrhnji plezalec pleza dol, srednji in spodnji pa ostaneta na svojem mestu, dokler ju na lestvi ne sreča vrhnji plezalec, in šele potem plezata do naslednje stopnje. Ko je odskočil prvi plezalec raz

lestvo, postavimo naslednjo številko kot spodnjega plezalca na prve kline lestve.

Na povelje:

»Plezoma — **dol!**«

se odpno vsi plezalci in splezajo raz lestvo.

Kolebanje na lestvi ali drugi vratolomni poskusi se nikdar in nikomur ne smejo dovoljevati.

3. Položitev lestve.

Preden lestvo položimo, jo najprvo skrajšamo za kolikor smo jo raztegnili.

Na povelje:

»Lestvo — skra**tit**!«

številka 1, 2, 3 in 4 stopijo na svoje mesto k drugi ročici ter jo najprvo dvignejo, da zvonec zazvoni, potem pa jo počasi spuščajo v svojo lego. Številka 5 in 6 pa navijata cevi na vreteno.

Lestvo položimo na povelje:

»Lestvo — polo**žit!**«

Številka 1, 2, 3 in 4 stopijo na svoje mesto k prvi ročici ter lestvo z ročico dvignejo raz valjar, ki ga številka 3 in 4 preložita za drugi trikotovi kljuki ter jo spuščajo v svojo lego.

Na povelje:

»Za odhod — zgoto**vit!**«

številka 2 iztakne malo in zatakne veliko oje, številka 1 pa pri tem iztika in zatika ojesni iglici. Številka 3 in 4 odvijeta oporne vijake, odmakneta oporne vzvode nad sprednjo osjo, privežeta kolesci opornega vijaka ter naložita podloge izpod koles. Številka 5 in 6 odmakneta oporna vzvoda nad zadnjo osjo, vsak na svoji strani, in številka 5 poleg tega zveže lestvo z jermenom, številka 6 pa položi sedež v svojo lego.

Izvršivši vse to se vsi gasilci postavijo na svoje mesto k lestvi, s čelom naprej.

Na voz sedamo na povelje:

»Na — **voz!**«

Številka 5 in 6 sedeta na zadnji, številka 3 in 4 na sprednji sedež, številka 1 in 2 pa stopita na ploščo tik sedežev ter se primeta z rokama za lestvo.

Na povelje:

»Raz — **voz!**«

vsi gasilci skočijo raz voz ter se postavijo na svoje mesto k lestvi.

Od lestve odkorakamo na povelje:

»S čelom — **vzad!**«

potem:

»Hodoma — po**hod!**«

dalje:

»S čelom — **spred!**«

na to:

»Desni in levi krajnik — v **red!**«

in:

»Raz**hod!**«

na kar gasilci zapuste svoja mesta.

4. Zbrana povelja.

»K lestvi nastop — v **red!**«
»Desni in levi krajnik — **vzad!**«
»K lestvi hodoma — po**hod!**«
»Zgoto**vit!**«
»Lestvo — dvig**nit!**«
»Lestvo — razteg**nit!**«
»Plezoma — **gor!**«
»Postati — **stoj!**«
»Plezoma — **dol!**«
»Lestvo — skra**tit!**«
»Lestvo — polo**žit!**«
»Za odhod — zgoto**vit!**«
»Na — **voz!**«
»Raz — **voz!**«
»S čelom — **vzad!**«
»Hodoma — po**hod!**«
»S čelom — **spred!**«
»Desni in levi krajnik — v **red!**«
»Raz**hod!**«

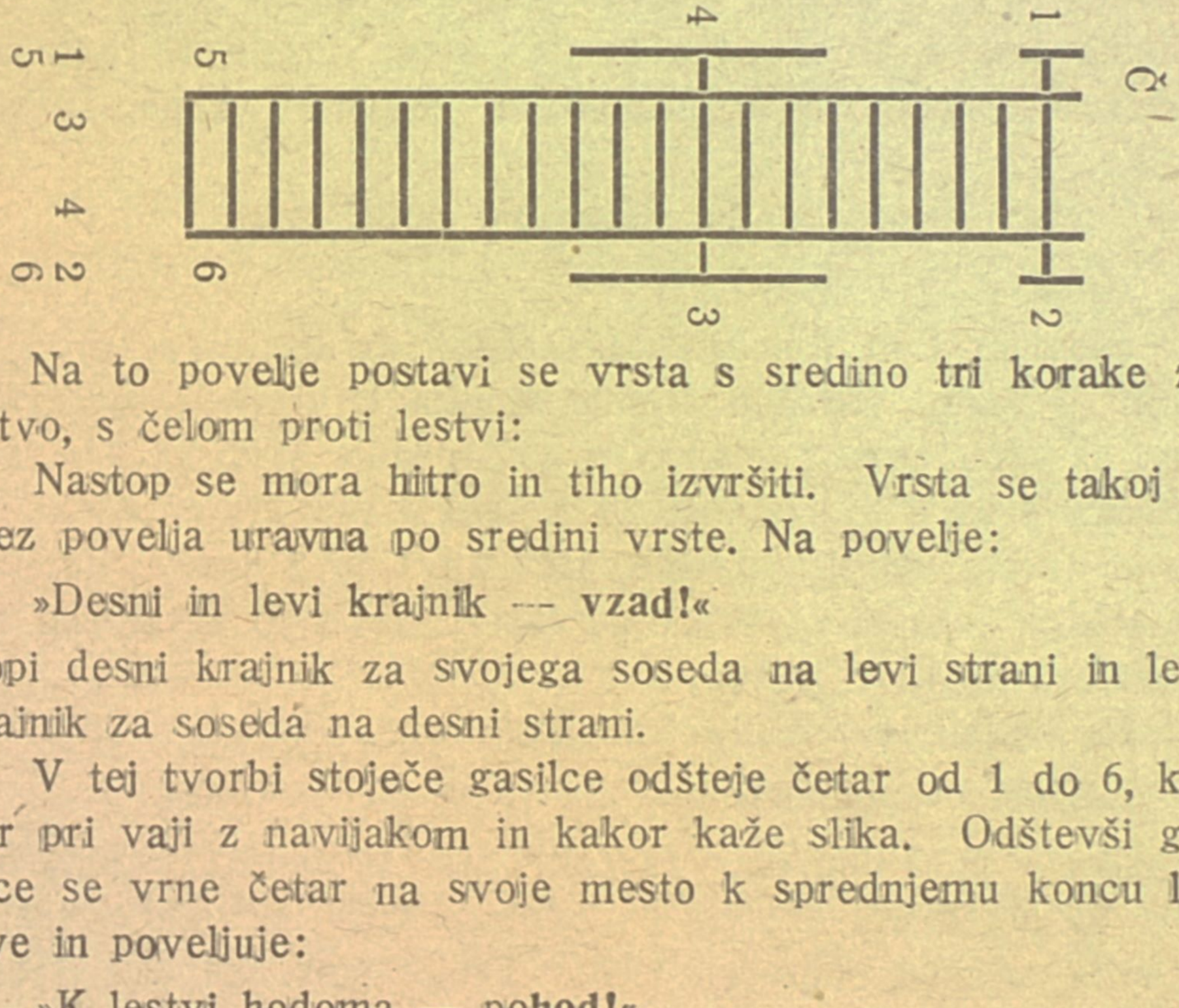
3. Vaje z raztezalno lestvo.

1. Nastop in uravnava.

Vaje z raztezalno lestvo dela četar (članar, vrstar) in vrsta šestih gasilcev.

Četar postavi se 2 koraka na levo stran spodnjega konca lestve, s čelom proti lestvi in poveljuje:

»K lestvi nastop — v **red!**«

Na to povelje postavi se vrsta s sredino tri korake za lestvo, s čelom proti lestvi:

Nastop se mora hitro in tiho izvršiti. Vrsta se takoj in brez povelja uravna po sredini vrste. Na povelje:

»Desni in levi krajnik — **vzad!**«

stopi desni krajnik za svojega soseda na levi strani in levi krajnik za soseda na desni strani.

V tej tvorbi stoječe gasilce odšteje četar od 1 do 6, kakor pri vaji z navijakom in kakor kaže slika. Odštevši gasilce se vrne četar na svoje mesto k sprednjemu koncu lestve in poveljuje:

»K lestvi hodoma — po**hod!**«

Vsi gasilci korakajo na to povelje, in sicer številka 1 k levemu sprednjemu kolescu, številka 2 k desnemu sprednjemu kolescu, številka 3 k osi levega velikega kolesa, številka 4 k osi desnega velikega kolesa, številka 5 dva koraka za levo veliko kolo in številka 6 dva koraka za desno veliko kolo. Na povelje:

»Zgoto**vit!**«

številka 1 in 2 napravita obrat k lestvi in dvigneta sprednji konec lestve do vodoravne lege. Številka 3 in 4 podložita z zagozdami veliki kolesi, vsak na svoji strani, številka 3 spred, številka 4 pa zad. Številka 5 in 6 odvežeta jermena,

s katerima je privezana strešna lestva na zadnji konec raztezalne lestve: številka 5 prvega, številka 6 pa drugega. Jermena je privezati na veliko kolo, da se ne izgubita. Na to številka 5 in 6 odvežeta natezalno vrv in jo spustita na tla.

Na povelje:

»Odložit!«

številka 5 in 6 znosita strešno lestvo v desno stran za raztezalno lestvo ter se vrneta na svoje mesto k raztezalni lestvi, številka 1 in 2 pa položita sprednji konec lestve na tla.

Lestvo dvigujemo na četarjevo povelje:

»Lestvo — dvignit!«

Številka 1 in 2 pritiskata sprednji konec lestve ob svoji strani k tlom, številka 3 in 4 stopita k vretenu natezalne vrvi za kolo, stopita z nogo v veliko kolo, številka 3 z levo, številka 4 pa z desno nogo in k sebi vrtita vretenovi kolesi. Ko se lestva približa trikotu, številka 1 in 2 pazita, da zoba na trikotu prideta v ročka na lestvi in na to zatakneta trikotnikovi kljuki v lestvo.

Na nadaljnje povelje četarjevo:

»Mrežo — položit!«

številka 1 in 2 odpreta zaskoke pri vretenčkih pomožnih vrvi in potegneta mrežo s podpiralniki vred naprej ter jo spustita odvijoč pomožno vrv v svojo lego. Številka 3 in 4 primeta za mrežna drogova ter ju zatakneta na zobova z zaskoki.

Podpiralnike podtikamo na povelje:

»Drogova — podtaknit!«

Na to povelje številka 1 in 2 podasta podpiralnika številki 3 in 4, ki ju v loku izročita številki 5 in 6, da ju na primernem kraju podstavita in pritrdita pod lestvo. Številka 1 in 2 med tem pritrdita lestvena oporna vijaka (nogi) na tla.

Na povelje:

»Lestvo — raztegnit!«

številka 1 in 2 odpreta zaskoke vretenčkov pomožnih vrvi ter v primerni napetosti odvijata vretenčka, številka 3, 4,

5 in 6 pa stopijo za lestveni kolesi k natezalni vrvi ter jo enakomerno pritegujejo čez škripec k sebi. Ko smo dvignili lestvo do primerne visočine, pazita številka 1 in 2, da lestveni zaskoki stopijo na klin lestve ter na to nategneta pomožni vrvi.

2. Plezalne vaje.

Preden pričnemo s plezalnimi vajami postavimo gasilce razen številko 5 in 6, ki ostaneta pri podpiralnikih v red pred lestvo s čelom proti lestvi in na to poveljujemo posameznim številkam:

»Plezoma — **gor!**«

Označena številka postavi se k lestvi, odpne karabinar od pasu ter pleza na lestvo, dokler ne zazveni četarjevo povelje:

»Postati — **stoj!**«

na kar se plezalec s karabinarjem brez povelja pripne za lestvo.

Raz lestvo plezamo na povelje:

»Plezoma — **dol!**«

Plezalec odpne karabinar in spleza raz lestvo. Plezalne vaje delamo tudi na znamenja s piščalko. Glej nauk o znamenjih!

Ko plezalec odskoči raz lestvo, si zopet pripne karabinar k pasu in se vrne na svoje mesto v red.

3. Položitev lestve.

Preden lestvo položimo, jo najprvo skrajšamo, za kolikor smo jo raztegnili.

Na četarjevo povelje:

»Lestvo — **skratit!**«

številka 1 in 2 navijata vsak svojo pomožno vrv z vretencem, številka 3, 4, 5 in 6 pa dvignejo lestvo, da zaskoki stopijo raz lestveni klin ter jo potem polagoma spuščajo, dokler ne stopi v svoje ležišče.

Na povelje:

»Drogova — odmak**nit!**«

številka 1 in 2 odvijeta oporna vijaka (nogi) lestve, številka 5 in 6 izročita podpiralnika številki 3 in 4, ki ju v loku podasta številki 1 in 2, da ju naslonita čez položeno mrežo.

Mrežo prislonimo na povelje:

»Mrežo — prislonit!«

Na to povelje številka 1 in 2 prislonita mrežo k lestvi in napneta pomožni vrvi, številka 3 in 4 odpneta mrežna drogova ter ju naravnata v svoje ležišče.

Na povelje:

»Lestvo — položit!«

številka 1 in 2 odpneta trikotnikovi kljuki od lestve, ter pritiskata spredniji konec lestve k tlom, številka 3 in 4 stopita k vretenu natezalne vrvi, odpreta zaskok ter odvijata (od sebe) vreteno ter polagoma spuščata lestvo, številka 5 in 6 pa jo lovita, da ne pade s silo v svoje ležišče.

Ko je lestva položena poveljuje četar:

»Za odhod — zgotovit!«

Na to povelje številka 1 in 2 držita spredniji konec lestve v vodoravni legi, številka 3 in 4 naložita zagozdi izpod koles, številka 5 in 6 naložita strešno lestvo, privežeta naloženo lestvo in natezalno vrv na lestvo.

Številka 1 in 2 odložita spredniji konec lestve na povelje:

»Lestvo — odložit!«

Od lestve odkorakamo na povelje:

»S čelom — **vzad!**«

potem:

»Hodoma — po**hod!**«

dalje:

»S čelom — **spred!**«

na to:

»Desni in levi krajnik — **v red!**«

in:

»Raz**hod!**«

na kar gasilci zapuste svoje mesto.

4. Zbrana povelja.

»K lestvi nastop — v **red!**«
»Desni in levi krajnik — **vzad!**«
»K lestvi hodoma — po**hod!**«
»Zgoto**vit!**«
»Odlo**žit!**«
»Lestvo — dvig**nit!**«
»Mrežo — polo**žit!**«
»Drogova — podtak**nit!**«
»Lestvo — raztegnit!«
»Plezoma — **gor!**«
»Postati — **stoj!**«
»Plezoma — **dol!**«
»Lestvo — skra**tit!**«
»Drogova — odmak**nit!**«
»Mrežo — polo**žit!**«
»Za odhod — zgoto**vit!**«
»Lestvo — odlo**žit!**«
»S čelom — **vzad!**«
»Hodoma — po**hod!**«
»S čelom — **spred!**«
»Desni in levi krajnik — v **red!**«
»Raz**hod!**«

4. Vaje z ročno, raztezalno lestvo na škripec.

Opis lestve.

Najmanjša vrsta raztezalnih lestev je ročna, raztezalna lestva. Lestva obstoji iz dveh lestev, kateri postavljeni ob zid raztezamo s pomočjo škripca, podtikamo pa jo z dvema podpiralnikoma. Lestva ima na zgornjem koncu dvoje kolesec, po katerih drsamo lestvo ob steno do potrebne višine.

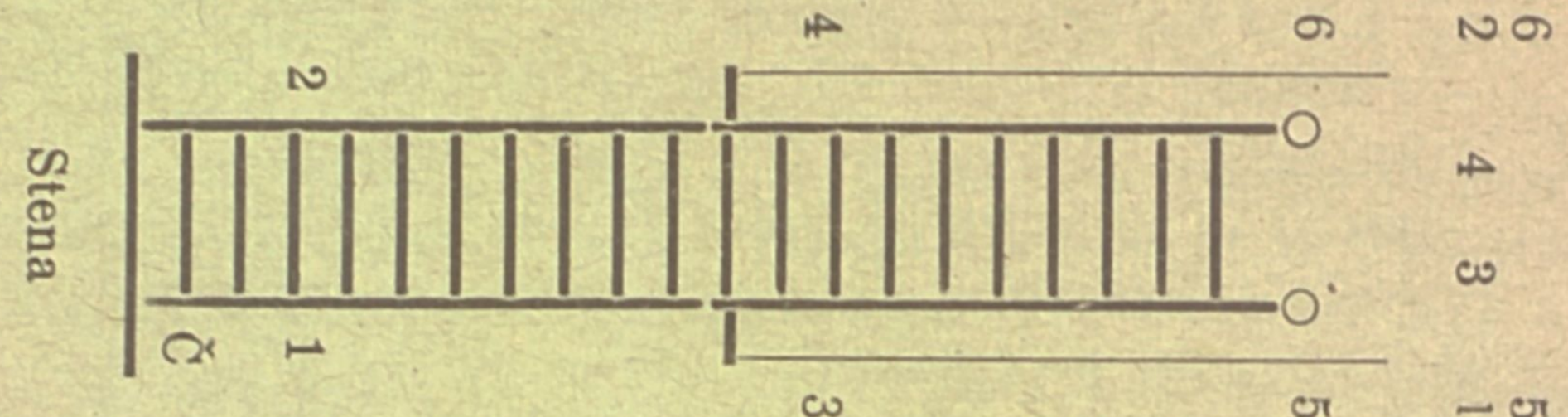
1. Nastop in uravnava.

Lestvo položimo na tla, s spodnjim koncem k zidu, kjer hočemo postaviti lestvo.

Vaje z ročno, raztezalno lestvo dela četar (članar, vrstar) in vrsta šestih gasilcev.

Četar postavi se k zidu dva koraka na levo od lestve, s čelom proti lestvi in veli:

»K lestvi nastop — **v red!**«

Na to povelje postavi se vrsta s sredino tri korake pred lestvo, s čelom proti lestvi in zidu ter se zravna po sredini vrste. Na četarjevo povelje:

»Desni in levi krajnik — **vzad!**«

desni krajnik stopi za svojega soseda na levi strani, levi krajnik pa za svojega soseda na desni strani.

V tej tvorbi stoječe gasilce odšteje četar od 1 do 6, kakor pri vaji z navijakom, in kakor kaže slika. Odštevši gasilce se vrne četar na svoje mesto in veli:

»K lestvi hodoma — po**hod!**«

Vsi gasilci na to povelje korakajo k lestvi, in sicer številki 1 in 2 k spodnjemu (prizidnemu) koncu lestve, številka 3 in 4 k sredini lestve, številka 5 in 6 pa k zgornjemu koncu lestve (h koleščkoma), vsak na svoji strani.

2. Dvig lestve.

Na povelje:

»Zgoto**vit!**«

vse številke odvežejo v svoji bližini jermenje, s katerim sta privezana podpiralnika in druga priprava na lestvo.

Na povelje:

»Odlo**žit!**«

številka 3 in 4 odložita podpiralnika in drugo pripravo raz lestvo, številke 1, 2, 5 in 6 pa pri tem pomagajo in obrnejo lestvo v pravilno lego.

Podpiralnika zataknemo v lestvo na povelje:

»Podpiralnika — zatak**nit!**«

Številka 3 in 5 zatakneta levi, številka 4 in 6 pa desni podpiralnik v lestvo.

Na povelje:

»Lestvo — dvignit!«

številka 1 in 2 pritisneta spodnji konec lestve k zidu na tla številka 5 in 6 dvigneta zgornji konec lestve nad glavo ter jo z raztegnjenima rokama, stopajoč pod lestvo, dvigata, številka 3 in 4 pa pri tem pomagata s podpiralnikoma, ka ter i — dvignivši lestvo — podtakneta in pritrdita.

Prisionjeno, od zidu spodaj odmaknjeno lestvo raztegnemo na povelje:

»Lestvo — raztegnit!«

Številka 3 in 4 z vrvjo — potegnjeno skozi škripec — dvigata lestvo, številka 1 in 2 pazita na trdno stojo lestve, številka 5 in 6 pa s podpiralnikoma držita lestvo v pravilni stoji.

3. Položitev lestve.

Lestvo skratimo na povelje:

»Lestvo — skratit!«

Številka 3 in 4 z vrvjo polagoma spuščata lestvo, da se sesede, številka 1 in 2, 5 in 6 pa pomagajo, kakor pri dvigu,

Ko je lestva skrajšana, veli četar:

»Lestvo — položit!«

Polaganje izvrši se na nasprotni način kot dviganje. Številka 1 in 2 pritisneta lestvo na steno, številka 5 in 6 jo na to polagoma spuščata nase, številka 3 in 4 pa pri tem pomagata s podpiralnikoma.

Preden pričnemo z nalaganjem velimo:

»Podpiralnika — iztaknit!«

Številka 3 in 5, 4 in 6 iztaknejo podpiralnika in ju položežo ob lestvo.

Na povelje:

»Naložit!«

vsaka številka naloži, kar je pri odložitvi odložila in na povelje:

»Zgotovit!«

zaveže, kar je pri odložitvi odvezala. Po zgotovitvi, kakor pri vseh drugih vajah, poveljujemo:

»S čelom — **vzad!**«

potem:

»Hodoma — po**hod!**«

dalje:

»S čelom — **spred!**«

in naposled:

»Raz**hod!**«

4. Zbrana poveljа.

»K lestvi nastop — v **red!**«
»Desni in levi krajnik — **vzad!**«
»K lestvi hodoma — po**hod!**«
»Zgoto**vit!**«
»Odlo**žit!**«
»Podpiralnika — zatak**nit!**«
»Lestvo — dvig**nit!**«
»Lestvo — razteg**nit!**«
»Lestvo — skra**tit!**«
»Lestvo — polo**žit!**«
»Podpiralnika — iztak**nit!**«
»Nalo**žit!**«
»Zgoto**vit!**«
»S čelom — **vzad!**«
»Hodoma — po**hod!**«
»S čelom — **spred!**«
»Raz**hod!**«

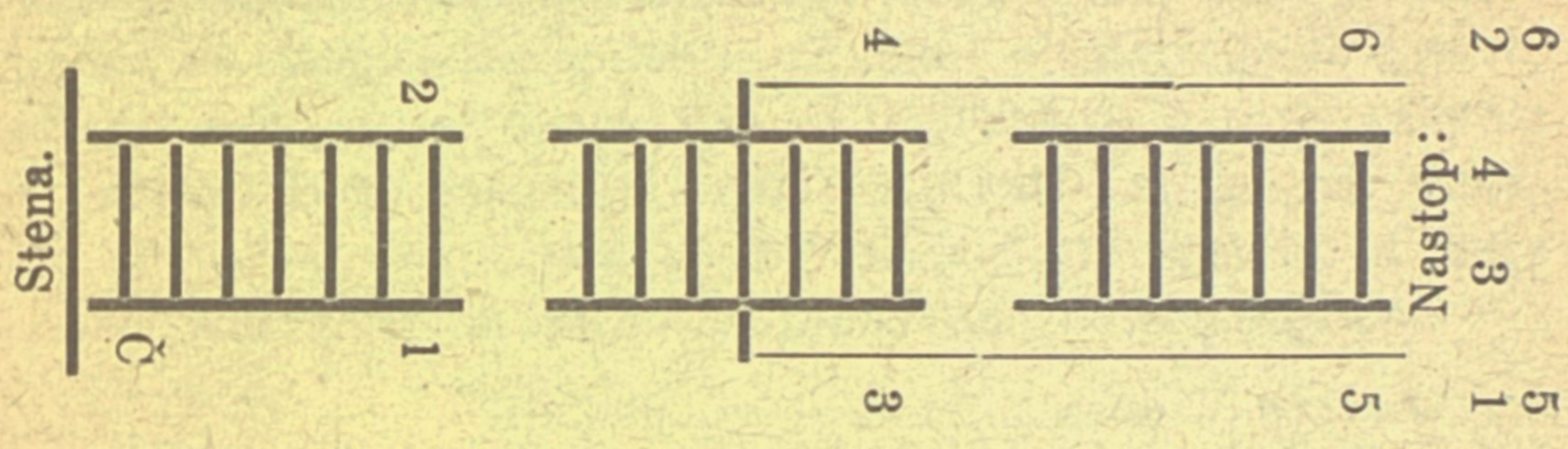
5. Vaje s stikalno lestvo.

Opis lestve.

Stikalna lestva ima dve, tri ali več lestev, ki so napravljene tako, da stikamo drugo v drugo in s tem zdolžujemo lestvo. Stikalno lestvo rabimo na omejenih krajih, kjer se ne moremo gibati z navadno lestvo. Navadne dolge lestve so za prevažanje tudi neokretne in zategadelj jih nadomeščamo s stikalnimi lestvami. Lestvo nalagamo na voz za lestve.

1. Nastop in uravnava.

Vaje s stikalno lestvo dela četar in vrsta šestih gasilcev.

Posamezne konce lestve položimo drugega za drugim od zidu ali stene, kjer hočemo lestvo prisloniti.

Četar postavi se k zidu, dva koraka na levo od lestve in veli:

»K lestvi nastop — v **red!**«

Na to povelje postavi se vrsta s sredino tri korake pred lestvo, s čelom proti lestvi in steni ter se zravna po sredini vrste.

Na četarjevo povelje:

»Desni in levi krajnik — **vzad!**«

desni krajnik stopi za svojega soseda na levi strani, levi krajnik pa za svojega soseda na desni strani. V tej tvorbi stoječe gasilce odšteje četar od 1 do 6, kakor pri vaji z navijakom in kakor kaže slika.

Odštevši gasilce se vrne četar na svoje mesto in veli:

»K lestvi hodoma — po**hod!**«

Vsi gasilci korakajo k lestvi, in sicer številka 1 in 2 k prizidnemu (prvemu) koncu lestve, številka 3 in 4 k srednjemu (drugemu) delu, številka 5 in 6 k tretjemu koncu lestve.

Na povelje:

»Lestve — stak**nit!**«

številka 1 in 2 vtakneta drugo lestvo v prvo, številka 3 in 4 tretjo v drugo. Številka 3 in 4 na to še zatakneta podpiralnika v lestvo in stopita k njima, številke 1, 2, 5 in 6 pa ostanejo na svojem mestu.

Lestvo dvignemo na povelje:

»Lestvo — dvig**nit!**«

Vseh šest gasilcev upré spodnji konec lestve k steni; številki 5 in 6 vzdigneta lestvo spredaj, številka 1 in 2 v sredi, številka 3 in 4 pa jo potiskata s podpiralnikoma kvišku in se previdno bližajo steni. Ko je lestva naslonjena na steno, številka 1 in 2 odmakneta spodnji konec lestve, dva do tri metre od stene, številka 3 in 4 preneseta podpiralnika k steni in ju pritrdita pod lestvo.

Kadar je lestvo premakniti na desno ali levo, veli četar:

»Lestvo v desno (levo) — premaknit!«

Številka 1 in 2 primeta in dvigneta lestvo zunaj, številka 5 in 6 znotraj na spodnjem koncu, številka 3 in 4 jo opirata s podpiralnikoma, in tako premaknejo lestvo na odkazano mesto.

2. Položitev lestve.

Lestvo položimo na tla na povelje:

»Lestvo — položit!«

Številka 3 in 4 preneseta podpiralnika od poslopja pred lestvo, številka 1 in 2 pritisneta spodnji konec lestve k steni, številka 5 in 6 spuščata lestvo polagoma nase, številka 1 in 2 pri tem pomagata z rokama, številka 3 in 4 pa s podpiralnikoma. Tako polagoma spuščajo lestvo in jo naposled na lahko polože na tla.

Četar pri dviganju, kakor tudi pri polaganju lestve skrbi za to, da lestva ne pride iz ravnotežja, in daje potrebna navodila.

Na povelje:

»Lestve — raztaknit!«

številka 3 in 4 odpneta podpiralnika od lestve, raztakneta tretjo lestvo iz druge, številka 1 in 2 pa drugo iz prve, ter se vsi postavijo na svoje mesto k lestvi.

Od lestve korakamo na povelje:

»S čelom — vzad!«

potem:

»Hodoma — pohod!«

dalje:

»S čelom — **spred!**«
in naposled:
»Raz**hod!**«

3. Zbrana povelja.

»K lestvi nastop — **v red!**«
»Desni in levi krajnik — **vzad!**«
»K lestvi hodoma — po**hod!**«
»Lestve — stak**nit!**«
»Lestvo — dvig**nit!**«
»Lestvo v desno (levo) — premak**nit!**«
»Lestvo — polo**žit!**«
»Lestve — raztak**nit!**«
»S čelom — **vzad!**«
»Hodoma — po**hod!**«
»S čelom — **spred!**«
»Raz**hod!**«

6. Vaje s strešno lestvo.

Opis lestve.

Strešna lestva je stikalna lestva, ki jo polagamo po strehah. Vrhnja (prva) lestva je kljukasta lestva s kolescem pod kljuko. Na kolescu potiskamo lestvo do vrh strehe in s prevrnitvijo jo zatikamo na strešno sleme.

1. Zataknitev.

Posamezne dele strešne stikalne lestve položimo drugega za drugim na desno poleg raztezalne ali mehanične lestve. katero smo postavili do strehe. Prva lestva je lestva s kljuko — kljuka kvišku — pri zidu, druga je srednja in tretja zadnja lestva.

Vaje s strešno lestvo dela četar (členar, vrstar) in trije gasilci.

Na četarjevo povelje:

»K lestvi nastop — **v red!**«

postavijo se gasilci en korak pred strešno lestvo s čelom proti lestvi in steni. Četar jih odšteje od levega proti desnemu krilu na 1, 2, in 3.

Na povelje:

»K lestvi hodoma — po**hod!**«

korakajo vsi gasilci ob levi strani na tleh ležeče strešne lestve, in sicer številka 1 k sredini prvega, številka 2 k sredini drugega in številka 3 k sredini tretjega dela lestve, in napravijo obrat proti lestvam. Lestvo polagamo, odnosno zatikamo na streho na povelje:

»Lestvo na streho — zatak**nit!**«

Številka 1 prime za prvi (kljukasti) del lestve in vtakne desnico med tretji in četrti klin, tako da je kljuka lestve nad glavo. Številka 2 in 3 primeta svoja dela lestve prav tako, in drug za drugim splezajo po lestvi, ki smo jo postavili do strehe.

Številka 1 pleza do ostrešja, številka 2 in 3 pa tik do njega ter se pripno na lestvo ali pa vtaknejo levo nogo v lestvo ter se pripravijo k zatikanju. Številka 1 potisne prvi del strešne lestve (s kljuko kvišku) na streho, številka 2 poda drugi lestveni del in podpira številko 1 pri stikanju obeh delov.

Ko je iglica vtaknjena in je prijela iglična zatika, potisne številka 1 podaljšano strešno lestvo zopet ob strehi naprej in stakne tretji del lestve, ki sta ga pritegnili številka 2 in 3. Tako podaljšamo lestvo, številka 1 potisne zopet naprej, da pride kljuka prvega dela nad sleme; jo obrne, zatakne in spleza nanjo; številka 2 in 3 pa mu sledita.

2. Iztaknitev.

Lestvo iztikamo na povelje:

»Lestvo — iztak**nit!**«

Na to povelje, vsi trije gasilci splezajo raz strešno lestvo na prislonjeno lestvo tje, kjer so bili poprej. Številka 1 obrne strešno lestvo, da je kljuka navzgor, spušča potem lestvo ob strehi navzdol, odpre zatike, iztakne iglice, odda tretji in drugi del lestve številkama 3 in 2, vzame prvi del lestve na desno ramo in vsi splezajo raz prislonjeno lestvo. Prišedši na tla, polože gasilci svoje dele lestve na prejšnje mesto, sami pa se postavijo na svoje mesto, t. j. k sredini lestve s čelom proti lestvi, in na povelje:

»Od lestve, desno — v **bok!**«

in:

»Hodoma — po**hod!**«

odkorakajo vsi v red pred lestvo, tje, kjer so pričeli z vajo, s čelom proti lestvi.

Na povelje:

»Raz**hod!**«

se razidejo plezalci.

3. Dodatek.

Kadar delamo vajo z dvemá gasilcema, vzame številka 2 drugi in tretji del lestve na ramo.

Če se vrši vaja s štirimi ali petimi deli strešne lestve, vzame številka 1 prvi, številka 2 drugi in tretji, številka 3 četrti in peti del lestve na ramo.

Več kot tri gasilce ne pošiljamo na prislonjeno lestvo.

V slučaju, da delamo vajo s cevjo, se preskrbita številka 2 in 3 že v začetku vaje z obešakom in z vrvico za cevi. Ko vrh lestve odda številka 3 svojo lestvo številki 2, spleza dol, pripne cev z obešakom na pas za desnim bokom ter s cevjo, katero vleče za seboj, spleza do strehe. Številka 1 prevzame in potegne cev spomočjo številke 2 in 3 na streho in številka 2 jo z vrvico priveže na strešno lestvo. Številka 3 pazi na to, da je cev po prislonjeni in po strešni lestvi dobro položena; na primernem kraju jo priveže na lestvo.

Na četarjevo povelje:

»Lestvo — iztak**nit!**«

odvežeta številki 2 in 3 cev, številka 3 prevzame cev in jo odnese, kakor jo je prinesel; številka 1 in 2 pa pospravita strešno lestvo.

4. Zbrana povelja.

»K lestvi nastop — v **red!**«
»K lestvi hodoma — po**hod!**«
»Lestvo na streho — zatak**nit!**«
»Lestvo — iztak**nit!**«
»Od lestve, desno — v **bok!**«

»Hodoma pohod!«
»Razhod!«

7. Vaje z lestvenim vozom.

1. Opis voza.

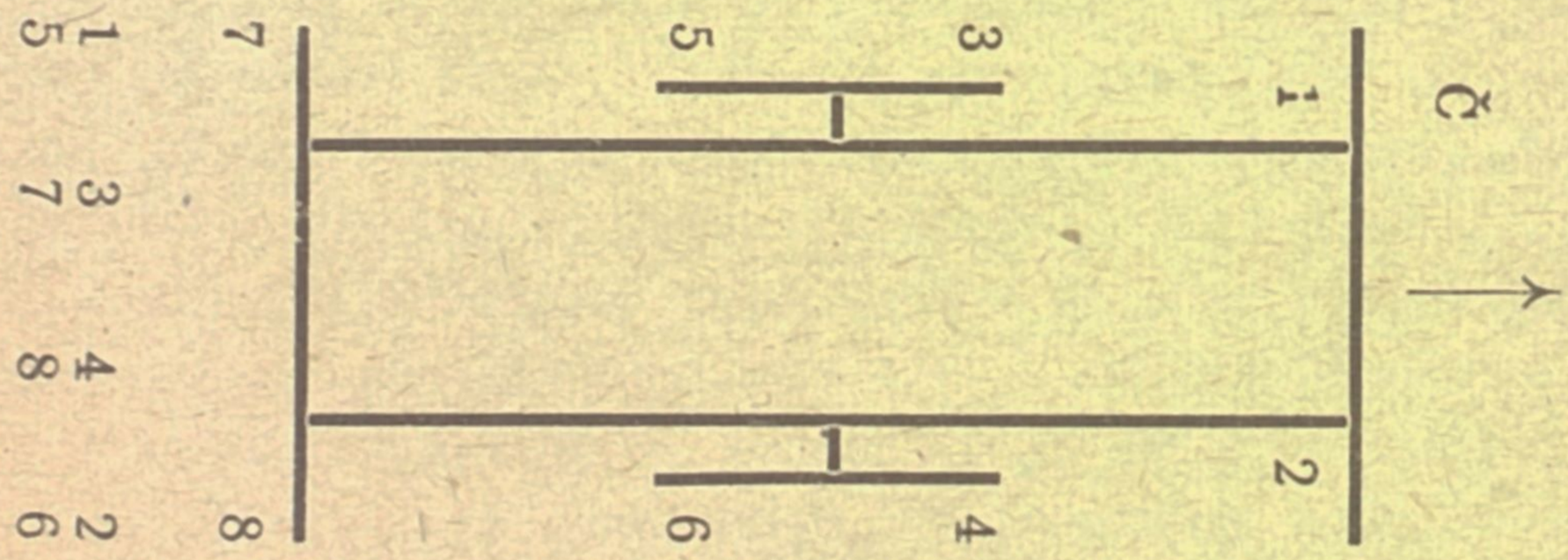
Kljukaste lestve, po 6 do 8, nakladamo na dvokolnico prirejeno v to svrho. Vrh lestev polagamo običajno še stikalno lestvo, ok in 2 do 3 stikalna drogova. V roče na sprednjem in zadnjem koncu dvokolnice zatikamo prečnika, ki imata sicer svoje ležišče poleg lestev na dvokolnici.

2. Nastop in uravnava.

Vaje s kljukastimi lestvami dela četar (članar, vrstar) in vrsta 8 gasilcev.

Četar postavi se dva koraka na levo od sprednjega konca dvokolnice, s čelom proti vozu in poveljuje:

»K lestvam nastop — v dvored **red!**«

Na to povelje postavi se vrsta v dvored, s sredino tri korake za voz, s čelom proti vozu.

Nastop se mora hitro in tiho izvršiti. Dvored se takoj in brez povelja zravna po sredini dvoreda. V dvoredu stoječe gasilce odšteje četar od 1 do 8, in sicer tako, da levega krajnika v prvem členu označi s številko 1, desnega krajnika s številko 2, gasilca na desni strani številke 1 s številko 3 in gasilca na levi strani številke 2 s številko 4, gasilca za številko 1 s številko 5, gasilca za številko 2 s številko 6, gasilca za številko 3 s številko 7 in gasilca za številko 4 s številko 8.

Odštevši gasilce se vrne četar na svoje mesto k sprednjemu koncu dvokolnice in poveljuje:

»K orodju hodoma — pohod!«

Vsi gasilci korakajo na to povelje in sicer številka 1 k sprednjemu koncu dvokolnice na levi strani, številka 2 k sprednjemu koncu dvokolnice na desni strani, številka 3 pred pesto levega kolesa, številka 4 pred pesto desnega kolesa, številka 5 za pesto levega kolesa, številka 6 za pesto desnega kolesa, številka 7 k zadnjemu koncu dvokolnice na levi strani, številka 8 k zadnjemu koncu dvokolnice na desni strani.

Na povelje:

»Prečnika — zatak**nit!**«

številka 2 in 7 dvigneta dvokolnico v vodoravno lego, številka 1 in 8 pa zatakneta prečnika: številka 1 spred, številka 8 pa zad. Ko sta zataknjena prečnika, številke 1, 2, 7 in 8 stopijo za prečnik ter s prečnikom drže voz v vodoravni legi.

3. Odložitev.

Preden pričnemo z odkladanjem poveljujemo:

»Zgoto**vit!**«

Številka 3, 4, 5 in 6 na to povelje napravijo obrat proti vozu in odvežejo jermene, s katerimi je privezano orodje na dvokolnico, številka 1, 2, 7 in 8 pa držijo dvokolnico v vodoravni legi.

Orodje odložimo na povelje:

»Odlo**žit!**«

Odlaganje orodja v začetku vadimo razdeljeno.

Na povelje:

»Odložit! — **Ena!**«

številka 3 in 5 odložita stikalno lestvo v primerno razdaljo na svoji strani, številka 4 in 6 pa ak in drogove na svoii strani.

Na povelje:

»**Dve!**«

številka 3 in 4 odložita vrhnji dve kljukasti lestvi pred voz, za voz ali v stran, kjer je pač primeren prostor za to, drugo poleg druge, s kljuko kvišku in v razdalji enega metra med seboj.

Na:

»Tri!«

številka 5 in 6 odložita drugi dve lestvi poleg položenih lestev. v razdalji enega metra drugo od druge.

Na nadaljnje povelje:

»Štiri!«

zopet številka 3 in 4 odložita naslednji lestvi in na:

»Pet!«

številka 5 in 6 zadnji lestvi.

Ko so odložene lestve poveljujemo:

»Prečnik — odlož**it!«**

Številka 1 in 2 odložita sprednji konec dvokolnice na tla. Vsi gasilci se na to postavijo k dvokolnici, s čelom v premo smer.

Četar na to odšteje lestve od 1 do 8, po vrsti, kakor so položene na tleh in veli:

»K lestvam — na**stop!«**

Vsi gasilci odkorakajo k svojim lestvam (1 k 1., 2 k 2. itd.) in se postavijo za en korak pred kljuko lestve, s čelom proti lestvi.

Na povelje:

»K lestvam hodoma — po**hod!«**

odkorakajo vsi gasilci do tretjega lestvenega klina na levo stran svoje lestve in napravijo obrat proti lestvi.

Na to poveljujemo:

»Odkoračna stoja z levo — **zdaj!«**

na kar vsi gasilci stopijo z levo nogo za korak v levo stran.

Na povelje:

»Lestve — vro**čit!«**

primejo gasilci svoje lestve, in sicer z desno roko tretji, z levo roko pa peti lestveni klin ter napravijo vzklon držeč lestvo v vodoravni legi z raztegnjenimi dol visečimi rokami s kljuko kvišku.

V tej stoji delamo sunkoma in v lokih različne gibe z lestvo, in sicer naprej, kvišku, vzad, vstran in zopet v ledjino lego. Povelja so: »Odročiti, priročiti, vzročiti, zaročiti, na desno odročiti, na levo odročiti, zaročno skrčiti — **zdaj!«** Združeno s telesnimi gibi delamo: predklon, vzklon, zaklon,

v desno (levo) odklon itd. Pri pohodih nakladamo lestev na levo ramo. Levo roko vtaknemo v lestvo med 4. in 5. lestvenim klinom s kljuko k sebi.

Ko smo gasilce privadili na težo lestve, poveljujemo:

Lestve — odlo**žit!**

Vsi gasilci polože lestve na tla, napravijo vzklon in prinože z levo nogo.

Na to poveljujemo:

»Od lestev v desno — v **bok!**«

Vsi gasilci napravijo poluobrat na desno in na povelje:

»Hodoma — po**hod!**«

korakajo na svoje mesto pred kljuko, in napravijo obrat proti lestvam.

Na povelje:

»K vozu — na**stop!**«

vsi gasilci odkorakajo na svoje mesto k dvokolnici, s čelom naprej.

4. Naložitev.

Orodje nalagamo na povelje:

»Naložit!«

Kakor odlaganje, tako tudi nalagnje v začetku vadimo razdeljeno.

Na četarjevo povelje:

»Naložit! — **Ena!**«

številka 1, 2, 7 in 8 dvignejo voz v vodoravno lego in pripravijo jermenje, številka 5 in 6 pa naložita svoji na zadnje odloženi lestvi na voz.

Na povelje:

»**Dve!**«

naložita številka 3 in 4 svoji nazadnje odloženi lestvi, na:

»**Tri!**«

zopet številki 5 in 6 naslednji in na:

»**Štiri!**«

številka 3 in 4 zadnji lestvi na voz. Na povelje:

»**Pet!**«

številka 3 in 5 naložita stikalne lestve, številka 4 in 6 pa ak in drogove.

Orodje privežemo na povelje:

»Za odhod — zgotovit!«

Številka 3 in 4, 5 in 6 privežejo zopet orodje, kakor so ga odvezali pri odložitvi, in napravijo obrat v premo smer

Na povelje:

»Prečnika — iztaknit!«

številka 1 in 8 iztakneta prečnika in ju naložita na dvokolnico.

Odhod od orodja izvrši se na povelje:

»S čelom — vzad!«

in:

»Hodoma — pohod!«

Na to povelje korakajo vsi gasilci na svoje mesto za voz, napravijo obrnjen dvored, na četarjevo povelje:

»S čelom — spred!«

pa se obrnejo proti vozu.

Na povelje:

»Razhod!«

gasilci zapuste svoje mesto.

5. Zbrana povelja.

»K lestvam nastop — v dvored!«
»K orodju hodoma — pohod!«
»Prečnika — zataknit!«
»Zgotovit!«
»Odložit!« (1, 2, 3, 4, 5).
»K lestvam — nastop!«
»K lestvam hodoma —pohod!«
»Odkoračna stoja z levo — zdaj!«
»Lestvo — vročit!«
»Lestvo — odložit!«
»Od lestev v desno — v bok!«
»Hodoma — pohod!«
»K vozu — nastop!«
»Naložit!« (1, 2, 3, 4, 5).
» Za odhod — zgotovit!«
»Prečnika — iztaknit!«
»S čelom — vzad!«

»Hodoma po**hod!**«
»S čelom — **spred!**«
»Raz**hod!**«

Č. Vaje z orodnim vozom.

Opis.

Orodni voz je četverokolni voz za 8 do 18 gasilcev. Na orodni voz nalagamo: stikalno lestvo, 2—4 kljukaste lestve, reševalno vrečo, drčo, lovnico, sekire, žage, roynice, lopate, zračjo črpalko, nastavec in drugo gasilsko pripravo. V predalu pod sedežem je tudi ročna lekarna in svetiljka za plezalce.

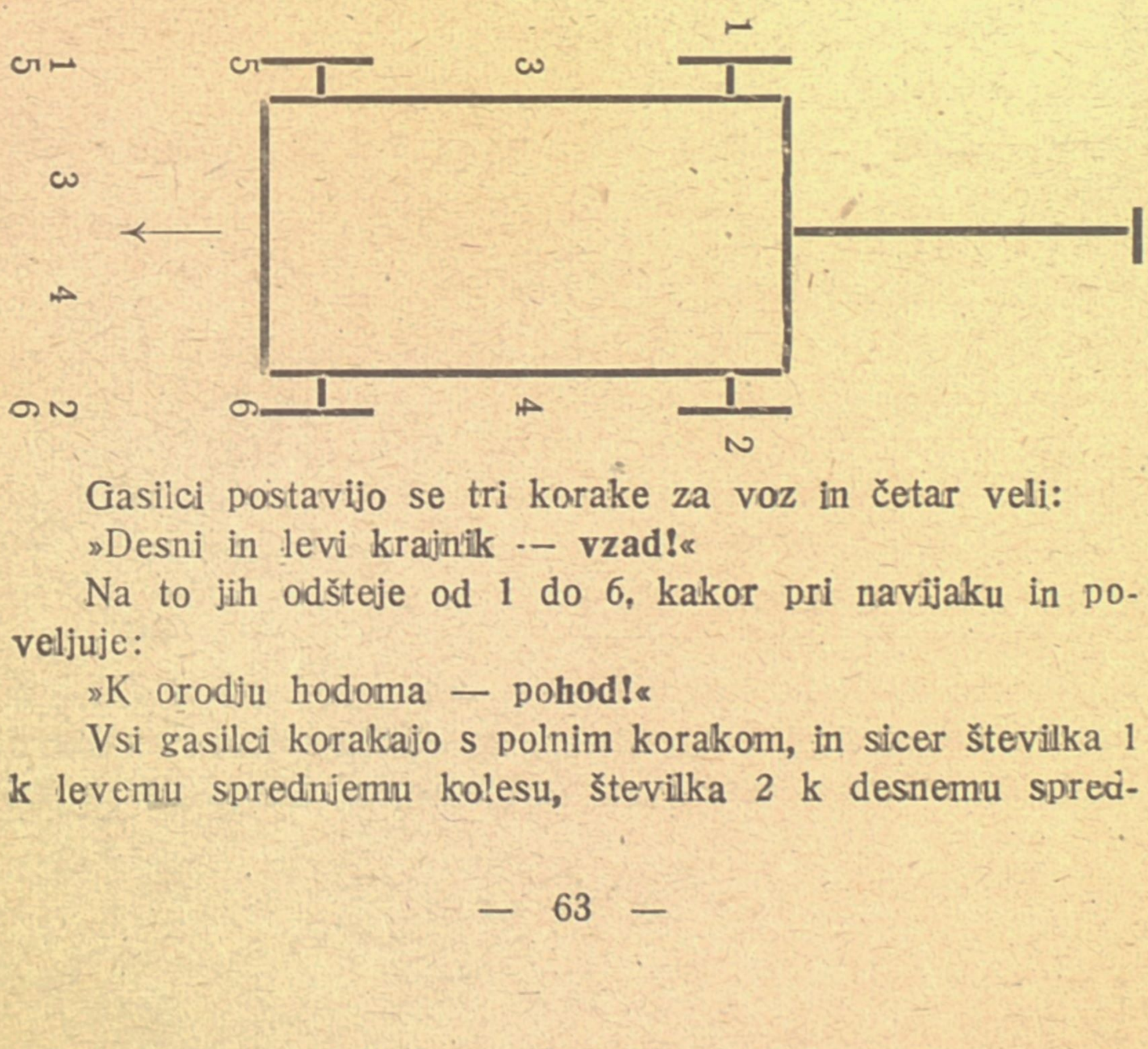
Na orodni voz priklopljamo dvokolni navijak z 200 do 300 metrov cevi, z nastavcem in drugo manjšo pripravo.

1. Nastop in uravnava.

Vajo z orodnim vozom dela četar (članar, vrstar) in šestero gasilcev.

Četar postavi se dva koraka na levo od konca ojesa. s čelom proti vozu, in poveljuje:

»K orodju nastop — v **red!**«

Gasilci postavijo se tri korake za voz in četar veli:

»Desni in levi krajnik -- **vzad!**«

Na to jih odšteje od 1 do 6, kakor pri navijaku in poveljuje:

»K orodju hodoma — po**hod!**«

Vsi gasilci korakajo s polnim korakom, in sicer številka 1 k levemu sprednjemu kolesu, številka 2 k desnemu spred-

njemu kolesu, številka 3 k sredini voza na levi strani, številka 4 k sredini voza na desni strani voza, številka 5 za levo zadnje kolo in številka 6 za desno zadnje kolo.

Preden pričnemo z odlaganjem orodja, odpnemo navijak, če je pripet na orodni voz, na povelje:

»Vozova — **raztaknit!**«

Na to povelje številka 5 in 6 odpneta oje navijaka od orodnega voza, zatakneta ojesni prečnik v oje ter potisneta navijak v stran, da ne dela napotja pri odlaganju orodja. Odstranivši navijak se vrneta na svoje mesto h kolesoma.

2. Odložitev orodja.

Ko so vsi gasilci zopet na svojem mestu pri orodnem vozu, poveljuje četar:

»Zgotovit!«

Na to povelje številka 1 odpre predal pod sedežem in odveže spredniji jermen raztezalne lestve, številka 2 privije zavoro, številka 3 odveže jermen pri lestvi poleg svojega stojišča, odveže berglovko in iztakne iglico berglovke, številka 4 odveže zračjo črpalko in nastavec, številka 5 odveže kljukasto lestvo in vreteno z zračjimi cevmi, številka 6 odveže lestvo in odpre predal drče in predal lovnice.

Orodje odlagamo na povelje:

»Odložit!!«

Odlaganje in nalaganje orodja v začetku vadimo razdeljeno.

Na povelje:

»Odložit! — **Ena!**«

številka 1 znosi zagozde iz predala pod sedežem 6 korakov na desno stran za voz, številka 2 znosi vile, lopate in kladiva za voz k zagozdam, številka 3 nese dvokrako lestvo za voz, številka 4 in 6 znosita podpiralnike za voz, številka 5 pa kljukasto lestvo ter se vrnejo na svoje mesto k vozu.

Na povelje:

»**Dve!**«

stopita številki 1 in 2 na voz, s čelom proti vozu, številka 3 in 4 na desko na zadnjem koncu voza in vsi štirje polagoma potegnejo stikalne lestve raz voz, številka 5 in 6 pa jih lo-

vita in potem odneseta s številko 3 in 4 za voz k odloženemu orodju. Ko so gasilci zopet vsak na svojem mestu, po veljujemo:

»**Tri!**«

Na to povelje številka 5 in 6 potegneta drčo iz predala, številka 3 in 4 prineta drčo na drugem koncu ter jo neso k orodju za voz.

Na povelje:

»**Štiri!**«

številka 5 in 6 potegneta lovnico iz predala, številka 3 in 4 jo primeta na drugem koncu in jo polože k odloženemu orodju.

Na povelje:

»**Pet!**«

številka 1 stopi na voz in poda čez voz številki 2 zračjo črpalko, da jo odnese k orodju, številka 3 odloži berglovko k orodju, številka 4 nastavec, številka 5 in 6 pa vreteno z zračjimi cevmi. Na to se vsi gasilci zopet vrnejo na svoje mesto.

3. Naložitev.

Orodje nalagamo na povelje:

»Naložit!«

V začetku nalagamo orodje razdeljeno, in sicer na povelje:

»Naložit! ... **Ena!**«

Na to povelje stopi številka 1 na voz in potegne zračjo črpalko na voz, ki jo prinese številka 2, številka 3 naloži berglovko, številka 4 nastavec, številka 5 in 6 pa vreteno z zračjimi cevmi.

Na povelje:

»**Dve!**«

številka 3, 4, 5 in 6 prineso lovnico ter jo potisnejo v predal.

Na povelje:

»**Tri!**«

številka 3, 4, 5 in 6 prineso drčo in jo potisnejo v predal.

Ko sta naloženi drča in lovnica, poveljuje četar:

»**Štiri!**«

Na to povelje stopita številka 1 in 2 na voz, s čelom proti vozu, številka 3, 4, 5 in 6 prineso stikalne lestve in jih dvignejo na voz. Številka 1 in 2, stoječ na vozu, primeta za lestve ter jih s pomočjo številke 3 in 4, ki med tem stopita na desko za vozom, potiskajo na voz v svoje ležišče. Številka 5 in 6 potiskata lestve za številkami 1, 2, 3 in 4, dokler jih dosezata. Naloživši lestve se vrnejo vse številke na svoje mesto k vozu in četar veli:

»**Pet!**«

Na to povelje številka 1 znosi zagozde v predal pod sedežem, številka 2 znosi vile, lopate in kladiva na voz na svoje mesto, številka 3 naloži dvokrako lestvo, številka 4 in 6 podpiralnike, številka 5 pa kljukasto lestvo ter se postavijo na svoje mesto k vozu, s čelom naprej.

Ko je naloženo orodje na voz poveljujemo:

»Za odhod — zgoto**vit!**«

Na to povelje številka 1 zapre predal pod sedežem in priveže spredniji jermen raztezalne lestve, številka 2 odvije zavoro, številka 3 priveže jermen pri lestvi poleg svojega stojišča, jermen berglovke in zatakne iglico berglovke, številka 4 priveže zračno črpalko in nastavec, številka 5 priveže kljukasto lestvo, vreteno z zračjimi cevmi, številka 6 priveže stikalne lestve in zapre predal drče in predal lovnice.

Ko so vsi na svojem mestu, se četar prepriča o pravilni naložitvi ter poveljuje:

»Na — **voz!**«

Na to povelje sedejo na voz, in sicer številka 1, 3 in 5 na levo stran voza, številka 2, 4 in 6 pa na desno stran voza. Spredniji sedež je določen za četarja, kočijaža in trobentača.

Raz voz skočijo gasilci na četarjevo povelje:

»Raz — **voz!**«

ter se postavijo na svoje mesto k vozu, s čelom naprej, četar pa dva koraka na levo od konca ojesa s čelom proti vozu.

Ako je bil pred vajo pripet na orodni voz navijak, četar pred obratom poveljuje:

»Vozova — stak**nit!**«

Na to povelje številka 5 in 6 pripeljeta navijak in ga pripneta na orodni voz.

Od orodja korakajo gasilci na četarjevo povelje:

»S čelom — **vzad!**«

potem:

»Hodoma — po**hod!**«

dalje:

»S čelom — **spred!**«

na to:

»Desni in levi krajnik — v **red!**«

in:

»Raz**hod!**«

na kar gasilci zapuste svoje mesto.

4. Zbrana povelja.

»K orodju nastop — v **red!**«
»Desni in levi krajnik — **vzad!**«
»K orodju hodoma — po**hod!**«
»Vozova — razta**knit!**«
»Zgoto**vit!**«
»Odlo**žit!**« (1, 2, 3, 4, 5).
»Nalo**žit!**« (1, 2, 3, 4, 5).
»Za odhod — zgoto**vit!**«
»Na — **voz!**«
»Raz — **voz!**«
»Vozova — sta**knit!**«
»S čelom — **vzad!**«
»Hodoma — po**hod!**«
»S čelom — **spred!**«
»Desni in levi krajnik — **v red!**«
»Raz**hod!**«

D. Reševalne in druge priprave.

Ročne brizgalnice.

Pri majhnem ognju, kjer ne kaže polagati cevi, porabljamo brizgalnice najmanjše vrste: berglovke, brentne brizgalnice in ročne brizgalnice.

Berglovko, ki je slična bergli in ima odtod svoje ime, postavljamo v posodo napolnjeno z vodo. Oskrbujeta jo

dva gasilca. Prvi gasilec dene berglo pod levo pazduho in z desno roko črpa vodo, drugi gasilec gasi z ročnikom v roki, ki je spojen s 3—4 metre dolgo berglično cevjo.

Brentna brizgalnica je mala ročna raztezalna in stiskalna brizgalnica, ki črpa vodo iz brente, katero nosimo na ramah.

Ročna brizgalnica je kakor brentna brizgalnica, majhna raztezalna in stiskalna brizgalnica, ki ima na spodnjem koncu 1—2 metra dolgo črpalno cev. Črpalno cev vtikamo v kakršnokoli posodo z vodo.

Sod.

Sod za vodo, ki drži 600 do 900 litrov, je montiran na četverokolnico. Sod ima zgoraj odprtino, v katero vtikamo sesalno cev, spodaj pa odpiralnik za izpuščanje vode. Na vozu je prostora za 6 gasilcev. Na zadnjem koncu je priprava, s katero priklopljamo na voz navijak, kadi za vodo ali drugo pripravo. Ob straneh voza je priprava za manjše lestve, ake itd., na zadnjem koncu pa prostor za manjšo brizgalnico.

Kad.

Kad za vodo je dvokolnica, ki služi za dovažanje vode na požarišče; priklopljamo jo na vprežene vozove ali pa jo prevažajo gasilci samotež.

Posebne vrste kad je kad s kurilno pripravo. Pozimi, če treba, zgrejemo vodo, da nam je za vse slučaje na razpolago. Kurilna priprava je enaka oni pri navadnih železnih pečeh.

Konopec ali vrv.

Plezalski konopec ali plezalska vrv je spletena iz najboljšega konopnega prediva; na enem koncu je vpleten karabinar, na drugi konec železen krožec; dolg je 15 do 30 metrov in drži do 5 meterskih centov.

Konopec nosijo plezalski dostojanstveniki in prvi plezalci.

Konopec nam služi:
1. za dviganje cevi,
2. za dviganje sekir in lestev,
3. za dviganje reševalne vreče,
4. za dviganje reševalne drče,
5. za spuščanje ogroženih oseb,
6. za beg ogroženih gasilcev.

Pri dviganju različnih predmetov spuščamo konec s karabinarjem na tla. Gasilcem na tleh je skrbeti za to, da se predmeti, ki jih dvigamo, ne zatikajo na zid ali okna; to napravimo, ako jih nalahko vlečemo od stene, če treba s posebnim konopcem.

1. Reševanje s konopcem.

Ogroženi osebi zavežemo čez prsi do 6 centimetrov širok pas, na katerega spred in zad pripnemo po en konopec. Sprednji konopec vržemo pred pričetkom spuščanja na tla, da spodnji gasilci vlečejo ogroženca od stene, zadnji konopec pa služi za spuščanje ogroženca raz okno. Pri tem eden gasilcev okobali okno in reševalni konopec ovije trikrat okolu svojega karabinerja, drugi gasilec pa polagoma spušča okolu karabinerja naviti konopec, da ogroženec polagoma leze na tla. Gasilec z ovitim karabinarjem mora biti z obema rokama oprt na okno, da ga ogroženec ne potegne za seboj. Ženskam pri takem reševanju zavežemo krilo pod kolenom.

Še prikladnejša in bolj priporočljiva pa je uporaba zank. Na konopec napravimo eno, dve ali pa tudi tri zanke. Pri eni zanki sede ogroženec v zanko in z rokama se prime za konopec nad vozlom, ki mora biti v višini prsi; pri dveh zankah v eno zanko sede ogroženec, drugo zanko pa mu pod pazduho potegnemo okolu pleč; pri treh zankah v dve zanki sedemo (v vsako z eno nogo), tretjo zanko pa potegnemo ogrožencu okoli pleč. Reševanje z dvema in tremi zankami je uporabljivo zlasti pri omamljenih osebah, ki se radi omamljenosti ne morejo držati za konopec.

2. Beg ogroženega gasilca.

Gasilec pritrdi konopec z vijakom na zdrava tla, na klin, katerega je zabil s sekiro v steno, ali na drug zanesljiv na-

čin; okobali okno, vrže spodnji konec privezanega konopca raz okno na cesto, ovije konopec trikrat okolu svojega karabinarja, tako da je privezani konec zavit zgoraj, dol viseči konec pa spodaj; z desno roko prime konopec nad karabinarjem, z levo roko pa za desnim ledjem napne dol viseči konec in se tako polagoma spušča na tla; z nogama se opira na zid, da ne zadeva ob slemena, okna itd. Trikratni zavoj konopca okolu karabinarja mu služi za zavoro. Ta način bega bo pri previdnem in pravilnem postopanju plezalcev le redkokje pri šel v poštev, toda dobro je, da ga poznamo.

3. Vozlanje in metanje konopca.

Pri napravi zank na konopec, pri navezavanju predmetov je treba posebne spretnosti in zategadelj je potrebno, da gasilca izurimo tudi v tem oziru. Nič manj važno je tudi metanje konopca do višjih nadstropij. Spreten metalec vrže konopec tudi do 3. in 4. nadstropja.

Vreča.

Reševalna vreča, ki jo rabimo pri reševanju ljudi, kadar so vsi drugi izhodi iz visokega poslopja zaprti, je 15-25 metrov dolga in en meter široka vreča iz močnega platna. Vrhnja stran vreče ni sešita, temveč na razdaljo 40 centimetr. speta z jermenčki. Na zgornjem koncu ima vreča všite trikotne všive, tako da je zdatno povečana njena širina. Tu je tudi všit v spodnji del 2 metra dolg in močen drog, katerega z močnimi jermeni privezujemo na enak drog, ki ga opremo na notranjo steno ob oknu. Na drog vrh vreče je pritrjen obroč, ki dvignjen odpira razširjeno vrečo proti oknu. V to odprtino spuščamo posamez ljudi, tako da jih posadimo na okno, primemo vzad pod pazduho in na znamenje: »Pozor!« in »Skok!« spustimo v vrečo po kateri po hrbtu, z nogami naprej, z obrazom navzgor zdrsnejo do tal.

Reševalna vreča je najvarnejša reševalna priprava, kar jih dandanes poznamo; nesreča je docela nemogoča, zlasti če se vpoštevajo določila, ki veljajo za reševanje z vrečo. Vaje z vrečo dela četar (členar, vrstar) in najmanj 6 gasilcev: dva na oknu, 4-8 na tleh. Vrečo nakladamo in vozimo s seboj

na orodnem vozu. V resnem slučaju obesimo vrečo na okno tako, da vsaj 2 gasilca prodereta po stopnicah, če to ni mogoče, po kljukastih lestvah ali po raztezalni lestvi do nadstropja, kjer je treba pomoči. — Tu vržeta vrv raz okno in ž njo potegneta vrečo do okna ter jo pritrdita. Paziti pa je treba na to, da z vrečo vred dvignemo tudi drog, katerega je znotraj nasloniti na zid in zvezati z vrečnim drogom.

Znamenja za skok v vrečo daje četar. Na napóved: »Pozor!« gasilci napno vrečo in na povelje: »Skok!« spustimo ogroženo osebo v vrečo. Na dvoriščih, ali v ozkih ulicah, kjer ni prostora za raztegnitev vreče, tudi z navpično obešeno vrečo, rešujemo ljudi, na ta način, da vrečo spodaj 4-8 krat zavijemo in potem polagoma odvijamo in tako polagoma spuščamo ogroženca proti tlom. Za vsako nadstropje računimo tri cele zavoje.

Ojstrih predmetov osebe, katere spuščamo v vrečo, ne smejo imeti s seboj. Gasilcem je sekirice odložiti, preden se spuščajo v vrečo.

Več kot ene osebe hkratu ne smemo spuščati v vrečo.

Ženskam, ki jih spuščamo v vrečo, na kolenih zvežemo krilo.

Na četarjevo povelje:

»Vrečo — naložit!«

naložimo vrečo zopet na voz v nasprotnem redu, kakor smo jo odložili, odnosno potegnili do okna.

Drča.

Za reševanje ljudi in drugih predmetov iz gorečih poslopij, kadar ni mogoče več rabiti stopnic, nam služi poleg drugih pripravv tudi reševalna drča. Drča je tri metre široka in 15-25 metrov dolga plahta iz močnega platna; po žlebu ima našito drugo en meter široko in od vrha do tal segajočo platneno progo, na stranskih robovih pa ima všite močne vrvi, s katerimi jo napnemo in držimo napeto.

Na zgornjem koncu drče je všit po celi širini drče močen drog, katerega z močnimi jermeni privezujemo na enak drog, ki ga opremo na notranjo steno ob oknu. Pri dviganju drče je paziti na to, da z drčo vred dvigamo tudi drog, katerega pritrjujemo na notranjo steno in da je našiv v žlebu drče

obrnjen navzgor. V slučaju, da drče radi omejenega prostora ne moremo potegniti v ravni smeri od stene, potegnemo jo poševno, toda v tem slučaju moramo nabrati in zvezati zanke na vrvi ob zgornjem koncu drče, da nam v drčo spuščeni ljudje ali vrženi predmeti ne padejo iz nje.

Vaje z drčo dela četar (člemar, vrstar) in najmanj 6 gasilcev: dva na oknu, 4-8 na tleh.

Osebe, katere je rešiti, posadimo na okno, primemo vzad pod pazduho in na četarjevo napoved: »Pozor!« gasilci napno drčo, na povelje: »Skok!« ogroženca spustimo v drčo, po kateri z nogami naprej, s prekrižanima rokama na prsih in po hrbtu zdrsne do tal. Ojstrih predmetov, ki bi utegnili poškodovati drčo, ne smemo metati vanjo. Težke predmete moramo privezati na vrvi, da ne zdrsnejo prehitro po drči. Vratolomnih skokov v drčo nikdar in nikomur ne smemo dovoljevati.

Drčo nakladamo in vozimo s seboj na orodnem vozu.

Naložimo jo na četarjevo povelje:

»Drčo — naložit!«

Lovnica.

Lovnica je čveterokotna, štiri metre široka in 4 metre dolga platnena plahta, ki je obrobljena z močno zankasto vrvjo; na vsaki strani je po 11 zank in na spodnji strani je v okrepitev premrežena z 12 timi za dlan širokimi jermeni. Lovnico nakladamo in vozimo s seboj na orodnem vozu; porabljamo jo pri reševanju ljudi, kjer ni več izhoda iz visoke stavbe in kjer ni časa za zamudno obešanje vreče ali pa drče, ali če sploh ni mogoče drugače rešiti ogroženih ljudi. Lovnico potemtakem porabljamo le v skrajnem slučaju, ker nima tiste varnosti kot vreča in drča.

Lovnico napnemo pod okno ali pod kraj, kjer ogroženec ali ogroženci čakajo na rešitev.

Pri lovnici porabljamo po 20 do 40 ljudi, ki jo za zanke — stoječ drug poleg drugega — dvignejo na plečah in napno. Gasilci so obrnjeni od lovnice; z levo nogo napravijo izpad naprej, z desno zakoračno stojo; zanke primejo nad desno

ramo: z desno roko s podprijemom, z levo roko z nadprijemom.

Na četarjevo napoved »Pozor!« vsi napno lovnico in na poveije: »Skok!« skoči ogroženec v lovnico. Ker je malokdaj dovelj gasilcev za reševanje z lovnico, pritegnemo k delu civilno prebivalstvo, katero hitro na mestu poučimo o vedenju; najmanj pa morajo biti vsaj 4 gasilci pri lovnici, ki vsaj na oglih lovnice vodijo reševalno delo.

Za skok iz prvega nadstropja približno 20, za skok iz drugega nadstropja približno 30, za skok iz tretjega ali četrtega nadstropja najmanj 40 mož.

Lovnico napnemo tik ob steni, da ogroženec more skočiti na sredo lovnice in da gasilci ob steni niso v nevarnosti, da jim ogroženec skoči na hrbet. Več kot ena oseba hkratu nikdar ne sme skakati v lovnico, šele ko je četar dvignil prvega ogroženca raz lovnico, znova in za vsako osebo napove in poveljuje: »Pozor!« in »Skok!«

Z vso strogostjo pa je vplivati četarju na ogrožence, da nikdo pred poveljem ne skače v lovnico.

Lovnico naložimo na voz na četarjevo povelje:

»Lovnico — naložit!«

Krinka.

Krinka je neke vrste havba, ki jo denemo na glavo čez čelado in privežemo pod ramama. Zrak dovajamo po zračjih ceveh z zračjo črpalko.

Krinko natikamo, kadar je treba prodreti v kraje, ki so prenapolnjeni z dimom ali z dušljivimi plini.

Gasilec s krinko na glavi navije potrebno dolžino zračjih cevi, ki so spojene s krinko in z zračjo črpalko, na desno roko ter se poda v ogroženi kraj, najmanj en gasilec pa mu sledi kar najdelj mogoče.

Na gasilca v dimu je polagati največjo pozornost, osobito na to, da dobiva sveži zrak in da se vpošteva njegove migljaje in njegova navodila.

Krinka je napravljena tako, da gasilec vidi, sliši in tudi lahko govori.

Dimno krinko nalagamo na orodni voz.

Podpora.

Kadar preti nevarnost, da se podere strop ali drugi del poslopja, kar bi oviralo delo ali povzročalo škodo, postavimo podporo.

Podpora je četvero ali šestero pripravljenih tramov, ki zloženi po zarezah tvorijo podporo, z vijakom raztezamo ali pa skrajšujemo podporo.

Podporo nakladamo in vozimo s seboj z orodnim vozom.

Postavljamo ali podtikamo jo na četarjevo povelje: »Podporo — podtaknit!« in nakladamo na povelje: »Podporo — naložit!«

Gasilski domovi in hramovi.

Gasilno orodje, opravo in pripravo shranjujemo v posebnih v to svrho zgrajenih stavbah. Male stavbe, ki imajo poleg prostora za orodje le še stopišče, ali morebiti kvečjemu še sobico v podstrešji nad orodiščem, imenujemo »g a s i l s k e h r a m o v e«, večje — enonadstropne ali dvonadstropne stavbe z več sobami imenujemo »g a s i l s k e d o m o v e«. Gasilska orodišča naj imajo potemtakem stavbi primeren napis:

Gasilski hram,

ali pa:

Gasilski dom.

Naziv »gasilni dom« ni pravilen in delajmo na to, da se opusti in odpravi, kjer je v rabi.

Nauk o znamenjih.

Uvod.

Pri požarih, zlasti pri večjih požarih dogaja se, da radi oddaljenosti posameznim oddelkom ne moremo dajati ustnih povelj. V takih slučajih dajemo znamenja s piščalko, s trobko ali z rogom.

Piščalko naj ima vsak gasilec, vsaj pa vsak dostojanstvenik. Dvoglasno trobko nosijo četniki in višji poveljniki. Znamenja z rogom dajo le trobentači po ukazih vodje gašenja.

Pri večjih društvih, ki so razdeljena v čete, imamo višje in nižje uglašene rogove. Višje uglašeni rog (v A) je določen za prvega trobentača, nižje uglašeni (v F) pa so določeni za trobentače posameznih društev in čet. Pri manjših društvih, ki niso razdeljena v čete, morejo biti potemtakem v rabi le nižje (v F) uglašeni rogovi.

Znamenja s piščalko, s trobko in z rogom dajemo le tedaj, če je res potrebno. Paziti pa je zlasti na to, da se trobi in piska v presledkih, ne prek in prek, kar povzroča le zmešnjavo.

Pred znamenja, ki veljajo vsem oddelkom, dajemo trikratni »Pozor!«

Pri veliki oddaljenosti med goriščem in orodjem ali poveljništvom postavimo na primeren kraj posredovalnega trobentača, ki ponavlja znamenja.

Oddelek, kateremu je namenjeno znamenje, ponovi znamenje v dokaz, da je je razumel.

Kadar gasilcem preti nevarnost, ne da bi vedeli za to, damo znamenje »Nazaj« ali »Nevarnost«. To znamenje da poveljujoči oddelni poveljnik, če pa je nevarnost nujna, vsak dostojanstvenik, ki opazi nevarnost.

Gasilcem, katerim velja to znamenje, se je nemudoma umakniti, pustivši orodje (lestve, cevi itd.) na svojem mestu. Kadar slišimo znamenje »Nevarnost«, pustimo orodje in opravo ter kar najhitreje hitimo kličočemu gasilcu ali kličočim gasilcem na pomoč.

Na znamenje »Pozor« mora brezpogojno nastati grobna tišina, da slišimo dano znamenje.

Sploh gasilec dela na gorišču mirno, previdno, prevdarno; kričanja in klicanja ne smemo slišati.

Gasilska znamenja mora poznati vsak gasilec in ne zadošča, da jih zna samo dati, temveč jih mora tudi razumeti. Zategadelj vadimo znamenja nele v »šoli«, temveč zlasti pri praktičnih vajah, kjer jih gasilec lažje razume in obenem tudi izvede. V začetku naj gasilec ustno ali s piščalko ponavlja dano znamenje.

Pri vsakem gasilnem društvu je gotovo kdo, ki razume in pozna note, kjer pa tega ni, razlaga naj se pomen not takole:

Tone zaznamujemo z znamenji, katera imenujemo n o t e. Da pa žnjimi označimo višino ali nižino tona, pišemo jih na petero sporednih črtic ali med črtice, ako pa je potrebno tudi nad ali pod črtice.

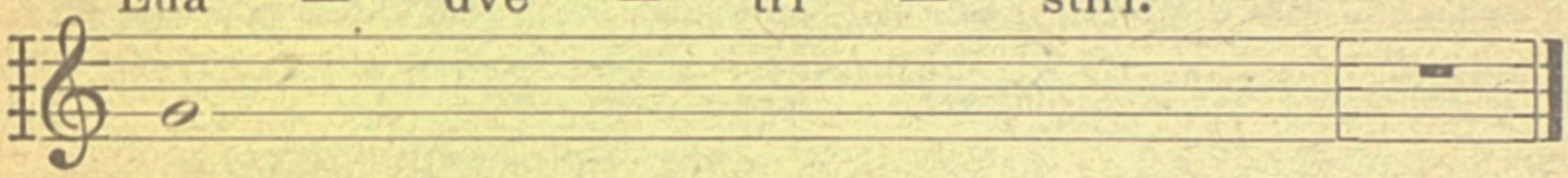
Note delimo na c e l e (ali četveročetrtinske), na p o l o v n e (ali dvečetrtinske), na č e t r t i n k e, na o s m i n k e in tako dalje.

Kakor imamo različna znamenja za note, tako imamo tudi različna znamenja za molk, katera imenujemo p a v z e.

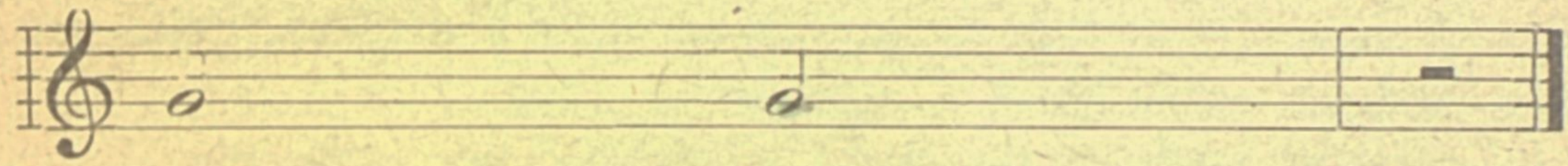
Tone in molke označujemo tako-le:

Dolžina tona: Molk:
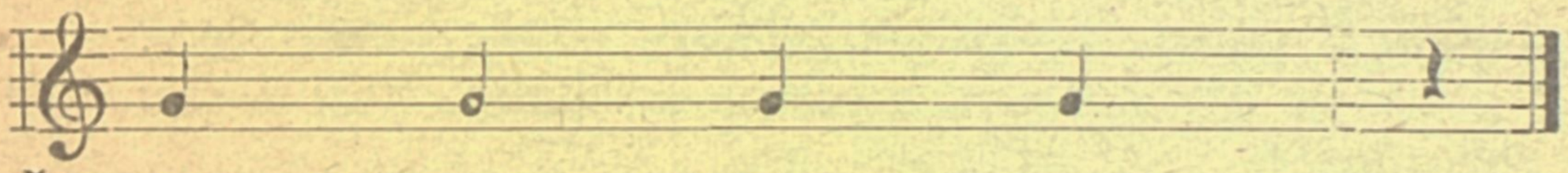
Ena — dve — tri — štiri.

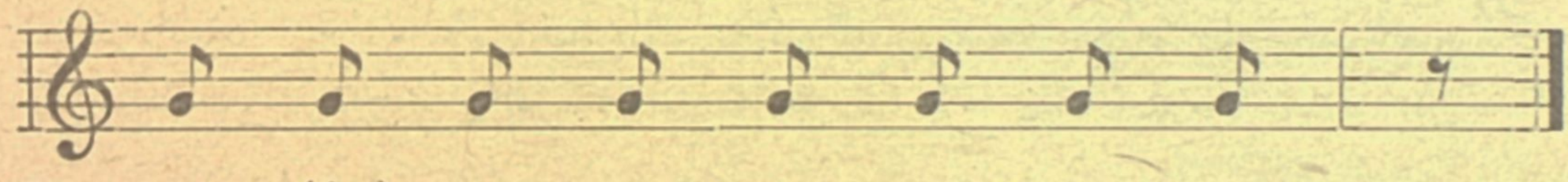
Cela nota ($^4/_4$).
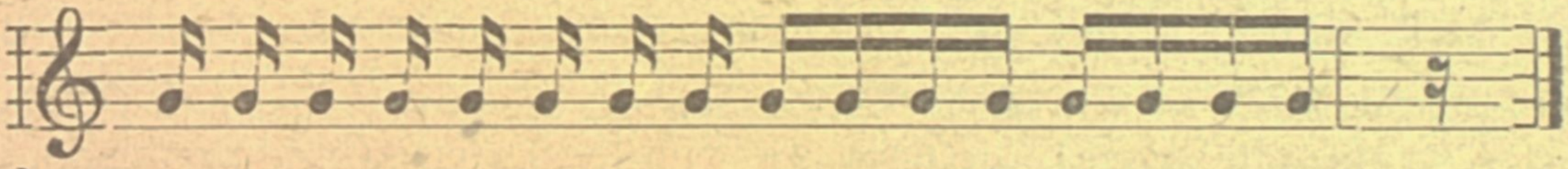

Polovna nota ($^2/_4$).

Četrtinka ($^1/_4$).
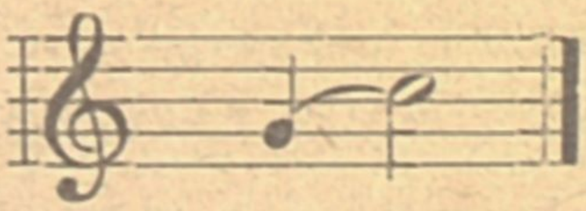

Osminka ($^1/_8$).
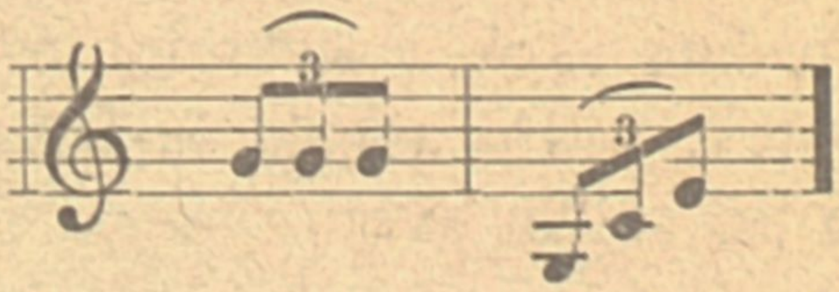

Šestnajstinka ($^1/_{16}$).

Vsako tako noto moremo zapiskati ali zatrobiti s piščalko, s trobko ali z rogom. Presledek se mora čutiti.

Kadar hočemo, da ni presledka med nizkim in visokim tonom, označimo noti z vezilom ⁀,
n. pr.

Če razdelimo eno noto v tri jednake dele namesto v dva, dobimo t r i j o l o,
n. pr.

Tega razlaganja naj se poprimejo vsa gasilna društva, če hočemo, da razumemo znamenja drug drugega.

Gospod dr. Josip Čerin, kapelnik godbe Dravske divizije, ki je rade volje in požrtvovalno uredil znamenja po veljavnih glasbenih načelih, za kar mu bodi na tem mestu izrečena najtoplejša zahvala, je k znamenjem pridal nastopne opombe:

Opombe k znamenjem.

Ko sem sestavljal znamenja za gasilna društva, delal sem po sledečih principih:

V prvi vrsti je bilo treba, sestaviti taka znamenja, da jih ni mogoče zamenjati drugo z drugim, da so torej dovolj markantna in pa da so obenem kolikor mogoče enostavna.

Kar je bilo znamenj porabnih iz starega vežbovnika, sem jih pridržal.

Pri znamenjih za rog pomeni stopnjevanje tonov od spodaj navzgor, da se delo začenja, ali nadaljuje; nasprotno pa kažejo padajoči toni, da se delo pojenjuje, skončava ali popolnoma ustavi.

Znamenja za trobko in piščalko sem naredil dosledno iz d v e h delov. Prvi del znamenja pomenja vrsto orodja ali dela, za katero naj znamenje velja — to je a v i z o; drugi del znamenja, to so posamezni klici, pa označuje natančno posamezno orodje in kaj naj se žnjim izvrši. — Kar se tiče tempa, v katerem naj se izvajajo vsa znamenja, omenjam, da naj se vzame počasni korakov tempo, približno 100 korakov ali udarcev na minuto.

To velja za znamenja za rog in za znamenja za piščalko, pri katerih se šteje.

Pri znamenjih, katerih prvi del je avizo, naj se naredi po tem avizu kratek presledek. Zaznamovan je z vejico (').

Znamenje štev. 1 je vzeto iz starega predpisa; tukaj prihaja v pravilni tonovski in ritmični obliki.

Štev. 2 je začetek Kocijančičeve pesmi »Danes tukaj jutri tam«.

Štev. 3 »Pozor ima skok v kvinto, da se tako natančno loči od znamenja štev. 5 (Požar), ki je kot požarno znamenje vpeljano in znano po celem svetu.

Štev. 6 »Naprej« sestoji v postopu navzgor iz istih tonov, kakor štev. 7 v obratnem načinu za »Nazaj«.

Štev. 8—12 za poveljnika je avizo, potem pride klic, ki natančno pove četo, katere poveljnik je klican. Društveni poveljniki se kličejo s trikratnim znamenjem.

Štev. 13 je vzeta iz starega predpisa. Če odprem tok, dodam avizu »Tok« še »Naprej« — če ga naj zaprem, sledi avizu »Tok« še klic »Nazaj«.

Štev. 20. Trikratni padec tona kaže dosti umljivo, da najvažnejšega sredstva, vode, ni. -- Muzikalično ima to znamenje karakter žalosti, in za gasilca je moment, ko zmanjka vode, gotovo žalosten.

Štev. 21 sestoji iz dveh delov, to je »Pozor« (štev. 3), in pa »Požar« (štev. 5); poslednje znamenje pa stoji tu oktavo više, da se na ta način pričetek gašenja na eminentno jasen način izraža.

Štev. 22 je »Pozor«, potem pa trikratni padec tona, ki znači skončanje dela.

Štev. 23 in 24. Za značenje t o k a, ki ga smatramo kot nekaj dolgega ali dolgo trajajočega, so porabljene najdaljše note, cele. — Po »avizu« pridejo posamezni klici; ti naj bodo k r a t k i in o s t r i. Med avizo in klicem pa naredi znaten presledek. — Za o d p r e t i tok stoji e n dolg avizo, za z a p r e t i tok pa imaš d v e dolgi noti. — Isto najdeš pri »cevi«, katero znamenje je iz starega poslovnika vzeto; za c e v z d o l ž i t i e n kratni avizo, za s k r a j š e v a n j e d v a kratni, za o d s t r a n j e v a n j e t r i kratni avizo »cev«. — (Znamenja 33—40).

Za l e s t v o je bilo treba novega znamenja; to sestoji iz dveh jednakih delov. Posamezne klice po avizu »Lestva« si zapomniš lahko, če vzameš raznovrstne lestve v abecednem redu (1. Kljukasta lestva. 2. Raztezalna lestva. 3. Stikalna lestva. 4. Strešna lestva.) K — 1 klic, R — 2 klica, St — 3 klici, Str. — 4 klici.

Za d r č o, l o v n i c o i n v r e č o imaš znamenja sestoječa iz treh dolgih piskov; klice po avizu si tudi lahko zapomniš v abecednem redu (1. Drča. 2. Lovnica. 3. Vreča.) D — 1, L — 2, V — 3.

Znamenje za plezanje je dolg pisk med dvema kratkima, ali muzikalično povedano, kadar je dolga nota med dvema kratkima v istem taktu, imenujemo tako razdeljenje not sinkopo. Sinkopa ima karakter vlečljivosti, neokretnosti, a tudi pritiska, ta mi je za označenje plezanja najbolj primerna — In če slišiš po avizu »Plezanje« dolg pisk, vedi, da ti je postati.

Štev. 53 »Pozor« za piščalko je isto znamenje kakor štev. 3; isto velja o štev. 54 in 4. Ravnotako sta znamenji 55 in pa 22 isti.
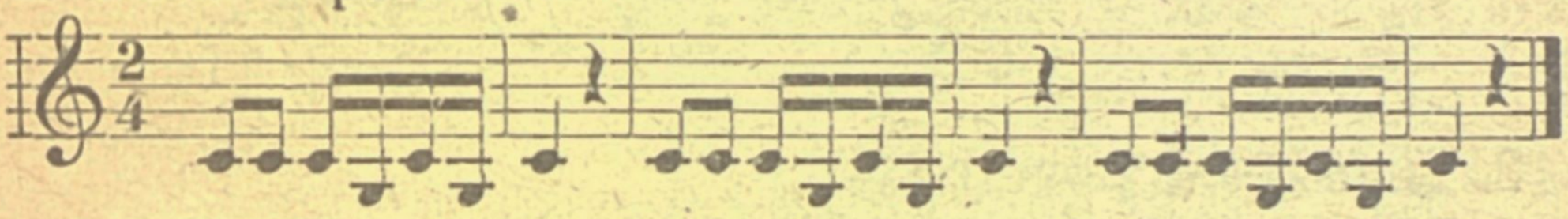
»Nevarnost« štev. 56 so ostri klici; znamenje se ponavlja po potrebi.

»Gasilska koračnica« je ostala neizpremenjena.
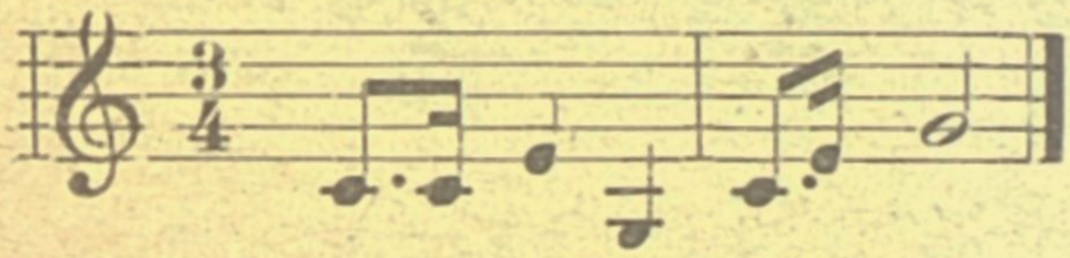
A. Znamenja za rog.

a) Razna.
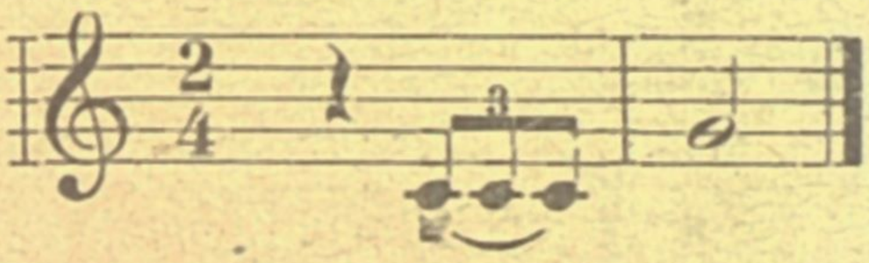
1. Sklic k požaru:
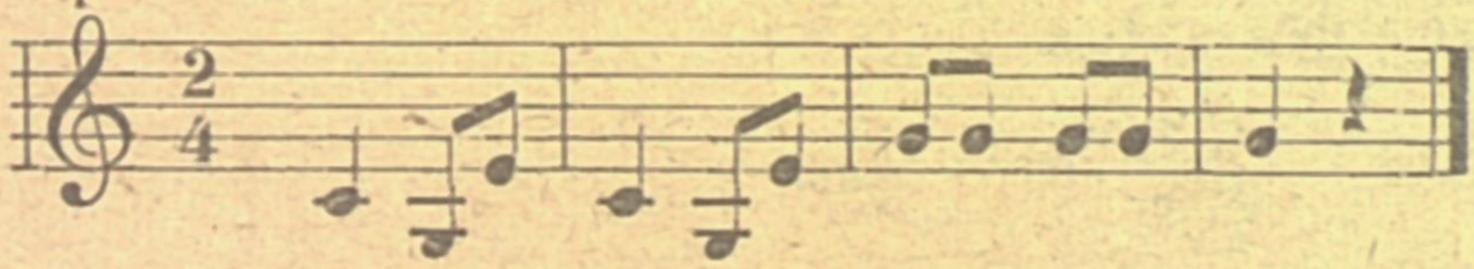

2. Klic gasilnega društva Ljubljana:
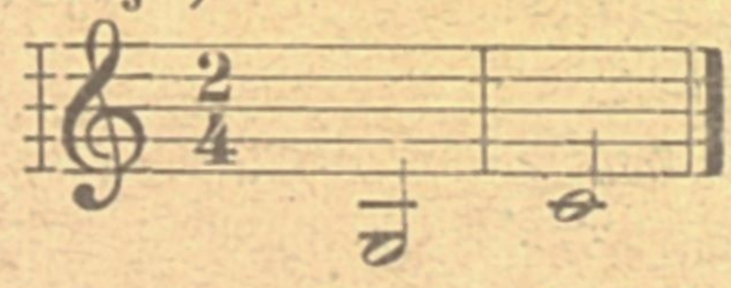

3. Pozor:
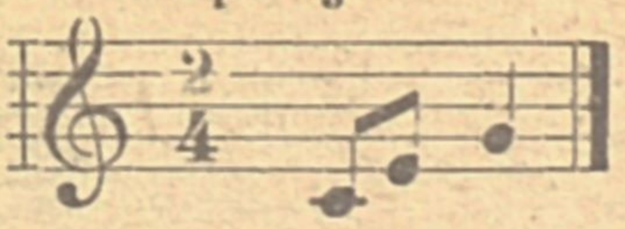

4. Nastop v red ali dvored:
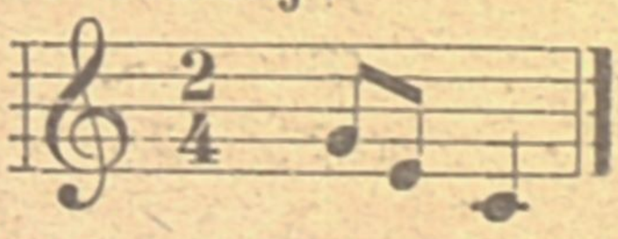

5. Požar (med vožnjo):
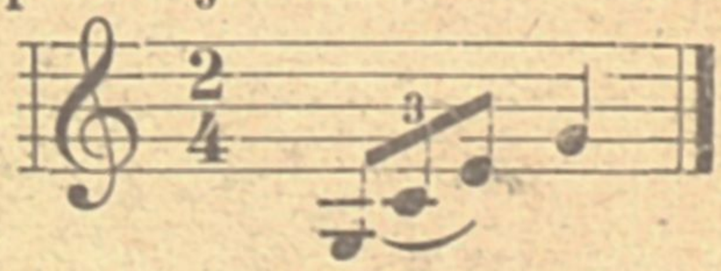

6. Naprej:
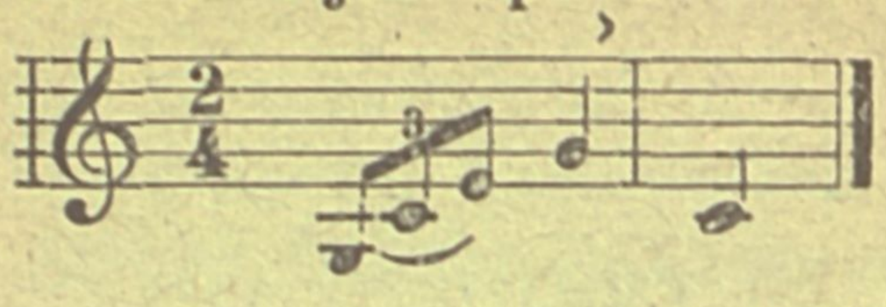

7. Nazaj:

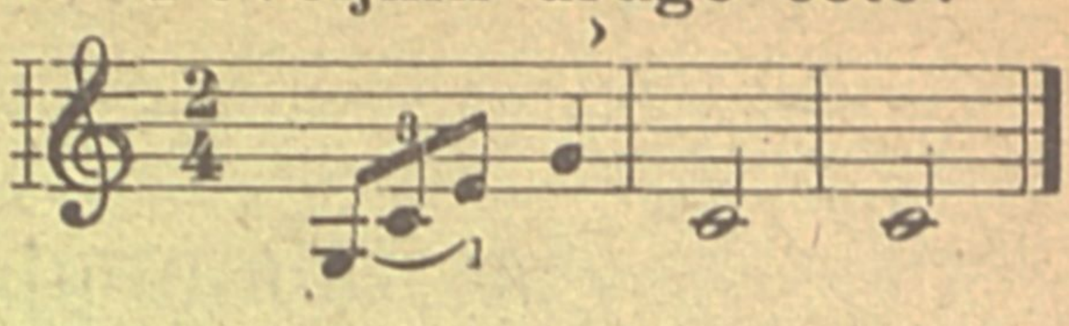
8. Znamenje za poveljnika:
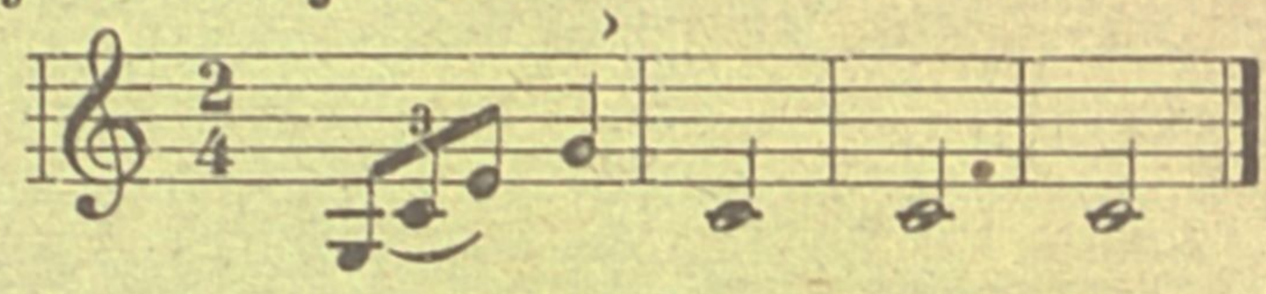

9. Poveljnik prve čete:
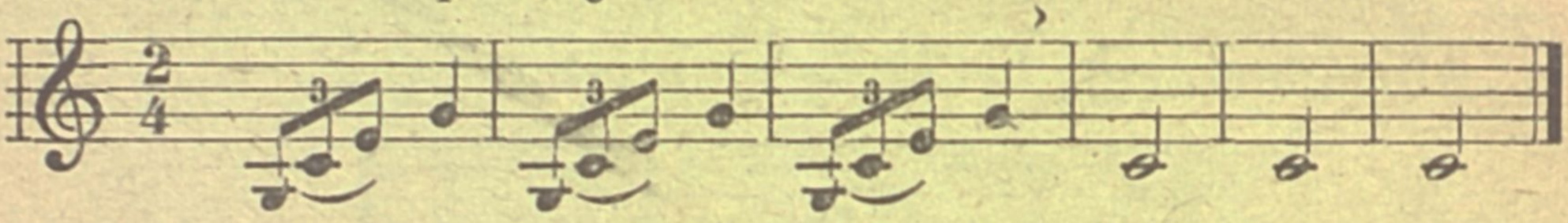

10. Poveljnik druge čete:

11. Poveljnik tretje čete:
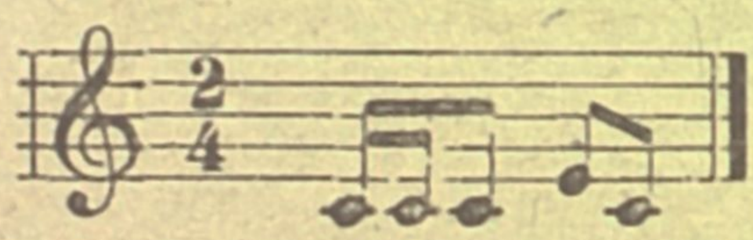

12. Društveni poveljniki:
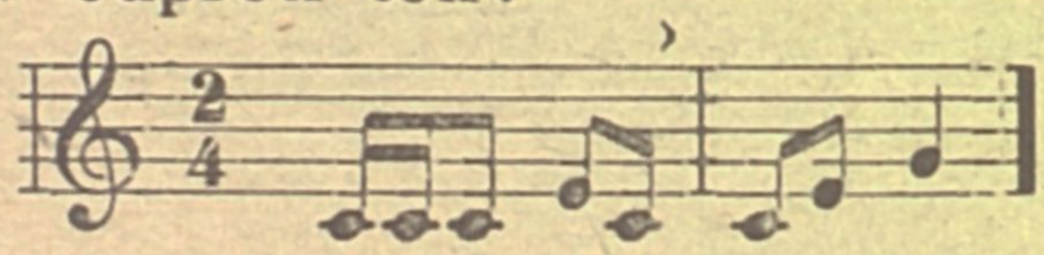

b) Odpiranje in zapiranje toka.
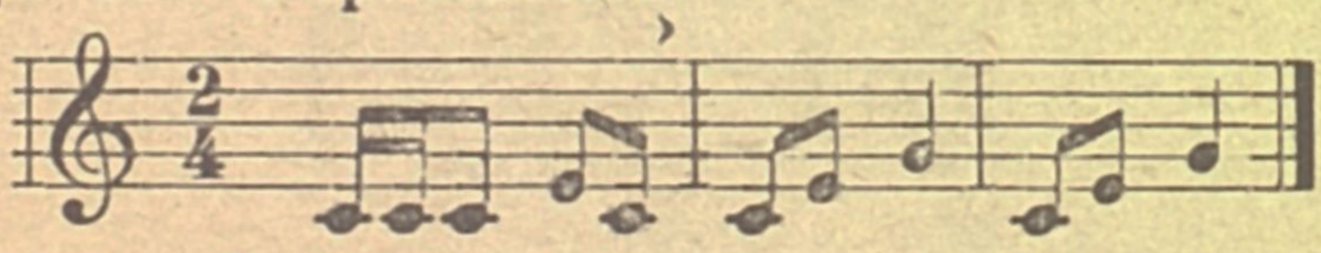
13. Znamenje za tok:
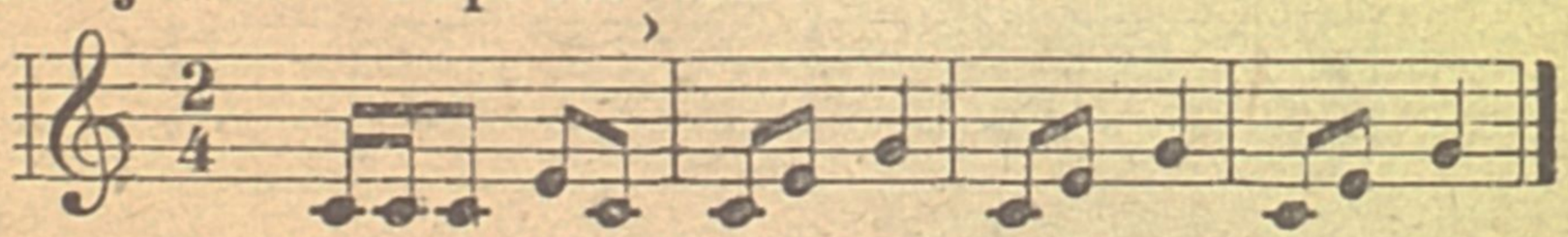

14. Prva cev odpreti tok:
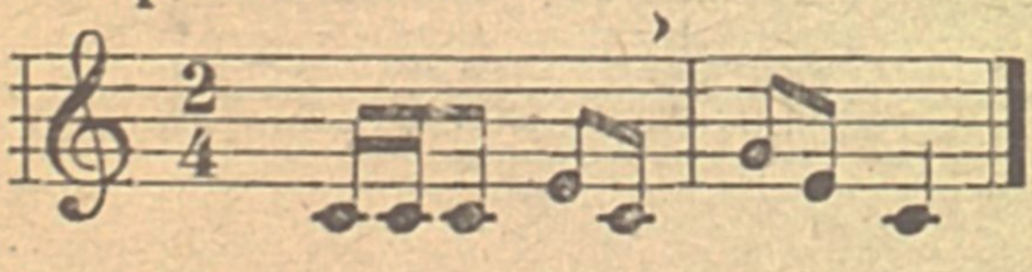

15. Druga cev odpreti tok:

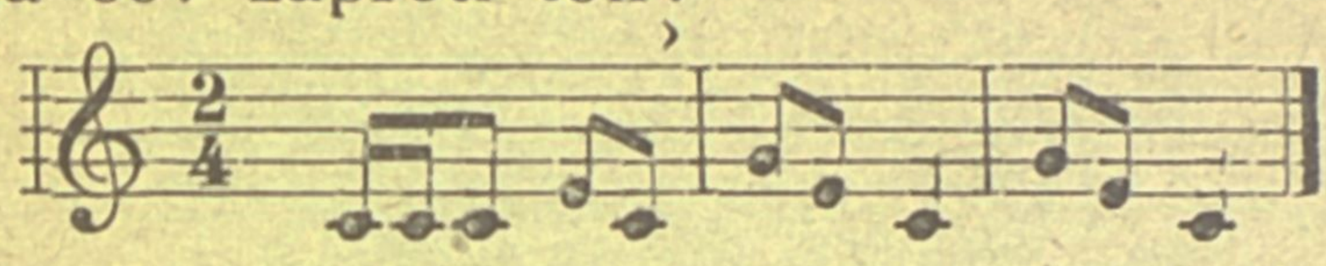
16. Tretja cev odpreti tok:
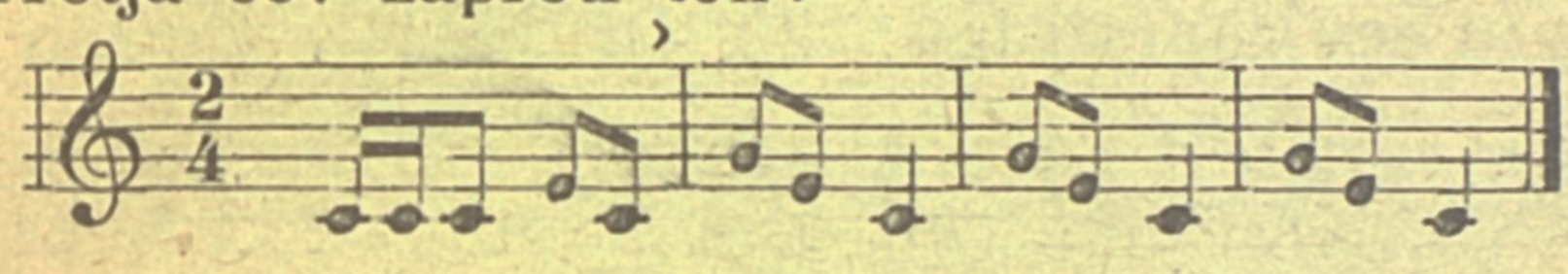

17. Prva cev zapreti tok:
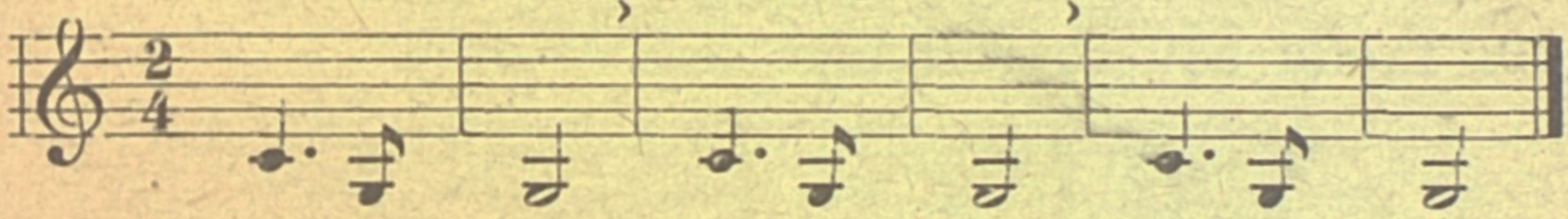

18. Druga cev zapreti tok:

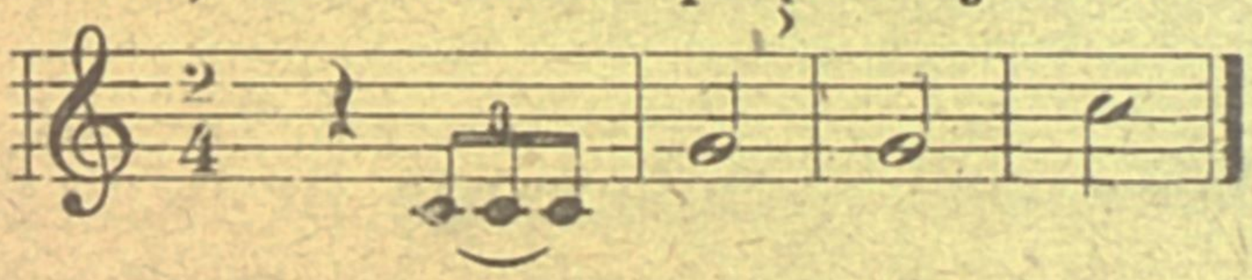
19. Tretja cev zapreti tok:
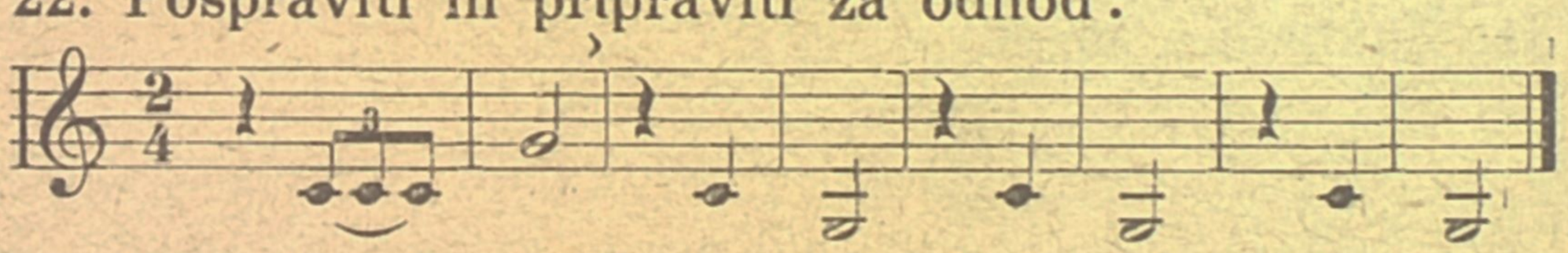

20. Vode ni, ali brizgalnica prazna:

21. Brizgalnica, ali hidrant pripravljen za vodo:

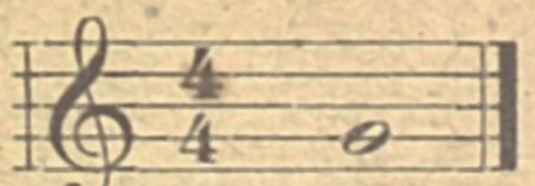
22. Pospraviti in pripraviti za odhod:

B. Znamenja za trobko in piščalko.

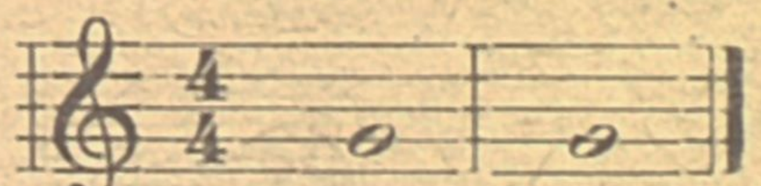
a) Odpiranje in zapiranje toka.

23. Znamenje za tok odpreti:

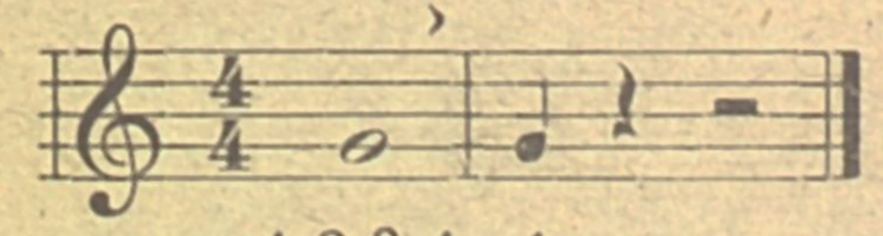
1-2-3-4

24. Znamenje za tok zapreti:

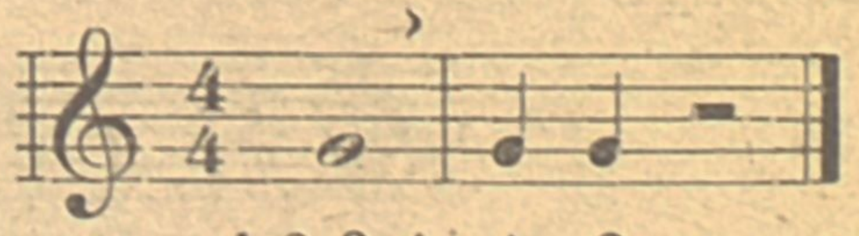
1-2-3-4 1-2-3-4

25. Prva cev odpreti tok:

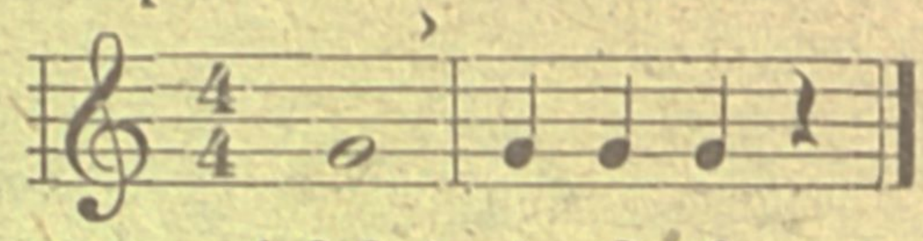
1-2-3-4 1

26. Druga cev odpreti tok:

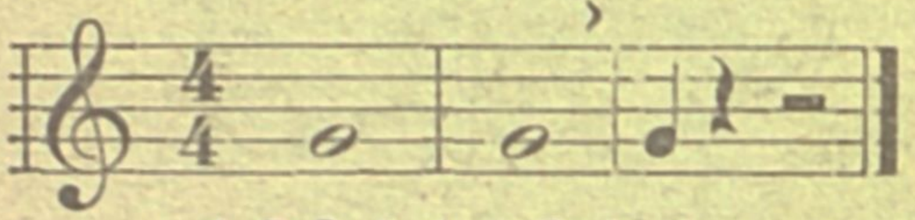
1-2-3-4 1 2

27. Tretja cev odpreti tok:

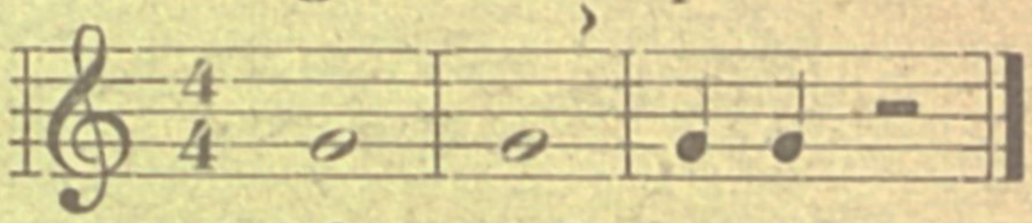
1-2-3-4 1 2 3

28. Prva cev zapreti tok:

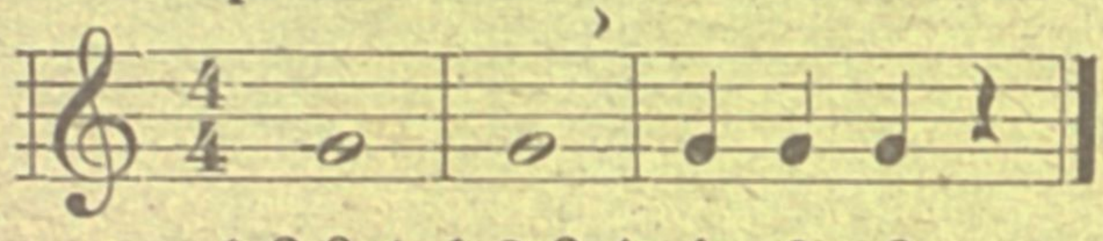
1-2-3-4 1-2-3-4 1

29. Druga cev zapreti tok:

1-2-3-4 1-2-3-4 1 2
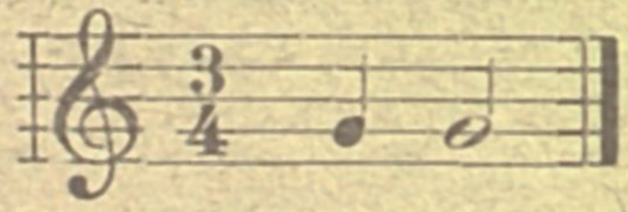
30. Tretja cev zapreti tok:

1-2-3-4 1-2-3-4 1 2 3

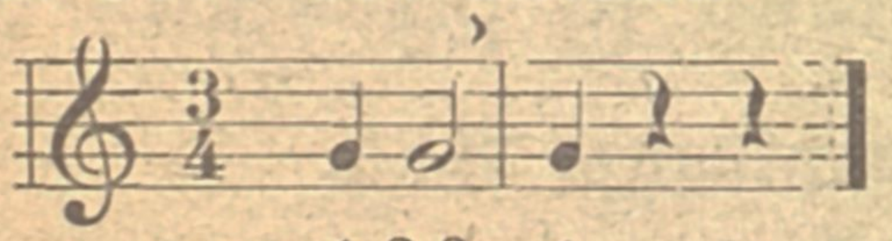
b) Podaljševanje, skrajševanje in odstranjevanje cevi.

31. Znamenje za cev:

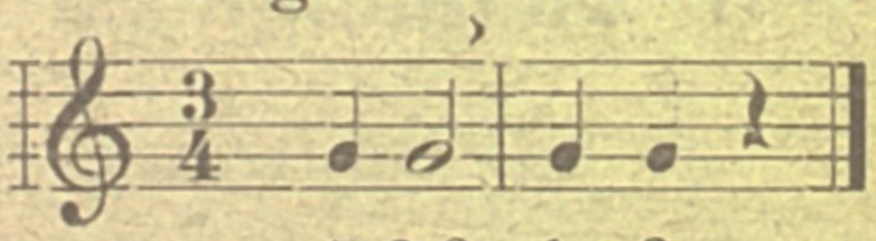
1 2-3

32. Prvo cev zdolžiti:

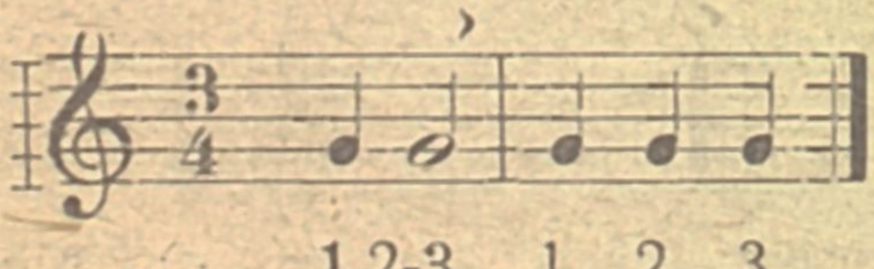
1 2-3 1

33. Drugo cev zdolžiti:

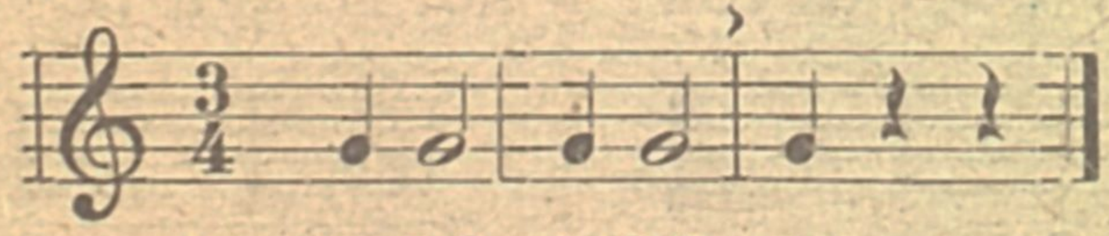
1 2-3 1 2

34. Tretjo cev zdolžiti:
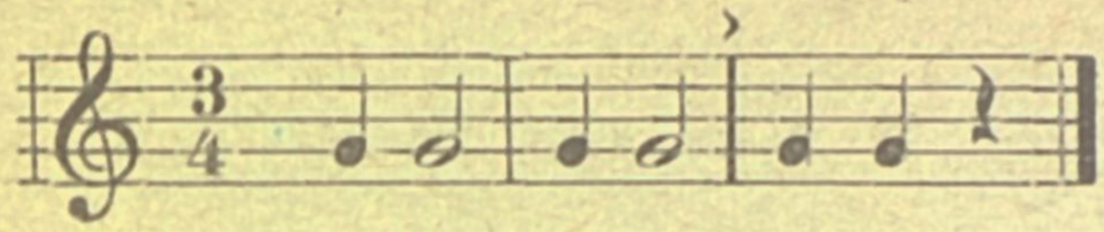

1 2-3 1 2 3

35. Prvo cev skratiti:
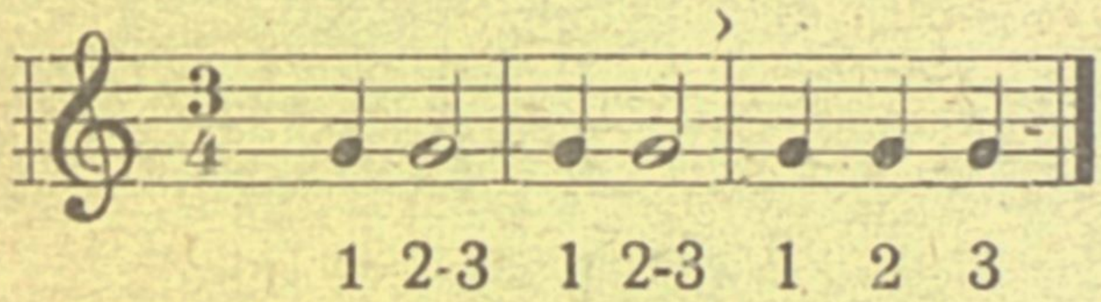

1 2-3 1 2-3 1

36. Drugo cev skratiti:

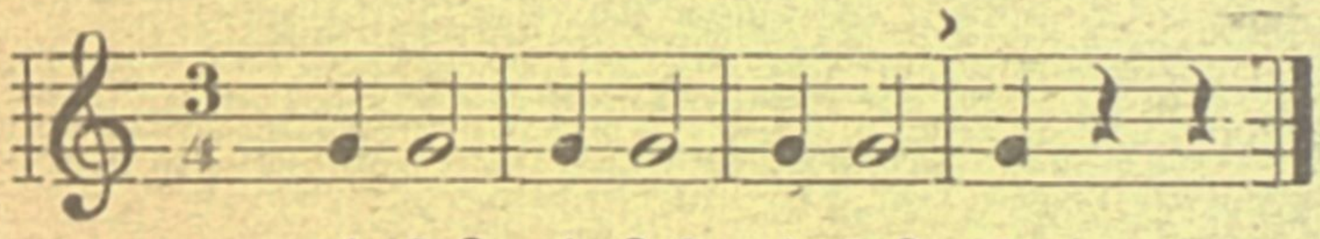
1 2-3 1 2-3 1 2

37. Tretjo cev skratiti:

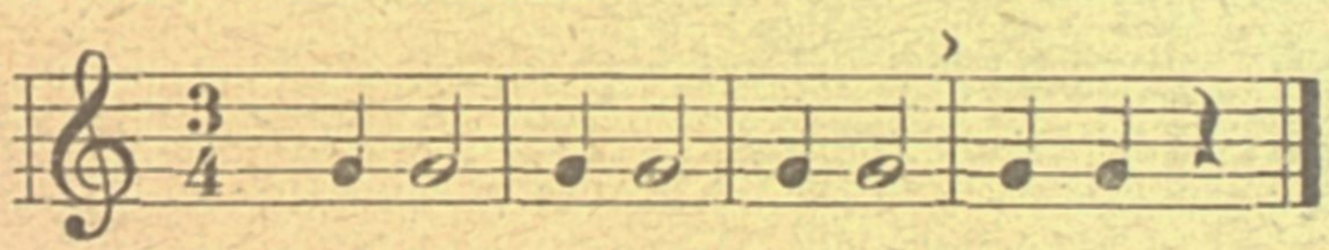
1 2-3 1 2-3 1 2 3

38. Prvo cev odstraniti:

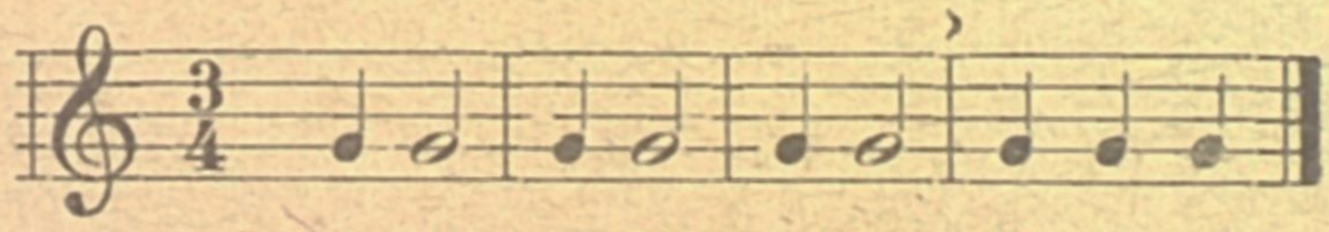
1 2-3 1 2-3 1 2-3 1

39. Drugo cev odstraniti:

1 2-3 1 2-3 1 2-3 1 2
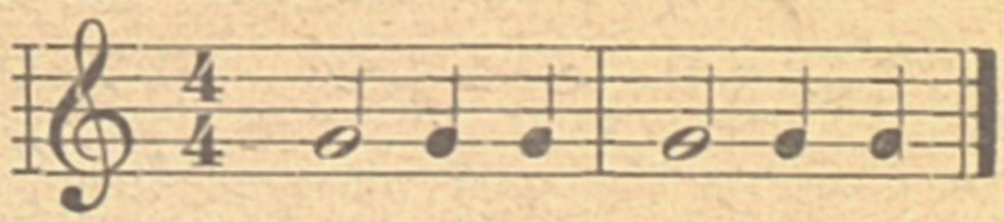
40. Tretjo cev odstraniti:

1 2-3 1 2-3 1 2-3 1 2 3
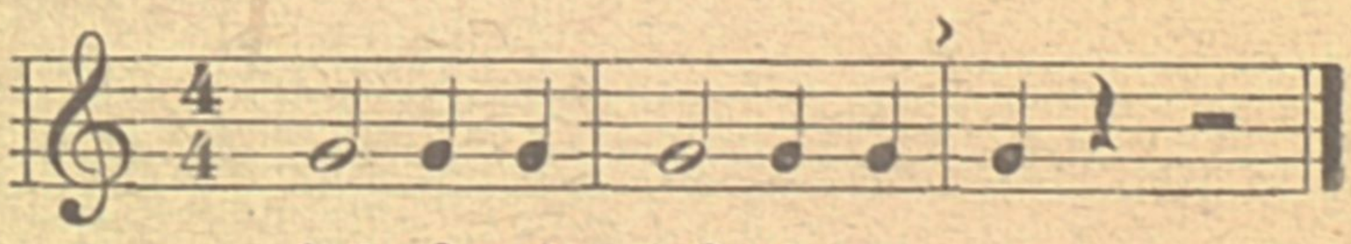
c) Dodaja orodja.

41. Znamenje za lestvo:

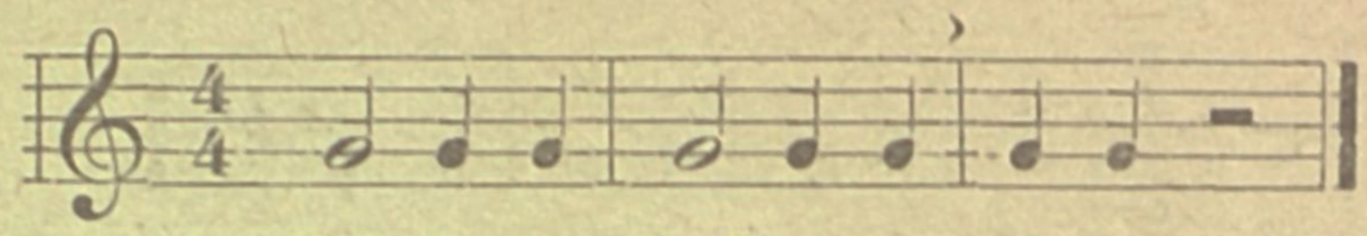
1-2 3 4 1-2 3 4

42. Kljukasta lestva:

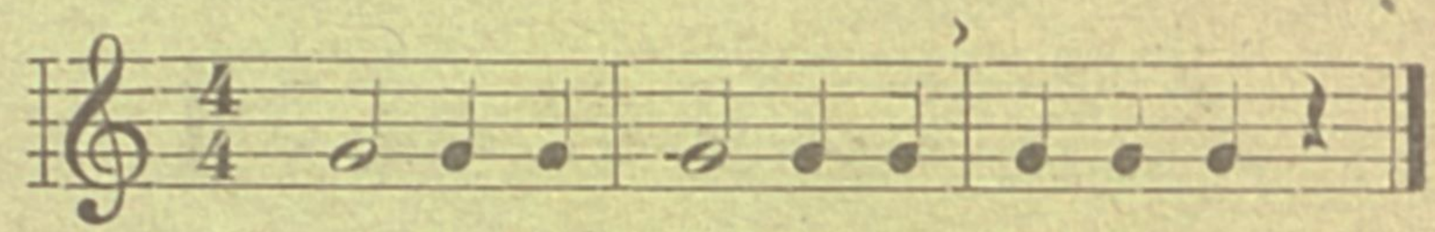

1-2 3 4 1-2 3 4 1

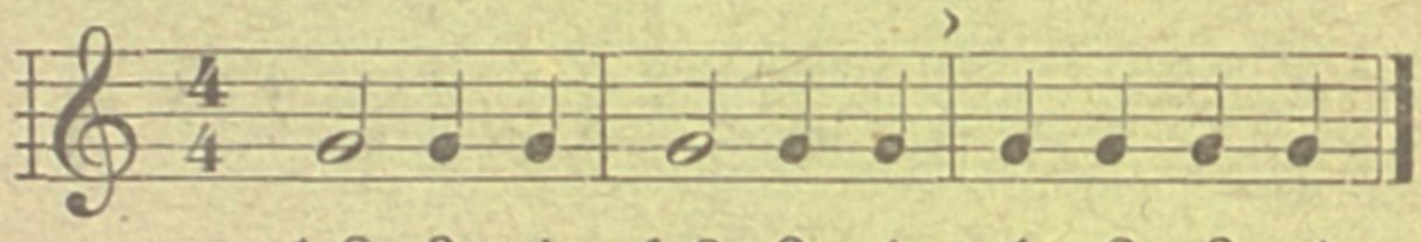
43. Raztezalna lestva:

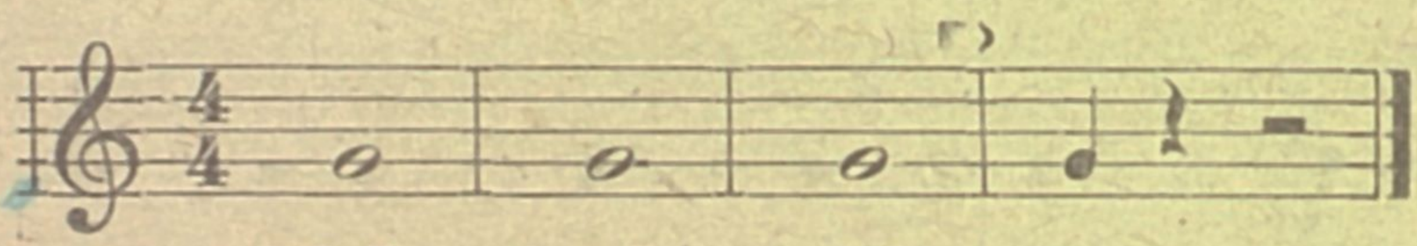
44. Stikalna lestva:

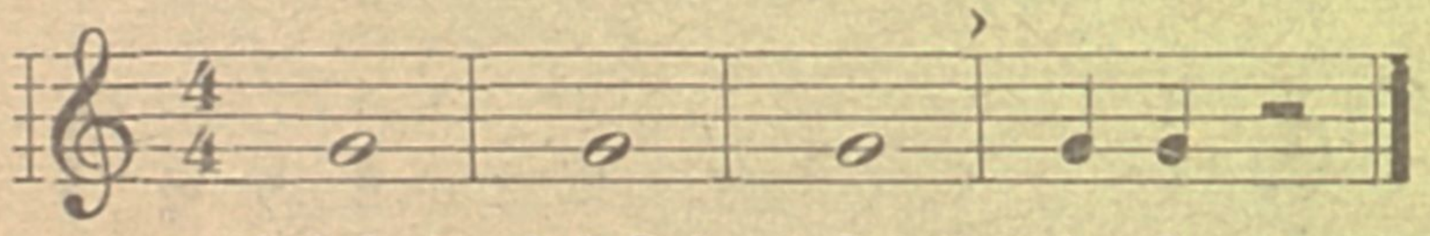
45. Strešna lestva:

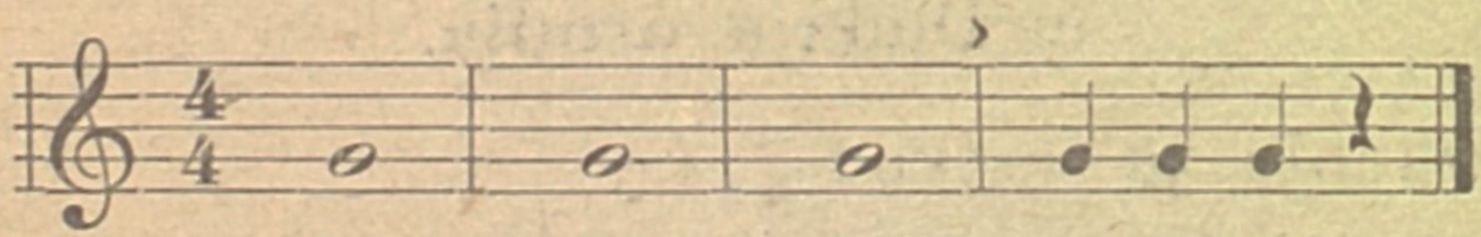
46. Drča:

47. Lovnica:
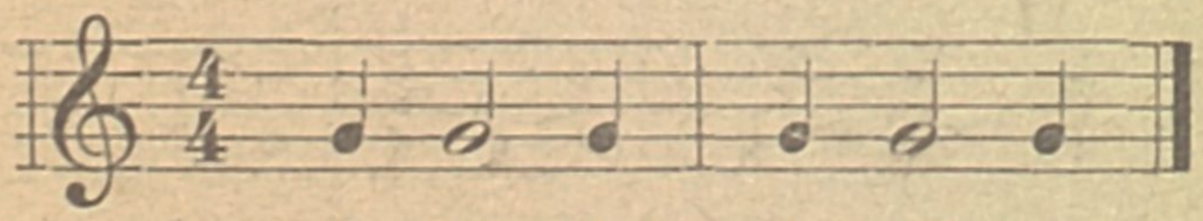

48. Vreča:

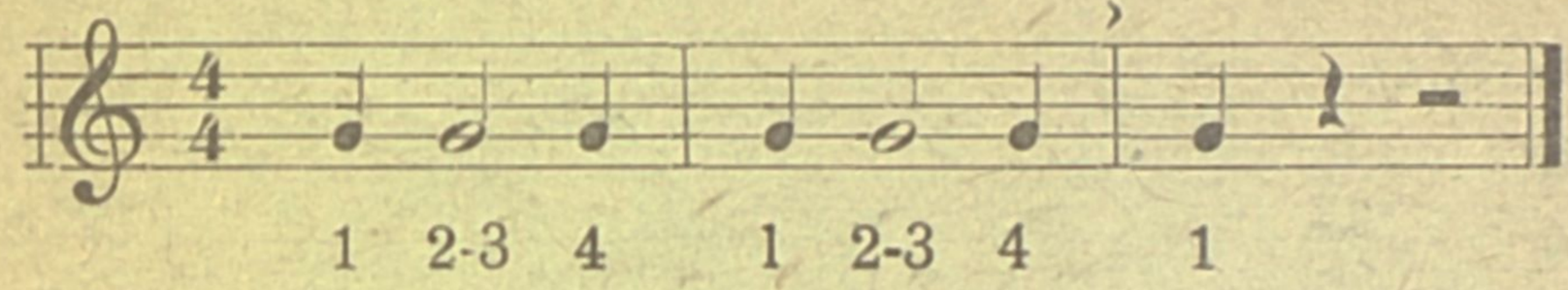

č) Plezalska znamenja.

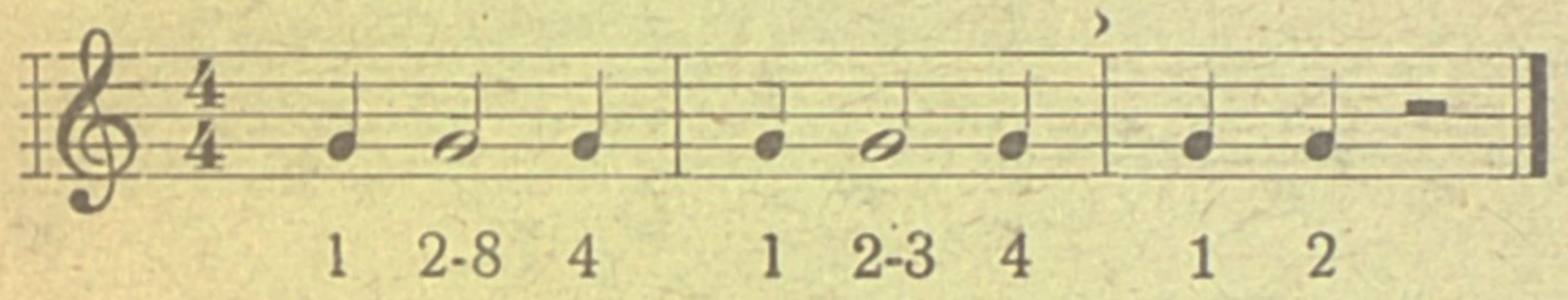
49. Znamenje za plezanje:

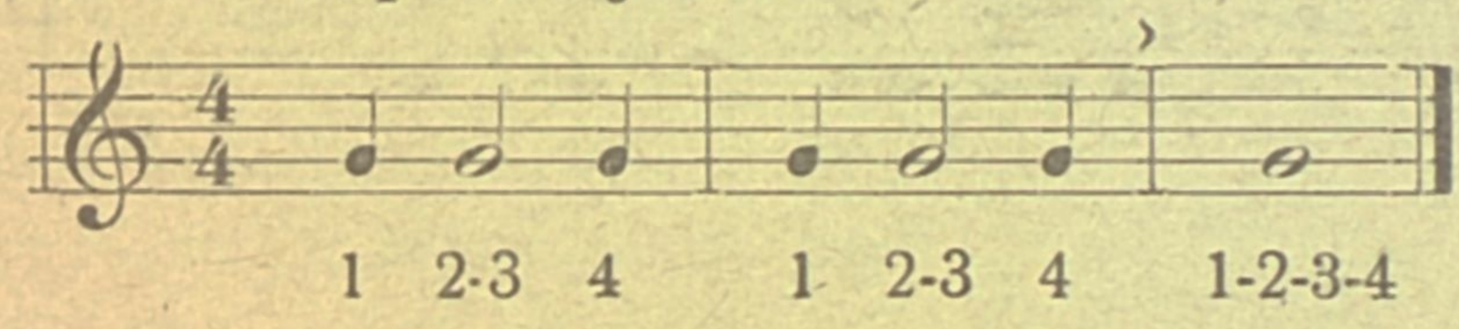
50. Plezoma gor:

51. Plezoma dol:

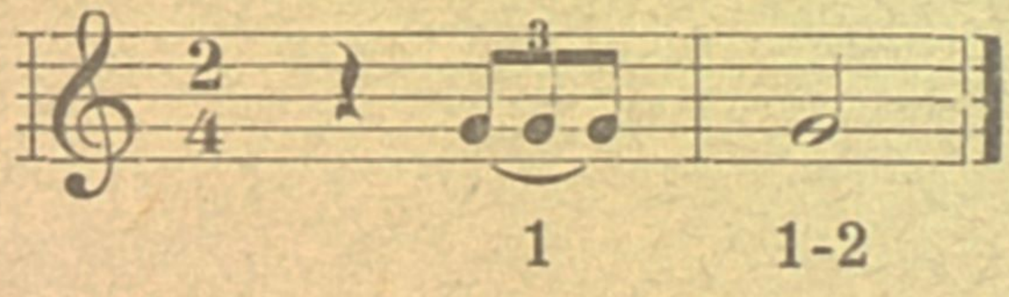

52. Postati med plezanjem:

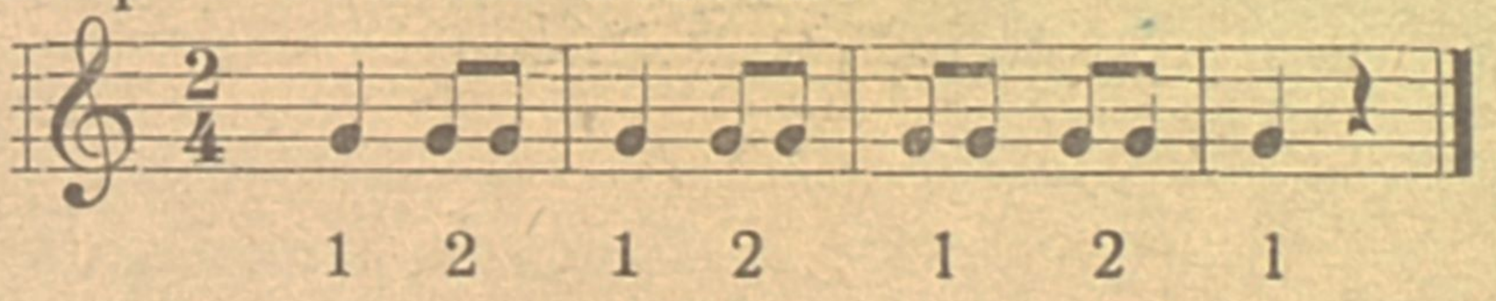

d) Razna znamenja.

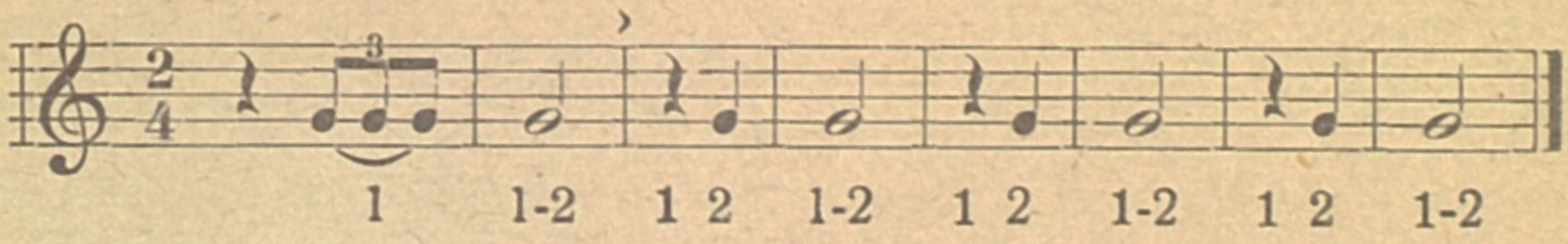
53. Pozor:

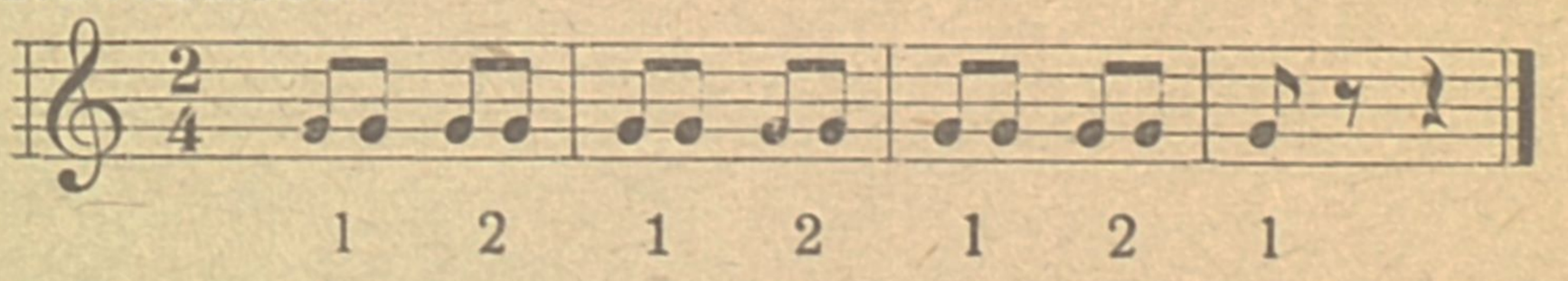
54. Nastop v red ali dvored:

55. Orodje spraviti:
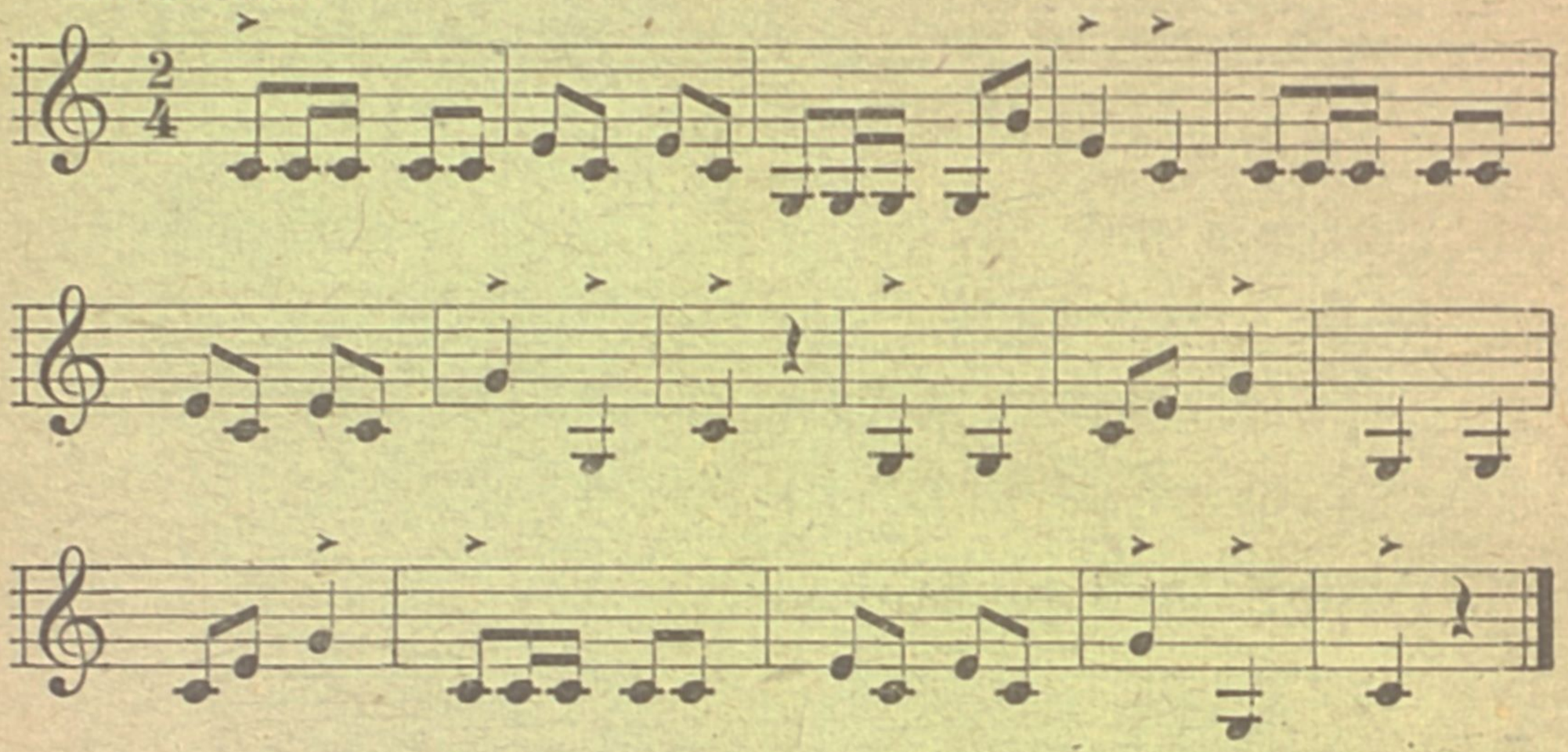

56. Nevarnost:

C. Gasilska koračnica.

Korakoma.

Kazalo.

Stran

Predgovor 3

Vaje z orodjem.

Uvod. 3

A. Vaje z navijakom.

Opis 5
1. Nastop in uravnava 5
2. Pohod 7
3. Odložitev in polaganje cevi 7
4. Podaljševanje in skrajševanje cevi 8
5. Naložitev 9
6. Zbrana glavna povelja 10

B. Vaje z brizgalnico.

Vrste brizgalnic 11
I. Vaje s četverokolno brizgalnico 12
Opis brizgalnice 12
1. Nastop in uravnava 13
2. Pohod 14
3. Zgotovitev in odložitev 14
4. Naložitev 16
5. Vaje brez štetve 17
II. Vaje s snemalno brizgalnico 18
1. Nastop in uravnava 18
2. Pohod 20
3. Odložitev in polaganje cevi 21
4. Naložitev 23
5. Vaje brez štetve 26

C. Vaje z lestvami.

Vrste lestev 26
1. Plezalne vaje s kljukasto lestvo.
I. Plezalne vaje z eno lestvo 28
a) Šolske vaje po štetvi 28

Stran

b) Šolske vaje brez štetve 33

II. Plezalne vaje z dvema lestvama v II. nadstropje . 34

Pravilo 34
a) Zataknitev in iztaknitev 34
b) Plezalne vaje v II. nadstropje 35

III. Plezalne vaje s tremi lestvami v III. nadstropje . 37

a) Zataknitev in iztaknitev 37
b) Plezalne vaje v III. nadstropje 38

IV. Plezalne vaje s štirimi ali več lestvami v IV. ali višje nadstropje 39

Pripomnja 40

V. Plezalne vaje z eno lestvo v II. in višja nadstropja 40

2, Vaje z mehanično (Magirusovo) lestvo.

1. Nastop in uravnava 40
2. Plezalne vaje 42
3. Položitev lestve 43
4. Zbrana povelja 44

3. Vaje z raztezalno lestvo.

1. Nastop in uravnava 45
2. Plezalne vaje 47
3. Položitev lestve 47
4. Zbrana povelja 49

4. Vaje z raztezalno lestvo na škripec.

Opis lestve 49
1. Nastop in uravnava 49
2. Dvig lestve 50
3. Položitev lestve 51
4. Zbrana povelja 52

5. Vaje s stikalno lestvo.

Opis lestve 52
1. Nastop in uravnava 53

Stran

2. Položitev lestve 54
3. Zbrana povelja 55

6. Vaje s strešno lestvo.

Opis lestve 55
1. Zataknitev 55
2. Iztaknitev 56
3. Dodatek 57
4. Zbrana povelja 57

7. Vaje z lestvenim vozom.

1. Opis voza 58
2. Nastop in uravnava 58
3. Odložitev 59
4. Naložitev 61
5. Zbrana povelja 62

Č. Vaje z orodnim vozom.

Opis 63
1. Nastop in uravnava 63
2. Odložitev orodja 64
3. Naložitev 65
4. Zbrana povelja 67

D. Reševalne in druge priprave.

Ročne brizgalnice 67
Sod 68
Kad 68
Konopec ali vrv 68
1. Reševanje s konopcem 69
2. Beg ogroženega gasilca 69
3. Vozlanje in metanje konopca 70
Vreča 70
Drča 71
Lovnica 72
Krinka 73
Podpora 74
Gasilski domovi in hramovi 74

Stran

Nauk o znamenjih.

Uvod 75
Opombe k znamenjem 77
A. Znamenja za rog 80
a) Razna 80
b) Odpiranje in zapiranje toka 81
B. Znamenja za trobko in piščalko 82
a) Odpiranje in zapiranje toka 82
b) Podaljševanje, skrajševanje in odstranjevanje cevi 83
c) Dodaja orodja 84
č) Plezalska znamenja 85
d) Razna znamenja 86
C. Gasilska koračnica 87

